…алендар

КАНАДИЙСЬКОГО

ФАРМЕРА

1931

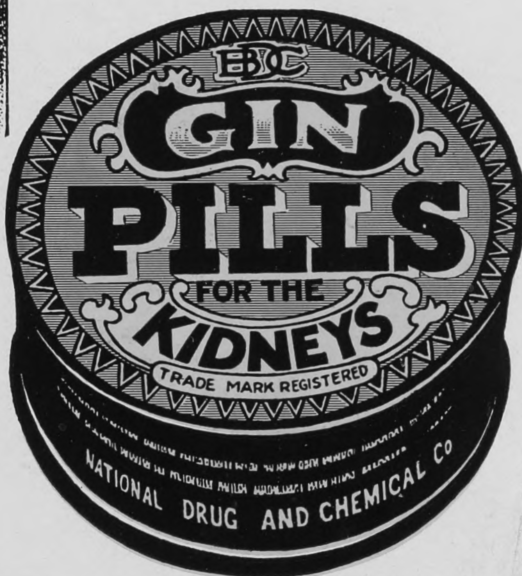
ВАШІ НИРКИ
ЧИСТЯТЬ КРОВ
Gin Pills Помагають Ниркам

КОЛИ нирки не працюють совершенно, тоді вони забиваються й помпують отрую в вашу кров. Вкінці терпите ви на БІЛЬ ГОЛОВИ, видите ЧОРНІ ПЛЯМИ перед очима; чувство звороту перемагає вас. НАПУХЛІ ЗГИБИ РУК, КІСТКИ й СУСТАВИ, глиняні осіди в мочі, за мале або за часте мочення є ознаками недуг нирок.

Сі ознаки є осторогами природи, що ваші нирки домагаються піддержання. Занедбані нирки спричиняють часто РЕВМАТИЗМ, ЛОМБЕҐО, СІЯТИКУ й инші поважні й небезпечні слабости.

GIN PILLS йдуть сейчас до жерела недуги, успокоюють нирки — чистять струю крови — привертають ваше здоровля й енерґію назад. Купіть собі нині 50 центове пуделко від свого торговця.

THE NATIONAL DRUG AND CHEMICAL COMPANY OF CANADA LIMITED
Toronto, Canada

Філії:

Saskatoon, Sask. Vancouver, B. C.
Calgary, Alta. Victoria, B. C.

Gin Pills можна також набути у Home Remedies Sales, 658 Main St., Winnipeg, Man., 1708 Rose St., Regina, Sask., 9916 Jasper Ave., Edmonton, Alta.

Народний Ілюстрований Календар

КАНАДИЙСЬКОГО ФАРМЕРА

На Рік Звичайний

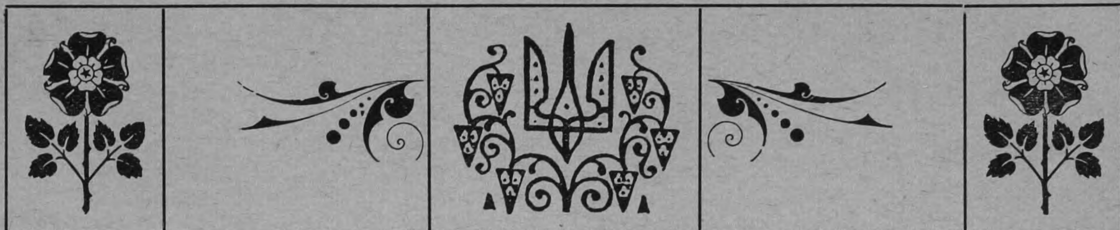
1931.

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ

НАКЛАДОМ „КАНАДИЙСЬКОГО ФАРМЕРА"

293 MARKET AVE. WINNIPEG, MAN.

Історичний Калєндар

I. Українська Держава за княжих часів 800—1340.

800—1240. Київська Держава.
800. Початки Київської Держави.
860. Аскольд і Дир у Київі. Перший похід на Царгород.
900—914. Олег.
907. Війна з Грецією і перший договір Олега.
911. Другий договір Олега з Грецією.
914—946. Ігор.
944. Договір Ігоря з Греками.
946—960. Ольга.
960—972. Святослав.
971. Договір Святослава з Греками.
979—1015. Володимир Великий.
981. Злука Галичини з Київською Державою.
988. Хрещення України.
1018—1054. Ярослав Мудрий.
1054. Поділ України на князівства.
1084—1200. Рід Ростиславичів у Галичині.
1113—1125. Володимир Мономах.
1124—1153. Володимир Галицький.
1153—1187. Ярослав Осьмомисл Галицький.
1169. Руйновання Київа Москалями.
1185. Похід Ігоря на Половців.
1200—1340. Галицько - Володимирська Держава. Рід Романовичів у Галичині.
1200—1205. Роман, галицько - володим. князь.
1205—1264. Данило.
1223. Перший прихід Татар.
1240. Другий прихід Татар. Кінець Київської Держави.
1253. Коронація Данила на короля.
1264—1300. Лев, галицький князь.
1300—1308. Юрій, галицький король.
1340. Кінець Галицько - Володимирської Держави. Кінець княжих часів.

II. Україна під Польщею й Литвою 1340—1648.

1340. Перший похід Поляків на Галичину.
1357. Перше прилучення Галичини до Польщі.
1413. Городельська унія.
1431—1436. Війна Свидригайла з Польщею.
1481. Заговір українсько-литовських князів проти Польщі.
1500. Початки козаччини.
1507—1508. Повстання М. Глинського.
1529. Перший Литовський Статут.
1550. Дмитро Вишневецький укріплює Січ.
1566. Другий Литовський Статут.
1569. Люблинська унія.
1573. Перша українська друкарня у Львові.
1576. Смерть гетьмана Богдана Ружинського під Аслан Городком.
1578. Смерть Івана Підкови у Львові.
1580. Початки Острожської академії.
1586. Львівське братство стає Ставропіґією. Початки середньої школи у Львові.
1582—1593. Повстання Криштофа Косинського.

1595—1596. Війна Лободи й Наливайка з Поляками.
1596. Берестейська церковна унія.
1600—1602. Самійло Кішка.
1616—1622. П. Конашевич Сагайдачний.
1620. Обновлення православної єрархії.
1621. Битва з Турками під Хотином.
1625. Повстання Жмайла проти Польщі.
1630. Повстання Тараса Федоровича.
1632. Початки Київської Академії.
1635. Іван Сулима добуває Кодак.
1637—1638. Повстання Павлюка й Острянина.

III. Українська Держава за козацьких часів.

1648—1657. Богдан Хмельницький.
1648. Повстання Б. Хмельницького: Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Львів, Замостє.
1649. Зборівська битва і мир.
1651. Битва під Берестечком і мир під Білою Церквою.
1652. Битва під Батогом.
1654. Союз України з Московщиною.
1655. 2-гий похід Хмельницького під Львів.
1657. Смерть Богдана Хмельницького.
1657—1659. Іван Виговський.
1658. Гадяцька умова.
1659. Перша війна з Московщиною. Побіда під Конотопом.
1659—1663. Іван Брюховецький.
1665—1676. Петро Дорошенко.
1667. Андрусівський мир. Поділ України між Московщиною й Польщею.
1668. Друга війна України з Московщиною.
1668—1672. Дамян Многогрішний.
1672. Похід Дорошенка з Турками під Львів і бучацька умова.
1672—1687. Іван Самійлович.
1687. Українська церква віддана московському патріярхатови.
1687—1709. Іван Мазепа.
1690. Смерть Івана Сірка.
1698. Смерть Петра Дорошенка.
1708. Третя війна з Московщиною.
1709—1722. Іван Скоропадський.
1709. Битва під Полтавою. Перше зруйнування Січі. Смерть Мазепи. Пилип Орлик гетьманом.
1710. Конституція Української Держави П. Орлика.
1722—1724. П. Полуботок, наказ. гетьм.
1727—1734. Данило Апостол.
1734. Обновлення Січі.
1750—1764. Кирило Розумовський.
1764. Скасовання гетьманства.
1768. Гайдамацьке повстання. — Коліївщина.
1772. Галичина переходить до Австрії.
1775. Друге зруйновання Січі. Прилучення Буковини до Австрії.
1782. Знесення кріпацтва в Галичині.
1782. Заведення московського ладу на Україні.

IV. Відродження України 1784—1918.

1793. Правобережна Україна переходить до Росії.
1798. „Енеїда“ Івана Котляревського.
1803. Смерть Кальнишевського.
1804. Початки Харківського університету.
1814—1861. Т. Шевченко *9. III., † 10. III.
1834. Початки київського університету.
1838. „Дністрова Русалка“.
1840. „Кобзар“ Тараса Шевченка.
1843. Умер Маркіян Шашкевич, 7. VI.
1846. Кирило-Методіївське братство.
1848. Революція й знесення панщини в Австрії. Головна Українська Рада у Львові. Перші товариства й часописи, орґанізація національного війська в Галичині.
1861. Скасовання кріпацтва в Росії.
1867. Конституція в Австрії; початок свобідного розвитку Українців.
1868. Заснування Т-ва „Просвіта“ у Львові, 8. XII.
1873. Заснування Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, 23. XII.
1876. Заборона українського письменства в Росії.
1884. Заснування першого Т-ва українських ремісників і промисловців „Зоря“ у Львові.
1898. Святкування 100-літних роковин українського письменства.
1900. Заснування Української Революційної Партії, 11. II.
1902. Селянські розрухи на Лівобережній Україні.
1903. Перший хліборобський страйк у Галичині.
1903. Заснування 1-го українського робітничого Товариства „Воля“ у Львові, 1. III.

1905. Перша революція в Росії й на Україні.
1905. Перший український часопис на Україні за царського режіму „Хлібороб“ у Лубнях, 25. XI.
1906. Перший український щоденник у Київі „Громадська Думка“, 13. I.
1907. Заснування Українського Наукового Т-ва у Київі, 12. V.
1908. Атентат Мирослава Січинського на намісника Галичини ґрафа А. Потоцького, 12. IV.
1914. Початок світової війни, 25. VII.. Московські війська в Галичині.
1914. Заснування „Союзу визволення України“ у Львові, 4. VIII.
1916. Посол Семен Вітик заявив в австрійськім парляменті, що Українці в Австрії бажають зєдинитися з вільною Україною царського забору, 11. X.
1917. Друга революція в Росії й на Україні. Українська Центральна Рада в Київі, 7. III. — Початок війни з Московщиною.
I. Всеукраїнський Національний Конґрес у Київі, 19. IV.
I. Український військовий Зїзд у Київі, 18. V.
I. Український селянський Зїзд у Київі, 10. VI.
I. Універсал Центр. Ради 23. VI.
II. Універсал Центр. Ради 16. VII. (Угода з тимчасовим російським урядом).
Український робітничий Зїзд у Київі, 24. VII.
„Зїзд Народів“ у Київі, 21. IX.
Большевицький переворот в Росії, 7. XI.
III. Універсал Центр. Ради, 20. XI. Проголошення України республикою.
Всеукраїнський Зїзд рад робітничих, селянських і жовнірських депутатів, 7. XII. у Харкові.

V. Самостійна Українська Держава від 1918 р. — Боротьба за українські землі.

1918. 22. I. Проголошення самостійности України.
1918. 9. II. Берестейський мир самостійної України з центральними державами.
1918. Українські університети в Київі, 6. X. й Камянці, 1. XI. Українська Академія Наук у Київі, 14. XI.
29. VI. Павло Скоропадський гетьман самостійної України. 19. X. Україн. Національна Рада у Львові і проголошення З. О. Української Народ. Республики.
14. IX. Заснування Всеукраїнської Академії Наук.
Грамота гетьмана Скоропадського про федерацію з Росією, 15. XI. — Повстання проти гетьмана Скоропадського. Директорія У.Н.Р. Війська Директорії займають Київ при допомозі С.С., 14. XII.
1919. I. Трудовий Конґрес у Київі з участю галицьких делеґатів 22—28. I.
22. I. Проголошення зєдинення Соборної України в Київі на Софійській площі.
17. III. Мирова конференція в Парижі признає Закарпатську Україну Чехословацькій Республиці.
20. VIII. Договір у Севр під Парижем визнає Сх. Галичину окремою державною територією й означує її границі між Чехословаччиною, Польщею і Румунією.
10. IX. Договір у Сан Жермен під Парижем, яким держави антанти переняли на себе суверенність над Сх. Галичиною.
6. XI. Умова Української Г. А. з ґен. Денікіном у Ситківцях.
1920. Варшавський договір С. Петлюри з Польщею, 21. IV.
9. V. Заснування Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді.
Липень - вересень. Большевицькі війська в Галичині.
1921. 18. III. Мировий трактат у Ризі віддає землі на захід від лінії Збруч-Острог-Сарни — Польщі, на схід від тої лінії Радянському Союзови. В той спосіб дісталися Польщі — Волинь, Полісся, Підляше і Холмщина, а ціла Велика Україна увійшла в склад С.Р.С.Р.
Прилучення Закарпатської України („Угорської Руси“) до Чехословаччини, 8. V.
1922. Вибори до польського Сойму в Польщі, 5. XI. Українці Галичини здержалися — з правно-політичних причин щодо Галичини — від виборів, а Українці Волині, Холмщини, Полісся і Підляша віднесли повну побіду при виборах.

1923. 13. III. Рада амбасадорів антанти прилучила Галичину до Польщі. — Друге отже прилучення Галичини до Польщі.
Ухвалення Конституції Союзу Радянських Республік, в тім і України, 6. VII.

1924. 12. II. Замордовання Ольги Бесарабової у львівській поліційній тюрмі.
31. VII. Польський закон про орґанізацію школи на українських землях а також білоруських.
31. VII. Польський закон про мову, яким обмежено права української мови на території Схід. Галичини.

1925. Шкільний плєбісцит на українських землях під Польщею. Почата але не проведена утраквізація українських державних ґімназій у Львові, Перемишлі та Тернополі польським міністром освіти Стан. Ґрабським.
14. VII. Повстання Українського національно - Демократичного Обєднання.
28. XII. Польський сойм приняв некорисний для Українців закон про земельну реформу.

1926. 25. V. Траґічна смерть б. голови Директорії і б. головн. Отамана військ У.Н.Р. Симона Петлюри з руки жида Шварцбарта на вулиці Парижа.

1928. 4. III. і 11. III. вибори до польських законодатних установ (до сойму і сенату), в яких у перше взяло участь vсе українське населення Східньої Галичини.

1929. У серпні загостила до Канади відома українська письменниця й заслужена народня діячка, сенаторка Олена Кисілевська.
Дня 9. вересня Українська Військова Орґанізація урядила у Львові успішний напад на виставу „Тарґі Всходнє", розбила динамітом головний павільон вистави, підпалила головний зелізничий двірець і виконала невдачний бомбовий замах на польського міністра торговлі, Квятковського й воєводу, ґрафа Ґолуховського. Свідками сих подій були запрошені закордонні гості.

1930. Після жнив виконано в Галичині цілий ряд підпалів польського майна й инших актів саботажу. Польське правительство, не могучи винайти дійсних виновників, вислало на українські села численні військові „карні експедиції" котрі понищили там тисячі українських економічних і просвітних установ і побили у звірський спосіб величезну скількість осіб усякого звання, віку й пола. Ще мабуть від часу татарських наїздів не переживала Галицька земля такого лихоліття.
При виборах до варшавського сойму Українці стратили 27 мандатів наслідком нечуваних виборчих надужить з боку польської влади.
У Канаді заснувалася „Ліґа Британських Українців" у ціли визволення українських земель з під ворожого ярма й створення з них нової бритийської Домінії.

ПУБЛИЧНІ СВЯТА В КАНАДІ

В цілій Канаді святкується такі свята (голідейс): — День Нового Року, Богоявленнє, Попелець, Велику Пятницю, Великодний Понеділок, Вознесеннє Господне, Вікторія Дей (24. мая), Уродини короля (4. червня, або котрий буде проголошений), Домініон Дей, (1. липня), Лейбор Дей (перший понеділок в вересни), День Подяки (Армістис Дей 11. листопада, або в найблизший понеділок) і День Різдва Христового.

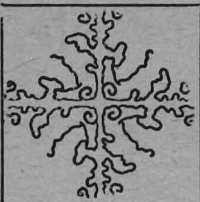
Для зазначення відмін місяця уживаємо в календарі таких знаків:

● — нів (молодик),

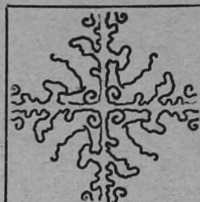
☽ — перша чверть (квадра),

○ — повня,

☾ — Остання чверть (квадра).

Рік 1931

ЕРИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ

Рік 1931 рахується після християнської ери то значить від уродження Ісуса Христа у Вефлеємі (початок року 1-го січня). Але не всі народи землі ведуть рахубу часу після християнської ери.

Жиди числять роки від початку світа і після їх числення є в тім році 5691 літ від сотворення світа. Новий рік 5691 зачинається 11-го вересня.

Магомеданський світ числить роки від Геджри свого пророка Магомеда і теперішний рік є 1349 роком після магомеданської ери. Рік 1350 зачинається 18-го травня, 1931.

Після китайської ери сей рік є 67 роком 78 циклю китайського календаря.

Після числення грецької церкви від сотворення світа — 7439 літ.

Після юліянського періоду від сотворення світа — 6644 роки.

Після Кальвізія від сотворення світа — 5880 літ.

Від повстання людського роду на землі — після обчислення учених природників — понад 100,000,000 літ.

Від повстання землі — після обчислення учених природників — около 4,000,000,000 літ.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР НА 1931 РІК

Рік 1931 є звичайним роком, числить 365 днів і зачинається в практичнім горожанськім численню о півночі з 31-го грудня на 1-го січня 1931.

Весна зачинається дня 21-го березня о 9.7 годині рано; тоді сонце вступає в знак Барана; маємо тоді весняне зрівнання дня з ніччю.

Літо зачинається дня 22-го червня о 4.28 годині рано, коли сонце вступає в знак Рака; маємо тоді літню перемогу дня над нічю.

Осінь настає дня 23-го вересня о 7.24 годині вечер у хвилі переходу сонця в знак Ваги; є се осінне зрівнання дня з нічю.

Зима зачинається зимовою перемогою дня над нічю, то є дня 22-го грудня о 2.30 годині вечером, коли сонце вступає в знак Козорога.

ЗАТЬМІННЯ У 1931 РОЦІ

У 1931 році маємо 5 затьмінь, а саме: три затьміння сонця та два затьміння місяця.

1-ше частинне затьміння місяця припадає дня 2-го квітня; його початок буде у 18-ій годині 22 мінути, а кінець у 19-ій годині 53 мінути. Оглядатимуть його Азія, Індійгький Океан, Европа, Африка, Атлянтійський Океан і східня частина південної Америки.

2-ге частинне затьміння сонця буде з 17-го на 18-го квітня; в Америці буде невидне.

3-те частинне затьміння сонця, дня 12. вересня теж буде невидне в Америці.

4-те повне затьміння місяця буде дня

26-го вересня; воно зачнеться у 18-ій год. 5 мінут, а скінчиться у 19-ій год. 30 мінут. Видиме буде на Спокійнім Океані, в Азії, Австралії, на Індійськім Океані, в Европі та східній Африці.

5-те частинне затьміння сонця слідує ще 11-го жовтня, також в Америці невидиме.

ЗАГАДОЧНИЙ ХАРАКТЕР 1931 РОКУ

Понуючою планетою для 1931 року є Юпітер. Кажуть, що літа Юпітера є досить добрі; не бувають вони ані занадто сухі, ані мокрі; звичайно бувають вони пізні, так що овочі деколи доспівають у них три тижні пізніше, як в инших роках. Весна аж до травня холодна і мокра; щойно в половині травня потепліє, але не на довго. Літо з початку холодне і мокре, в половині горяче, часто з тучами, а в серпні спеки. Осінь дощева. Зима з початку дуже студена і матиме багато снігу, але під кінець лагідна, без снігу, а за те з великими вітрами.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЄНДАР

ЦЕРКОВНИЙ ЛІТОПИС

Рік 1931 є звичайним роком і числить 365 днів.

Сего року числимо від:

Смерти Ісуса Христа 1898
Смерти св. Петра Першого Папи 1865
Схизми, то є поділу церкви на Східну і Західну (1054) 877
Берестейської злуки з Римом (1596) 335
Заведення Григоріянського Калєндаря 349
Уродження Папи Пія XI. (12. жовтня 1858 року) 72
Вступлення на престіл Апостольський Папи Пія XI. (6. лютого 1922 року) 9
Вступлення на престіл Й. Вел. Короля Ґеорґія (6. травня 1910) 21
Початки Великої Війни 17
Приїзду першого нашого Епископа Кир Никити до Канади 19
Рукоположення і інтронізації Преосвященого Кир Василія - Володимира Ладики 2

ПАСХАЛІЇ 1931 РОКУ

А) ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ОБРЯДУ

Пасхальна буква „З". В руці літо до 1-го березня „а", відтак „в".

Мясниць 5 неділь 5 днів (від 7-го січня до 22-го лютого). Тріодь зачинається 1-го лютого (19-го січня ст. ст.) в неділю про Митаря і Фарисея.

Мясопустна неділя 15-го (2-го ст. ст.) лютого.

Сиропустна неділя 22-го (9-го ст. ст.) лютого.

Перша неділя вел. посту 1-го березня (16-го лютого ст. ст.).

Середопістя 18-го (5-го ст. ст.) березня.

Утрення четверга 5-го тижня вел. посту (поклони) в середу 25-го (12-го ст. ст.) березня.

Благовіщення Пр. Д. М. 7-го квітня (25-го березня ст. ст.) у вівторок перед Великоднем.

Великдень 12-го квітня (30-го березня ст. ст.).

Переполовлення Празника Пасхи в середу дня 6-го травня (23-го квітня ст. ст.)

Віддання Празника Пасхи в середу перед Вознесенням Госп. 20-го (7-го ст. ст. травня.

Вознесення Господнє 21-го (18-го ст. ст.) травня.

Поминальна субота дня 30-го (17-го ст. ст.) травня.

Сошествіє Св. Духа 31-го (18-го ст. ст.) травня.

Неділя Всіх Святих 7-го червня (25-го травня ст. ст.).

Петрівки 4 неділі і 6 днів (від 8-го червня до 11-го липня).

Празник Евхаристії 11-го червня (29-го травня ст. ст.).

Торжество Найсолод. Серця Ісуса 19-го (6-го ст. ст.) червня.

Сострадання П. Б. Д. М. в 10 пятницю по Великодні 26-го (13-го) червня.

Святих Ап. Петра і Павла в неділю 12-го липня (29-го червня ст. ст.).

Різдво Христове 7-го січня 1932 року (25-го грудня ст. ст. 1931 р.).

Б) РИМО-КАТОЛИЦЬКОГО ОБРЯДУ

Золоте число: 13, наворот сонця: 8.
Епакти: XI., недільна буква: Д.
Мясниць 6 неділь.
Перша неділя посту: 22-го лютого.
Великдень дня 5-го квітня.
Вознесення Господ. дня 14-го травня.
Сошествіє Св. Духа дня 24-го травня.
Прсв. Тройці дня 31-го травня.
Боже Тіло дня 4-го червня.
Неділь по Сошествію 26.
Перша неділя адвенту: 29-го листопада.

Пости Греко-Католицького Обряду

В навечеріє Богоявленія Госп. 18-го (5-го ст. ст.) січня перенесено на 17-го (4-го ст. ст.) січня.

Великий піст від понеділка по нед. сиропустній 23-го (10-го ст. ст.) лютого до великої суботи 11-го квітня (31-го березня ст. ст.).

Петрівка від понеділка по нед. Всіх Святих 8-го червня (26-го травня ст. ст.) до суботи 11-го липня (28-го червня ст. ст.) включно.

Спасівка від пятниці 14-го (1-го ст. ст.) серпня до четверга 27-го (14-го ст. ст.) серпня включно.

В день Усікновення Голови св. Івана Хр. 11-го вересня (29-го вересня ст. ст.).

В день Воздвиження Чесн. і Животв. Хреста 27-го (14-го ст. ст.) вересня.

Пилипівка від суботи 28-го (15-го ст. ст.) листопада до Навечерія Різдва Христового 6-го січня 1932. (24-го грудня ст. ст. 1930) включно.

Піст що середи і пятниці в тиждні з виїмком загальниць.

У сирний тиждень дозволено уживати тільки набілу.

Загальниці греко-католицького обряду. Від Різдва Христового 7-го січня (25-го грудня ст. ст. 1930) до суботи перед Навеч. Богоявл. Господ. 17-го (4-го ст. ст.) січня включно.

В перший тиждень тріоді від нед. про мит. і фар. 1-го лютого (19 січня ст. ст.) до нед. про бл. сина 8-го лютого (26-го січня ст. ст.). У світлий тиждень від Великодня 12-го квітня (30 березня ст. ст.) до нед. Томиної 19-го (6-го ст. ст.) квітня. Від Сошествія Св. Духа 31-го (18-го ст. ст.) травня до нед. Всіх Святих 7-го червня (25-го травня ст. ст.).

Січень — МАЄ 31 ДНІВ — January

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-католицькі	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	Ч.	**Грд. 1930.** Мч. Боніф.	**Новий Рік 1931**	7 59	4 11	8 19	3 50	8 8	4 0	5 8
2	20	П.	Ігнатія свмуч.	Макарія	7 59	4 12	8 19	3 51	8 8	4 1	6 29
3	21	С.	Юліянни	Ґеновефи	7 59	4 13	8 18	3 52	8 8	4 2	7 46
4	**22**	**Н.**	**Пер. Р. Хр.** Анаст. 🌕	**2. по Р. Тита**	7 58	4 14	8 18	3 53	8 7	4 3	схд.
5	23	П.	10 муч. в Криті	Еміліяна	7 58	4 15	8 17	3 55	8 7	4 4	5 2
6	24	В.	Навеч. Р. Хр. Евгенії	**Трьох Королів**	7 58	4 16	8 17	3 56	8 7	4 6	6 32
7	25	С.	**Різдво Христове**	Валентина	7 57	4 17	8 16	3 58	8 7	4 7	8 5
8	26	Ч.	**Соб. Пр. Б. Йос. обр.**	Северина мч.	7 57	4 19	8 16	3 59	8 6	4 8	9 29
9	27	П.	**Стефана првмуч.**	Юліяна, Васил.	7 57	4 20	8 15	4 1	8 6	4 10	10 52
10	28	С.	20 тис. м. в Ніком. 🌗	Павла Пустин.	7 56	4 21	8 15	4 2	8 5	4 12	ран.
11	**29**	**Н.**	**По Р. Х.** Діт. уб. у В.	**1.п. 3 К. Альойз.**	7 56	4 23	8 14	4 4	8 4	4 13	0 30
12	30	П.	Анізії, Теодори	Гонорати діви	7 55	4 24	8 14	4 5	8 4	4 15	2 0
13	31	В.	Мелянії прп.	Ілярія	7 54	4 25	8 13	4 6	8 3	4 17	3 27
14	**1**	**С.**	Січ. **Н.Р.О.Г., Вас.В.**	Фелікса з Нол.	7 53	4 26	8 12	4 8	8 2	4 19	4 50
15	2	Ч.	Сильвестра	Павла пуст.	7 52	4 28	8 11	4 10	8 1	4 20	6 7
16	3	П.	Малахії, пр.	Маркила	7 51	4 29	8 10	4 12	8 0	4 21	7 9
17	4	С.	Собор 70 учеників	Антонія	7 50	4 30	8 10	4 14	8 0	4 23	8 3
18	**5**	**Н.**	**Пер. Прос. Нав. Б.** 🌑	**2. п. 3 К. Ім.Іс.П.**	7 49	4 32	8 9	4 16	7 59	4 24	зах.
19	**6**	**П.**	**Богоявл. Господ.**	Фердинанда, Г.	7 48	4 33	8 8	4 18	7 57	4 26	4 43
20	7	В.	† Соб. св. Ів. Хрест.	Севастіяна	7 47	4 35	8 6	4 20	7 56	4 28	5 58
21	8	С.	Юрія, Еміліяна	Агнети	7 46	4 37	8 4	4 21	7 55	4 30	7 14
22	9	Ч.	Полієвкта	Вінкентія	7 45	4 39	8 2	4 23	7 54	4 32	8 31
23	10	П.	Григорія і Домети	Обр. П. Д. Мар.	7 44	4 40	8 1	4 25	7 53	4 33	9 40
24	11	С.	† Теодозія Преп.	Тимотея еп.	7 42	4 42	7 59	4 27	7 51	4 35	10 53
25	**12**	**Н.**	**По Просв. Татян.** 🌓	**3 по 3 К. Нав. П.**	7 41	4 44	7 58	4 29	7 50	4 37	ран.
26	13	П.	Єрміла Стратоніка	Полікарпа еп.	7 40	4 45	7 56	4 30	7 48	4 38	0 13
27	14	В.	Св. Отців в Сінаї	Ів. Золотоуст.	7 39	4 47	7 54	4 32	7 46	4 40	1 33
28	15	С.	Павла Т., Івана	Кароля В.	7 38	4 48	7 53	4 34	7 44	4 42	2 53
29	16	Ч.	Ап. Петра	Франца Сал.	7 37	4 50	7 51	4 36	7 43	4 43	4 10
30	17	П.	†Антонія Вел.	Мартина	7 37	4 52	7 49	4 38	7 42	4 45	5 21
31	18	С.	Атаназія і Кира	Петра з Нолі	7 36	4 54	7 48	4 40	7 41	4 47	6 31

Записки на Місяць Січень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ

Від 1-го до 3-го гарна погода, приємно; 4-го до 6-го непевно; 7-го до 9-го нагальні вітри; 10-го до 12-го вогко, неприємно; 13-го до 15-го сніг; 16-го до 20-го час бур; 21-го до 23-го гостре зимно; 24-го до 27-го сильні вітри; 28-го до 31-го пересічна погода.

Лютий — МАЄ 28 ДНІВ — February

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	Свята: Греко-католицькі	Свята: Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**19**	**Н.**	**Січ. Омит. і цар.Мак.**	**Лют. Ст. Ігнат.**	7 34	4 55	7 46	4 42	7 40	4 49	7 35
2	20	П.	† Евтимія В.	**Пр. Д. М. Гром.**	7 32	4 57	7 44	4 44	7 38	4 51	схд.
3	21	В.	† Максима, Неофіта	Власія еп.	7 30	4 59	7 42	4 46	7 36	4 53	5 35
4	22	С.	Тимотея, Анатазія	Вероніки	7 28	5 0	7 40	4 48	7 34	4 55	7 2
5	23	Ч.	Климентія	Агафії	7 27	5 2	7 39	4 50	7 33	4 57	8 30
6	24	П.	Преп. Ксенії	Дороти	7 26	5 4	7 37	4 52	7 31	4 58	9 54
7	25	С.	† Григ. Богосл.	Ромуальда	7 24	5 6	7 35	4 54	7 29	4 59	11 24
8	**26**	**Н.**	**Обл. сині, Кенод.**	**Мясоп. Івана**	7 22	5 8	7 33	4 56	7 27	5 1	ран.
9	27	П.	† Івана Золот.	Апольонії	7 20	5 9	7 31	4 58	7 25	5 3	0 50
10	28	В.	Єфрема преп. Сир.	Схолястики	7 19	5 11	7 30	5 0	7 23	5 5	2 20
11	29	С.	Ігнатія Б., Романа	Евфроз., Дез.	7 18	5 13	7 28	5 2	7 22	5 7	3 42
12	**30**	**Ч.**	**Трьох Святителів**	Евлялії	7 16	5 15	7 26	5 4	7 20	5 9	5 2
13	31	П.	Кира, Івана Безср.	Катерини Річчі	7 14	5 16	7 24	5 6	7 18	5 11	6 1
14	1	С.	Лют. Трифона	Валєнтина	7 12	5 17	7 22	5 8	7 16	5 13	6 46
15	**2**	**Н.**	**Мясоп. Стріт. Госп.**	**Запуст. Фавст.**	7 10	5 19	7 19	5 10	7 14	5 15	7 9
16	3	П.	Симеона і Анни	Юлії	7 8	5 21	7 17	5 12	7 12	5 17	7 27
17	4	В.	Преп. Ізидора	Савина	7 6	5 23	7 15	5 14	7 10	5 19	зах.
18	5	С.	Мч. Агафії	†Попєлець Кон.	7 4	5 24	7 13	5 16	7 8	5 21	6 17
19	6	Ч.	Вукола, Юліяна	†Конрада	7 3	5 26	7 11	5 18	7 6	5 23	7 32
20	7	П.	Пр. Партенія	Евстахія	7 2	5 28	7 9	5 20	7 4	5 24	8 38
21	8	С.	Теодора Страт.	Елєонори	7 0	5 30	7 7	5 22	7 2	5 26	10 0
22	**9**	**Н.**	**Сироп. Никифора**	**Вступ. Петр. ст.**	6 58	5 31	7 5	5 24	7 0	5 28	11 18
23	10	П.	Порфір., Харлампія	Романи	6 56	5 33	7 3	5 26	6 58	5 30	ран.
24	11	В.	Свмч. Власія, Теод.	Матея ап.	6 54	5 35	7 1	5 28	6 56	5 32	0 36
25	12	С.	Мелетія, Марини	Анастазії	6 52	5 36	6 59	5 30	6 54	5 34	1 54
26	13	Ч.	Преп. Мартеніна	Александра	6 50	5 38	6 57	5 32	6 52	5 36	3 4
27	14	П.	Прп. Авксентія	Нестора	6 48	5 40	6 55	5 34	6 50	5 38	4 12
28	15	С.	Онисима, Евфроз.	Теофіля	6 46	5 42	6 53	5 36	6 48	5 40	5 15

Записки на Місяць Лютий

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛЮТИЙ

Від 1-го до 3-го непевно; 4-го до 8-го хмарно, зимно; 9-го до 12-го тяжкі сніги; 13-го до 16-го нестійна погода, зимні вітри; 17-го до 18-го вітер; 19-го до 22-го зимно; 23-го до 25-го гарні дні, зимні ночі; 26-го до 28-го бурі.

Березень | МАЄ 31 ДНІВ | March

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-католицькі	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Манітобі Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Саскачевані Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Алберті Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**16**	**Н.**	**Лют. 1. пост. Памф.**	**Бер. Сух.** Альб.	6 44	5 44	6 51	5 38	6 46	5 42	6 13
2	17	П.	Теодора	Симпліція	6 42	5 45	6 49	5 40	6 43	5 43	6 53
3	18	В.	Льва папи р.	Кунеґунди	6 39	5 47	6 46	5 42	6 41	5 45	схд.
4	19	С.	Архипа, Теодота ○	Казимира Кор.	6 37	5 49	6 44	5 44	6 39	5 47	5 40
5	20	Ч.	Льва еп., Агатона	Евзебія, Ферд.	6 35	5 50	6 41	5 46	6 36	5 48	7 12
6	21	П.	Тимотея	Колєти д.	6 33	5 52	6 38	5 48	6 34	5 50	8 44
7	22	С.	Муч. Евген. Атаназ.	Томи з Акв.	6 30	5 53	6 36	5 50	6 32	5 51	10 14
8	**23**	**Н.**	**2. посту.** Поликарпа	**Глуха,** Івана Б.	6 28	5 55	6 33	5 52	6 30	5 53	11 44
9	24	П.	Обріт. гл. Івана	Франціски діви	6 26	5 56	6 30	5 54	6 28	5 55	ран.
10	25	В.	Тарасія, Арх. Кон.	40 мучеників	6 24	5 58	6 27	5 56	6 25	5 57	1 16
11	26	С.	Порфіра, Север. ☾	Константина	6 22	5 59	6 24	5 58	6 22	5 59	2 36
12	27	Ч.	Прокопія	Григ. Вел.	6 20	6 1	6 21	5 59	6 20	6 0	3 54
13	28	П.	Власія, Нестора	Розини	6 18	6 2	6 19	6 1	6 18	6 2	4 43
14	1	С.	Берез. Евдокії	Матильди	6 16	6 4	6 17	6 3	6 16	6 4	5 18
15	**2**	**Н.**	**3. п. Хрестоп. Теод.**	**Середоп.** Льон.	6 14	6 5	6 14	6 5	6 13	6 6	5 40
16	3	П.	Зенона, Евтропія	Любина Серб.	6 12	6 7	6 11	6 7	6 11	6 8	5 53
17	4	В.	Герасима, Юліяни	Ґертруди	6 9	6 9	6 9	6 9	6 9	6 9	6 2
18	5	С.	Конона, Середоп.	Едварда	6 7	6 11	6 6	6 11	6 7	6 11	6 14
19	6	Ч.	42 муч. в Аморії ●	Йосифа обр.	6 5	6 13	6 4	6 13	6 5	6 13	зах.
20	7	П.	Єфрема, Павла	Евфимії	6 3	6 14	6 2	6 15	6 2	6 15	7 48
21	8	С.	Теофілякта	Венедикта	6 0	6 16	6 0	6 17	6 0	6 17	9 5
22	**9**	**Н.**	**4. п.** † 40 мученик.	**Чорна,** Октав.	5 58	6 19	5 58	6 18	5 57	6 18	10 24
23	10	П.	Кондрата	Віктора	5 55	6 20	5 55	6 20	5 55	6 20	11 42
24	11	В.	Софронія пат. Єрус.	Гавриїла Арх.	5 53	6 22	5 52	6 22	5 52	6 22	ран.
25	12	С.	Теофана (поклони)	†Благов. П.Д.М.	5 51	6 24	5 49	6 24	5 50	6 24	0 53
26	13	Ч.	Никифора ☽	Теодорія, Еман.	5 49	6 25	5 47	6 26	5 48	6 25	2 8
27	14	П.	Венедикта, Хрест.	Руперта	5 47	6 26	5 44	6 28	5 46	6 26	3 10
28	15	С.	Агапія	Сикста папи	5 45	6 28	5 42	6 30	5 44	6 28	4 6
29	**16**	**Н.**	**5 пост.** Сав. і Юл.	**Пальмова,** Кир.	5 43	6 29	5 39	6 32	5 42	6 30	4 38
30	17	П.	Алексія чол. Бож.	Квірина	5 40	6 30	5 37	6 34	5 39	6 31	5 5
31	18	В.	Кирила, ар. Єрус.	Альбіни діви	5 38	6 31	5 35	6 36	5 37	6 33	5 19

Записки на Місяць Березень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ

Від 1-го до 22-го погідно, зимно; 3-го до 4-го великі вітри; 5-го до 8-го змінчиво; 9-го до 12-го дощ; 13-го до 16-го вітри, зимно; 17-го до 20-го хмарно, вогко; 21-го до 24-го приємно; 25-го до 27-го бурливо; 28-го до 31-го приємний час.

Цвітень — МАЄ 30 ДНІВ — April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - католицькі	СВЯТА Римо - кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	**Берез.** Хриз. Дарії	Квіт., Туґона	5 36	6 33	5 32	6 37	5 34	6 35	5 36
2	20	Ч.	Івана м., Сергія	Ст. ч. Франца	5 34	6 35	5 30	6 39	5 32	6 37	схд.
3	21	П.	Якова ісп. Томи	**В. П. 7.** бол.Д.М.	5 32	6 36	5 27	6 41	5 30	6 39	7 55
4	22	С.	Лазарева Василія	В. Суб. Ізидора	5 30	6 38	5 25	6 43	5 27	6 40	9 22
5	**23**	**Н.**	**6 Квіт.,** Нік. Лід.	**Великдень**	5 28	6 39	5 22	6 44	5 25	6 42	11 0
6	24	П.	Захарія Якова	**Велик. Понед.**	5 25	6 40	5 20	6 46	5 22	6 43	ран.
7	**25**	**В.**	**Благовіщення Пр. Б.**	Германа	5 23	6 42	5 18	6 48	5 20	6 44	0 26
8	26	С.	Соб. Арх. Гавриіла	Діонізія	5 21	6 43	5 16	6 50	5 18	6 46	1 43
9	27	Ч.	Страст. Ч. Матр.	Марії Єгип.	5 19	6 45	5 13	6 52	5 15	6 48	2 38
10	**28**	**П.**	**Вел. Пятн.** Іляр.	Єзекиіла пр.	5 17	6 47	5 10	6 54	5 13	6 50	3 7
11	29	С.	Вел. Суб. Марка еп.	Льва папи	5 14	6 48	5 7	6 56	5 11	6 52	3 28
12	**30**	**Н.**	**Великдень**	**1. Біла,** Юлія	5 12	6 49	5 5	6 58	5 9	6 54	3 44
13	**31**	**П.**	**Світлий Понеділок**	Юстини	5 10	6 51	5 2	6 59	5 7	6 56	3 58
14	**1**	**В.**	Квіт. **Світл. Второк**	Валеріяна	5 7	6 53	5 0	7 1	5 4	6 57	4 12
15	2	С.	Тита прп.	Людвики	5 5	6 55	4 58	7 3	5 2	6 58	4 20
16	3	Ч.	Никити, Теодора	Лямберта	5 4	6 56	4 56	7 5	5 0	6 59	4 33
17	4	П.	Йосифа преп.	Рудольфа еп.	5 2	6 58	4 54	7 7	4 58	7 1	4 45
18	5	С.	Теодула	Апольонія	5 0	6 59	4 51	7 9	4 56	7 3	зах.
19	**6**	**Н.**	**1. Томина,** Евстихія	**2. по В.** Емин.	4 58	7 1	4 49	7 11	4 53	7 5	9 0
20	7	П.	Григорія Мел.	Аґнети	4 56	7 3	4 46	7 13	4 51	7 6	10 17
21	8	В.	Іродіона	Анзельма	4 54	7 4	4 44	7 14	4 49	7 8	11 32
22	9	С.	Евспихія	Сотера і Кая	4 52	7 5	4 41	7 16	4 47	7 10	ран.
23	10	Ч.	Терентія	Войтіха еп.	4 50	7 7	4 39	7 18	4 45	7 11	0 48
24	11	П.	Антипи	Юрія	4 48	7 9	4 37	7 20	4 43	7 12	1 50
25	12	С.	Василія, Яросл.	Марка єв.	4 46	7 10	4 35	7 22	4 41	7 14	2 40
26	**13**	**Н.**	**2. Миронос.** Артен.	**3. по В.** Кл. і М.	4 44	7 12	4 33	7 23	4 39	7 16	3 15
27	14	П.	Мартина	Переґріна	4 42	7 14	4 31	7 25	4 37	7 18	3 32
28	15	В.	Трофима	Віталіса	4 40	7 16	4 28	7 27	4 35	7 20	3 47
29	16	С.	Ірини	Петра муч.	4 38	7 17	4 26	7 29	4 33	7 22	4 0
30	17	Ч.	Симиона, Акадія	Катерини Сен.	4 37	7 19	4 24	7 31	4 31	7 24	4 16

Записки на Місяць Цвітень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЦВІТЕНЬ

Від 1-го до 4-го зимно; 5-го до 6-го непевно; 7-го до 9-го вітер і дощ; 10-го до 14-го вогко, лагідно; 15-го до 18-го нагальні вітри; 19-го до 23-го змінчиво; 24-го до 27-го бурливо; 28-го до 30-го ріжно, при кінці погідно.

Травень | МАЄ 31 ДНІВ | May

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-католицькі	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	П.	**Квітень.** Преп. Івана	Филипа і Як.	4 35	7 20	4 22	7 33	4 29	7 26	4 30
2	19	С.	Ів. ветх., Пафнут.	Жигмонта	4 33	7 22	4 20	7 35	4 27	7 28	схд.
3	**20**	**Н.**	**3. О розслабл. Теод.**	**4. по В.Н.Ч.Хр.**	4 31	7 23	4 18	7 37	4 25	7 29	9 29
4	21	П.	Дезідерія	Фльоріяна муч.	4 29	7 24	4 16	7 39	4 23	7 31	10 52
5	22	В.	Теодора, Лукії	Пія V.	4 28	7 25	4 14	7 41	4 21	7 33	11 59
6	23	С.	† Вел. муч. Юрія	Івана в Олію	4 27	7 27	4 12	7 42	4 20	7 34	ран.
7	24	Ч.	Сави страт.	Доміцелі	4 25	7 28	4 10	7 44	4 18	7 36	0 59
8	25	П.	† Єв. Марка	Станислава	4 23	7 30	4 8	7 46	4 16	7 38	1 23
9	26	С.	Василія свмч.	Григорія еп.	4 21	7 31	4 6	7 47	4 14	7 39	1 44
10	**27**	**Н.**	**4. О Сам. Симеона**	**5. п. В. Ізид. Ор.**	4 20	7 33	4 4	7 49	4 12	7 41	2 1
11	28	П.	Максима і Ясона	Мамерта	4 19	7 34	4 3	7 51	4 11	7 42	2 16
12	29	В.	Св. 9 муч. в К.	Панкратія	4 18	7 36	4 1	7 53	4 9	7 44	2 25
13	30	С.	† Якова ап.	Серватія	4 16	7 38	3 59	7 55	4 7	7 46	2 38
14	1	Ч.	Травень. Єремії пр.	**Вознес. Госп.**	4 14	7 39	3 57	7 56	4 6	7 47	2 51
15	2	П.	† Бориса і Гліба	Софії	4 12	7 41	3 55	7 58	4 5	7 49	3 5
16	3	С.	† Теодозія печер.	Івана Непом.	4 11	7 42	3 54	7 59	4 4	7 50	3 17
17	**4**	**Н.**	**5. О сліп. Пелаґії**	**6. п. В. Паслах.**	4 9	7 43	3 52	8 1	4 2	7 52	3 30
18	5	П.	Ірини муч.	Фелікса	4 8	7 45	3 50	8 3	4 1	7 53	зах.
19	6	В.	Йова мн. стр.	Целестина, Пет.	4 7	7 46	3 49	8 5	4 0	7 54	10 41
20	7	С.	Явлен. зн. Ч. Хр.	Бернарда	4 6	7 47	3 47	8 6	3 58	7 56	11 42
21	**8**	**Ч.**	**Вознесення Господ.**	Олени кор.	4 5	7 48	3 46	8 7	3 56	7 57	ран.
22	9	П.	Перен. мощ. св. Ник.	Юлії д.	4 4	7 49	3 45	8 9	3 54	7 59	0 26
23	10	С.	Симеона З.	Дезидерія	4 3	7 51	3 43	8 11	3 53	8 0	1 6
24	**11**	**Н.**	**6. Св. Отців. Мокія**	**7. Сош. Св. Д.**	4 2	7 53	3 42	8 13	3 52	8 1	1 35
25	12	П.	Епіфанія еп.	**Пон. п. С. Св. Д.**	4 1	7 54	3 41	8 14	3 51	8 3	1 50
26	13	В.	Ґлікерії, Алексан.	Филипа	4 0	7 55	3 40	8 15	3 50	8 4	2 1
27	14	С.	Ізидора, Максима	Івана І. папи	3 59	7 56	3 38	8 17	3 49	8 5	2 14
28	15	Ч.	Пахомія В.	Вільгельма	3 58	7 57	3 37	8 18	3 48	8 6	2 20
29	16	П.	Теодота, Модеста	Максиміна	3 57	7 58	3 36	8 20	3 47	8 8	2 37
30	17	С.	Зауп. суб. Андрон.	Фелікса	3 56	7 59	3 35	8 21	3 46	8 9	2 51
31	**18**	**Н.**	**Сош. Св. Духа**	**1. п. С. П. Трой.**	3 55	8 0	3 34	8 22	3 45	8 10	схд.

Записки на Місяць Травень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ТРАВЕНЬ

Від 1-го до 3-го приємна погода; 4-го до 6-го холодні дні; 9-го до 12-го ріжно; 13-го до 14-го непевно; 15-го до 17-го дощі і зимно; 18-го до 22-го хмарно і мокро; 23-го до 27-го дощі, вітри; 28-го до 31-го гарно.

Червень — МАЄ 30 ДНІВ — June

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - католицькі	СВЯТА Римо - кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**19**	**П.**	**Трав. Пресв. Тройці**	**Черв. Якова**	3 54	8 1	3 33	8 23	3 45	8 11	10 11
2	20	В.	Талалея муч.	Єразма	3 53	8 2	3 32	8 24	3 44	8 12	11 11
3	21	С.	† Констант. і Олени	Кльотильди	3 53	8 3	3 32	8 25	3 44	8 13	11 59
4	22	Ч.	Василиска	**Боже Тіло**	3 52	8 4	3 31	8 26	3 43	8 14	ран.
5	23	П.	Михайла, Євфроз.	Фльорентія	3 52	8 5	3 30	8 27	3 42	8 15	0 13
6	24	С.	Симеона, Мел.	Норберта	3 51	8 6	3 30	8 28	3 42	8 16	0 24
7	**25**	**Н.**	**Всіх Свят. 3 н.г.І.Хр.**	**Н. 2. по С. Роб.**	3 51	8 7	3 29	8 29	3 41	8 17	0 38
8	26	П.	Карпа ап. ☾	Медарда	3 50	8 7	3 29	8 30	3 40	8 17	0 47
9	27	В.	Терапонта	Прима	3 50	8 8	3 28	8 31	3 40	8 18	0 55
10	28	С.	Никити ісп.	Марґарити	3 50	8 9	3 28	8 32	3 39	8 19	1 1
11	29	Ч.	† Торж. Евхар., Т. М.	Варнави	3 50	8 10	3 27	8 33	3 39	8 19	1 9
12	30	П.	Ісаакія	† Торж. Б. С. О.	3 50	8 11	3 27	8 34	3 39	8 20	1 22
13	31	С.	Єрма, Єрмії	Антонія з П.	3 49	8 11	3 27	8 35	3 39	8 20	1 43
14	**1**	**Н.**	Черв. **2. по С. Юст.**	**Н. 3.п. С. Вас. В.**	3 49	8 12	3 26	8 35	3 39	8 21	2 5
15	2	П.	Никифорія	Віта і Мо.	3 49	8 12	3 26	8 36	3 38	8 22	2 40
16	3	В.	Лукіяна ●	Франц. з Ас.	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 22	зах.
17	4	С.	Митрофана, Софії	Адольфа	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 23	10 39
18	5	Ч.	Доротея еп. Т.	Марка, Маркел.	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 23	11 17
19	6	П.	† Тор. Евх. Виссар.	Ґервазоґо	3 49	8 14	3 26	8 36	3 38	8 24	11 47
20	7	С.	Теодота, Артемії	Сильверія	3 49	8 14	3 26	8 37	3 38	8 24	ран.
21	**8**	**Н.**	**3. по С. Теодора**	**Н.4.п.С. Альойз.**	3 50	8 14	3 26	8 37	3 38	8 24	0 7
22	9	П.	Теклі м., Кирила	Павлина	3 50	8 14	3 26	8 37	3 39	8 24	0 15
23	10	В.	Тимотея, Антон. ☽	Зенона	3 50	8 14	3 26	8 37	3 39	8 24	0 25
24	11	С.	Вартоломея	Івана Хрест.	3 50	8 14	3 27	8 37	3 37	8 24	0 35
25	12	Ч.	† Онуфрія Вел. Прп.	Проспера	3 51	8 14	3 27	8 38	3 40	8 25	0 48
26	13	П.	Акилини мч.	Івана і Павла	3 51	8 14	3 27	8 38	3 40	8 25	1 2
27	14	С.	Єлисея, Методія	Володислава	3 51	8 14	3 28	8 38	3 41	8 25	1 20
28	**15**	**Н.**	**4. по Сош. Єроніма**	**Н.5.п.С. Льв. II.**	3 52	8 14	3 28	8 38	3 41	8 25	1 51
29	16	П.	Тихона еп.	**Петра і Павла**	3 52	8 14	3 29	8 38	3 42	8 25	схд.
30	17	В.	Мануїла ○	Згад. св. Павла	3 53	8 14	3 30	8 37	3 43	8 24	9 25

Записки на Місяць Червень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЧЕРВЕНЬ

Від 1-го до 4-го непевна погода як попередного місяця; 5-го до 8-го вітри, сухо; 9-го до 12-го зливи; 13-го до 17-го холодно; 18-го до 22-го прикра спека; 23-го до 26-го бурливо; 27-ґо до 30-го вітри, непевно.

Липень — МАЄ 31 ДНІВ — July

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-католицькі	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	С.	**Черв.** Леонтія	Теобальда	3 54	8 14	3 30	8 37	3 44	8 24	10 13
2	19	Ч.	Юди ап., Зосима	Пос. Пр. Д. М.	3 55	8 14	3 31	8 36	3 44	8 24	10 52
3	20	П.	Методія	Геліодора	3 56	8 13	3 32	8 35	3 45	8 23	11 8
4	21	С.	Юліяна муч.	Йосифа, Кал.	3 56	8 13	3 33	8 35	3 45	8 23	11 19
5	**22**	**Н.**	**5. по Сош. Евзебія**	**6. по С. Фільом.**	3 57	8 12	3 34	8 34	3 46	8 22	11 27
6	23	П.	Аґрипіни муч.	Ісаї прор.	3 58	8 12	3 35	8 33	3 47	8 22	11 33
7	**24**	**В.**	**Різдво С. Ів. Хр.** ☾	Пульхерії	3 59	8 11	3 36	8 32	3 48	8 21	11 40
8	25	С.	Февронії	Єлисавети	4 0	8 10	3 37	8 31	3 49	8 20	11 46
9	26	Ч.	Давида	Кирила еп.	4 1	8 10	3 38	8 30	3 50	8 19	11 55
10	17	П.	Самсона	Амалії	4 1	8 9	3 40	8 29	3 51	8 18	ран.
11	28	С.	Кира і Івана	Пелаґії	4 2	8 8	3 41	8 26	3 52	8 17	0 10
12	**29**	**Н.**	**6. п. С. Петра і Пав.**	**7. по С. Ів. з Д.**	4 3	8 7	3 42	8 27	3 53	8 16	0 34
13	30	П.	Соб. 12 Апост.	Марґарити	4 4	8 6	3 44	8 25	3 55	8 16	1 14
14	1	В.	Лип. Косми і Дам.	Бонавентури	4 5	8 5	3 45	8 24	3 56	8 15	2 16
15	2	С.	† Пол. риз. П. Б. ●	Розісл. Апост.	4 6	8 4	3 46	8 23	3 57	8 14	зах.
16	3	Ч.	Анатолія і Мокія	Пр. Д. М. Шк.	4 7	8 3	3 47	8 22	3 58	8 13	9 54
17	4	П.	Андрея крит.	Алексія	4 8	8 2	3 48	8 21	3 59	8 12	10 17
18	5	С.	Кирила і Методія	Симеона з Л.	4 10	8 1	3 50	8 20	4 1	8 11	10 26
19	**6**	**Н.**	**7. п. Сош. Атаназія**	**8.п.С. Вінк. з П.**	4 11	8 0	3 51	8 18	4 3	8 10	10 33
20	7	П.	Томи прп.	Іллі, Чеслава	4 12	7 59	3 53	8 16	4 4	8 8	10 48
21	8	В.	Вмч. Прокопія	Пракседи	4 14	7 58	3 54	8 15	4 5	8 7	10 57
22	9	С.	Панкратія ☽	Марії Магдал.	4 15	7 57	3 56	8 13	4 6	8 6	11 12
23	10	Ч.	† Антонія печер.	Аполінарія	4 16	7 56	3 58	8 12	4 8	8 4	11 33
24	11	П.	Ольги княг. укр.	Христини	4 17	7 54	4 0	8 11	4 10	8 2	11 45
25	12	С.	Прокла й Ілярія	Ап. Якова	4 19	7 53	4 1	8 9	4 11	8 0	ран.
26	**13**	**Н.**	**8. п. С. Гавриїла Арх.**	**9.п.С. Ан.М.П.Д.**	4 21	7 51	4 3	8 7	4 12	7 59	0 28
27	14	П.	Онисима	Інокентія папи	4 23	7 50	4 5	8 5	4 14	7 58	1 22
28	15	В.	† Володим. в. кн.	Наталії діви	4 24	7 49	4 6	8 3	4 15	7 56	2 21
29	16	С.	Атиноґена ☺	Марти дів.	4 25	7 47	4 8	8 2	4 17	7 55	схд.
30	17	Ч.	Марини муч.	Авдона і Сенни	4 26	7 46	4 9	8 1	4 18	7 54	8 59
31	18	П.	Якинта, Еміліяна	Ігнатія Льойолі	4 27	7 45	4 10	8 0	4 19	7 53	9 19

Записки на Місяць Липень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ

Від 1-го до 2-го гарно, душно; 3-го до 5-го загрозливо на бурі; 6-го до 8-го громові бурі; 9-го до 13-го горячо; 14-го до 17-го бурі; 18-го до 19-го вітри; 20-го до 23-го холодно; 24-го до 27-го бурливо; 28-го до 31-го горячі вітри.

Серпень — МАЄ 31 ДНІВ — August

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-католицькі	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	**Лип.** Мокрини	Петра в оков.	4 28	7 44	4 12	7 58	4 20	7 52	9 35
2	**20**	**Н.**	**9. по Сош. † Іл. пр.**	**Н.10.п.С. П.Д.М.**	4 30	7 42	4 14	7 56	4 22	7 50	9 42
3	21	П.	Симеона юрод.	Знай. св. Стеф.	4 31	7 40	4 16	7 54	4 24	7 47	9 50
4	22	В.	Марії Магдалини	Домініка	4 33	7 38	4 18	7 53	4 26	7 45	9 55
5	23	С.	Теофіля, Трофима	Мат. Бож. Сніж.	4 35	7 36	4 19	7 51	4 28	7 43	10 1
6	24	Ч.	† Бориса і Гліба	†Преобр. Гос.	4 36	7 34	4 21	7 19	4 29	7 41	10 12
7	25	П.	† Успен. св. Анни	Каєтана	4 37	7 32	4 23	7 47	4 30	7 39	10 33
8	26	С.	Єрмолая	Киріяка	4 39	7 31	4 25	7 45	4 32	7 37	11 7
9	**27**	**Н.**	**10. по Сош. Пант.**	**Н. 11. п. С. Ром.**	4 40	7 30	4 26	7 43	4 34	7 36	11 56
10	28	П.	Прохора	Лаврентія	4 42	7 28	4 28	7 41	4 36	7 34	ран.
11	29	В.	Калинника, Сераф.	Сузанни	4 44	7 26	4 30	7 39	4 38	7 32	1 3
12	30	С.	Сили, Андроніка	Кляри	4 45	7 24	4 32	7 37	4 39	7 30	2 18
13	31	Ч.	Евдокима прав.	Гіполита	4 46	7 23	4 34	7 35	4 41	7 28	зах.
14	1	П.	Серп. В.Ч.Х. Маков.	Евзевія	4 47	7 21	4 35	7 33	4 42	7 26	8 28
15	2	С.	Пер. мощ. св. Стеф.	**Усп. Богород.**	4 48	7 19	4 37	7 31	4 44	7 24	8 43
16	**3**	**Н.**	**11. п. С. Ісаак., Даль.**	**Н. 12. п. С. Роха**	4 50	7 17	4 39	7 29	4 46	7 22	8 55
17	4	П.	7 отр. в Еф., Евдокії	Ліберата	4 52	7 15	4 41	7 26	4 47	7 20	9 5
18	5	В.	Євсигнія муч.	Єлени	4 54	7 13	4 43	7 24	4 49	7 18	9 16
19	**6**	**С.**	**Преображ. Господ.**	Беніґни	4 55	7 11	4 44	7 21	4 50	7 16	9 30
20	7	Ч.	Дометія, Пульх.	Стефана кор.	4 57	7 9	4 46	7 18	4 52	7 14	9 58
21	8	П.	Еміліяна	Іванни	4 58	7 7	4 48	7 16	4 54	7 12	10 26
22	9	С.	Ап. Матея	Філіберта	4 59	7 5	4 50	7 14	4 55	7 10	11 17
23	**10**	**Н.**	**12. п. С. Лавр. муч.**	**Н. 13. п. С. Ф. е.**	5 1	7 3	4 52	7 12	4 57	7 8	ран.
24	11	П.	Евпла, Клявдії	Вартоломея	5 2	7 1	4 53	7 10	4 58	7 6	0 13
25	12	В.	Фотія і мч. Аникити	Людвика кор.	5 4	7 0	4 55	7 8	5 0	7 4	1 14
26	13	С.	Максима	Зефірина пап.	5 5	6 58	4 57	7 6	5 1	7 2	2 27
27	14	Ч.	Михея, Теодоз.	Йосифа кал.	5 7	6 56	4 59	7 3	5 3	7 0	схд.
28	**15**	**П.**	**Усп. Пресв. Богор.**	Августина	5 9	6 54	5 1	7 0	5 5	6 58	7 40
29	16	С.	Перенес. обр. Госп.	Ус. г. св. Ів. Хр.	5 10	6 52	5 2	6 58	5 6	6 55	7 48
30	**17**	**Н.**	**13. по Сош. Мирона**	**Н.14.п.С. Р. з Л.**	5 11	6 49	5 4	6 56	5 7	6 53	7 59
31	18	П.	Фльора і Лавра	Раймунда	5 13	6 47	5 5	6 53	5 9	6 50	8 8

Записки на Місяць Серпень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ СЕРПЕНЬ

Від 1-го до 4-го дощі; 5-го до 8-го хмарно, холодно; 9-го до 11-го змінчиво; 12-го до 14-го бурливо; 15-го до 17-го мрачно, вогко; 18-го до 22-го горячо; 23-го до 27-го спеки; 28-го до 31-го бурливо.

Вересень — МАЄ 30 ДНІВ — September

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - католицькі	СВЯТА Римо - кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	В.	**Серп.** Андрея. Теклі	Еґідія	5 15	6 44	5 7	6 50	5 11	6 48	8 18
2	20	С.	Самуїла	Юста	5 17	6 42	5 9	6 48	5 13	6 45	8 32
3	21	Ч.	Тадея ап.	Ізабелі, Брон.	5 18	6 40	5 11	6 46	5 15	6 43	8 43
4	22	П.	Агатоника	Розалії	5 20	6 38	5 13	6 44	5 17	6 41	9 11
5	23	С.	Іринея	Лаврентія	5 22	6 36	5 15	6 42	5 19	6 39	9 44
6	**24**	**Н.**	**14. по С. Євтиха**	**Н. 15. по С. Зах.**	5 23	6 34	5 17	6 40	5 20	6 36	10 39
7	25	П.	Тита, Вартоломея	Реґіни діви	5 24	6 32	5 19	6 37	5 22	6 33	11 43
8	26	В.	Адріяна і Наталії	†Різд. Пр. Д. М.	5 25	6 29	5 20	6 34	5 23	6 31	ран.
9	27	С.	Сави, Пімена	Ґорґонія	5 26	6 27	5 22	6 32	5 25	6 29	1 0
10	28	Ч.	Августина	Николая з Т.	5 28	6 25	5 24	6 30	5 27	6 27	2 22
11	29	П.	† Усік. гол. Ів. Хр.	Прота	5 29	6 23	5 26	6 27	5 29	6 25	3 42
12	30	С.	Олексан., Івана	Ґвідона	5 31	6 20	5 28	6 24	5 30	6 22	зах.
13	**31**	**Н.**	**15. по С. Пол.п.П.Б.**	**Н. 16. п. С. Товії**	5 32	6 18	5 29	6 22	5 31	6 20	7 5
14	1	П.	Верес. Симеона Ст.	Возд. Ч. і Ж.Хр.	5 33	6 16	5 31	6 19	5 33	6 18	7 19
15	2	В.	Маманта муч.	Никодема	5 35	6 14	5 33	6 16	5 35	6 16	7 30
16	3	С.	Антима, Теоктиста	Людмили діви	5 37	6 12	5 35	6 13	5 37	6 13	7 51
17	4	Ч.	Вавила, Мойсея	Лямберта	5 38	6 9	5 37	6 11	5 38	6 11	8 22
18	5	П.	Захарії	Томи з Віл.	5 40	6 7	5 38	6 9	5 39	6 9	9 10
19	6	С.	Чудо Арх. Михаїла	Януарія	5 42	6 5	5 40	6 7	5 41	6 6	10 9
20	**7**	**Н.**	**16. по С. Созонта**	**Н.17.п.С. Евст.**	5 44	6 3	5 42	6 4	5 43	6 4	11 8
21	**8**	**П.**	**Рожд. Пр. Богор.**	Матея ап.	5 45	6 1	5 44	6 2	5 45	6 2	ран.
22	9	В.	Якима і Анни	†Маврикія	5 46	5 58	5 46	6 1	5 47	5 59	0 14
23	10	С.	Минодори, Митрод.	Теклі діви	5 48	5 56	5 47	5 59	5 48	5 56	1 30
24	11	Ч.	Теодори преп.	Ґерарда	5 50	5 54	5 49	5 56	5 50	5 54	2 48
25	12	П.	Автонома	Клеофа	5 52	5 52	5 51	5 53	5 52	5 52	4 4
26	13	С.	Корнилія сотн.	Кипріяна	5 53	5 50	5 53	5 50	5 54	5 49	схд.
27	**14**	**Н.**	**17. по С. Воздв.Ч.Хр.**	**Н.18.п.С. К. і Д.**	5 54	5 47	5 55	5 48	5 56	5 47	6 8
28	15	П.	Никити	Вячеслава кор.	5 55	5 45	5 56	5 45	5 57	5 45	6 19
29	16	В.	Евфимії, Людмили	†Михайла арх.	5 56	5 43	5 58	5 42	5 59	5 43	6 30
30	17	С.	Соф. Віри, Над. і Л.	Єроніма	5 58	5 41	6 0	5 40	6 1	5 41	6 40

Записки на Місяць Вересень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ

Від 1-го до 3-го непевно; 4-го до 7-го зливи; 8-го до 12 приємно; 13-го до 14-го ріжно; 15-го до 18-го сильні вітри; 19-го до 21-го холодно; 22-го до 25-го хмарно, росить дощ; 26-го до 27-го ясно, погідно; 28-го до 30-го холодно.

Жовтень — МАЄ 31 ДНІВ — October

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	Свята: Греко-католицькі	Свята: Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	Ч.	Верес. Евменія	Ремиґія	6 0	5 39	6 2	5 37	6 2	5 38	7 0
2	19	П.	Трофима, Сав.	Леодеґора	6 2	5 36	6 4	5 34	6 3	5 35	7 38
3	20	С.	Евстафія, Татіяни	Франца Сераф.	6 3	5 34	6 5	5 32	6 4	5 33	8 28
4	**21**	**Н.**	**18. по. С. Кондр.** ☾	**Н.19.п.С. П.Д.Р.**	6 5	5 32	6 7	5 30	6 6	5 31	9 25
5	22	П.	Фоки, Йони	Плякида	6 7	5 30	6 9	5 27	6 7	5 29	10 32
6	23	В.	† Зачаття Івана Хр.	Брунона	6 9	5 28	6 11	5 24	6 9	5 26	11 55
7	24	С.	Мч. Теклі	Юстини діви	6 10	5 26	6 13	5 21	6 11	5 24	схд.
8	25	Ч.	Евфрозини, Пафн.	Бриґіди	6 11	5 23	6 14	5 19	6 12	5 22	1 27
9	26	П.	† Івана Богослова	Діонізія, Вінк.	6 13	5 21	6 16	5 17	6 14	5 20	2 49
10	27	С.	Калистрата	Францiш. Борґ.	6 15	5 19	6 18	5 14	6 16	5 18	4 19
11	**28**	**Н.**	**19. п. С. Хар. Вяч.** ●	**Н.20.п.С. Пляк.**	6 16	5 17	6 20	5 11	6 17	5 16	5 55
12	29	П.	Киряка	Максиміліяна	6 17	5 15	6 22	5 9	6 19	5 13	зах.
13	30	В.	Свм. Григорія	Едварда кор.	6 18	5 13	6 24	5 7	6 21	5 10	5 51
14	1	С.	Жов. †Покр. Пр.Бог.	Каликста	6 19	5 11	6 26	5 4	6 23	5 8	6 17
15	2	Ч.	Кипріяна, Юстини	Тереси	6 21	5 9	6 28	5 2	6 25	5 5	7 2
16	3	П.	Діонізія	Ґалля	6 23	5 7	6 30	5 0	6 27	5 4	7 58
17	4	С.	Єротея	Люцини	6 25	5 5	6 32	4 58	6 29	5 3	8 58
18	**5**	**Н.**	**20. по С. Харит.** ☽	**Н.21.п.С. Луки**	6 27	5 3	6 34	4 56	6 30	5 1	10 3
19	6	П.	Томи ап.	Петра з Альк.	6 29	5 1	6 36	4 54	6 32	4 59	11 21
20	7	В.	Мч. Сергія і Вакха	Феліціяна	6 31	4 59	6 38	4 51	6 33	4 56	ран.
21	8	С.	Пелагії	Уршулі	6 32	4 57	6 40	4 49	6 35	4 54	0 35
22	9	Ч.	† Якова апост.	Кордулі	6 34	4 55	6 42	4 47	6 37	4 51	1 52
23	10	П.	Евлампія	Івана Калістр.	6 35	4 53	6 43	4 45	6 39	4 49	3 9
24	11	С.	Филипа, Теофана	Рафаїла Арх.	6 37	4 51	6 45	4 43	6 40	4 47	4 25
25	**12**	**Н.**	**21. п. С. Прова і Анд.**	**Н.22.п.С. Ів. К.**	6 38	4 49	6 47	4 40	6 42	4 45	5 35
26	13	П.	Карпа муч. ☺	Евариста	6 40	4 47	6 49	4 38	6 44	4 43	схд.
27	14	В.	† Преп. Параскевії	Савини муч.	6 41	4 45	6 51	4 36	6 46	4 41	4 52
28	15	С.	Лукіяна, Евфимії	Симона, Юди	6 43	4 44	6 53	4 34	6 48	4 39	5 3
29	16	Ч.	Льонгина сотн.	Наркиза еп.	6 45	4 42	6 55	4 32	6 50	4 37	5 38
30	17	П.	Андрея, Осії	Клявдія	6 47	4 40	6 57	4 30	6 52	4 35	6 22
31	18	С.	Луки еванг.	Вольфґанда	6 49	4 39	6 59	4 28	6 54	4 33	7 17

Записки на Місяць Жовтень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ

Від 1-го до 2-го вогко, мрачно; 3-го до 5-го вітри, холодно; 6-го до 8-го непевно; 9-го до 12-го гарна погода з приморозками; 13-го до 17-го бурливо; 18-го до 22-го зимно; 23-го до 27-го прикре зимно; 28-го до 31-го вітри і дощі.

Листопад — МАЄ 30 ДНІВ — November

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - католицькі	СВЯТА Римо - кат.	Схід сонця у Манітобі	Захід сонця у Манітобі	Схід сонця у Саскачевані	Захід сонця у Саскачевані	Схід сонця у Алберті	Захід сонця у Алберті	Ман. Схід і Захід місяця
1	**19**	**Н.**	Жовт. **22. по С. Йоі.**	**Н.23.п.С. Вс.Св.**	6 50	4 37	7 1	4 26	6 55	4 31	8 16
2	20	П.	Артемія	День задушний	6 51	4 35	7 3	4 24	6 57	4 30	9 26
3	21	В.	Прб. Іларіон. Вел.	Губерта	6 53	4 33	7 5	4 22	6 59	4 28	10 45
4	22	С.	Ґлікерії, Аверкія	Кароля Бор.	6 55	4 31	7 7	4 20	7 1	4 26	ран.
5	23	Ч.	† Якова ап., бр. Гос.	Єлисавети муч.	6 57	4 29	7 9	4 18	7 3	4 24	0 10
6	24	П.	Арети, Атаназія	Леонарда	6 59	4 28	7 11	4 16	7 5	4 22	1 44
7	25	С.	Маркіяна	Теоґата	7 0	4 27	7 12	4 14	7 6	4 21	3 26
8	**26**	**Н.**	**23. по С. Мимитрія**	**Н.24.п.С. Сев.**	7 2	4 25	7 14	4 12	7 8	4 19	4 24
9	27	П.	Нестора	Теодора	7 4	4 23	7 16	4 10	7 10	4 17	6 20
10	28	В.	† Мч. Параскеви	Андрея з А.	7 6	4 22	7 18	4 9	7 11	4 16	зах.
11	29	С.	Анастазії	Мартина еп.	7 7	4 21	7 20	4 7	7 13	4 14	4 51
12	30	Ч.	Зеновія, Зеновії	Мартина папи	7 8	4 20	7 22	4 6	7 14	4 13	5 42
13	31	П.	Стахія, Амплія ап.	Евгенія	7 10	4 19	7 24	4 4	7 16	4 11	6 43
14	1	С.	Лист. Косми і Дам.	Серафима	7 12	4 17	7 26	4 2	7 17	4 10	7 47
15	**2**	**Н.**	**24. по С. Акиндина**	**Н.25.п.С. Лєоп.**	7 14	4 16	7 28	4 1	7 19	4 8	9 3
16	3	П.	Айталя, Йосифа	Отмара	7 15	4 15	7 30	4 0	7 21	4 7	10 19
17	4	В.	Йоанникія	Сальомеї	7 16	4 14	7 32	3 58	7 23	4 6	11 38
18	5	С.	Мч. Галактіона	Оттона	7 18	4 12	7 34	5 56	7 25	4 4	ран.
19	6	Ч.	Павла еп., Клявдія	Єлисавети кор.	7 20	4 11	7 36	3 55	7 27	4 3	0 55
20	7	П.	Ерона, Лазарія	Фелікса	7 21	4 10	7 38	3 54	7 29	4 2	2 12
21	**8**	**С.**	**Соб. Арх. Михаїла**	Введ. в хр.Пр.Б.	7 22	4 9	7 40	3 52	7 31	4 1	3 21
22	**9**	**Н.**	**25. по С. Онисифора**	**Н.26.п.С. Кик.**	7 24	4 8	7 41	3 51	7 32	4 0	4 36
23	10	П.	Ераста, Ореста м.	Климента	7 26	4 7	7 43	3 50	7 34	3 59	5 48
24	11	В.	Міни, Віктора, Вінк.	Івана від Хр.	7 28	4 6	7 45	3 49	7 36	3 58	7 0
25	12	С.	† Йосафата, Ніля	Катерини	7 29	4 5	7 47	3 48	7 38	3 57	схд.
26	13	Ч.	† Івана Золотоуст.	Конрада	7 30	4 4	7 49	3 47	7 39	3 57	4 21
27	14	П.	† Ап. Филипа (Пущ.)	Валєр. і Вірґ.	7 32	4 4	7 50	3 46	7 40	3 56	5 14
28	15	С.	Гурія, Самона	Кресцентія	7 33	4 3	7 52	3 45	7 42	3 55	6 12
29	**16**	**Н.**	**26. по С. Матея єв.**	**1.Н.Адв. Сатур.**	7 35	4 2	7 54	3 44	7 44	3 54	7 25
30	17	П.	**Григорія нов.**	Андрея ап.	7 36	4 2	7 55	3 43	7 45	3 54	8 47

Записки на Місяць Листопад

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД

Від 1-го до 4-го мрачно, неприємно; 5-го до 8-го сніг; 9-го до 13-го зимно, бурливо; 14-го до 18-го слота, сніг; 19-го до 23-го погода; 24-го до 27-го бурливо, непевно; 28-го до 30-го зимно.

Грудень — МАЄ 31 ДНІВ — December

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - католицькі	СВЯТА Римо - кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	В.	Лист. Плятона. Ром.	Еліґія	7 37	4 1	7 56	3 42	7 46	3 53	10 3
2	19	С.	Авдія, Варлаама	Бабіяни	7 38	4 1	7 57	3 42	7 47	3 52	11 32
3	20	Ч.	Григорія, Прокля	Франца Ксавер.	7 39	4 0	7 59	3 41	7 48	3 52	ран.
4	**21**	**П.**	**Введ. Пр. Богор.**	Варвари	7 41	4 0	8 0	3 41	7 49	3 51	1 6
5	22	С.	Филимона ап.	Сави Крисп.	7 42	3 59	8 1	3 40	7 50	3 51	2 38
6	**23**	**Н.**	**27. по Сош. Гр. еп.**	**2. Адв. В. О. Н.**	7 43	3 59	8 3	3 40	7 51	3 51	3 59
7	24	П.	Катерини Вмуч.	Амброзія	7 44	3 59	8 4	3 39	7 53	3 50	5 25
8	25	В.	Климента папи	**Непор. З. Пр. Б.**	7 45	3 59	8 5	3 39	7 54	3 50	6 50
9	26	С.	Алипія прп.	Леокадії	7 46	3 59	8 6	3 39	7 55	3 50	зах.
10	27	Ч.	Якова пер., Палядія	П.Д.М. з Льор.	7 48	3 58	8 8	3 39	7 57	3 50	4 30
11	28	П.	Стефана, Іримарха	Дамазія	7 49	3 58	8 9	3 38	7 58	3 50	5 40
12	29	С.	Парамона, Филум.	Олександра	7 50	3 58	8 10	3 38	7 59	3 49	6 58
13	**30**	**Н.**	**28. по С. Андр. ап.**	**3 Адв. Лукії**	7 51	3 58	8 11	3 38	8 0	3 49	8 10
14	1	П.	Груд. Наум. Філ.	Спірідіона	7 52	3 58	8 12	3 38	8 1	3 49	9 19
15	2	В.	Прор. Авакума	Фортуната	7 53	3 59	8 13	3 38	8 2	3 49	10 37
16	3	С.	Софонія, Теод.	Аделяйди, Ев.	7 53	3 59	8 14	3 38	8 2	3 49	11 50
17	4	Ч.	† Варвари, Івана Д.	Лазаря	7 54	3 59	8 15	3 38	8 3	3 50	ран.
18	5	П.	Сави	Ґраціяна	7 54	3 59	8 16	3 38	8 4	3 50	1 2
19	**6**	**С.**	**Св. От. Никол. Чуд.**	Немезія	7 55	3 59	8 16	3 38	8 4	3 50	2 16
20	**7**	**Н.**	**29. по С. Амбр. еп.**	**4.Адв. Теод. і З.**	7 55	3 59	8 17	3 39	8 5	3 50	3 33
21	8	П.	Патапія	Томи ап.	7 56	3 59	8 17	3 39	8 5	3 51	4 46
22	**9**	**В.**	**Непор. Зач. Пр. Б.**	Зенона	7 56	4 1	8 18	3 40	8 6	3 51	6 1
23	10	С.	Мини, Єрмогема	Вікторії	7 56	4 2	8 18	3 40	8 6	3 52	7 14
24	11	Ч.	Даниїла стовп.	Нав. Р. Ад. і Ев.	7 57	4 3	8 18	3 41	8 6	3 53	схд.
25	12	П.	Спіридіона	**Різдво Христ.**	7 57	4 4	8 18	3 42	8 7	3 54	4 3
26	13	С.	Евгенія, Ореста	**Стефана првм.**	7 57	4 4	8 18	3 43	8 7	3 54	5 8
27	**14**	**Н.**	**Праот. Филимона**	**Н. п. Р. Ів. Ер.**	7 58	4 5	8 19	3 44	8 7	3 55	6 20
28	15	П.	Елевтерія	Дітей убит. у В.	7 58	4 6	8 19	3 45	8 8	3 56	7 42
29	16	В.	Аґґея, Теоф., Тирса	Томи еп.	7 58	4 8	8 19	3 46	8 8	3 57	9 12
30	17	С.	Даниїла прор.	Давида, Евген.	7 59	4 9	8 19	3 48	8 8	3 58	10 35
31	18	Ч.	Севастіяна	Сильвес. папи	7 59	4 10	8 19	3 49	8 9	3 59	ран.

Записки на Місяць Грудень

ПРЕДСКАЗАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ГРУДЕНЬ

Від 1-го до 3-го зимно і вогко; 4-го до 8-го погідно; 9-го до 13-го бурливо; 14-го до 18-го слота і дощі; 19-го до 22-го зимно, сніг; 23-го до 27-го вітри, непевно; 28-го до 29-го умірковано погода; 30-го до 31-го хмарно, мрачить дощик.

Іван Гавірко.

ПОЧТОВІ ПРИПИСИ.

Домашна Почта.

Домашна почта є поділена на кілька головних кляс, а то:

Перша кляса, до котрої входять листи, почтові та приватні картки, рахункові поквітування, запрошення на збори, (тільки сі запрошення, що є писані рукою, або на ручній машині) та всякі пересилки, котрі є запечатані.

Оплата за листи в Канаді є 2ц. за кожну унцію і 1ц. за кожну слідуючу унцію.

Незапечатаний лист коштує так само як запечатаний.

Неоплачені листи будуть доручені за подвійною оплатою відбираючого.

Почтові Картки.

Оплата за почтові та приватні картки виносить 2ц., однак картка, на якій нічого не писано — 1ц. Обєм картки не може бути більший як 6x4, або не менший, як 4x3 цалів.

Друга Кляса.

До сеї кляси належать часописи, журнали, та всякі періодичні видання. Закім яка часопись, чи журнал, може зачислятись до другої кляси, то кожне видавництво мусить постаратись о позволення від міністерства почт, а доки сего позволення не має, то оплата виносить 1ц. за кожних 2 унції.

Оплата за часописи, та журнали, що належать до другої кляси, виносить 1ц. за кожних 4 унції.

Трета Кляса.

До третої кляси входять: фотоґрафії, рукописи, книжки, оголошення, друки і т. и. Оплата виносить 1ц. за кожних 2 унції.

Пакунок другої та третої кляси, не може важити більше як 5 фунтів. (Одна книжка може важити 11 ф.) і не може мати більше як 3½ ф. довжини, ширини або грубости, котрих довжина разом з обємом не може виносити 6 фітів.

До третої кляси входять циркулярі, однак вони також мусять бути незапечатані, та треба їх вручити почтовому урядникови і не менше, як 20-ть однакових копій.

Пакункова Пересилка (Парсел Пост).

До пакункової пересилки входять всякі фабричні вироби, як: полотно, убрання та фармерські продукта. Пакунковою пересилкою можна висилати все, що входить до другої та третої кляси. Кожний пакунок мусить бути добре опакований, щоби міг видержати удари при ладуванню і виладуванню. Всякі плини мусять бути обвинені полотном, чи ватою, щоби вразі випадку роз биття сей плин був втягнений ватою чи полотном.

Пакунок не може важити більше як 15 фунтів і не може мати більше як 3½ ф. довжини, ширини або грубости, котрого довжина разом з обємом не може виносити 6 фітів.

Оплата в тій пересилці не може виносити більше як 1 цент за унцію. Оплата до ріжних провінцій є така:

МАНИТОБА.
Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль*)......	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Манитобі	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Онтеріо	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти або Квебеку	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Бр. Коломбії або Примор. Пров.........	.12	.24	.36	.47·	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

*) 20 миль береться загально, кругом почти, з якої висилаєсь, хочби тих 20 миль зачіпали і другу провінцію, Се. відноситься до всіх провінцій. Перший рядок цифр се фунти, все інше — оплата.

САСКАЧЕВАН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Саскачевані	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Алберти	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо або Бр. Коломбії	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Квебеку або Юкону	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Приморських Провінцій	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

АЛБЕРТА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Алберті	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби або Юкону	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Онтеріо	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Квебеку або Примор. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

БРИТИШ КОЛОМБІЯ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Бр. Коломбії	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Алберти або Юкону	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Онтеріо Квебеку або Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ОНТЕРІО.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль...........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Онтеріо	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану або Прим. Пров.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Алберти	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Бр. Коломбії або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

КВЕБЕК.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль...........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Онтеріо або Прим. Пров.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби.................	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану...........	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Алберти Бр. Кол. або Юкону.................	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПРИМОРСЬКІ ПРОВІНЦІЇ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль...........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях пров.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо.......................	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби.................	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Саскач. Алберти, Б. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ЮКОН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Кругом 20 миль..........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Юкону...	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану...........	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Ман., Онт., Квеб. або Прим. Пров.....	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

Пакункова Асекурация.

Наколи оплата за пакунок виносить 40 центів або і більше, то сей пакунок можна асекурувати до 50 долярів даром.

Асекурація числиться від вартости пакунка і так: —

До 5 дол. виносить 3 центи
Вище 5 до 25 дол. виносить 6 центів
Вище 25 до 50 дол. виносить 12 центів
Вище 50 до 100 дол. виносить 30 центів

Асекуровану пересилку не кидається до почтової скринки, але треба її вручити почтовому урядникови, сказати йому які речі знаходяться в пакунку, яку вартість має пакунок і зажадати посвідки. Єсли асекурований пакунок затратився, треба зголоситися на почту з посвідкою і зажадати відшкодування; однак треба се зробити перед упливом 6 місяців

Посліплата „Кеш он Деливери“ (C. O. D.).

Кожний пакунок чи якунебудь почтову пересилку можна висилати „Кеш од Деливері" (C. O. D.), однак тільки з тої почти, на котрій можна набути „Мони Ордер". Пересилка може бути адресована до кожної почти в Канаді. Сума до сколєктовання не може виносити більше як 100 дол. Сеї пересилки не можна висилати, наколи не була замовлена адресатом. Оплата виносить 15ц. за річ вартости 50 дол.; 30ц. за річ вартости 100 дол. і покриває асекурацію або реґістрацію.

Реґістрація (Рекомендація).

Всі почтові пересилки (з витятком „Парсел Пост") можна реґіструвати. Оплата за реґістрацію числиться від важности листа, чи пакунка, а то: —

До 25 дол. .... 10ц.
Вище 25 дол. до 50 дол. .... 20ц.
„ 50 дол. до 75 дол. .... 30ц.
„ 75 дол. до 100 дол. .... 40ц.

Наколи хто хоче знати, чи лист був доручений, може зажадати зворотної посвідки „Екналеджмент Ресіт", за котрий платиться 20 центів. Сю посвідку можна вислати разом з листом (A. R.) і коштує 10ц.

Єсли реґістрована пересилка затратилась, то треба зажадати відшкодування, але се можна робити перед упливом одного року від часу висилки.

Окреме Доручення — Експрес. „Спешел Деливері“.

Експресові листи висилається тілько до місцевости, де листоноші доручують почту і до Зєдинених Держав.

Оплата (крім звичайної) за експресові листи виносить 20 центів. Лише перша кляса входить до сеї пересилки.

Воздушна Почта.

Оплата за воздушну почту виносить 5ц. за першу унцію і 10ц. за кожну слідуючу унцію.

Безплатна Почта.

Всяку пересилку (з виїмком „Парсел Пост") адресовану до Ґенерального Ґубернатора, його секретаря та других урядників, до міністрів, та всіх державних департаментів в Отаві, як також до послів підчас сесії і до сенату можна посилати безплатно.

Загранична Почта.

Оплата за листи до Франції, Зєдинених Держав, Мексика та всіх частий північно-американського континенту; до Великої Британії, та до всіх частий Британійської Імперії є 2ц. за кожну унцію. До всіх других країв 8ц. за першу унцію і 4ц. за кожну слідуючу.

Листова пересилка не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій (крім Зєдинених Держав та Мексика) і не може мірити більше як 18x18x18 цалів, однак може бути 30 цалів довга, коли не грубша як 4 цалі.

Оплата за почтові та приватні картки виносить 2 центи (тілько до тих країв, де оплата за листи виносить 2ц.). До всіх других країв — 4 центи.

Друки.

Оплата за канадийські часописи та журнали до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та кілька її кольоній, така сама як в Канаді. Книжки, друки і т. п. до Зєдинених Держав і Мексика — 1ц. за кожних 2 унції а до всіх других країв як часописи так і всякі друки: книжки, фотоґрафії і т. и. — 2ц. за кожних 2 унцій.

Пакунок не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій і не може мірити більше як 18х18х18 цалів, однак може бути 30 цалів довгий наколи не грубший як 4 цалі.

Оплата за торговельні та правні документи до всіх заграничних країв, виносить 8 центів за перших 8 унцій і 2ц. за кожних слідуючих 2 унції.

Пакункова Пересилка.

Майже до всіх заграничних країв пакунок може важити 15 фунтів, однак не може бути довший, ширший та грубший як 3½ фітів, котрого довжина й обєм не може виносити 6 фітів. Пакункова оплата до:

Де Посилаєсь	ДОРОГА	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11—15
Зєд. Держ.		.14	.28	.42	.56	.70	.84	.98	1.12	1.26	1.40	1.75
До Польщі і Галичини	Через Англію і Данціґ	.54	.66	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	1.74	1.86	1.98	2.75
	Пряма	.24	.36	.48	.68	.80	.92	1.04	1.16	1.28	1.40	2.00
До Румунії і Буковини	Через Англію	.78	.90	1.32	1.44	1.56	1.68	1.80	2.04	2.16	2.28	3.25
	Через Францію	.47	.59	.91	1.03	1.15	1.27	1.39	1.51	1.63	1.75	2.50
До Чехословаччини	Через Англію	.54	.66	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	1.74	1.86	1.98	2.75
	Через Францію	.30	.42	.66	.78	.90	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	2.00

Оплата за асекурацію до Зєдинених Держав така сама як в Канаді; до всіх других країв — 12ц. до 50 дол., а 30ц. повище 50 дол. до 100 дол.

Посилка Грошей.

Гроші в Канаді висилається через Почтові Перекази (Моні Ордер); або через Почтові Ноти (Постал Нот).

При посилці грошей, треба „Моні Ордер" вложити в лист і вислати, а посвідку затримати. Оплата за „Моні Ордер" в Канаді виносить як слідує:—

До 5 дол. .... 5ц.
Вище 5 дол. до 10 дол. .... 7ц.
„ 10 дол. до 30 „ .... 14ц.
„ 30 дол. до 50 „ .... 17ц.
„ 50 дол. до 60 „ .... 22ц.
„ 60 дол. „ 100 „ .... 25ц.

До всіх майже заграничних держав (крім Зєдинених Держав та деяких островів).

До 5 дол. .... 5ц.
Вище 5 дол. до 10 дол. .... 10ц.
„ 10 дол. до 20 „ .... 22ц.
„ 20 „ до 30 „ .... 32ц.
„ 30 „ до 40 „ .... 42ц.
„ 40 „ до 50 „ .... 52ц.
„ 50 „ до 60 „ .... 62ц.
„ 60 „ до 70 „ .... 72ц.
„ 70 „ до 80 „ .... 82ц.
„ 80 „ до 90 „ .... 92ц.
„ 90 „ до 100 „ .... 102ц.

Оплата за пересилку грошей підлягає часто змінам.

Почтові Ноти, „Постал Нотс".

Почтові Ноти є дешерші чим „Моні Ордер", тому то малу суму грошей лучше посилати через „Постал Нот".

В першій рубриці Почтового Нота, де надруковано:

„Постмастер в"........... треба написати почту на яку посилаєсь. В другій, — де надруковано: „Пей ту"......... написати імя і назвиско того, кому посилається гроші. В долішній рубриці на правій стороні написати своє імя і назвиско; опісля відірвати посвідку, котру треба собі залишити, а „Постал Нот" вислати в листі. Почтовий Нот треба вислати — тому, що почта инакше не бере відвічальности за нього. Наколи „Моні Ордер" або „Постал Нот" затримався, то почтовий департамент видає другі копії і се нічого не коштує. Є пожаданим мати лист від тої особи, яка грошей не одержала.

Щаднича Каса.

До щадничої каси можна вложити гроші тілько по більших місточках. Почта платить 3 процент. Гроші можна вложити в котрім небудь місті, так само і вибрати.

До Щадничої Каси не можна в однім році вложити більше як 1500 долярів, а загальна сума не може виносити більше як 5.000 дол.

Депозитор повинен уважати, щоби завжди отримав потвердження з Отави за кожний раз, коли вложить гроші. Без сего потвердження гроші не є забезпечені.

Загальні Уваги.

Наколи затратилась реґістрована пересилка до Зєдинених Держав, відшкодування може виносити не більше як 25 долярів. До всіх других країв (крім Канади) відшкодування виносить не більше як девять долярів і 65ц. Се винагородження є так само ограничене, позаяк наколиб не було се в людській силі запобічи сему, то жадного відшкодування нема.

Єсли хто хоче, щоби реґістрована пересилка була доручена тільки тій особі, до котрої адресована, то треба виразно написати на коверті: — **„Deliver to the addressee only"**.

Всякі вартісні річи треба асекурувати, або реґіструвати а гроші висилати через „Моні Ордер" або „Постал Нот".

Небезпечно висилати гроші в листах до старого краю, на се є „Моні Ордер".

Хто висилає гроші до „старого краю", повинен написати на папери і то атраментом, докладну адресу. Се є дуже важний папір; він провадить гроші до призначеного місця. Кожна почта має на се готову форму, котру можна дістати даром. Ся форма зоветься: „Аплікація на „Моні Ордер". Друга назва: „М. О. І."

Всякі легко запальні і вибухові річи є заказані посилати почтою, а за всякі неморальні вислови в листах остро карають.

Єсли хто наліпить уживану почтову марку, то підлягає судовій карі. Листів не можна класти в пакунки; за се є кара, однак можна заплатити за цілий пакунок листовою оплатою.

Законні розпорядження і приписи всякого рода

Вписування на домівства (гомстед).

Вся незамешкала, розпарцельована ріля в Манітобі, Саскачевані та Альберті — з виїмкою секцій: 8 і 26 і 11 та 28, котрі зарезервовано, стоять для вписового втягнення всіх гомстедів отвореними.

Кожна особа що є одинокою головою родини, і кожний мущина, що скінчив 18 рік життя і є британським підданим або заявить намір зістати британським підданим, є уповажнений внести прохання о вписове на гомстед аж до висоти 160 акрів (чверть секції) за заплату $10. як належитість.

Вдові, що є матірю неповнолітних дітей, яких мусить вдержувати, дозволяється як одинокій голові родини, вписатися на гомстед.

Вдова, що вийде вдруге заміж перестає бути одинокою головою родини і не може вписатися на гомстед.

Прохання о запис мусить кожний, що бажає гомстеду, зробити самий; він повинен зробити його або у кравій аґентурі того дистрикту, де знаходиться та земля, або в канцелярії підурядника, котрий має повне право, заключувати торговельні справи.

Кожний подаючийся на гомстед має зложити деклярацію, у приписаній формі, після найлучшого свойого знання і переконання, що земля відносно якої вноситься подання належить до кляси отвореоі на впис і що на ній ніхто не сидить і має заявити про уліпшення на ній, коли є які і вартість тихже. Де опісля винайдеться, що така заява була невірною, у якій матеріяльній подробиці, впис на гомстед зістане уневажнений.

Де подаючийся попередно посідав вписове на якусь иншу землю, мусить предложити і передати департаментальну повновласть, управняючу його до зроблення нового впису.

Осторога для неповнолітних.

Домініяльний аґент краєвий може одну чверть секції задержувати для неповнолітного, що має 17 років, доки той не осягне 18. року життя; робиться це під такими условями:

1) Його батько (або мама, коли батька вже не має) мусить жити на своїй посілости (гомстед) або на свойому хуторі (фармі), що належить йому самому, занимає не менше як 80 акрів, лежить не дальше як в обсягу 9 миль тої чверть секції, яку бажається забрати в посілість.

2) Батько (або мама) мусить явитися з сином особисто перед аґентом, або під-аґентом, і зробити заприсягле заявлення, яке у порядку перепроваджується — подаючи точно дату уродження сина та імя і помешкання родичів. Коли це зізнання зробиться як слід — тоді може аґент ту чверть секції застерігти.

3) Як час застереження включає місяці червень та липень тоді мається у протягу цих двох місяців зорати пять акрів застереженої ріллі. Коли цього не зробиться — застереження можуть відібрати.

4) Запис має відбутися у бігу одного місяця, коли лише той, що ставить прохання, осягнув 18. рік життя.

Другий гомстед.

Першенство на другий гомстед ограничується на тих, котрі вже на перших своїх гомстедах ще перед 2. червнем 1889 р. сповнили свої обовязки і то так, що одержали свій патент (титул посілости) або мали право на те.

Кожна особа, що першого січня, 1923 одержала патент на гомстед у тій части, що лежить на полудне, від полудневої границі тавншипу трийцять першого, простору звісного як пре-емшин або куплених гомстедів простір і означених під розділом один, розділу 27. Домініяльного Земельного Закона, але яка не є довше посідачем фарми, може на підставі дозволу міністра, одержати право внесення вписового на инший гомстед, відповідно до постанов Домініяльного Закона, предложивши доказ що є доброї віри поселенець, у формі цертифікату від правительства провінції, у якім представляєся, що згаданий просячий совісно віддавався фармерованню на своїй землі, однак йому не повелося, з причини неприхильних, успішному веденню фармерства, обставин.

Обовязки.

Кожний властитель такої посілости мусить у протягу шістьох місяців, після дня записки в свойому іме-

ни, взяти дану землю під управу, бо в противному разі його вписання анулюється.

Властитель мусить при поданню прохання о титул посілости доказати, що він мав той гомстед три роки у посілости для виключно свойого вжитку і користи, та що він найменше шість місяців в кожному з тих трьох років, починаючи з днем приняття, мешкав на гомстеді, що він збудував там дім для помешкания, що він кожного року управляв достаточний кусень тої землі та що він є брітійським горожанином.

Постійне мешкання властителя гомстеду на фармі за великій не менше як 80 акрів, що належить йому самому, і котра не є більше віддалена як девять миль від гомстеду; а постійне мешкання на фармі, котра є власністю і замешкана виключно батьком (або матірю, коли батько не живе), вважається так як би то було мешкание на самому гомстеді.

Доповнення.

Нові розпорядження відносно гомстедів мають на бачности слідуюче: —

Коли звідмлення інспектора у справах гомстедів виказує, що певна чверть секції не має достаточно ріллі під управу, чого потрібно щоби одержати патент посілости для управи, дістає властитель гомстеду позволення на місце орання і сіяння випасати худобу.

Коли одержиться позволення, муситься як вже подано прохання о патент, виказати, що коли гомстед звичайний, в першому році властитель мав не менше як пятеро штук худоби, в другому році не менше як десятеро, а до того дня, коли він домагається патенту, не меньше як шіснацятеро штук худоби.

"Пре-емшин."

Хтось, що замешкує гомстед, а права на те ще не осягнув ані не одержав титулу посілости, може сусідну, або лише шляхом переділену, чверть секції, коли та ще вільна як "пре-емшин" за заплату належитістю десять долярів переписати на своє імя. Услвія такі: Сповнення услівя що до гомстеду і осягнення титулу посілости гомстеду. Замешкування гомстеду або „премшин" що найменше шість місяців річно в кожному з шістьох років по даті приняття гомстеду. Обробковання пятьдесяти акрів ріллі на гомстеді або „пре-емшин" в додатку до з'обовязаннів, що тичуться гомстеду. Платня трьох долярів за акер "пре-емшин" і третю часть належитої суми три роки по даті заплати належитости за "пре-емшин", а (решту) останок в пятьох річних однакових платнях разом з відсотками пятьох процентів. Той, що записується о "пре-емшин", має однакові права до землі, де він набув право первокупна, як і властитель гомстеду на своїй посілости.

Доповнення.

Нові розпорядження відносно гомстедів мають на бачности слідуюче:

В справі "пре-емшин" мусить властитель доказати, коли він подає о патент, що він свій гомстед ще посідає і що він на своїй землі в протягу четвертого або пятого року сповняючи свої обовязки мав в посілости двацять штук худоби а по упливі пятьох років до часу, коли то він подав о патент, найменше двацять і четверо штук товару.

Гомстеди на купно.

Хтонебудь, що взяв гомстед, або здобув на те титул посілости, а з причини браку вільної землі, не міг взяти "пре-емшин" і не має права на здобуття вільного гомстеду, може, коли одержить титул посілости гомстеду, або по сповненню обовязків, чверть секції, яка ще вільною, набути як гомстед на купно. Вписові видатки виносять таксамо 10 долярів, а услівя мають бути такі, що той, що вписується, мусить мешкати на гомстеді найменше по шість місяців кожного з трьох років, числячи від дня вписового; має обробити 50 акрів землі і збудувати хату, не шанду як за 300 долярів, а за гомстед платить по три доляри за кожний акер і то в слідуючий спосіб: Третину цілої ціни в день купна, а решту в двох рівних ратах з чиншом пятьох процентів. Лежить цей гомстед на купно не дальше як девять миль від гомстеду того, що вписується, то вистарчає мешкати на самому гомстеді. Властитель гомстеду може взяти лише один гомстед на купно.

Такі гомстеди на купно можуть набутися в певних дистріктах і то в "тавнишипах", які правительством на те призначується в слідуючому зложенню: "тавншип" 1. до 44. включаючи, з границею на заході західної лінії від ренджі 21, 4. полуденника (мерідіяну), а на сході до залізної дороги Мініаполіс, Сент Павл і Савт Ст. Мері залізниці від точки, де залізна дорога перехрещує інтернаціональну границю аж до точки де припирає Сіпіярська Дорога, потім з західною границею, яка біжить поздовж Сіпіяр-у, аж доки ся залізниця не перетинає 3. полуденника, потім лінією третого полуденника аж до північної лінії тавншип-у 24, потім з заходу по північній лінії тавншипу 24 аж до Полуднево-Саскачеванської Ріки, опісля здовж горі рікою аж до північної межі тавншипу 39, відтак на захід здовж сьою лінією аж до Північно Саскачеванської Ріки, звідси з горі сьою рікою аж до північної межі 44. тавншипу.

Доповнення.

Нові розпорядження відносно гомстедів мають на бачности слідуюче:

Коли старається о патент на гомстед на купно, — муситься доказати, що підчас цілого першого року мав самий властитель найменше пятеро штук худоби, в другому році не менше як десятеро а по упливі другого року, аж до поставлення внеску о патент, не менше як шіснацятеро штук худоби. Нові розпорядження, що тичуться гомстеду зазначують слідуюче:

Вияснення слова "худоба".

Вираз "худоба" включає товаря та (рогову худобу), значить корови, бугаї та телята; коні, кобили і лошата; а також вівці і свині.

Коли держиться вівці або свині — то числиться все по 10 овець або свиней, або 10 овець і свиний за одного коня, бугая або корову.

Худобу муситься тримати на своїй землі.

Всю худобу мається тримати на "гомстеді". "пре-емшин" або на гомстеді — на — купно, або літом на пасовиску або зимою на годівлі.

Забудовання.

Для всьої худоби, котрого небудь року її не держалобся, повинно збудуватися будинок, який муситься держати в доброму стані для худоби, котрої чоловік є властителем.

В разі коли маєте звичайний гомстед муситься збудувати будинок на ньому, а коли "пре-емшин" то також на ній або на сусідньому гомстеді, а коли гомстед — на — купно то на вільному гомстеді коли законом приписані розпорядження сповнено.

Річні Заяви.

Записаний або, в разі як він помер, його законний уповноважнений, мусить точно по упливі кожного року подати міністрові формальну присягу, котра точно заявляє, що він держав худобу на своїй посілости, кіль-

ко штук у протягу уплилого часу в нього було, і що та вся худоба була його власністю.

Загорода.

Ціла чверть секції повинна бути обгороджена добрим плотом, що відповідає міністеріяльним розпорядженням.

Інспекція перед патентом.

Патенту не виставляється для жадного гомстеду; пре-емшин або гомстеду — на — купно, на яких держиться худобу, замість щоби їх засіяти, доки передше інспектор у справах гомстедів не пішлє до міністерства звіт, який подає, що відповідно розпорядженням держалося відповідне число худоби.

Відносно до приняття, які вже відбулися можна дати позвлення на держання худоби, як інспектор в справах гомстедів повідомляє, що земля абсолютно не надається на управу ріллі.

Оскілько гомстеди приходять під розвагу — остаються приписи для зменшення потрібної землі під ріллю в випадках, де земля тяжко орется, з причини корчів, каміння або порозтріскуваної поверхні, все-ж припускається що поселенець сповняє пропорціонально о стільки праці, як би то він посідав звичайну посілість на канадийських степах (преріях).

Можуть лучатися також випадки, де управляється дуже маленький кусок землі і то з незначним доходом. Коли звідомлення інспектора вказує, що бажана земля не надається під ріллю і що дотична людина докаже, що він з'орав о стільки кільки лише можливо було і що він держав число худоби, яке стоїть в пропорціональному відношенню до тої землі, яку не можна орати; всеж таки поселенці не можуть ожидати, що худоба є сповненням обовязку а частиною сповнення обовязків і бажана земля не надається під ріллю.

Мешкання на "пре-емшин".

Коли одержиться патент на гомстед мешканням в сусідстві — має властитель "пре-емшин" бути зобовязаним що шість місяців в трьох роках мешкати на тій землі, як перед тим приписано, по 6 місяців в 6 роках.

Це мешкання муситься відбути на „пре-емшин" або на сусідному гомстеді.

Одержання пре-емшин — патенту без дальшого обовязку мешкання.

Коли властитель гомстеду і пре-емшин вносить доказ, що він сповнив всі услівя до одержання патенту, він має право одержати на пре-емшин патент, як він зложив ціну за купно і всі проценти, як і такі мається платити, і як він в спосіб актами вимаганий внесе доказ, що він сповнив всі услівя аж до дня коли він платить гроші, і що він управляє цілі 50 акрів, яких в сполуці з приняттєм на пре-емшин домагалося, або що виповнив всі приписи відносно держання худоби.

Услівя держання худоби на „пре-емшен" о яку подається патент без дальших з'обовязань мешкання.

Властитель "пре-емшин" є тоді уповноважений на одержання патенту, коли він виплатив суму належитости цілковито і коли він вніс доказ, що він на такому гомстеді або пре-емшин, або на обох, держав худобу в числі що найменше:

1. Пять штук підчас сповнення обовязків в першому році на такому гомстеді і пре-емшин;

2. Десять штук підчас цілого другого року.

3. Двацять штук по упливі другого року і то до часу його подання о патент, і

4. Що він сповнив всі инші зобовязання і приписи аж до часу подання на одержання патенту.

Платня за "пре-емшин".

Плачення за пре-емшин ратами по три доляри за акер відбувається в слідуючий спосіб.

Третя часть цілої суми ціни купна мусить по упливі трьох років, почавши від дати поквітовання за належитість пре-емшин-у, заплатитися; останок ціни купна має відбуватися в пятьох поочередно слідуючих роках ратами.

Плачення, яке не відбудеться в час назначеного терміну — має візватися з наложенням пяти процентів.

Услівя, під якими плачені відсотки можуть бути стягнені в головну суму.

Хто заплатив проценти за цілу суму купна, або частину купна за "пре-емшин" в протягу перших трьох років по даті заквітовання за належности за пре-емшин, або чинши за частинні заплачення для якого небудь часу перед терміном заплачення, може одержати зачисленно в той спосіб плачену суму як частинне заплачення суми купна.

Нема жадного звороту.

Особи, що заплатили цілковито відсотки і половину суми, мають з тої належитости, яку заплатили як відсотки або якусь частину з нього вважати за пропащу їм не звернеться всього.

Заплачення на гомстед — на — купно.

Плачення за гомстед - на - купно відбувається ціною трьох долярів за кожний акер в такий спосіб:

Третю часть платиться у день приняття, а останок в пятьох слідуючих річних ратах. Кожна виплата, що не відбувається в призначений день, має від цьої дати аж до часу, коли її виплачується, потягнути за собою відсотки в висоті пятьох процентів.

Коли дотична особа бажає, може свій гомстед — на — купно цілковито заплатити і одержати патент коли лише сповнить другі приписані обовязки.

Важні точки.

Головно звертається увагу на слідуючі точки:

1. Коли одержиться патент на гомстед можна також зараз одержати патент на "пре-емшин", як заплатиться цілковито за землю і докажеться, що всі обовязки сповнено.

2. Властителі пре-емшину не потрібують платити відсотків скорше нім не проминуть три роки від часу приняття (запису).

3. Тепер не сміється зачисляти відсотків за якубудь частинну виплату в злуці з "пре-емшин" або гомстеду — на купно аж доки ця частинна виплата не перейде.

Щоби оминати всяких похибок, треба собі затямити, що коли заплатимо цілковито головну суму, а також і відсотки, то звороту не може дозволитися.

4. З певними ограниченнями можна держати худобу замість ріллі.

Старі розпорядження відносно гомстедів

Як довго не торкається старих розпоряджень відносно гомстедів новими, остаються тамті в силі.

Втрата гомстеду.

Властитель гомстеду, що не покоряється зобовязанням супроти цього закону, виставляє себе тим способом на небезпеченьство; йому можуть гомстед відібрати і віддати другому.

Як одержати титул посілости?

Коли чоловік йшов стежкою своєї повинности, то може по трьох роках вдатися до місцевих аґентів, підаґентів або інспектора в справах гомстедів, щоби осягнути титул посілости. Шість місяців перед цим стараннєм повинен поселенець вдатися до комісаря домініяльної землі в Оттаві, щоби його в цій справі повідомити.

Завандровуючі одержують в еміґраційному уряді у Вінніпеґу, як також в уряді домініяльної землі Манітоби, Саскачевану й Алберти, повідомлення де можна дістати гомстед.

Поділ землі.

Поділ землі у Західній Канаді перепроваджено у формі шахівниці — потягнувши лінії з півночі на полуднє, а зі сходу на захід. Така лінія з півночі на південь зветься рендж, а зі сходу на захід така лінія називається тавншип; але тавншипом називають також кусень землі положений межи такими лініями. Такий тавншип поділений знова на 36 секцій, з котрих кожна занимає одну квадратову милю або 640 акрів. Секції впорядковані так, як вказує слідуюча табличка:

31	32	33	34	35	36
30	School-29 Sect.	28	27	H. B. 26 Co.	25
19	20	21	22	23	24
18	17	16	15	14	13
7	H. B. 8 Co.	9	10	School-11 Sect.	12
6	5	4	3	2	1

Секції 8 і 26 належуть до Гудсонбейської Компанії, 11 і 29 шкільні фарми. Прочі секції з нерівними числами підпадають під простори залізничих доріг, а ті з паристими нумерами належуть до правительства.

Вільне дерево для поселенців Канади.

Кожний справдішний поселенець Канади, що самий не має дерева на фармі, може дістати для свойого ужитку позволення (перміт) рубати дрова на правительственній землі, на сухі чвертки.

Властитель гомстеду, що самий не має на своій фармі дров одержує, коли о те просить, позволення слідуючу скількість будівельного дерева зрубати для власного ужитку: 3000 рівних стіп будівляного дерева, не грубшого як на 12 цалів на найгрубшому кінці; що до сухого дерева, то дозволяється якубудь грубість; дальше 400 кроков кізлів, а 200 слупків на огорожу; сі можуть бути по 7 стіп довгі, а не грубші як на 5 цалів на тонкому кінці. Позволеннє виставляє "Кровн Тімбер Аґент" або земельний уряд за належитість 25 центів.

Жадні дрова не сміється давати як заплату за пилення; вони мають бути зужиті лише на гомстеді того, що одержав на них позволення. Поселенець на нерозпарцельованій землі може ту саму скількість дров зрубати на підставі, що він заявляє охоту вписатися, щоби одержати землю, коли її лише поміряється.

Властитель гомстеду не сміє продавати дерево, що рубається на його гомстеді, другим поселенцям для їх власної користи — з виїмком коли ті заплатять належитість по 25 центів за 1000 стіп дошкової міри. Ті належности можеться завернути, як виставиться патент на ту землю. Всеж він може кожного року дістати позволення на рубання дров і продавання його пятьдесяти кордів дров на свойому гомстеді.

Поселенці й особи що живуть у містах, містечках і селах, можуть що року одержати таке позволення без застереження, щоби зрубати 100 кордів дров на продаж.

Спекулянтам і перекупцям не дається жадного позволення. Коли властитель гомстеду продає дерево на своїй фармі другим приватним особам для власної користи, нім він одержав титул посілости, підпадає грошевій карі не вищій як 100 долярів або шістьмісячній тюрмі і губить заразом всякі права до своєї землі.

Хто без позволення бере з правительственного ліса дрова, підлягає грошевій карі в сумі трьох долярів за кожне зрубане дерево.

Зазначення границь.

Коли властитель землі хоче означити звичайну межу, то мусить писемно о тім повідомити всі інтересуючі особи, опісля по одному місяці може він спровадити землеміра до затвердження межі, а всі участники поносять свою частку коштів. Жадного плота, що стоїть на межі, не сміється без згоди сусіда забрати. Коли ставить хтось на межі пліт, то сусід, як того земля припирає до даної межі, поносить також частину коштів. Щоби вдержати такий пліт у порядку — лежить в обовязку обох сусідів. Граничного плота що заключає також землю сусіда, не сміється забрати, як вже 12 місяців перед тим не повідомилося сусіда на письмі, у спорах за межі полагоджують такі справи три судді, яких вибирається; вони рішають своєю більшістю. Поняття „законний фенс" установляється побічним законом муніципалів.

Шкільні розпорядження.

В Манитобі може рада кожного муніципалу перемінити части поединчих муніципалів, де немає шкіл, на шкільні дистрікти. Такий шкільний округ не сміє занимати більше як двацять квадратових миль (виключаючи публичні дороги) і мусить мати найменше десятеро зобовязаних ходити до школи дітей. Для кожного провінціонального шкільного дистрікту вибирають ті що платять податки трьох тростісів, котрі мають надзирати над школою, вибудувавши її та придбавши для нього учителя; мають глядіти над управою, установляти податкові рати і т. д. Провінціональне правительство дозволяє 65 долярів піврічно кожньому учителеви такого офіціяльного дистрікту, — коли учитель був попередних шість місяців занятий при учительованню. Муніципальна управа має видати для кожного шкільного дистрікту двацять долярів що місяця, в якому відбувалася в тій школі наука.

Усі публичні школи мають бути чисто безконфесіональні і не сміють там відбуватися жадні инші реліґійні виклади, крім тих, на які дозволяє тростіс і шкільна управа. Шкільний вік обсягає дітей від 5—16 років; але до школи можуть також ходити аж до 21. року життя, як лише місця є досить. Шкільні свята, з виїмкою суботи, є всі леґальними святами.

Де в провінціональній школі ходить на науку 25 католицьких дітей, там дозволяється тримати католицького учителя; а в місті тоді коли є 40 католицьких дітей. Всіх учителів для публичної школи мусить шкільна управа переегзамінувати.

В Алберті і в Саскачевані є протестантські і като-

лицькі школи; того-ж шкільна управа складається з двох католицьких а з двох протестантських урядовців. Три люди, що платять податок, можуть подати прохання о втворення шкільного дистрікту. Шкільний дистрікт не сміє занимати більше як 25 квадратових миль (виключивши офіціяльно дороги) і мусить на тому дистрикті мешкати що найменше чотири люди, що платять податок і найменше 12 дітей у віці від 5 до 16 років. Коли такий шкільний дистрікт вже сформовано, вибирають люди, що платять податок, на публичному зібранню трьох тростісів, котрі мають управляти школою, постаратись о вчителя, та назначити податкові рати і т. д. Шкільний будинок нового дистрікту не сміє коштувати більше як 5,000 долярів, яку суму можна вижичити, доки не наплинуть податки.

Коли вже у зорґанізованому дистрікті меншість оплачуючих податок людей (чи протестантських чи католицьких), бажає окремої школи, то на те дається позволення, коли є потрібне число оплачуючих податок людей і зобовязаних до школи ходити дітей. Тоді мають оплачуючі податок люде платити податок лише за свою сепаратну школу.

Наука релиґії має бути безконфесійною і ограничється на послідну пів годину дня, як тростиси розпоряджують.

Підмога з сторони правительства для публичних шкіл не переходить суму 70 процентів учительської платні. Спеціяльне позволення на домагання шкільної управи можна зробити для котрої небудь школи, однаково, чи вона зорґанізована після закона чи ні; жерелом стає в такому разі звичайний доходовий фонд провінції.

Шкільний податок провінції не сміє бути вищим як 12 мілсів понад доляр. Усі учителі публичних шкіл мусять бути питані властями і виказатися свідоцтвом здібности.

ЗАКОН ПРАЦІ.

МАНИТОБА. — Властителі, що посідають посілости на 200 долярів самого податку, є зобовязані на один день праці на дорогах, ті що посідають на пятьсот долярів — на два дни, а за кожних дальших пятьсот долярів, або частину з них, все на один день більше. Праця на шляхах має відбуватися в границях трьох миль округи землі властителя і то в часі починаючи від 1. мая до 1. серпня; в разі коли рада муніципалу не дасть иншого розпорядження. Хто до першого жовтня не сповнить свойого обовязку, стає покараний грошевою сумою у висоті 150 долярів за кожний провинений день. Муніціпальна рада може замінити обовязок праці на податок, який в такому разі не сміє бути вищим як один доляр пятьдесять центів за день. Де стягається податок там муситься вжити того лише на направу доріг.

В Саскачевані та Алберті називають по анґлійськи цей закон дріжних робіт „Локал Імпрувемнт Ординенс" який врадив північно західний сойм ще в 1903 році, а який увійшов в силу з днем 1. січня 1904. року.

Відносно цього розпорядження може радник кабінету (Ґовернор ін Ковнсіл) установляти 1 доріжні дистрікти (Локал Імпрувмент Дістриктс): вони можуть занимати найменше 108, а не більше як 216 квадратових миль. Також має замешкувати цей простір найменше один мешканець на дві квадратові милі. 2) Має означувати границі дистрикту і вибирати їх нумера. 3) Настановляти число доріжних радників.

На прохання мешканців певного обсягу землі може лейтнант-ґовернор створити дистрікт згаданої величини, але в такому разі може на три квадратові милі припадати лише один мешканець. Прохання (петиція) муситься зробити в формі приписаній міністром публичних робіт і повинна приближно подати число мешканців у певному дистрікті. Коли в протягу одного місяця не було жадного спротивлення що до сотвореного нового дистрікту — то може рада кабінету створити новий дистрікт.

Кожним доріжним дистріктом управляє рада, яку творить не більше як шість а не менше як три члени, з котрих по одному вибирають всі повіти дистрікту, які кабінет вже заздалегідь має на бачности.

На члена ради в справах доріг може кожний бути вибраний, коли лише осягнув 21. рік життя і оплачує податок за землю, яку посідає в тому дистрикті. Коли вибраний член ради не мешкає в дистрікті, не сміє мати жадної вимоги що до мильового за те що брав участь в засіданнях ради за дорогу, яка лежить поза дистріктом.

Вибраними до ради або спосібними зіставатися в раді не може ніхто, що бере участь у використуванню контракту заключеного з радою або що був караний тюрмою до трьох літ або більше, або що має відсидіти ще свою кару. За те посесії, купна землі, всякі угоди дотикаючі купна землі або продажи, або позичок чи контрактів, котрі заключила якась інкорпоруюча компанія для своєї власної користи, або контракт доторкаючийся розголошення ґазетного, — не мають уважатися за річі, які можуть когобудь виключити з права бути вибраним до угоди в справах доріг.

Уряд члена або предсідателя ради в справах доріг тратить силу:

1. Коли він був нездібний або є нездібним.
2. Коли він не брав участи більше як три посередні рази на засіданню ради.
3. Коли засуд суддів відібрав йому уряд.

Член або предсідатель можуть йому заявити свій виступ з ради в справах доріг, заявляючи це на письмі секретареві такої ради; зложення такого уряду входить в силу з днем, коли секретар ради одержав ту писемну заяву виступу.

Коли мешканці повіту відтягаються і спізняться дати свій голос на кандидата до згаданої ради — то рада кабінету може вибрати одного; вона має також право призначити урядника на кілька повітів і запорядити їх платню з скарбів доріжного дистрікту.

Проти вибрання якогобудь члена або предсідателя можна внести протест зложивши 25 долярів, але не пізнище як місяць по виборах, коли такий член після розпорядження не мав права бути вибраним.

Обставина, що, неправно вибраний член доріжної ради брав уділ в якійсь постанові, не робить послідної неважною.

Вибраним може бути кожний, що має в дистрикті свою власну землю і платить податок.

При зложенню уряду з сторони якогось члена ради в справах доріг треба розпорядити новий вибір.

Члени такої ради мають, — підчас першого засідання після свойого вибору, котре має найпізніще два місяці після того відбутися — одного з межи себе вибрати за предсідателя.

Рада в справах доріг має право настановляти плачених урядників. Такого рода уряди не сміють сповняти члени ради в справах доріг з виїмкою секретаря.

Секретар-скарбник повинен перед 15. маєм кожного року предложити лісту податку.

Для перепровадження розпорядження відносно до нищення бурянів може уряд в справах доріг назначити спеціяльного урядника.

В спільних справах повинні такі ради кількох дистріктів сходитися на спільні наради.

Рада в справах доріг може наложувати податок, який може вноситидин і чверть а найвище пять центів. Закон податковий ухвалюється постановою ради.

Проти наложення податку можна внести скаргу у мирового судді, якого рішення є рішаючим. Плачення

податку може бути з сторони ради в справах доріг від населення вимушене. Вони мають також право першенства перед всіма иншими вимаганнями супроти краю.

Від оподаткования увільняються:

1. Індіянські резерви.

2. До два акри землі, які знаходяться при офіціяльній або сепаратній школі.

3. Аж до одного акра в посіданню церкви, або одного будинку, що належить до церкви.

4. Аж до пятьдесять акрів, які уживається на цвинтар.

Рада у справі доріг має право установляти нагороди за працю на шляхах. Плату дається за 10 годинний день праці і не вищу як у сусідному дистрикті і в жадному разі (без дозволу міністра для публичних робіт) не більше як 2 доляри денно за роботу, а чотири доляри за робітника — фіру. Така платня не відноситься до людей, що працюють як надзирателі, формани або при будові мостів чи при водопроводах.

ЗАКОНИ ДОТИЧНІ ПОЛЮВАННЯ (ЛОВІВ).

(З тої причини що закони про польовання зміняються в трьох степових провінціях дуже часто, припоручається всім мисливцям (ловцям) перед початком ловів постарати собі з департаменту рільництва у Вінніпеґу, Реджайні або Едмонтоні закони ловів (game laws). Такі закони роздає повище згаданий департамент на жадання за дармо. Їх можна також набути у сторожів дичини (game guardians), які знаходяться у поєдинчих дистріктах. — Не знання закону не боронить перед карою.).

Манитоба.

сіб, а також між заходом а сходом сонця. Не можна нищити дичини уживаючи трійла та отруйних субстанцій, наркотики, світла, капкану, зашморка, (аркану), сітей, батерий, експльодуючих матерій, автоматичних крісів та скорострілів.

Заборонено: полювати, стріляти, або вбивати дикі качки, гуси, та иншу водяну птицю з електричних бовтів, скороплавних кораблів та з ґазелінової барки, або лапати в цьому законі згадану птицю, коли вона знаходиться на піску або на мілких островах, яких окружає вода біловодних озер провінції.

Заборонено полювати на якубудь в цьому законі згадану дичину без дозволу на лови. Цей позвіл мусить бути в руках мисливця вже першого дня ловецького сезону. Мисливець мусить мати такий документ, носити з собою і на жадання показати його.

Домагається, щоби завше носити підчас польовання білу шапку, плащ або свитер, або якубудь одежину білої краски. Кожний хто не придержується цього припису має заплатити кару не менше як десять долярів, а не більше як пятьдесять.

Заборонено лишати де будь голову дикого звіряти, розсилати в межах провінції які небудь в цьому законі згадані звірята або части їх не наліпивши на пакунок засилаючий купон; з провінції замовляти без позволу за що платиться слідуючі належности: за кожну штуку муса, оленя або карібу пять долярів; за кожну серну два доляри; за кожні роги оленя або муса або карібу пять долярів; за кожні роги серни два доляри; за козу якого будь роду 10 центів. (Жадну голову або шкіру з голови не сміється експортувати невипханою чи не виправленою.)

Заборонено комусь предложувати на продаж або держати в холодному місці без позволення і без віддачі дуплікату того позволення шефові сторожі дичини (ґейм ґвардіян) слідуючу дичину: полеві курочки, лісові кури, фазани, бекаси, бігунці піскові, дощеві свистуни, перепелиці, глухани (тетери), ґотки, гуси, качки, лебеді і т. д., олені, серни, антільопи, муси, вапіти, рени та карібу; дикі качки котрої будь пори року продавати, купувати, міняти або гандлювати; яйця користних птиць вибирати або нищити їх гнізда; при тім вживані байдяки будуть знищені або продані, приймати голови названих звірів або птаха до випхання без певного доказу їх властителя, що набув їх правною дорогою; пускати вільно псів або полювати в сторонах де переховується серни.

Заборонено: щоби мешканець полював, ловив, убивав, ранив чи як будь ушкоджував звірята в рунах (куницю, мінка, рибака, пижмового щура і т. д.) без дозволу (належитість 50 центів); щоби немешканець провінції, що мешкає в домінії убивав, ловив, полював, ранив одно з вище названих звірят без позволу (належитість 25 центів); належитість для чужинців 100 долярів.

Мешканець або немешканець, що має позвіл ставити лапки, мусить своє позволення віддати, виповнити і заприсягти подаючи число кілько він звірят кожного ґатунку знищив; це має зробитися перед або на першого червня.

Кожний що має пас на польовання мусить поступати після припису, бо инакше підляже карі і позбудеся права одержати новий пас.

Заборонено: для купця купувати кожі або руна вище згаданих звіряток від чоловіка який наловив їх капканом, міняти або торгувати без позволення (належитости 50 долярів). Кожний неосілий купець мусить своє позволення приписово виповнити на першого або перед першим липнем і віддати в такий самий спосіб як той що лапав капканом.

Заборонено: розсилати кожі поза сезоном (особа, в якої знайдеться такі кожі, мусить доказати дату коли вбито ті звірятка) заказано нищити криївки бобра і пижмового щура, в котрому би то не було часі; для незамешкалого в провінції полювати без посвідки (належитість 50 долярів); британські горожани, що живуть в анґлійському просторі, платять 15 долярів, (посвідку треба на жадання виказати); для незамешкалого у границях провінції висилати без позволу якунебудь із згаданих пташок або дичі, або їх частей (належитість за муса, оленя, карібу 5 долярів, за серну 2 доляри, дикі качки доляра, инший дикий дріб не можна висилати); товаришити не замешкалому, що не має паса на полювання; полювати дикий дріб без паса — (належить один доляр); вишколювати псів без позволення та подати місце вишколу. (Належитість для замешкалих 10 дол., а для незамешкалих 15 дол.); тримати дикі качки в посіданню 3 місяці по скінченню ловецького сезону а инший дріб 45 днів по закінченню дикого сезону; носити оружжя; пускати псів, щоби бігали вільно в резервових просторах дичини в якому небудь часі року; Ніхто не сміє в резервових місцях убити жадного звірятка. (Грошева кара 25—200 долярів).

Жадних птиць, комахоїдів, користних птиць і т. д. не сміється вбивати ні ловити, ні вибирати їх яєць ні нищити їх гнізда.

Заборонено: в слідуючих одинацяти застережених місцевостях полювати на всяку дич: —

Riding Mountain, Spruce Woods, Turtle Mountain Duck, Mountain Poenan Point, Red Deer Point, Dog Head Point, Grindstone Point, Lake St. Martin, Reindeer Island і Cedar Lake.

Такий пас на лови коштує для мешканця провінції на дикий дріб два доляри, на иншу дичину пять долярів. Немешканці провінції мусять ,коли вони не є

британськими горожанами, заплатити 25 долярів, британські горожани платять лише 10 дп.ярів.

Час заборони полювати дичину в Манитобі.

Такий час дотично мусів, сернів, диких кіз, антильопів, ренів та карібу триває від 11. грудня (децембра) аж до 30 падолиста (новембра). Можна полювати лише на самчиків тільки в протягу десять днів рівно: від 30 падолиста до 11. грудня. Видру і бобра на південь від 53 степеня північної ширини не сміється убивати зовсім. Заборона убивати видру і борба на північ від 53 степеня північної ширини триває в часі між 1. маєм а 31. жовтнем. Риболов-звір, пекан, соболь, куна, канадійська ласиця від першого цвітня до 31. жовтня. Пижмового щура на півночі від 53 степеня північної ширини від пятнацятого мая до пятнацятого березня. — На полудне від 53 степеня ширини від мая до 14. марця. Бранта (маленьку дику гусочку), звичайну дику гуску, дику качку, чорноґуш і золоті дощеві свистуни, бекаси і "єлов-легс" від 1. грудня до 14. вересня. Тарміґани, куріпки від 21. жовтня до 30. вересня. Взагалі заборонено стріляти та полювати бобра, видру на південь від 53 степеня північної ширини; дальше не вільно нищити лебедів, диких голубів, "кранес", перепелиць, ріжного ґатунку диких качок, піскових свистунів, фазанів, куропатв;— потім буйволів, елків (найбільший звір з кляси оленевої), ваніті сернів (самичок), лань, молодих їх телят, що не минуло їм року. Заборонено полювати полевих курочок (Прейрі чикен) і куропатв (партриджес) від 22. жовтня до 15. жовтня.

З сернів і т. д. можна полювати лише дорослого самчика. Качок можна полювати денно 20 підчас послідних 15 днів вересня, 40 денно в послідньму сезоні, диких гусей десять денно.

Кара виносить суму від 10 до 500 долярів, або арешт.

Саскачеван і Алберта.

Неділями та в часі межи заходом а сходом сонця заборонено стріляти. Дальше не дозволяється полювати на фармі другого без того дозволення. Всі другі застереження, що відносяться до Манитоби мають значіннє і тут. Належитість за позволеннє полювати дикий дріб виносить для мешканця провінції один доляр 25 центів, а за польованнє иншої дичини пять долярів. Пас на лови для незамешкалих у провінції виносять за дріб у Саскачевані 15 долярів, у Алберті 5 дол. за сезон. За иншу дичину двайцять пять долярів.

Час заборони стріляння дичини у Саскачевані

Забороняється вбивати и полювати: Бізона, буйвола, антільопа, а також кляси оленів в часі межи 15. груднем, а 15 листопадом слідуючого року, у тій части Саскачевану, що лежить на полудне від 35 тавншипу. Звіряток, що не мають року не сміється вбивати ні ловити.

Качок і диких гусий невільно вбивати в протягу межи 1. січнем а 15. вересня.

Не вільно вбивати більше як пятьдесять одного дня, а більше як двіста пятьдесять в часі сезону. Лебедів зовсім не сміється вбивати.

Журавлів не вільно нищити між 1. січнем а 15. вереснем; білих журавлів зовсім не можна вбивати.

Заборонено полювати бекасів, дощевих свистунів, піскових бігунчиків і т. д., межи 1. січнем а 15 вереснем.

Куропатв, перепелиць, фазанів, полевих курочок і "Сейдж Ґравз" чи "Кенада Ґравз" знаних під назвою "Спрус Ґравз" не сміється зовсім нищити. Заборона полювання на Роффелд Ґравз (Партридж) і степові кури (Прейрі Чикен) від 1. падолиста до 30. вересня.

Не можна бити мінку, куну і рибака між 1. цвітнем а 1. падолистом.

Видру і пижмового щура між 1. маєм а 1. падолистом і між 1. груднем і 28 лютим (на полудне від тавншипа 53).

Бобра на півночі "Чорчилл Ривер" між 1. маєм а 1. падолистом. На південь від згаданої ріки не можна вбити бобра аж до 1930 року; також лапати не вільно.

Заборонений час стріляти звірята в Алберті.

Заборонено полювати на качки, дикі гуси, лебеді, журавлі, водяні курочки, бекаси, піскові (надбережні) бігунчики, дощеві свистуни, пільні пташки між 15. груднем а 1. вереснем.

Оробки, куріпки, лісові курочки (шешері), фазани, полеві курочки заборонено бити від 15. грудня до 14. вересня.

Анґлійських фазанів взагалі не вільно бити.

Буйволів, елків (або ваніші) загально заборонено вбивати або лапати.

Гірські вівці або кози між 1. листопадом а 1. вереснем.

Карібу, муса і инші роди оленя від 15. грудня до 1. листопада. Лише одно звіря з кожного ґатунку можна забити у протягу цілого сезону.

Самички і молоді, що не мають більше як рік, не вільно полювати зглядно стріляти.

Мінку і куну від 1. квітня до 1. листопада.

Отра і пижмового щура від 1. травня до 1. листоп.

Бобра не вільно цілковито ловити або стріляти.

Пас на лови для мешканців провінції Алберти коштує у протязі цілого сезону два доляри, 25 центів за дикий дріб а два доляри 50 центів за иншу дичину. Фармер і його сини, що мешкають на своїй власній фармі платять лише один доляр.

Пас полювання для немешканців в провінції Алберті коштує пять долярів на дикий дріб, а 25 долярів на дич всякого роду, а також 2 доляри за лапаннє звіряток руками.

Закони ловлі риби в Манитобі, Саскачевані, та Алберті.

Кожний фармер, мешканець, або рибак, чи Анґлієць, чи Індіянин чи Півіндіянин, що дійсно мешкає в сих дистріктах має право ловити рибу, але за позволеннє на те мусить заплатити 2 доляри. Лише не можна цим користуватися в просторі пів милі при устю ріки і джерелі. На Виннипеґському Озері можна закидати сіть на ловлю риби зимою, коли на те дістанеться позвіл.

Величина сітки може виносити 300 ярдів; ловити рибу-осетер (виз) можна 300 ярдовою сітею та -2 цалевими вічками; а перугів та бублицю можна ловити сіткою з 5 цалевими вічками. На Ред Ривері можна ловити золотоочні риби лише 3 цалевими сітками. Позвіл на ловлю риби виносить для чужинців 25 долярів.

Коли хтось витягне сіткою за молоду рибку і зараз не пустить її знова на волю — що він самий мусить доказати — підлягає карі.

Заборона ловлення від 15 цвітня до 15 травня, на:— "Петрову рибу, золотоочну рибу, чабаку і "Маскінонґе".

Від 15. травня до 15. червня рибу виз (осетер); від 15. вер. до 15. травня не можна лапати капаних пстругів. Від 5. жовтня до 15. грудня не можна лапати лосося, озерного жиругa та "Tullibe".

На Виннипеґському Озері триває час заборони ловлі від 5. жовтня до 30 листопада, а в Саскачевані і Алберті на півночі від Саскачеванської Ріки і Північного Саскачевану не вільно лапати від 5. жовтня до 15. ли-

стопада. На Південь від Саскачеванської Ріки триває та заборона ловлі від 5. жовтня до 15. грудня.

Заборонено стріляти, кидати в воду експльодуючі матеріяли, та в інший спосіб нищити рибу, як списами, гачками і т. п.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ВОГНЮ.

Хто ставить на вільній прерії стирту сіна, то мусить обвести її на округи 60 стіп яким 8 стіп широким зораним або перепаленим колом (валом), котрий для більшої безпеки можна перепалити в присутности кількох мущин. Таку саму осторогу треба предприняти при створенню більших огненних перепон. Хто цьому противиться, підлягає карі двіста долярів або однорічній вязниці.

Такій самій карі підлягає кожний, що розложить на преріях або в корчах вогонь, який може розширятися і наробити шкоди сусідам.

Хто для самооборони запалить противний вогонь, який поширяється, не підлягає карі.

Коли вибухає степовий або лісовий пожар, то найближчий сторож вогню, мировий суддя, війт чи громадський радник мусить скоро скликати всіх мешканців дистрікту, що лише можуть робити, до безпроволочного поборювання пожару. Хто відтягається від праці — підпадає карі пяти долярів за кожний перестуток.

У Саскачевані й Алберті можна розложувати вогні для чищення землі й то перед 7. маєм кожного року. Площа, яку треба очистити вогнем, не сміє бути більша як 320 акрів і мусить бути обведена на 10 стіп широким ораним колом, щоб вогонь не перейшов на сусідний простір. Такий вогонь мусять стерегти три дорослі мущини. Хто буде робити противно підпадає карі в сумі сто долярів.

1. Хто запалює на полі чи в лісі вогонь або кладе вогонь щоби розпікати пятна на худобу, а потім того вогню не згасить, підлягає карі у висоті 100 долярів, коли такий вогонь докажеться.

2. Хто розкладає вогонь для самооборони, може це робити лише в присутности трьох мущин і лише тоді, коли його власність є обведена колом виораним на 20 стіп широко. За спротивлення 100 долярів кари.

3. Залізнодорожні компанії можуть чисто поспалювати всякі буряни на залізній дорозі, але всеж такий вогонь мусить стерегти чотирі особи з потрібними апаратами до гашення вогню.

Котел молотільні мусить бути віддалений тринапять стіп від стирти або якогобудь будинка. Водою наповнена металева посудина мусить знаходитися під кітлом, щоби кидати в ню попіл.

Нім розкладеться в кітлі вогонь і протягом цілого часу, як котел працює, мусить посудина в комині бути наповнена водою.

Все вугля, потім і іскри муситься погасити нім відїде молотільня.

Біля машини мусить стояти тенка з водою і дві путні щоби в разі потреби згасити вогонь.

Коли машина працює мусить апаратик, що стримує іскри, все бути запертим.

Хто противиться цим приписам платить пять долярів кари.

У всякому разі відповідає за вчинені вогнем з машини шкоди сторож машини до молочення; він оминає кару, коли дотримується повищих приписів.

ЗГОЛОШЕННЯ НАРОДЖЕНЬ І Т. Д. В МАНИТОБІ.

Всі народження, шлюби та похорони муситься зголошувати в муніципального писаря в протягу 30 днів.

Про народження мають повідомити батько, мати, лікар або повитуха, які були помічними при народженню.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик чи проповідник.

Про смерть має дати відомість батько родини або властитель дому.. Лікар, що обходив хорого, має дати причину смерти, при похороні має урядовий священик подати про те відомість.

Формулярі на такі річі можна одержати у начальника почти або у муніципального писаря. Хто відтягається або пізниться у таких справах підпадає карі не вищій як 25 долярів.

В Алберті і Саскачевані.

Всі народження, шлюби, смертні припадки муситься зголосити у муніципального писаря у протягу 30 днів.

Про народження мусить зголосити батько або мама. Коли цего не може зробити батько або мати то мусять це зробити ті, що щось знають про народження.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик або проповідник.

Про припадок смерти має донести батько родини або властитель дому, в таких випадках коли хтось поза домом вмер — особа, котра про те щось знає. Лікар, що обходить покійного, мусить подати причину смерти; також при похороні урядуючий священик мусить внести про це звіт.

Формулярі на такі звідомлення можна одержати в начальника почти або в муніципального секретаря.

Хто спізниться або не хоче виповнити таких звідомлень — підлягає карі грошевій, але не вищій як 50 долярів.

Набуття права горожанства.

Кожний народженець за границею може набути право горожанства, коли він мешкає цілком бездоганно вже 5 літ на цій землі, володіє анґлійською або французькою мовою і може доказати, що він від початку війни (1. серпня 1914) був безперестанно горожанином котроїбудь з Британією в союзі стоячої держави, або був горожанином невтральної держави, коли йому минуло 21 рік життя і коли він присяг королеви Анґлії вірність. Котрий будь суддя, — що належить до "Кінґс Бенч Корт" або "Кавнті Корт" в Манітобі; чи "Супрім Корт" або „Кавнті Корт" в Бритиш Коломбії, — має право рішати чи прохаючий може дістати і чи має право на горожанські папери. Про це рішення повідомляється державного секретара в Оттаві, котрий виставляє остаточно рішення чи прохаючий дістане свій горожанський документ — коли той передше підписав присягу вірности власноручно і виповнив — або ні, за що має заплатити судовому секретарю пять долярів. На батьковому документі горожанства можуть бути виповнені імена всіх його дітей навіть неповнолітних; так вони разом з батьком одержують право горожаньства.

Бритийські горожани, що приходять з Великої Британії, або з бритийських кольоній до Канади, є вже по дванайцяти місяцях горожанами Канади.

Закон винятковий.

В Манитобі увільняється слідуючі власности від заставлення; вони є законом хоронені:

Ліжка, домашнє знаряддя в висоті до 500 долярів а також конечна одіж для довжника та його родини. Потрібна пожива для родини на одинайцять місяців, при-

пускаючи, що знаходиться тільки або більше средств поживи підчас фантовання. Книжки професіоніста. Ручне знаряддя або фармерські прибори до вартости 50 дол. Гомстед висоти 160 акрів, на котрому мешкає довжник, дальше дім, стайня, стодола, огорожа на землі, збіжжя на засів цьої землі у висоті 80 акрів. Три коні, мули або воли, шість коров, 10 овець, 10 свиней, 50 штук дробу, включаючи поживу на 11 місяців, поверх чотири роки старі коні виключаються лише тоді від зафантовання, коли вони потрібні до вдержання життя довжника. Для не-фармера хоронить закон домівство в вартости 1,500 долярів від зафантовання. Контракта і всякі заключення, після яких довжник зрікаєся таких прав, є неважними. Збіжжя на пни не можна ані заставляти ані фантувати. Повищі розпорядження відносяться лише до довгів, котрі поповнено по 1. марті 1894 року. Відносно давніщих законів остається старий закон, котрий мало що обороняє перед зафантованням.

В Саскачевані й Алберті хорониться перед фантом: Домові знаряддя і т. д. в вартости 500 долярів, а також конечна одіж і пожива на 6 місяців. Книжки професіоніста. Ручні знаряддя та інструменти в вартости 200 долярів. Гомстед в вартости 160 акрів разом з будинками, 4 воли, коні або мули, 6 коров, 6 овець, 4 свині, 50 штук дробу, а також пожива для них від падолиста до цвітня; — упряж для трьох штук до тягла, 1 великий віз або дві карі, 1 косарка або 1 коса, 2 плуги ріжного роду, 1 борона, 1 громадільниця, 1 сівачка, 1 байндер, 1 сани, 1 машиновий свирлик, насіння 80 акрів (2 бушлі на кожний акер) збіжжя, і 14 бушлів бараболі. Для не-фармера виключається від фанту домівство в вартости 3,000 долярів.

В Манитобі а також в Саскачевані і в Алберті невиключається від фанту в горі наведені річи (з виімкою одежі і ліжок), коли їх ціна купна є предметом судового поступовання.

Сі, що потребують робітників і робітники сами.

Щоби зробити контракт праці важним, муситься зробити писемну або устну угоду, при якій одна партія годиться платити, а друга сповняти службу на протягу певно означеного часу. Коли господар платить свойому робітникови так довго, кілько той в нього робить, без назначеного часу на виповідження з будь котрої сторони, тоді контракту не треба.

Контракт праці, чи письменний чи устний, між господарем а робітником, є в кожному ремеслі і в кожному заняттю, зобовязуючим, коли він призначений не на довший час як один рік.

Коли він відноситься до довшого часу, тоді він мусить бути на письмі і мусить бути підписаний обома партіями. Коли він відноситься на коротший час, але припадає так, що не може скінчитися одного року, тоді мається його також зробити на письмі.

Добровільний контракт заключений обома партіями не може бути для них довше зобовязуючий як на 9 років починаючи з днем заключення тої угоди.

Коли контракт наймлення між партіями не є зроблений виразно, то його вважається за зроблений, коли працю виповняється; виключаються такі випадки коли вони мають місце між родиною як вуйком або родичами.

Як службу сповнювано без заплати то закон припускає, що вони погодилися за таку заплату, яку платиться загально в тій громаді. Але закон не признає жадного подібного контракту між близькими рідними або родичами. В такому разі мусить бути наймлення точно зазначене і контрактом доказане, доки позиваючий зможе підняти скаргу.

Коли інакше в контракті не зазначено то гроші платиться на кінці уплилого часу.

Жадна особа, що стоїть в роботі або в уряді, не може бути приспилувана докінчити свою угоду, але вона може бути оскаржена о відшкодування зломлення контракту.

Той що дає комусь роботу і що наймає когось на день, на тиждень або на місяць, не може бути спонуканим давати роботу, але як хтось вже впроситься в роботу то має жадати за те заплати і йому мається заплатити.

Контракт для орударів.

Урядник мусить свою угоду виповнити на кожний спосіб, а щоби вірно сповняти свою службу має він бути не лише пильним, але також працювати з цілою своєю здібністю та увагою. Знаряддя, машини чи всяке його майно, за помічю котрих він працює, або які стоять під його контролею, має він не то що вживати в порядку, але повинен вважати, щоби їх не закраджено. За коні і худобу, яку дають йому до розпорядку має совісно старатися. Його господар чи шеф платить йому за роботу так само як і за його здібність та його передвиджения. Від нього ожидаєтся точности і чемности супроти його роботодавця, і щоби він працював кожного дня з виімкою неділь і свят. Його свавільне недотримання згоди може привести до того, що його викинуть з служби а до того можуть ще покликати до відшкодовання.

Відправа зі служби, або виповідження.

Коли хтось стає на службу на означений час, на день, тиждень, на місяць, на рік, — по упливі певного часу може він опустити службу, або й його роботодавець може виповісти йому роботу.

Як контракт робиться на неограничений час а плату виплачуєтся денно, тижнево, місячно чи річно і одна з партій хоче закінчити угоду, то друга з партій оправдана на час виповідження.

При тижневій платні виповідаєтся тиждень наперед.
При місячній платні виповідаєтся місяць наперед.
При річній платні виповідаєтся три місяці наперед.

Виповідження не мусить бути писемне, але, коли тичиться більшого часу, як тиждень, то краще дати писемну заяву виповідження.

Орударя (робітника чи урядника) можна відпустити зі служби без виповідження, коли тому даєся плату тижнево, місячно, відповідно як справа маєся.

Відпущення зі служби без виповідження.

Орудар має як найточнійше сповняти свій обовязок, мусить бути точним слухняним, а всі шкоди які поповнить має старатися направити. Коли він цього не зробить — то його можуть удалити зі служби без жадного попереднього виповідження, коли йому заплатиться належито заслужену платню, і то за:

1. Непослух супроти законного припоручення свойого роботодавця.

2. Грубе, неморальне поведення.

3. Постійне недбальство у заняттях, торзі, предприняттях та, або коли він заховуванням шкодить у торзі свойому роботодавцю.

4. Нездібність до вищого становища, де вимагаєтся надзвичайних здібностей та знання, або постійне недомагання з причини хороби. Переходяча хороба не може бути підставою щоби віддалено кого з роботи коли праця того не вимагає.

Плата, яку в таких випадках виплачуєтся, не потребує стояти в пропорції до часу праці орударя.

Остаюча надгорода муситься також виплатити, але платня незаслужена, не мусить бути виплаченою.

Коли в Алберті або в північно західних теріторіях поводиться орудар непрпилично, піячить, або видалюється без відома роботодавця, не повинується приказам, або нищить майно роботодавця, то може його покарати поліційний суддя сумою 30 долярів; коли він цього не може заплатити може бути покараним тюрмою аж до 30 днів.

Неправне відпущення зі служби.

Коли орудар (робітник, урядник) зістане неправною дорогою усунений зі служби, то має право скаржити свойого роботодавця за зломання контракту й угоди. Коли цей не може подати певної причини, на підставі якої викинув орударя зі служби; тоді може орудар оскаржити свойого роботодавця і вимагати від нього заплати за цілий час, але орудар мусить старатися у протягу того часу дістати десь в иншому місці посаду чи заняття, а коли йому це вдасться, то тоді відтягнеться суму, яку він заробить, від відшкодовання. Так отже одержить він дійсну суму відшкодовання, яку втратив через усунення зі служби.

Причина до опущення служби.

Прикази роботодавця мусять при заключенню контракту бути розважними, законними і могучими бути виконаними принимаючим працю. Машини і знаряддя мусять находитись в порядку і без жадного побоювання брати до вживання. Колиж до того роботодавець дає нерозважні припоручення і старається, щоби їх перепроваджено, то орудар має повне право опустити свою службу.

Коли робітник ріллі опускає свою службу навмисно, то тим самим губить право на заплату, яка йому моглаб належатися від останнього дня виплати.

Для кожнього орударя, що опускає свою службу перед упливом означеного часу, а має на се причини, або як його неправно відправляють, має право домагатися за той час платні, який він працював. А коли він не може подати певної причини або коли його правно відправиться, тоді не може він домагатися платні "про Рата."

Коли орудар не одержить платні по заключеній згоді, тоді може він домагатися відпущення а також остаточної платні, передаючи цю справу мирному судді, який має в цьому свій рішаючий голос.

Орударі і свята.

Чи орудар є спонуканий працювати в неділі і свята, залежить від заключеного контракту праці. Ріжні праці муситься сповняти кожного дня, як приміром годовання і напування худоби на провінції і т. п., коли нема зробленої угоди, що це виключається.

Це саме тичиться до хатних слуг.

Коли не зробиться виразного контракту, то орударі не можуть бути спонуканими, працювати у законні свята, а також не вільно їх видалити зі служби за те, що вони в такі дні можуть собі десь віддалитися від господарства.

Люде, що стоять в службі тиждень, місяць чи рік мають право на платню і за свята, хіба би інакше звучав їх контракт.

Кілько триває праця дня.

Для фармерських робітників нема стало визначеної довжини праці законом. Коли нема назначеної довжини праці дня для робітника у контракті, то час праці означається по звичаєви. До того треба взяти під розвагу пору року і спосіб праці. Коли орудар не хоче робити, коли час праці розумно зістав означений — тоді можна його віддалити зі служби.

Законне поступовання.

Коли між роботодавцем а орударем приходить до непорозумінь тоді може мировий суддя рішати справу.

Коли мировий суддя принимає свідчі вискази орударя то заразом мусить принимати їх і зі сторони оскарженого.

Як присуджена платня повинна бути сколєктована, то мусить це статися в Онтеріо місяць по скінченню праці. Подібно стається в богатьох провінціях.

Але в Алберті, Саскачевані і північних теріторіях дається на це три місяці. Коли роботодавець спізниться платити довше як три місяці і коли його оскаржиться, або коли він орударя зле трактує або не по законі видаляє зі служби, тоді може орудар внести скаргу на роботодавця. у мирного судді або поліційного судді. Цей перепитає справу і прикаже, щоб орударя удалити і щоби дати йому остаючу платню — не вище двох місяців. Але скарга мусить відбуватися або в протягу трьох місяців по скінченню праці або в бігу трьох місяців по послідній виплаті. В Алберті, Саскачевані і північних теріторіях мають робітники першенство перед усім на жадання збіжжа аж до висоти 75 долярів.

В Алберті, Саскачевані та північних теріторіях приписує зміна з 1904 року, що мировий суддя, коли після його осуду віддалено орударя зі служби не правно, може зарядити, що крім остаючоїся платні мається орудареви заплатити чотири тижні наперед.

Коли з переслуховання виходить, що роботодавець має противимоги і право на вільну скаргу — тоді мусить мировий суддя відіслати всі папери клєркови найвищого суду (Супрім Корт) де справу рішиться.

Додаток з 1902 року призначує для Британської Колюмбії, що коли працює 20 або й більше орударів (робітників) у одного роботодавця і домагається відтягнення їм місячної певної суми з грошей для лікарського лічення, то роботодавець мусить в цьому разі сповнити це бажання. Кожний робітник може імя лікаря, котрий його обходить і суму, яку йому повинноси відтягнути, записувати в книжку. Коли роботодавець відтягається від цього закону тоді підпадає він грошевій карі в сумі 50 долярів.

Відвічальність роботодавця за ушкодження.

Коли орудар при злій будові якогось будинку або при устрою машини і при браку охоронного пристрою при машині ушкодиться тоді має він право жадати від свойого роботодавця відшкодовання.

Коли робітник ушкодиться припадково без жадної вини роботодавця, тоді не може він вимагати ні відшкодовання ні платні за той час, в якому він не працював ані вимагати, щоб за нього заплачено лікаря.

Як якабудь машина або часть машини уважається орударем не досить безпечною, а він зробить на те уважним роботодавця, який всеж таки вимагає щоби при тій небезпечній машині працювати, то це є причиною зіставити службу.

Коли станеться в такому роді якесь нещастя, тоді роботодавець мусить відповідати відшкодуванням.

Як орудар користується машиною, про яку він знає, що вона не є досить безпечною, а роботодавецви цього не заявить, то він не може по нещасливому припадкови вимагати відшкодовання.

"MORTGAGES".

„Морґедж" (гіпотека) — се законне право вірителя на власність посілости його довжника; коли віддасться довг воно тратить своє значіння.

Вірителя називають "Mortgagee" а довжника "Мортґейджор". Гіпотеку повинно виповнятися завше в двох примірниках, з котрих дістає одну віритель.

Нім визичиться гроші на таку гіпотеку муситься пе-

редовсім оглянути, чи титул посілости (Торренс Тайтел ор Дід) є вільний від всяких правних вимог. Коли такі є, то перше муситься їх усунути.

Реґістрація. Гіпотека є зобовязуючою, коли вона є виконана, але перша гіпотека, котра є реґістрованою, має також перше право на вимоги зглядно до власности. Примірник такої гіпотеки остається в "Titles Office" дотичного краю, де та гіпотека зістала зареґістрованою, доки вона не стратить значіння (доки її не вимажеться).

Точки угоди (Covenants) в такій гіпотеці є слідуючі:

1. Треба віддати всі гроші гіпотеки і відсотки.
2. Добрий титул посілости.
3. Право продавати, міняти, і т. д.
4. Що віритель перебирає посілість безперепонно, коли заплачення не відбулося.
5. Зрештою власність не сміється отяжувати довгами.
6. Що довжник має свої будинки так охоронити, як лише вважає конечним.
7. Що довжник не зробить нічого, що може дальше задовжувати його землі.

Позичкові товариства (Loan Companies) і приватні особи застановляють деколи ще й другі точки угоди, котрі опісля докладніще переводиться.

Особова точка угоди (Personal Covenant).

Майже у всіх гіпотеках зобовязується довжник відплатити вірителю всю суму разом з відсотками. Коли якась посілість затягнена на гіпотеку, продасться, то не вистарчає, що разом з тим перебирається й гіпотеку. Попередний властитель остається дальше відповідним за довги, а не лише новий властитель посілости. Тогож гіпотека мусить бути або віддана або під печаткою перенесена на другу особу (Release).

Відсотки гіпотеки якоїсь посілости можуть бути зазначені для кожної чиншової стопи. Коли пре чиншову стопу не згадується, то вона виносить пять процентів. Коли процентів не заплатиться, то віритель може забрати землю або заявити її пропавшою або продати її або заскаржити за процента.

Коли це де може торкається і товарів або рухомого майна, які також знаходяться і належуть до задовженої посілости, то віритель може їх забрати як покриття процентів.

Лише ті процента, що не старші року, можна вимагати по законній дорозі.

Плачення гіпотеки.

Клявзуля плачення мусить бути точно контрольованою; коли гіпотека є платною, то вона може бути без попередної примітки заплачена.

Коли вона є захопленою, а віритель жадає одної части з нього, то довжник може заплатити цілу суму. Колиж платиться лише одну частку відсотками і так приписується у гіпотеці, то довжник може цілу суму лише тоді заплатити, як він шість місяців перед тим повідомив про те свойого вірителя, або заплатив відсотки шість місяців наперед.

Плачення наперед гіпотеки.

Віритель не може бути спонуканим приняти цілу платню скорше, як це призначено у гіпотеці.

Лише 2 випадки творять виїмки:

1. Коли гіпотека триває довше як 5 років, кромі плачення трьохмісячних окремих відсотків.
2. Коли віритель оскаржив довжника за остаточну заплату капіталу або відсотків.

Права вірителя при терміні платности гіпотеки

Як гіпотека при терміні платности не виплатиться, то віритель може предприняти слідуючі кроки:

1. Він може оскаржити довжника за суму і за процента.
2. Він може його оскаржити і рішенням судовим мати так довго його майно у користаючій посілости, доки довжник не виплатить йому цілої суми і відсотків.
3. Він може його оскаржити, щоби заявити гіпотеку платню, в цьому випадку стає він абсолютним властителем землі.
4. Як гіпотека („морґедж") має право продажі, то він може зробити закони і кроки зглядом продажі і як цього в тім не заключається, то може продати землю судовою дорогою.

Перенесення гіпотеки.

"Морґедж" може бути перенесений; тоді документ перенесення муситься передати до уряду, де "морґедж" зареґістровано. Той, що перебирає "морґедж" мусить заразом перебрати всі зобовязання і сповнити всі услівя.

Змазання гіпотеки.

Як "морґедж" вже заплачено, то віритель мусить дати доказ змазання документу, або, коли цього вимагають, документу перенесення (Transfer of Mortgage), який довжник мусить зареґіструвати. Вірителя законно спонукується видати їх, а також віддати всі документа, які він держав відносно "морґіджу".

Право продажи.

Кожна гіпотека запимає рубрику, що земля може бути проданою, коли плата стоїть в залеглости в бігу десятьох місяців. Кромі того мусяться прислати довжникови примітку, в якій дається йому ще десять місяців часу. Аж тоді як сей час промине а він довгу не віддасть, можна землю продати.

Продаж другим вірителям.

Коли землю продасть другий віритель маючи право продажи (Повер оф Сейл), але не викупивши першого "морґеджу" тоді стає той, що купив, на місце довжника, винявши "Personal Covenant".

Заява платности "морґеджу" (Foreclosure).

Як не наступить у „морґеджу" назначена виплата, то суд може по внесеній скарзі приписати землю вірителю. Звичайно дається довжникови шість місяців часу заплатити всі довги разом з відсотками. Кромі того може він також продати землю, щоби виповнити свої повинности супроти вірителя. Коли цього не станеться, то він стратить свою землю, яку йому забере віритель.

Не повно виплачені "морґеджі."

Коли якусь землю, на якій тяжить "морґедж", продасться, а продаж не принесе потрібної суми, тоді віритель може свойого довжника запізвати до "Персонал Ковенент", щоб його першенство перенесли ще й на другі власности довжника.

Chattel Mortgages.

Такий „морґедж" є законним першенством до особистого, рухомого маєтку. Се є гіпотека, перенесення або зафантовання титулу посілости, не посілости власности, котра по заплаченню довгу тратить значіння. Віритель може забрати власність у посідання, як довжник не дотримує услівя зазначеного у "Chattel Mortgages", або коли йому предложена безпечність не ви-

дається достаточною. Віритель називається Mortgagor а довжник „Мортґейджі“. У морґеджу мусять бути предмети так описані, щоби усяка заміна була виключеною.

Реґістрація.

Щоби охоронити майно перед судовим ореченням (judgement) пізніщими купцями та „морґеджом“, треба ту "Chattel Mortgage“ зареґіструвати, значить зарапортувати таку справу клеркови з "Кавнті Корт“ в дистрикті, де знаходиться власність, і то в Манитобі в протягу 20 днів а в Саскачевані й Алберті у протягу 30 днів. Вона має в Манитобі 2 роки значіння, а врешті лише один рік. Коли її тоді не вимажеться, то муситься все що року, а в Манитобі все що два роки, відновлювати.

„Морґеджі" відносні до жнив мають право лише на заплату насіння.

Удалення зафантованих дібр.

Зафантовані добра можеться лише тоді переносити на друге місце, коли зложиться довірену відпись "Чаттел Морґедж“ у суді, де лежить та місцевість, і дістанеться зізволення вірителя на таке удалення.

Час платности.

Коли „Chattel Mortgage“ промине, а заплачення не відбулося, може віритель предприняти слідуючі кроки:

1. Може занятися продажею зафантованих предметів самий, або за його припорученням може це зробити цивільний поліцай (Bailiff).

Потім мусить він продати ті предмети, а надвишку і готівку „морґеджу“ вислати властителеви.

2. Він (віритель) може заскаржити свойого довжника за готівку "морґіджу“.

3. Він може продовжати "Chattel Mortgage“ аж до 20 років, але завше мусить реґіструвати відновлення.

Підстави до загорнення майна. (Займанщина).

Віритель може лише тоді забрати зафантовані предмети у посілість, як „морґедж“ є платна або як не дотрималося якоїсь певної угоди, прим.:

1. Запізнення платні.

2. Удалення предметів з реґістраційного дистрікту без писемного дозволення.

3. Займанщина предметів на виплачення і податки.

4. Виповнення судового оречення (Judgement) супроти предметів.

5. Коли довжник старається продати деякі предмети, без позволення вірителя й без віддачі свойому вірителю його зиску з такої продажи.

Відновлення.

"Chattel Mortgage“ задержує право на 20 років. Але коли її не заплатиться у призначеному часі і тим самим може вона вязати вже трету партію, муситься її все відновляти.

Перенесення.

"Chattel Mortgage“ можна переносити. Документ перенесення (Assignment) муситься зареґіструвати в тому самому уряді, де зареґістровано "морґідж.“

Трачення значіння.

Коли "Chattel Mortgage“ виплатиться, то повинно се зареґіструватися у документі страчених значінь (Discharge).

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДОТИЧНО ЖЕРЕБЦІВ І БУГАЇВ.

Короткий правний титул.

1. Се розпорядження треба коротко називати: — "The Entire Animals Ordinance.“

Судова інтерпретація.

2. Де в сьому розпорядженню лучаються слідуючі вирази повинносся їх після слідуючого способу вияснити:

(а) Вираз "властитель“ означає особу, що посідає бугая або жеребця, яких само се розпорядження доторкається.

Вираз "піймач“ означає всякого, що злапає бугая або жеребця (оґера), або запре їх на безпечне місце, відповідно цьому припису.

Вираз 'пустопашем“ означає не бути під контролею властителя, або під прямим постійним надзором пастуха, ані під дахом ні в огорожі, однаково чи огорожа зроблена законно чи ні. Що до "законно зробленої огорожі“ — гляди „Розпорядження про огорожі.“

Коли вільно пускати "пустопашем“ жеребців та бугаїв?

3. Недозволено пускати "пустопашем“ (в цілому Саскачевані й Алберті) жеребця, що має більше як один рік.

4. З виїмкою пізніще наведених випадків не дозволяється ніколи пускати "пустопашем“ бугая, що має девять місяців або більше (в Саскачевані й Алберті).

5. Не вільно також, щоб ходили "пустопашем“ вепрі і барани, що мають понад чотири місяці, і то від 1. цвітня до 31 липня. Муситься їх тримати в відповідно загороджених кошарах, стайнях і т. п. або щоби їх стеріґ пастух.

(а) Міністер рільництва може в двох звідомленнях поочередно слідуючих, виданих в офіціяльній "Ґазетт“, дозволити, що в дистриктах, котрих описується в звідомленнях, можна пустити бугаїв "пустопашем“ в часі між 1. червня в році і 31 грудня того самого року; обидві даті вчисляється.

Бугаїв і жеребців, що ходять "пустопашем“ можна лапати.

5. (а). Хто бачить бугая або жеребця, яких проти горішно наведених законів пущено "пустопашем" — з виїмкою коли вони находяться в дистрікті череди — має право злапати такого бугая або жеребця і заперти та як найскорше повідомити про те властителя, коли він відомий тому, що злапав його худобину і коли такий властитель в протягу трьох днів, коли він одержав таке повідомлення, не забере свойого жеребця або бугая, а тому, що злапав, не заплатить пять долярів за труд, а по 25 центів за кожний день за поживу, то мається вважати такого властителя як провиненого проти закона; його повинносся покарати грошевою карою в висоті 20 долярів кромі належитостей заплачення і годовання такого жеребця чи бугая. Належитости повинносся заплатити, коли вже їх набудеться, тому, що злапав жеребця чи бугая.

6. Коли властитель такого жеребця чи бугая, котрого злапалося після права і законів, незнакомий піймачеви, тоді повинен дотичний піймач в протягу 48 годин по злапанню дати розголошення, після форми „А“ яку прилучено цьому розпорядженню, в трьох офіціяльних місцевостях сусідства, поприбивавши такі оголошення, а відпис їх заславши до департаменту рільництва для розголошення в двох по очередно слідуючих виданнях офіціяльної ґазети, а властитель такого жеребця

або бугая має мати право одержати свою худобу назад, коли він заплатить піймачеви пять долярів за труд а по 25 центів за кожний день в якому годувалося те звіря і за кошта, що він подав до ґазети.

(а) Кромі подання цього зголошення, що злапано жеребця чи бугая, як тут приписано, має піймач також право подати це розголошення в трьох посередно виходячих тижневниках; такий тижневник має видаватися в найблизшій місцевости місця знайдення. Заплата може виносити близько доляра. Коли вона не виносить попад доляра, то в такому разі, повинен властитель віддати і ті гроші піймачеви. Коли в такий спосіб злапаний жеребець або бугай опиниться знова в руках свойого властителя який забере їх, або після продажі суддею такого бугая чи жеребця, на доказ, що видатки зробилися треба їх звернути піймачеви.

Коли можна продати злапане звіря.

7. Коли 20 днів по першому розголошенню у ґазеті властитель такого жеребця чи бугая не зявиться, або не дасть заплати належитої, про яку в цьому розпорядженню згадується, тоді може мировий суддя на прохання зроблене після форми „В" прилученого пляну, який муситься оправдати присягою по упливі вісім днів як зробилося розголошення про продаж з поданням часу на трьох ріжних видних місцях було розліплене близько місцевости знайдення (одна з сих розголошень) має знаходитися на найблизшій почті, згаданого жеребця або бугая продати або дати їх на публичну ліцитацію а з приходу продажи маєся заплатити всі кошта і належитість для судді та опісля пять долярів і кошта за годовання мається звернути піймачеві, а що останеться треба відіслати міністрови рільництва.

(в) Мировий суддя має безпосередно по продажі повідомити в цій справі департамент рільництва, подаючи докладний опис звіряти, яке продалося та день продажи, а також подати суму грошей, за яку продалося звіря та що з тими грішми зробилося.

8. Всі гроші, які віддасться міністрови рільництва після приписів семого параґрафу, мають вручитися властителеви проданого звіряти, коли він може досить точно доказати міністрови або його урядникам, що продане звіря належало йому, і коли зробить аплікацію в цій справі до ґенерального ґубернатора в протягу 12 місяців по продажі, в противному разі входять ті гроші ь касу якогось доходового фонду.

Хто сміє продавати злапане звіря.

9. Суддя, до якого засилається прохання о уповноваження продати злапаного жеребця чи бугая після приписів цього розпорядження, може або самий продати звіря або через сторожа, котрий держить в управі стайні для знайденої худоби, і який не знаходиться далеко від того місця, де знайдено те звіря, або коли такого нема, то суддя може повідомити когось писемно, щоби продати таке звіря. Особа, що дістала такий приказ не потребує більше жадного позволу.

10. Суддя, або яканебудь особа, що дістала приказ після цього розпорядження продати жеребця чи бугая має мати право взяти собі з тої продажі для свойого хісна 2½ проц. комісового з кожного зиску.

Стайня заставу і дистрікти черед.

11. В якійнебудь стайні заставу або дистрикті, яку ставиться після розпорядження дотично теріторій, не сміється ні заперти ні продати ані жеребця ні бугая після приписів цього розпорядження. Коли піймач приведе звіря до такої стайні, там мається його приняти й трактувати законом як звірят, котрими занимається закон про згублених звірят.

Призначення кари і належитостей.

12. Коли властитель такого жеребця або бугая, зістане повідомлений зі сторони мирового судді, що його жеребець або бугай ходять "пустопашем" проти приписів закону, і коли його спонукують щоби забрав свої звірята і запер, а він того не робить, або відтягається зробити в протягу 48 годин по цьому наказі, тоді потягає він за собою вину і має бути мировим суддею покараний в висоті пятьох долярів, коли жеребець або бугай по часі згаданого часу зістають ще на волі.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ОГОРОЖІ В ПРОВІНЦІЯХ САСКАЧЕВАНІ Й АЛБЕРТІ.

Короткий заголовок.

1. Як короткий заголовок цього закону має мати назву "Fence Ordinance."

Брак законно достаточного плота.

2. В разі коли земля не є обгороджена законно достаточним плотом, тоді недозволено вносити скаргу на когось, що от чіясь худоба наробила шкоди, хоч би як велика та шкода була. Також такої худоби не вільно займати.

Що значить "законно достаточний" пліт?

3. Повинномся вважати кожний пліт, якого описується в слідуючих параґрафах „законно достаточним" плося в слідуючих параґрафах "законно достаточним плотом.

(1). Кожний моцний пліт, найменше 4 стопі високий, коли лише складається з слідуючої будови:

(а) Жердок або дощок, не менше як чотири в числі, яких найнизша часть має мати при землі не вище як 18 цалів, а кожна жердка чи дошка на 12 стіп довга.

(б) Прямо стоячих стовпців, дощок і жердок, котрі найвище стоять на 6 цалів одні від других.

(в) Колючого дроту і сильної лати верх дротів, найменше двох числом, найнизший віддалений від землі на 20 цалів. Злучуючі палі не можуть бути дальше віддалені як на 16½ стіп.

(г) З трьох або більше колючих дротів. Найнижчий найвище 20 цалів від землі, злучуючі палі не дальше як 16½ стіп.

(д) З неменше як трьох дротів, коли такі злучені палями, що стоять від себе віддалені на 50 стіп, коли межи ними все що сім стіп стоять деревляні підпори, котрі найменше є 2 цалі широкі, а 1 цаль грубі, або лозина або инші колики, котрі найменше мають 2 цалі ширини а 1 цаль грубости, або лозини і коли, котрих промір виносить найменше 1 цаль на найтоншому кінці.

(е) З двох коликів, які в горі злучені і виглядають так як "А" спочиваючи на землі своїми розкріленими кінцями. Їх мається споїти або гаком або скобкою, або підпорою, яка при землі є кріпко прицвячкована, трьома жердками щоби те "А" укріпити з одного боку; горішня жердка (поперечка) 4 стопі а долішня не менше як 18 цалів від землі, кромі того треба прибити ще з одного боку одну жердку до "А", а жердка та має стояти не вище як 20 цалів від землі.

(є) З дротяної линви, що злучена з палями, які не стоять від себе дальше як на 35 стіп.

(ж) Кожний беріг ріки або інша природна границя, що вистарчають, аби здержати худобу.

Огорожа збіжжа.

4. Пліт, що огороджує збіжжя на пні або готове на жаття, можеться лише тоді вважати за „законно доста-

точний“, коли він віддалений що найменше 8 стіп від збіжжа і відповідає новищим законам.

Огорожа стирти (стогів).

5. Кожний пліт, яким обгороджено стіг сіна або стирту соломи можеться вважати за ”законно достаточний“ коли його зроблено після точки ч. 3. і коли він віддалений найменше 10 стіп від стирти чи стога.

Хто платить за граничні плоти?

Коли два властителі (пахтярі і т. д.) хотять поставити на межі між своїми власностями пліт, то повинні вони дати кошта по половині. Так само повинні робити при направі таких плотів, чи вони властителі чи пахтярі — все по половині мають поносити такі кошта.

Коли властитель чи посідач землі поставить на межі пліт, то властитель чи посідач сусідного кавалка землі, коли він має якусь користь або вигоду з того плота, повинен відповідно понести кошта. Таксамо повинні робити при репаратурі таких плотів, чи вони властителі чи ні, та через огородженнє свого ґрунту або части тогож, або у інший спосіб, повинен заплатити вище згаданому посідачеви або властителеви означену часть тодішної вартости граничного плота і кошта удержання у добрім стані і направи таких плотів через обох сусідів повинні бути завше рівно полагоджені.

Відвічальність властителів за те, що їх худоба ходить по чужих землях.

7. Властитель домашнього звіряти, що заходить на сусіди посілість, яка є обгороджена ”законно достаточним“ плотом, є зобовязаний, коли така звірина наробить шкоди, всю ту шкоду свойому сусідови винагородити.

Суперечки, що доторкають справ наробленої шкоди і граничного плота.

8. Коли властитель або посідач посваряться, в справі положення ”законно достаточного“ плота, або про те де той пліт повинен стояти, або про виміряність суми коштів на той пліт, — з своїм сусідом; або коли між ними зайде непорозуміння зібрання грошей на репаратуру або поставлення такого плота, або про суму, якої бажає один в другого як відшкодування за поставлення плота на межі, або коли обі партії не можуть погодитися через великі шкоди наковні звірятами, що вдерлися через ”законно достаточний пліт“, повинні обидва вибрати собі суддів, яких булоби обовязком ті справи полагодити а спори усунути. Ці судді повинні перше в означений час подати незгідливим партіям відомість про час і місце, де то і коли ті повинні зійтися, щоб залагодити свої спори. В призначений час мають вони зійтися, вислухати партій і їх свідків і рішити справу і в разі коли судді рішення (розсудці) не можуть погодитися, тоді повинні вони вибрати якогось безпартійного (розсудця), котрий має рішити справу; коли одна з партій вагує погодитися, або залишає вибрати розсудця в протягу 48 годин, коли йому далося на це завізвання від другої змагаючоїся партії, тоді ця друга невдоволена партія може вдатися до мирового судді, тоді той, коли переконається на підставі присяги одного з довірочних свідків, що таке завізвання було зроблене без жадного успіху, тоді має він призначити розсудця намість особи яка передше на те не годилася або залишала таку справу; той розсудця має поводитися рішучо предприняти всі кроки після тут наведених приписів і мається все до чиста подати, як би той другий розсудця був вибраний партією, яка відтягалася від вибрання, або не хотіла вибрати.

(а) Цю вказівку іменувати розсудця треба вважати як рубрику розпорядження в справі розсудця (Арбітрейшон Ординенс), а приписи такого розпорядження зістають для нього в значінню.

(б) Рішення розсудця, відносно певного місця для плота, який малобся поставити або котрий вже поставлено, не може мати на титул посілости дотично землі жадного впливу і може бути звязуючим лише на час, де сумнівний граничний пліт істнує як дійсно ”законно достаточний“ пліт.

Виїмки для дистріктів стайні заставу і черед.

9. Жадне услівє в попередних приписах не сміє бути так виложене, щоби могло виглядати, що воно ограничує якимсь способом комусь право забирати худобу з якогось дистрикту стайнів заставу і черед, або заводити в стайню заставу худоби; дальше не сміється ограничувати вимагати або побирати відшкодовання наведеного способом сього розпорядження.

Плоти почерез замкнені дороги.

10. Кожного є обовязком, що будує в поперек дротяний пліт почерез дорогу, якаб була в офіціяльному користуванню безпосередно найменше три місяці перед збудованням дороги, треба положити на цей пліт жердку там де дорога перехрещується. Ся жердка повинна простиратися на дві лозині на боки від середини дороги.

11. Заголовок 77. консолідованих розпоряджень з 1898. заголовок 21. розпоряджень з 1899 і заголовок 23 розпоряджень з 1900 року, — сим стають скасовані.

Заразливі хороби.

1. Се розпорядження треба коротко називати: — ”The Public Health Ordinance of Alberta.“

2. Заразливі хороби такі: віспа, вітрова віспа, шкарлятина, дифтерія, азійська холера і всі ті хороби, які заявив заразливими ”Lieutenant-Governor-in-Council“.

3. Дім в якому живе особа, що терпить на заразливу хоробу, може бути обходжений лише лікарем або людьми які ходять коло хорих. Инші особи, що не стоять під кварантаною можуть це лише тоді робити, коли одержуть на це позволення від урядника здоровля.

(а) Дім, в котрому лучився припадок заразливої хороби, не може бути ні проданим ні винаймленим, доки в ньому не відбудеться дезінфекція.

(б) Діти, що слабували на заразливу хоробу, або мешкали в домі, де була якась з осіб заразливо хора, не сміють йти до школи, хиба учитель дістав від лікаря посвідку, що ті діти, і їх одежа були в відповідний спосіб переведені через дезінфекцію.

Хто таким розпорядженням міг би противитися зістане покараний грішми в сумі 100 долярів і всіма коштами, або три місячною тюрмою, або також грішми і тюрмою. З цього виключається всі особи, котрі удаляються з дому з тою ціллю щоби закликати лікаря.

(в) Лікар, що ходить коло зараженої особи, або урядник здоровля, може передати ту особу в лазарет (болницю) або ізольований дім.

4. Мешканець дому, в якому лучиться припадок заразливої хороби, мусить зараз на приказ лікаря або уря

дника здоровля прибити картку на зовнішних дверях, зазначуючи імя хороби. Карта не сміє бути меншою як 4 до 6 цалів і мусить зіставатися доти, доки не перепровадять в хаті дезінфекції. Хто в цьому не буде повинуватися підпаде грошевій карі у висоті 50 долярів.

Розпорядження відносно шкідливих бурянів.

1. Се розпорядження титулуєтся коротко як: — „The Noxious Weeds Ordinance."

2. Слідуючі рослини вважається за шкідливий бурян: Тамблінґ Мастард, фальшивий лен, Тенсі Мастард, Вормсід, Балл Мастард, канадійське та російське перекотиполе, Блю Бар, дикий овес, волохач, "королівський бурян" і т. п.

8. Комісар Департаменту Рільництва буде від час; до часу назначувати урядників та інспекторів, котрі за тим будуть глядіти, щоби сього розпорядження всі притримувалися. Комісар означає так само обовязки та винагороди для таких урядників і інспекторів.

4. Кожний властитель або пахтяр мусить буряни на своїх посілостях чисто винищувати. Хто сьому буде противитися підлягати буде грошевій карі в висоті 100 долярів, а також буде спонуканий заплатити всі кошта.

(а) Коли офіціяльна дорога тичиться до якоїсь посілости, то властитель, чи пахтяр є зобовязаний вичистити від бурянів половину тої дороги.

5. Коли інспектор запримітить в засіяному полі буряни, то може спонукати властителя скосити все збіжжя у протязі певного часу (15 днів по такому спостереженню) і спалити його, або обгородити поле 10 днів по молоченню збіжжа, або спалити солому, висіяне збіжжя і буряни.

(а) Бурян на незасіяному полі мусить властитель до пять днів по замітці інспектора знищити цілковито.

(б) Коли і залізна дорога заросла буряном — тоді інспектор повідомляє о цім формана, котрому віддано певний кусень землі під контролю, щоби знищити увесь бурян, що форман до пять днів мусить зробити.

В всіх випадках непослух зарядженню інспектора карається грішми до 100 долярів і грошевими коштами.

6. Торговля збіжжям, насінням травки і трави, в яких находять бурян, недозволена.

7. Молотільники мусять свої машини, коли вони перемолотили на одному місці, чисто перечистити нім вони перевезуть машину на свіже поле. Кромі цього муситься на кожну машину наліпити картку, на котрій мають бути виписані дотичні закони і то так, щоби кожний міг їх виразно бачити.

ГЕРОЙ

— Ще один інч і я був би героєм у світовій війні!

— Як се так?

— Я був на інч замалий і мене не приняли до війська.

БУВАЄ

— Се правда, що ви женитеся за місяць?

— Так, правда.

— В такому разі щиро ґратулюю вам і передаю поклін вашій нареченій.

— Колиж я не женюся з нареченою, лише з її сестрою.

ПОРАДИВ

Довжник: — Кажете, що коли я вам віддам гроші, ви знову позичите мені трохи.

Віритель: — Так.

Довжник: — То зробім ось так: я вам не віддам нічого, а ви вже мені нічого не позичайте.

Полісмен: — Ви, пані, їдете автом із недозволеною скорістю.

— Про мене! Та ви тут нічого не всилі вдіяти.

— Як то нічого?

— Поперше се не моє авто, по друге я й так не маю дозволу кермувати автом.

З Новим Роком

Гей Рік Новий, молодий гість
У нашу хату йде,
Гей та яку він доленьку
З собою приведе?

Чи рожин цьвіт, чи острий терн,
Слезу чи ясний сміх?
Чи радість з ним, чи біль спливе
До наших низьких стріх?

Питає гість: „А ви чого
Бажалиб люди мати”
Яке добро, який талан,
Вам кинути до хати”

А йому в отвіт з під могил,
Що мріють в даль степову,
Замучених дідів гуде
Могутне віще слово:

„Рукам їх дай чарівну міць
Не чути ран мозолів,
І серед терня рідний лан
Справляти в ріднім полі.

Очам дай зір, соколин зір,
Щоб в сонце сміло мчали,
На блеск ідей будуччини
Повік не замикали.

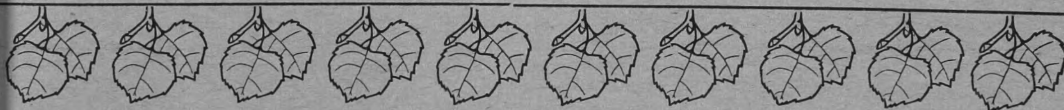
Душам їх дай завзяття гарт,
Щоб спини в низ не гнули,
Своїм шляхом до своїх мет,
Як в вирей птах, линули.

А в серце влий їм віри здрій
На кращеє будуче,
Хай нині шлях мостять вони
Для поколінь грядучих.

Ся віра крила їм припне,
Як лицар той завзятий
Перелетять крізь пекло мук
У соняшні палати.

А прийде день, обнови день
Для народів родини,
Відродять ся новим життям
І діти України”.

К. М.

ЇХ ВЕЛИЧЕСТВО КОРОЛЕВА МАРІЯ.

УСТРІЙ КАНАДИ

Канада зветься краєм федеральним, тобто таким, що складається з частей, які мають для себе свій власний уряд. Сі части се провінції, яких є девять: Квебек, Онтеріо, Нова Скошія, Новий Бронсвик, Остров Принц Едвард, Манитоба, Саскачеван, Алберта, Бритиш Коломбія.

Провінціональний уряд кожної провінції дбає про справи, що обходять лише

ДОМІНІЯЛЬНИЙ ПАРЛЯМЕНТ В ОТТАВІ.

його провінцію. В справах-же, що можуть обходити другі провінції, або цілу Канаду, рішає спільний (федеральний) уряд цілої Канади, або так зване Доміяльне Правительство.

ПАРЛЯМЕНТ

Доміяльний парлямент в Оттаві складається з короля, сенату і палати послів. А що короля тут нема, то його особу заступає Ґенер. Ґубернатор, намісник короля. Його назначує британський уряд.

Ґенеральний Ґубернатор не засідає в доміяльнім парляменті й сам не рішає, а тільки затверджує предложені парляментом справи.

Правительство робить дві головні роботи: встановляє закони й виконує закони.

Закони виробляються в палаті послів. Міністрів назначує Ґенер. Ґубернатор із тої партії, яка має більшість послів. Усі вони творять т. зв. кабінет міністрів із своїм головою, або премієром. Кабінет називають також правительством.

Коли парлямент збирається на свої наради, Ґенер. Ґубернатор отвирає парлямент престольною промовою. Після того наради послів відбуваються наче на

звичайних зборах, після певного порядку.

Коли палата послів щось ухвалить, се передають сенатови, який, єсли з сим годиться, передає се до рук Ґенерал. Ґубернатора до затвердження. Часом сенат робить в ухвалах парляменту зміни, але коли палата послів на них не годиться, та ухвала, або як звичайно ту називають законопроєкт, упадає. Буває однак і таке, що поправлений у сенаті законопроєкт парлямент відсилає ще раз до сенату до затвердження.

ВИБОРИ

Вибирати послів має право кожний канадийський горожанин, що перейшов 21 рік життя. Індіяни однак не мають права голосу.

Число послів рішає провінція Квебек. Се діється так. Квебек має завсігди дати 65 послів. А що число населення зміняється, отже що десять літ ділиться число населення через 65. Коли з того вийде приміром 30,000, тоді в усіх провінціях кожних 30,000 людий вибирають одного посла.

Таке обчислення робиться після спису населення, який відбувається що десять літ, а саме в роках, що кінчаться на 1, як 1911, 1921, 1931.

Після того провінції діляться на виборчі округи, домініяльні й провінціональні, які вибирають послів до федерального або провінціонального парляменту.

КАБІНЕТ

Коли посли до парляменту вже вибрані, Ґенерал. Ґубернатор закликає провідника політичної партії, що має за собою більшість послів у парляменті й каже йому, щоб вибрав для себе міністрів. Се діється тому так, що лише та політична партія може творити собою уряд, яка має більшість послів. Коли проти кабінету або правительства заявиться більшість послів, тоді такий кабінет мусить уступити і розписати нові вибори.

СЕНАТОРИ

Сенаторів назначує домініяльний уряд а затверджує Ґенерал. Ґубернатор на ціле життя. Щоби стати сенатором, треба мати 30 літ життя і маєтку на вартість $4,000. Після найновіщого рішення Приві Консил в Лондоні, до канадийського сенату можуть бути назначені й женщини. Всіх сенаторів є 96.

ПАРЛЯМЕНТАРНІ ЗАСІДАННЯ

Після закона мусить парлямент зійтис на свої наради раз в рік. Такі наради аб сесії тримають около чотири — пять мі сяців. Але наради парляменту можут тривати й довше або коротше.

Член сенату і палати послів дістає чо тири тисячі долярів плати (индемниті чи винагородження. Колиж він кільк днів не буде присутний або наради пар ляменту не тривають довше як 30 днів тоді часть платні відтягається.

Після нарад або сесії парлямент зами кається на якийсь час і відкладається н дальше.

Деколи бувають причини, задля яки парлямент розвязують перед часом. С звичайно буває тоді, як більшість послі заявиться проти правительства.

ДЕРЖАВНІ ДОВГИ, ВИДАТКИ І ПОДАТКИ

Державна господарка вимагає багат грошей. Держава платить річно процен від довгів, кошти парляменту, плат Ґенер. Ґубернаторові й усім провінц. Ґу бернаторам або управителям провінці дальше плату всяким урядникам, кошт будівель і т. п. На покриття тих усіх ви датків правительство дістає гроші з ак цизи, цла й податку. Акцизу і цло пла тять купці, що спроваджують товари з границі, але вдійсности такий акцизни і цловий податок платять люди, що т товари купують, навіть не знаючи того.

Крім того окремий податок платитьс за деякі річи вироблені в краю, як тютюн гарячі напитки з чого до державної кас прибуває річно дуже багато грошей.

УРЯД ПРОВІНЦІОНАЛЬНИЙ

Уряд провінції подібний до уряду фе дерального або домініяльного. Є ту премієр, міністри і т. д.

Голову провінції, або провінц. Ґубер натора назначує уряд домініяльний. Парлямент провінції окрім Квебеку скла дається лише з палати послів. Сенат нема. Послів вибирається на чотири ро ки. Платня послів у кожній провінц інакша, в одній вони дістають $1,800, другій більше.

МУНІЦИПАЛИ

Муніципали звуться малі округи, що мають у своїх справах самоуправу. Міста понад десять тисяч людий звуться „ситі“ — місто, понад 1,500 „тавн“ — місточко, понад 500 село. Все те є громади муніципальні, або як по анґлійськи називають „рурал мюнисипалитіс“.

Міські муніципали дбають про дороги, мости, вулиці, хідники, канали, парки, нагляд над поживою, поліційну охорону горожан і т. п.

Виборчі округи муніципалів звуться вардами. Головою мійської муніципальної ради є мейор, сільської ріф.

Щоби бути вибраним до муніципальної ради, треба бути уродженим або натуралізованим горожанином, мати 21 літ, мешкати в муніципалі і мати майно: в місті реальність вартости пятьсот долярів або наймати хату вартости тисячу долярів, в місточках 300 долярів, або найнятого вартости 800 долярів, на фармах землю вартости сто долярів.

На покриття видатків муніципал накладає податок на власників майна в муніципалі. Для сього таксатор оцінює майно і після їх вартости назначує податок. Про оцінку майна повідомляють власників і коли оцінка є за висока, ті можуть жадати справлення. Рішення муніципальної ради в тій справі є правосильним і проти него не можна робити відклику.

Інвалід

В неділю раз весняною порою
Я йшов у парк всемодяним шляхом;
Був ясний день, що віяв скрізь красою,
Пишався сонцем, цвітами й юрбою
    Й весело всім було кругом.
Весело скрізь юрба собі гуляла,
І в убраннях одіті всі святних;
І парк шумів, розмова невтихала
І музика веселість підіймала
    Зпід лип цвітучих запашних.
І реставрація наскрізь шуміла
Від балачок, від пива, від вина:
Там публика весело гомоніла —
Пила вино і чоколяду їла
    І забавлялася вона.
Здавалось, всякий тут так веселився:
Мужчини і жінки всі ріжних літ;
Я теж прийшов сюди і небарився
Лише на бік невмисне подивився, —
    Сидів там бідний інвалід.
При паркові сидів він сам убогий
І милостині всякого просив
Гранням гармонії коло дороги;
Нещасний він: згубив десь свої ноги —
    Війні їх в жертву залишив!
Тепер сидить він тут і сумно грає,
Щоб змилосердивсь хтонебуть над ним;
Але на його мало хто вважає,
І рідко хто хоч сотика виймає
    Й дає з відношенням людським.

Сюди й туди юрба собі проходить
І то проходять більше так пани;
Але усякий з їх геть-геть відводить
З каліки свої очі і доходить
    Туди, де чисті є столи.

Ось тут і гроші марно пролітають
Над їжою, над пивом, над вином;
Тут ріжні лакожки перебірають,
А вибране їдять і не зїдають
    І задоволені цілком.

І як поглянь, — кругом так є з юрбою:
По паркові скрізь радість життєва;
А бідний інвалід сидить з журбою:
Чи дав йому хто щирою рукою
    Хоч сотика одного-два?!

Такі то завжди люде є та й годі,
І порівняти їх ні з чим, ніяк;
І я йшов потім теж в сій грізній вроді,
А сотик мій лишивсь мені в пригоді,
    А інвалід? — він буде й так...

О люде — рід лукавий і заздренний!
Для себе вічно ми ось так жиєм,
А другого в нужді, в біді злиденній
Ми обминаємо і все в скаженій
    Сій звичці так собі берем!

А. Котюк.

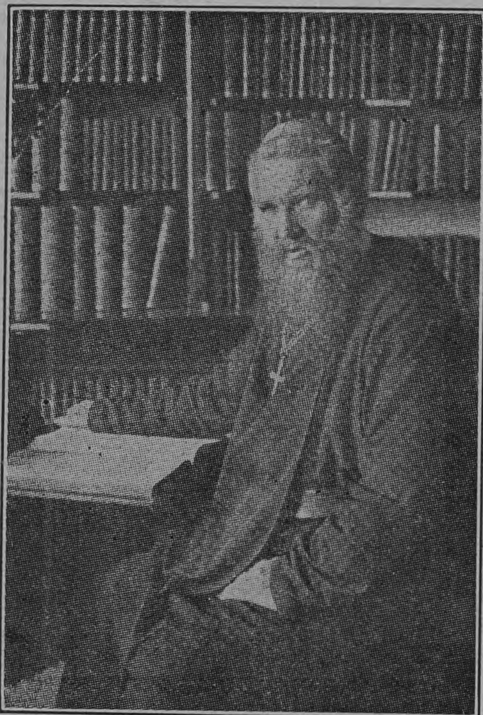
Проф. Др. Зенон Кузеля.

КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА ҐР. АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

З НАГОДИ 30-ЛІТНОГО ЮВИЛЕЮ ЕПИСКОПСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ

Реферат виголошений на Святочній Академії Берлінської Церковної Громади

Великі й незабутні заслуги має Митрополит Граф Шептицький на культурному полі, яке від самого початку притягало його головну увагу, й виявляє так багато далекосяглих і ріжнородних слідів його невтомної діяльности, що дуже тяжко приходиться в короткому часі подати хоч приблизний образ тієї ґрандіозної праці.

МИТРОПОЛИТ АНДРІЙ.

Митрополит Ґраф Шептицький вважав і вважає піднесення української культури та скріплення перерваної славної традиції найважнійшим завданням сво життя і присвятив сьому свому ідеало не тільки всю свою силу, час і труди, а йдучи слідом своїх предків, також зна ні грошеві засоби. „Не в зовнішних о ставинах і не в політичній констеля спочиває розвязка великих історичн завдань кожного народу, але у внутрі ній силі його культури" — сказав коли наш заслужений Ювілят і присвятив літ своєї переконуючої роботи на те, що розбудити сю культурну силу та скріп ти й використати її.

Митрополит Шептицький, що дуже с ранно підготовлявся до тієї праці й зд був собі велике знання, присвячуючи залюбки науковим студіям, вивчаю пильно чужі мови й відбуваючи час довші подорожі по Німеччині, Італії, Г ляндії, Бельґії, Франції, Росії, Україні Америці, був відразу свідомий сього, щ сю важку працю культурного відродже ня мусить найперше виконати наше д ховенство, що так близько зрослось з н родом. Через те старався він відповід виховати й підготовити свій клир, яко дотеперішня культурна робота віщува дальші успіхи, й дбав про поглиблення високий уровень теольоґічних студій. Митрополит Шептицький не жалів гр шей та труду, щоб виховати відповідн і придатних душпастирів і вчених теоль ґів. Зараз по вступленні на Епископ кий Престол у Станиславові думає в наче передчуваючи будуче, про засн вання духовного семинаря в Станислав ві й купує при значній допомозі австр ського уряду місце під будинок, збуд ваний пізнійше Епископом Д-ром Хом шиним. Іменований Митрополитом п свячує багато уваги Львівській Духов

еминарії, дбаючи рівночасно про те, щоб спосібнійші теольоґи могли студіюати або докінчувати свої студії за границею. У віденському „Барбареум" на еольоґічних факультетах в Інсбруці та Фрайбурзі та вкінці в Римі, де повстає окреме „Коллеґіюм Рутенум", студіює ід тепер стало значне число українських еольоґів, з яких один вже зайняв визначне місце в українській католицькій ерархії. А коли після розпаду Австрії Українцям не дали змоги вчитись на теольоґічному факультеті, що до 1918. року давав Українцям виклади на українській мові, Митрополит Шептицький дбає про розбудову духовних семинарій у Львові, Перемишлі та Станиславові й засновує вкінці минулого року, після зрілого підготовання, окрему Українську Духовну Академію, що в неодному перевищує навіть істнуючі в Польщі теольоґічні факультети, присвячуючи крім теольоґії вагу иншим науковим предметам.

У звязку з тим стоять далі його невинні змагання коло поглиблення наукових теольоґічних студій та історичних дослідів української й візантийсько-славянської церкви. Для тієї мети засновує він „Науковий Студійний Інститут" у Львові, присвячений студіюванню української, славянської й византійської церковної історії, й віддає йому на власність великий будинок й незвичайно цінну фахову бібліотеку з більше як 4,000 томів і переважною збіркою російських і загалом східно-европейських фахових журналів, з обсягу історії східних церков. З подібною метою орґанізує він „Українську церковно-історичну Місію" в Римі, що причинилась чимало до рослідження історії Української Церкви та взагалі східних церков на основі багатих скарбів, що переховуються в римських архівах.

Одначе Митрополит Шептицький не обмежувався ніколи до самого тільки підтримування теольоґічних студій та заведень, а дбав завсігди про піднесення загально-української освіти. Подібно, як колишні українські князі Церкви в XVI. XVII. століттях, присвячує й він велику вагу розбудові всього українського шкільництва, почінаючи народними школами й кінчаючи університетом, обороняє при всякій нагоді права української людности на власні, національні школи й підримує щедро з власних фондів українське приватне шкільництво у Львові та на провінції, щоб ратувати доростаюче українське покоління перед польонізацією. Задля сього піддержує заслужене „Українське Педаґоґічне Товариство" й причинюється щедрими дарами до його успішного розвитку. Крім сього окремо ще підтримує українську приватну дівочу ґімназію у Львові, відновляє „Академічний Дім", знищений воєнним лихоліттям та віддає відповідні доми для приміщення багатьох українських народних шкіл у Львові. Незадовго перед війною запрошує бельґійських Редемптористів для ведення добре зорґанізованого „Ювенату", якого будуччину забезпечує окремими леґатами. Зокремаж турбується Митрополит „Бурсою св. Йосафата", яку відновлює з власних фондів і піддержує сталими стипендіями для 20 воєнних сиріт. Взагаліж наш Ювилят з великою сердечністю займається долею студіюючої молоді та ще перед війною підтримував її грошевими стипендіями, з яких користало у Львові 14 ґімназистів, а на провінції теж по 6—8 учеників в ріжних ґімназіях. Вкінці треба ще згадати, що Митрополит Шептицький від років висилає значне число молодіжи за границю, щоб запізнати її із західно-европейською культурою.

На окрему увагу заслуговують безнастанні заходи Митрополита коло заснования українського університету в столиці Західної України, у Львові. Його промова в австрійській палаті панів, якої членом був він довший час, а також його посередництво підчас польсько-українських переговорів у січні 1914 року, причинились багато до сього, що саме перед упадком Австрії мав бути заснований у Львові український університет через відділення українських катедр тодішнього львівського утраквіститчного університету. Як дуже на серці лежало йому здійснення сього пляну, видно найкраще із сього, що ще перед роками закупив він в найкращій частині міста парцелю під будинок нового українського університету, та ще досі тримає її для тої ціли.

Митрополит Шептицький належить уже віддавна до тих українських провідників, що клали вагу на заснования українських фахових шкіл. Особливо інтересується він господарськими студіями купців та ремісників. Через те й підтримував він стало українські змагання й за-

ходи Товариства „Просвіта" й „Сільського Господаря" й подарував „Просвіті" посілість у Миловані під господарсько-садівничу школу, а „Сільському Господареві" більший комплекс землі з великим садом. Також українська Торговельна Школа „Просвіти" тішиться прихильністю й опікою Митрополита.

У звязку з тим треба дальше згадати, що Митрополит Шептицький виявляв завсігди велике розуміння господарчих питань, а зокрема кооперації. Від літ підтримує він радою й чином усі українські господарчі пляни й праці й бере участь, з ідейних причин, у всіх більших українських господарчих орґанізаціях та підприємствах. Під його патронатом та при його допомозі повстало перед війною перше українське товариство обезпечень на життя „Карпатія", що потрапило перебути всі воєнні й післявоєнні невзгодини й розвивається гарно без ніякої допомоги польського уряду. Багато завдячує теж Митрополитові старе й заможне Товариство „Дністер" у Львові. Він належить до основників першого українського „Земельного Банку Гіпотечного", якого розвиток треба завдячувати грошевій допомозі Митрополита, що вложив туди кілька міліонів акційного капіталу. Особливий інтерес проявляв і проявляє Митрополит Шептицький до господарчого піднесеня українського селянства й робітництва. Через те також живо підтримував змагання українського парцеляційного товариства „Земля" заснованого о. Войнаровським, та й сам віддав до розпорядження місцевим селянам посілість Коршів, закуплену первісно для станиславівської Епископії. Його добре адміністровані митрополичі добра, а зокрема ліси, стоять, так сказатиб, отвором для всіх потребуючих. Неодна церков, школа й читальня завдячують своє істнування княжим дарам із дібр Митрополита. „Вакаційні Оселі" й український „Пласт" находять також щорічно гостинний прийом у митрополичих добрах. Митрополит відомий врешті із великої щедрости й добродійности: вистарчить згадати його леґати й записи Студитам (в Зарваниці), Редемптористам, Василіянам і Василіянкам, українським школам, бурсам і т. д. Щоб допомогти українським робітникам, яких положення у Львові із національних причин тяжке, він закуповує безпосередньо перед війною великі терени на Личакові з велику суму 2 мілійонів німецьких зол тих марок й задумує заложити тут ря модерних фабрик, зокремаж шкляну г ту, для якої особливо надавались піск ві терени. Одначе сі пляни не могли б ти зреалізовані, бо війна й післявоєн обставини припинили сю працю й нал жили на Митрополита инші нові обовя ки, занятись численними воєнними інв лідами й сиротами. Митрополит не ж ліє для сього труду й грошей, а зокрем цікавиться діяльністю краєвого „Товар ства Опіки над Молодіжжю" й підтри кою українських материй, для яких з сновує окрему „Порадню" та українс ких робітниць, для яких вже в останнь му часі закуповує коштом більш я чверть міліона німецьких марок велич вий будинок під захист для Товарист Українських Робітниць „Будучність". Для недужих підтримує у Львові засл жену „Народню Лічницю", де находя лікарську поміч хорі без ріжниці наці нальности.

Та найважнійший та найтревалійши памятник своєї діяльности поставив с бі Митрополит засновуючи „Українськи Національний Музей", що переховує п умілим проводом директора д-ра І Свєнціцького понад 70 тисяч предмет з обсягу українського, византійсько-сл вянського й загалом східно-европейськ го мистецтва, археольоґії й етноґраф Митрополит вже замолоду проявляв в лике замилування до старих памяток друків українських земель та займав живо збиранням і закупном цінних і рі ких предметів старовини, тим більш що сам знається добре на мистецтві, сам колись практично займався різьба ством. Ще як молодий монах у Крист нополі обїзджав довколичні села й зб рав там старинности для свого монасти ського архіву й музею. За сей його і терес до старовини віддано йому пізні ше і в Добромилі (1895.) управу мон стирської бібліотеки. Іменований стан славівським епископом, Митропол Шептицький засновує гарну дієцезалы бібліотеку в Станиславові (з круг 4,000 томів) і забезпечує її будуччи окремим значним леґатом. Подібну ялиність розвиває Митрополит у Льво й засновує тут у 1905 році окремий „Це ковний Музей", що завдяки його зах дам зростав з кожним днем так, що

забаром не стало місця на нові предмети. Через се Митрополит рішився перенести музей, що числив тоді вже кругло 15,000 експонатів, до окремого будинку й віддати його до публичного вжитку. Колиж закуплений Митрополитом будинок маляра Стики виявився також за малим, Митрополит, купує велику та підходячу палату Дуніковських і приміщує тут усі дотеперішні експонати, покликуючи до життя рівночасно окрему кураторію „Український Національний Музей", якій передає весь музей на власність. Митрополит, якого іменем названа нова інституція, дбає зрештою й далі про свій неоцінений дарунок й допомагає йому стало новими жертвами в грошах і цінних предметах. Для забезпечення дальшого істнування музею Митрополит записує два будинки, з яких приходи йдуть на удержання музею. — „Український Національний Музей імени Митрополита ґрафа А. Шептицького", що містить цінні й величезні скарби старих друків, рукописів, византійських і церковно-славянських ікон, українських портретів, різьб, костюмів, килимів, модерних образів і багатих предметів з обсягу етноґрафії, се незвичайно важний культурний центр Західної України та буде вічно звязаний зі славним іменем незабутнього Мецената.

Вкінці належить ще згадати, що Митрополит всякими способами підтримує українське мистецтво, допомагаючи молодим адептам мистецтва студіювати за границею та збувати предмети їхньої мистецької праці. Завдяки йому один з найвизначнійших західно-українських малярів, О. Новаківський, має змогу свобіднійше присвятитись мистецтву.

А все те робить Митрополит Шептицький не тільки з інтересу до мистецтва та з любови до своєї батьківщини та свого народу: він робить се, як сам колись казав, з любови до кожної одиниці, як носія незвичайно багатої, але історичними невзгодинами пригніченої української культури. Не тільки творенням колєктивних орґанізацій, але також відповідним використовуванням поодиноких про відних осіб, хотів він витворювати нові національні цінности та причинитись до відновлення та скріплення культурної традиції. І ся особиста культурна діяльність нашого Ювілята, що вже досі принесла такі великі успіхи, запевнює йому незабутнє імя в українській історії та в будучих поколіннях не тільки самих Українців, але також инших східно-европейських народів, яких він обгортає однакою християнською любовю. І коли в память 30-літнього ювилею його епископської діяльности українська суспільність задумує заснувати загальнодоступний „Шпиталь ім. Митрополита Шептицького", то се знов новий знак сього традиційного українського культурного світогляду, що знаходить своє завершення, як виходить із слів Ювілята в передмові до щойно виданої по німецьки книжки „Україна й Церковна Унія", в правдивій, християнській любові.

В ЛІКАРЯ

— З вами погано, пане Дульський.

— Гм?

— Так, так, я-ж казав не пити тільки один келішок горівки, а ви бачу таки добре запиваєтесь!

— Гм.

— Чи-ж я вам добродію, не казав: Пийте рано один келішок горівки, а будете новим чоловіком?

— Я так і роблю. Пю рано один келішок і стаю новим чоловіком.

— Потому цілий день то вже пє той новий чоловік.

МИМОВІЛЬНИЙ ГЕРОЙ

— То дуже гарно, що ви скочили з такої висоти, аби ратувати потопаючу дитину.

— Так, дуже гарно, та я рад би знати, хто се саме зіпхнув мене?

ЧОМУ В ЖИДІВ НОСИ ДОВГІ?

— Ти, Шльойма, мені хотілось би знати, чому у вас, Жидів, такі довгі носи?

— Який ти дурень. Ти сього не знаєш, що Мойсей водив Жидів 40 літ по пустини, та так і понатягав їх.

Ювилей Манитоби

Дня 15-го липня 1930 року провінція Манитоба святкувала 60-літну річницю того пропамятного дня, коли її як окрему провінцію прийнято в склад канадийської конфедерації. Того дня вся провінція прибрала урочистий вигляд а невсипуча праця несчислимих місцевих комітетів, в склад яких входили представ-

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ З ДАВФІН, МАН.,

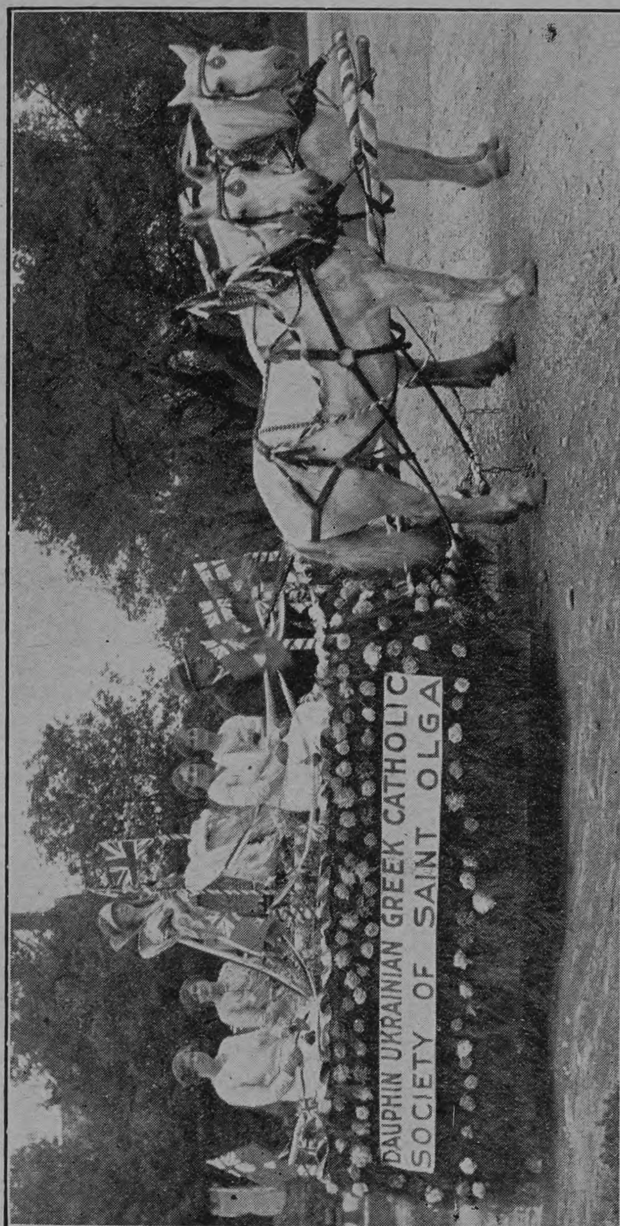
котрі засідали в місцевім комітеті для відсвяткованя діямантового ювилею Манитоби. З ліва на право: п. Василина Пасічна, п. Юлія Угрин, п. Марія Сторанчук, п. Марія Гиска. З переду: п. Анна Григоришин

ники ріжних народностей замешкуючих Манитобу, причинилася до того, що сей діямантовий ювилей був у цілій провінції дуже гідно відсвяткований.

Для людей, що прибули сюди зі старої Европи, де кожне майже містечко має за собою тисячлітну історію, 60 літ се дуже незначний протяг часу а однак одна обставина в сім ювилею була того род що мусіла задивувати а то й поразит навіть тих, що привикли орудувати вел кими історичними датами. Ся обстави се неймовірний поступ, який протяго такого короткого часу вспіла зробити н всіх ділянках життя ся канадийська пр вінція.

Европейські міста й місточка, з нечи ленними виїмками великих столиць промислових осередків, виказують на з гал дуже повільний розвиток. Їх на лення збільшається лише незначно а б гато з них помимо свого довгого істн вання та прекрасних історичних трад цій не посідає до нині найбільше підст

зових санітарних та технічних уладжень, ік канали, водопроводи, електричне світло й т. д.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯТОЧНИЙ ВІЗ ЖІНОЧОГО ТОВАРИСТВА СВ. ОЛЬГИ В ДАВФИН, МАН., ЩО ЗВЕРТАВ НА СЕБЕ ЗАГАЛЬНУ УВАГУ ПІДЧАС ТАМОШНОГО ЮВИЛЕЙНОГО ОБХОДУ.

Зівсім инакше в Канаді. Коли приміром якийсь чужинець прибув би перший раз до міста Виннипеґу, без знання історії сього краю, в його голові прямо не міг би поміститися факт, що на сьому місці, де сьогодня пишається кількасоттисячна горда столиця провінції з величавими публичними палатами, пишними торговельними складами, парками та широкими асфальтовими вулицями, заповненими битком автомобілями й залитими вечерами морем електричного світла, лише пів століття тому назад находилася дрібна болотниста оселя, зложена з кількадесяти мізерних хат та окружена шатрами Індіянів, що приходили сюди торгувати шкірами. А однак воно справді так було й нічо инше не робить токого глибокого враження на глядача, як саме

се бистре темпо культурного й економічного розвитку, сей неймовірний розмах, що ціхує всю історію американського континенту найновійшої доби.

Українці провінції Манитоби мають повну основу радіти з того нечуваного поступу, що його зробила на протязі останніх шести десятків літ ся західна область Канади. Бо хотяй вони не брали участи в самих початках її розвитку, то зате починаючи з XX. століття вони ві грали в Манитобі велику ролю як фа мерські піоніри.

Тому не дивниця, що загал манитоб ких Українців, серед яких з кожним р ком слідний чимраз більший розвит горожанських почувань, з радістю вз участь в ювилейних обходах, зазначую таким робом свою любов і привязан до нової, свобідної Батьківщини.

А. Котюк.

Жнива

Вже ниви доспівають на полях —
Цвіти полів труду людського;
Вже в скорий час земля в снопах
Нам дасть багацтво скарбу свого.
Так щиро родить завжди нам земля,
Ся рідна мати всіх єдина,
Якої скарбом скрізь цвітуть поля
Від праці й поту селянина.
Тепер вже наслідків діждався він
Над чим він працював і мріяв
Коли весною сей покірний син
Зерно в ріллю в надіях сіяв.
В ріллю, яку він чесно обробив
Своїми власними руками,
І тільки Бога помочі просив
Молитвою душі й думками,
Він вдень звертавсь до його і вночі,
Щоб не привів його до краю:
Щоб літні бурі, вітри і дощі
Не знищили його врожаю.
Й так в добродійности його святій
І в милосердній його волі
Зберігся весь добробут життєвий
Працьовника на його полі.
Так всі тепер оздоблені поля —
Світ нивами кругом витають;
Багатий час, радіє вся земля;
Селяне всі приготовляють
Старатливо все коси і серпи
Й за час короткий скрізь по полі
Стояти будуть копи і снопи
У вигляді нової долі.
Старий подасться в поле і малий,
Поїдуть теж туди возами:
Від праці скрізь почнеться рух живий
І брязкіт косами й серпами.
Селян се праця й радість життєва
Розлучить з їхніми полями;
Коли в старанні так пройдуть жнива
Й клуні наповняться хлібами.
А вже в останні дні багатих жнив
Кругом вечірньою порою
Почується веселий спів женців
Спів радости, добра й спокою,
Що в полі з хлібом скінчили вони:
Пожали все і повязали;
На його вони з самої весни
В надіях з радістю чекали.
Сіє, що на весні в ріллю зерном
Спокійно в праці був посіяв,
То те тепер усе пожав серпом; —
Не зрадила його надія.
Так щира завжди є для нас земля
Й для всякого природи сина;
Так цілий скарб вродили нам поля
Від праці й поту селянина.
Тепер спокійно буде жити він
Спокійно зиму зустрічати;
В повинности своїй сей праці син
Зміг для дітей добра придбати.
Так ти, сіячу правди і добра
Своє сій скрізь в життя насіння,
Щоб марно не пройшла й твоя пора
Серед одного лиш хотіння.
Й тобі колись прийдуть твої жнива,
Жнива твоїх думок і діла;
Старайся ти, щоб праця життєва
Колись з них виросла й дозріла;
Щоби колись з твоїх думок і мрій
Так виросли широкі ниви
В царині духа людського й подій,
І щоб від них були щасливі
В майбутности нащадки всі твої;
За се все в радости великій
Вони й повинности приймуть свої
Й тобі подякують на віки.

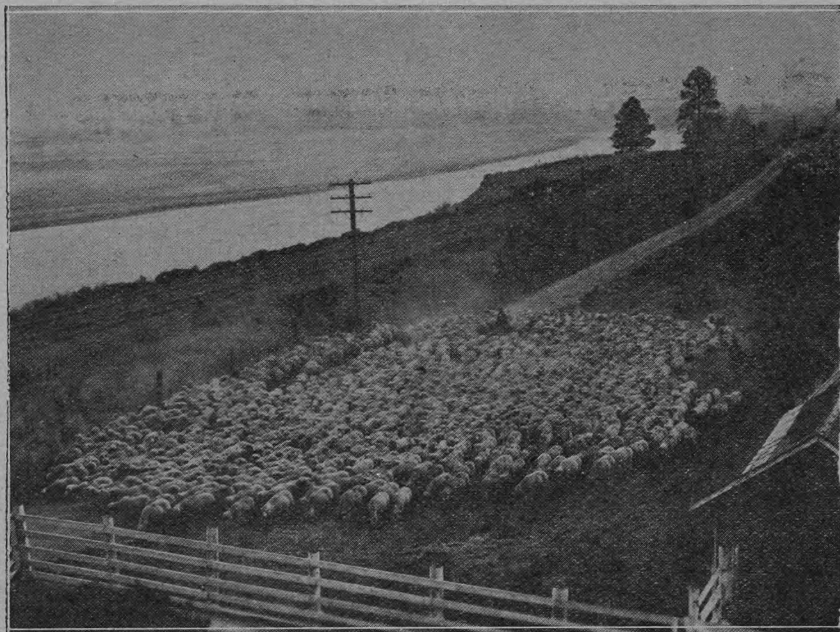
Про плекання овець

Фармері, що плекають вівці, повинні уажати на се, щоб баранці-ягнята були очищені і всім ягнятам повтинати хвости.

Невичищені баранці є непожадані на еперішних ринках, тому, що мясо з них ає неприємний задих і купуючий, коли аз спробує такої ягнятини, пізнійше уни ає її неначе зіпсутого яйця. Зуживаня мяса з невичищених баранців виробио упередження до баранини в деяких наших людей ще в Старім Краю, так, що старайтеся почистити всіх баранців ще молоденькими.

Хвости знов обтинається молодим ягнятам тому, бо їм їх непотрібно. Вівці лише обвалюють вовну хвостами, зуживають поживу на складання непотрібного товщу в них і взагалі вівці з хвостами мають не привабний вигляд при продажи чи й в дома на обійстю.

Зараз по стриженню овець порадним є для кожного властителя овець скупати всі старі вівці і ягнята в приготованій

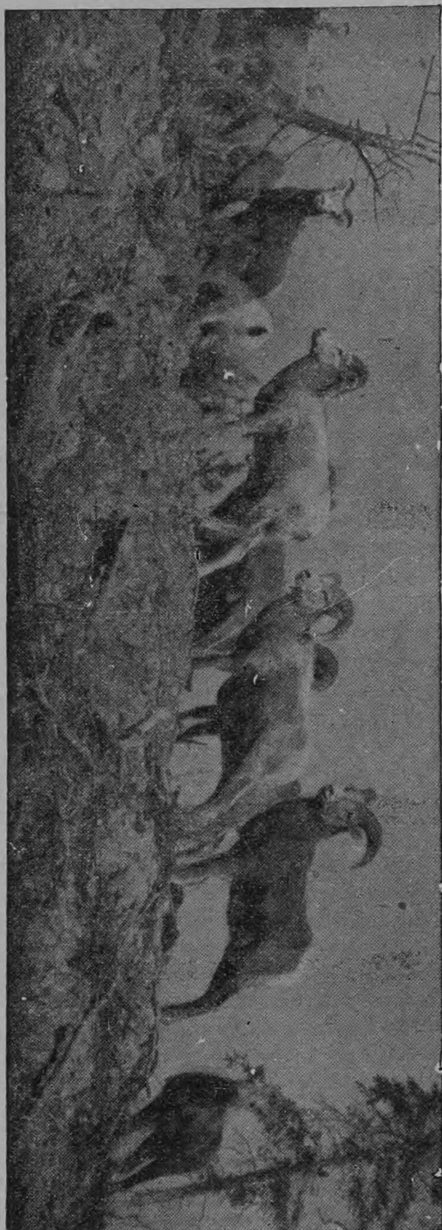
ОВЕЧИЙ РЕНЧ НЕДАЛЕКО КЕМЛУПС, Б. К.

тут з часта можна почути дорікання, що мяса з овець вони ніколиб не їли, бо кажуть, що його чути овечим потом і т. д., а в дійсности нема смачнійшого мяса, яке можна дістати з молодих баранців, вичищених маленькими і добре викінчених перед убиттям.

Коли бажаєте підтримати або дальше збільшувати запотребовання на ягнятину для лучшого хісна з овець для себе і инших фармерів, які плекають вівці, то купелі, щоб сим винищити кліщів, пархи чи иншу нендзу, яка жиє соками звірят під вовною. Де є кількох вівчарів близько в сусідстві, або навіть одному хто має звиж 50 овець, добре булоби зробити спеціяльну купальню (корито) і вкопати його в землю в вигіднім місці для річного купання овець.

Корито відповідне до купання овець можна зробити з фугованих дощок і обмастити дехтьом, щоби вода не втікала з

нього, такого розміру, 20 цалів широке на верху, звужаючися так, щоб дно було лише 10 цалів широке, 4 фіти глибоке, дно 4 фіти довге, а в гору боки, щоб

СТАДО ДИКИХ КІЗ У СКАЛИСТИХ ГОРАХ.

продовжувались в однім кінці так, щоб на верху боки мали від 8 до 10 фітів, довжини, дасть одну скісну стіну в однім кінці корита по якій, з середини, треба поприбивати кусні патиків, неначе сходи, щоб звіря могло само вилазити з купелю в кориті.

Таку кадку треба вкопати в землю д близько стайні чи обори так, щоб ли яких 6 цалів було її поверх землі. Т треба налляти вимірену скількість во яких 75 до 100 ґальонів і додати до приписану скількість так званого „Ц Дип", який продають у формі плину а порошків. Вода повинна бути літна, а зимна.

Маючи вівці зібрані близько стайні на оборі, виводити по одному звірят пускати його в корито так, щоб воно п нуло в купелі і замочило кожну часть ла. Відтак звіря вилазить з води по сх дах скісьним кінцем корита на пригот вану плятформу, де його затримуєть на хвильку, щоб вода стекла з него наз до корита. На такій плятформі добре стягати, витискати воду з вовни на зв рятю, щоб сей купіль спливав назад корита і не марнувався.

Для малої череди овець можна зроб ти звичайне корито яких 5 і пів ф. довг 20 цалів глибоке, 24 цалів широке в го а 30 цалів широке на дні. Се корито т кож можна буде уживати для парен свиней зарізаних на мясо.

Купання овець сейчас по стриженню дуже потрібне. Купіль така вбиває вс ку нендзу на тілі овець і вівці потім б гато лучше віджививляються, ягнята ско ше ростуть і товстіють і вовна лучш розростаєтсья. — Успішні вівчарі ужив ють купання овець раз на рік за конечн

В сей час є дуже добра ціна на гар викінчені і як слід приготовані ягнят які важуть від 80 до 90 ф. живої ваги. поверх 90 ф. живої ваги ягняти рин платять від 1ц. до 3ц. менше за фунт. Т му, що купці мяса не хочуть тяжчого в 35 до 40 ф. вбитої ваги за одно ягня, тяжші ягнята від 90 ф. нема доброго з потребовання. З огляду на се, потрі ним є продавати ягнята не всі разом, р жної ваги, як се часто роблять, але в бирати час до часу лише ті, що важу около 90 ф. ваги і є ситі.

Вовну на продаж треба також приг товити як слід, бо за всякий старанни труд, вложений при стриженню, звяз ванню і пакованню вовни на продаж, м жна дістати лучшу заплату від всяких к пців. Навіть трохи гірша якість вовн добре приготована може спродатися п вищій ціні, чим лучша вовна, недбал зложена й спакована.

При стриженню треба відкидати нечисті куски вовни, як також чорні, короткі обтинки з ніг і голови та не звивати сего з доброю вовною. Сі кавальчики можна випрати і зужити дома на виробку ковրів.

З кожної вівці треба звивати вовну окрібно так, щоб верх вовни був звинений до середини, а та від шкіри, щоб була на верху квадратового клунка, який треба перевязати навхрест спеціяльним на се паперовим шнурком.

Сих шнурків, як також довгих мішків для паковання вовни до висилки, можна дістати від Пулу Вовни (Канадийське Кооперативне Товариство в Ріджайні), або инших купців, яким спродається вовну.

Стричи вівці треба на чистій підлозі, щоб не занечищувати вовни ріжним сміттям.

Ніколи не звязувати вовни на продаж звичайними шнурками, тому, що волокна таких шнурків мішаються з волокнами вовни і фабрики сукна мають трудність вибрати їх з поміж вовни.

Перед продажею вовну треба перетримувати в сухім місці.

Чорну, чи руду вовну варта зуживати на домашні потреби, тому, що вона не надається до закрашування на ніяку иншу барву і через се не має тої вартости, що біла вовна. Найлучше є не плекати чисто чорних, або рудих штук овець.

Тео. Боднар.

Михайло Обідний.

ПІСНЯ ПРО ЛИЦАРІВ ОСЛІПЛЕНИХ

Бурі недавньої все погасилося.
Де-не-де хрестик мізе трав.
Деж тії соколи, де ви закрилися?
Згаснув ваш виклик вітрам.

Тільки ще в таборі смутнії вісти є.
Все оповите в дротах...
Вязнею, цвинтарем бачиться місце те,
Навіть минає і птах.

Бачу дві схудлії тіні обдертії
Йдуть вздовш бараків... О, жах!
Двох козаків сліпих бачу в вертепі тім—
Втратили зір у боях.

Держаться під руки. Влився у ночі день.
Стежку ціпком пізнають.
О, вже не прийде день. Деж ваші очі, де?
Йдуть вони мовчки, ідуть.

И мрії поховані бачити будь коли
Сонце херсонських степів...

Тільки ще спогади: в менуло путь колись
Кликав Великий той Спів.

Тільки ще спогади: в минулу путь колись
Та отой ранковий бій...
Сльози безвіснії бідної матері.
Золото соняшних вій.

Ще оті сни — їм про весни діточії,
Верби і синій ставок...
О, вже ніколи не зрітимуть очі їх
Жовтих в садку нагідок.

Біль поконав їх обличча суворої.
Хрип із сухотних грудей
Та ані скарги, не гнуться в покорі їм, —
Горді великих ідей.

Чиж пригадаєте в соняшнім ви теплі
Ваших осліплих братів?
Що замісць промінів в очі їх витеклі
Палять колючки дротів.

ЛЮДИНА — А ВЕРБЛЮД

— Верблюд може носити тягарі і при тім цілий тиждень не пити, а чоловік може цілий тиждень пити не працюючи.

Професор (до прачки): Лише не забудьте числа мого телефону: 893. Можете собі його легко затямити, коли пригадаєте собі Людвика Німецького, який вступив на престіл у 893 році.

Федь Чепига.

Траґедія любови

Сьогодня якраз минув рік, як перебуваю в Канаді без сталого місця осідку і виконую мої душпастирські обовязки.

Чистий, здоровий воздух, як також те, що я перестав уживати алькоголю вирвали мене з туману в якім я жив через 20 літ, а причина його... любов, безмежна, дика, пристрасна і непогамована любов.

І про неї я хочу розказати вам, для приміру, для цікавости і для науки.

21 літ тому назад я був молодцем повним надій і життєвих успіхів і до щастя бракувало мені вже небагато — шлюб з моєю укоханою, Марусею Н.....

Теольоґію я скінчив у Львові р. 1908, а моя кохана мешкала у місточку Золочеві, де її батько був також душпастирем.

Та як се звичайно буває, підчас теольоґічних студій держали нас в запертю і чотири довгі роки не випускали нас на світ, а по скінченню дали нам короткий час, всього 2 місяці на те, щоби оженитися, або в противному разі висвятитися безженним.

І кинулися кандидати на женячку шукати жінок. Деякі вже мали наречених, а деякі ще шукали і то скоро.

А в мені пробудилося враження як у випущеної на волю пташки, я захотів жити, сильно, інтензивно жити і їздив по весіллях, гуляв... гуляв...

А Марусі я все таки не забув, кохав і леліяв її як голубку, лиш женитись не хотів ще так скоро.

Частенько приїздив до неї і на питання її родичів, коли я нарешті вженюся, я вперто мовчав.

Виїздив від неї і гуляв. Я був на 50-х весіллях, був 40 разів дружбою, а як прийшла черга на мене і родичі сказали мені рішучо, женися: я обурився, а потім просився, туга за життям заволоділа мною так сильно, що я попросив властий о проволоку.

Проволоку від властий дістав, та дістав її від нареченої. Вона обурила[illegible] і з гордости віддалася за першого з ря[illegible] без вибору, а я остався самітний і неще[illegible]сний і не думаючи довго висвятився бе[illegible]женним.

Із сього часу почалась траґедія, д[illegible] мене, а для світа я грав, закривав св[illegible] біль, свої гіркі почування.

Мене приділено на маленьке прихо[illegible]ство положене в горах Східної Галичи[illegible] під назвою „Космач''. В вільних хвил[illegible] я брав свою сопілку і грав, виливав св[illegible] біль, свою тугу....

Та й се не вдоволяло мене і я поч[illegible] пити. Пив сам, потім шукав товарист[illegible] а потім як уже не міг грати, я брав по[illegible]трет дорогої і плакав, ридав як дити[illegible] Пішли доноси і я дістав упімнення.

На щастя я довідався, що у Відни, н[illegible] синім Дунаєм, опорожнилося місце кур[illegible] та військового при галицькім полку. [illegible] подався на се місце і вдалося.

Великі міста покривають багато ясн[illegible] і темних річий.

Покрило і мене і я ним не був.

Я дістав уніформ і не всі могли ме[illegible] відріжнити від офіцера, і се дало ме[illegible] нагоду робити те, що не годиться духо[illegible]ному.

Я почав ходити до театрів, на конце[illegible]ти, та й се не вдоволяло мене. Шук[illegible] забуття в дорогих винах і заголомшув[illegible] себе, та лише на хвильку. — Кинувся [illegible] вир життя бурливого, пізнав багато зна[illegible]них людей і дальше грав, вдавав.

Аж прийшов рік 1914 і вибухла світо[illegible] війна. Я виїхав з полком на поле бр[illegible]товбійчої різні.

І від тепер я мусів дурити себе й др[illegible]гих. В імя святої віри я мусів заохоч[illegible]вати народ до бою на таких самих, як в[illegible]ни невинних жертв захопленя війни. —

…жкі думи і невгасима любов забивали …ене.

Через довгих чотири роки. А потім …е оден рік революцийної борби.

Скінчилося і мене перенесли на Буко…ину до Черновець.

І тут почався другий акт. Я пішов сподати хорого, бідного желізничого урядника і побачив там дівчину, праобраз …оханої Марусі. І не міг поконати себе. …одив до них що дня. Ніхто й не догадувався, що в мені кипить.

— І я покохав її.

Женщина може бути ангелом і навпаки — демоном.

Демоном була і вона, та я не знав про …е. Образ коханої Оксани засліпив мене.

А я мовчав і мріяв, леліяв пляни, фантастичні пляни. — І я в своїх фантастичних плянах виробив собі плян: викрасти з дому. Зараз на другий день приступив …о діла, зясував її розкоші великомійського життя, розказав про пишні строї, …онцерти, дорогі вина, гучні балі і як …лоди мого пляну почали дозрівати я …риступив до діла сміливийше.

— Було се в маю, тоді як весна пробуджує в неоднім приспане життя, а в …ені розбудило жагу нового кохання.

Ми сиділи в альтані і я сказав її: — „Чи …е маєш ти товаришки або знайомої, якаби доглядала мого дому, бо я скучаю …сам. Яб її уважав не за господиню, а приятельку дорогу і достаткамиб її обсипав".

— О, я знайду Вам, відповіла, напевно. І я бачив, як засвітились в ньої очі.

Ще того самого вечера попросив я її до концертової каварні, ми пили вино, а вона питала мене.

Чи вільно се духовним держати молоді і гарні господині?

Гарною вона не мусить бути для всіх, а лише для хлібодавця, і ніхто не мусить знати, що вона чужа. Для світа вона може бути своячкою.

— Як так, то я булаби таки сестрою.

Від тоді я й назвав її сестрою. Ще два тижні я продовжував ту саму роботу, а тимсамим старався о затишне місце і вдалося. Мене перенесли до місця К. в Галичині, де приходи великі і коли я приготовився до дороги прийшов до неї і сказав:

— „Кохана моя, я не можу довше таїти того, що заразом і мучить і може ущасливити мене. Я люблю тебе".

Однак про мою першу любов я замовчав.

— І хотяй вона хотіла сказати: — „Бери мене і їдь зі мною де хочеш", вона відповіла: —

— „А щож родичі, люде, цілий світ?"

Однак очі її ясніли, бо їй привиджувались перли, строї, музики, балі.....

Я пізнав її душу і казав ще тої самої ночі бути готовою.

— Я боюся, стидаюся, не хочу і не поїду — казала, а вдійсности слухняно виконувала, що я казав.

Точно о год. 12-ій в ночі вона прийшла з клуночком на умовлене місце і ми забули всю дійсність, я свої душпастирські обовязки, а воно родичів і свою честь дівочу. Ми уявляли собі, що їдемо на стрічу сонцю золотому, а поїхали в пекло.

І від тепер починається акт третий.

Виїхали в ночі і приїхали також в ночі. Мою укохану в ролі сестрінки я оставив в місточку і казав їй приїхати на другий день.

Я обняв обовязки, сестрінка провадила дім і ми віддались шалові кохання.

Та вони почали остигати. Я найшов в ній лише верхній вигляд Оксани.

А одної днини обняла мене знов туга, і я почав пити. Вечером вона почала питати.

Деж перли, вечерки, забави? Яж молодість віддала тобі. Ти пєш і гуляєш?

Все те, ще буде, най лиш троха збогачуся.

Та се не помогло і почалась сварка. Я не здержався і простяг на неї руку.

І так любовні сцени того рода повтарялись частійше. Народ не спить і пішли доноси.

Мене тимчасом звільнено від обовязків.

Я вже радо згодивбися був відіслати її назад до дому, може родичі й простили би були її та вона ще гірше завела.

— „Тиж всьо мені забрав і як ти знищив мене, то я знищу тебе".

Терпіла і зносила всьо і не вступилась від мене.

Аж мусіла. Виїхала на короткий час до Львова. Я остався сам і сподівався сина, нещасливця, який мав покутувати гріхи батька.

З одного лиха поволи зробилось аж три і засіли мені так глубоко в душу, що тягар той був для мене за тяжкий.

З сього положення остався тільки оден

вихід, знова просити о прощення властий і виїхати в чуже місце новим чоловіком.

Синок щасливо помер, ще нім почав жити, мені простили під услівям, що буду сам, я приобіцяв, та не додержав.

В нове місце А. коло Варшави приїхала вона, щоби мене знищити до тла.

І мучила: — „Купи плащ, черевики, перли".

Я купив і голодував, бо як що троха осталось, пропивав.

Поволи знемігся, затратив силу грати і став посміховиском.

— „ Ти дурню старий, для самої любови ти здався до чорта, мусиш платити дорого за ласки і маєш пропасти".

Як гадина відлива кусала. Аж затроїла мене.

Цілих шість місяців кусала і поволи впускала отрую. Не відразу!

Ось одна сцена траґедії:—

Веселе товариство офіцерів в першоряднім ресторані. Музика грає „Реґолєтто". Шклянки повні перлистого вина, гарно і виставно прибрані дами готові до танцю, мущини пригладжують випомадоване волосся і я входжу.

Прибитий горем, неголений в помятім убранню, кельнери здивовано дивляться, гості немітно сміються, мене болить і я йду.

Офіцери просять до себе, для сміху, для забави.

Присідаюсь до знайомих офіцерів, беру дрожачою рукою чарку, пю вино і хочу вдати веселого, виходять дурні жарти, а вкінци пяний починаю співати погані пісні так сильно, що гості оден за другим поволи починають виходити.

І знов мене звільнили і від тепер починається четвертий акт. Случайно довідалась Оксана про моє звільнення і вечером почала голосити.

Кудаж я дінусь тепер, з яким лицем я покажуся між люде тепер? Чого ти пєш і дурієш, ми могли тут в місті жити спокійно і ніхто бувби не викрив нас. Роби тепер що хочеш, я не відчеплюсь тебе.

І в непогамованій злости винайшла портрет Марусі, поломила рамці образ пірвала, кинула під ноги і подоптала.

Сього вже було мені забагато і я не тямлючи себе зі злости накинувся на неї мов скажений і бувби може і закатував її, якби не надбігли люде.

— Щож Ви робите отче, отямтесь за що мучите сестрінку? Вона невинна, що Ви стратили роботу, дасть Бог, дістане другу.

А я обезсилений з надмірного напр жена повалився на крісло

З болю і з жалю заридав, як дитина тяжкім утопіню перебув цілу ніч.

Здається ридала й вона та я сього чув.

На другий день пішов я шукати пра і не найшов. Найшов лише дуже бід помешкання і сейчас туди перенісся, гроші, останні центи таяли як сніг весні.

І так поволи я зближався до мари г лоду.

На щастя я мав знакомих і приход до них якраз в пору, коли зближала пора обідова або вечеря.

А! отець добродій! Просимо, просим Скоро буде обід, ми Вас не пустимо, Ви нам заспіваєте.

— Я лишався, співав.

Треба було годувати і її. На одній г стині я непомітно наклав до кишені о танки недоїдженого хліба і мяса і веч рами приносив те все до дому.

— „Ось де перли і брилянти і забави казала. Ось де роскіш життя".

На докори була відповідь і сварки б ли що дня. Приходило до бійки. І т йшли дні за днями.

В тяжкім ступіню не приходила ніяк думка, ніяка ціль, ніяка ідея.

Я не знав вже, як дальше продовжат те гидке життя...

Вже й нерадо почали приймати мен Не було ради. Я мусів виїхати не в які небудь намірі, а лише тому, що сього д поминався самозаховавчий інстинкт.

І я сказав її: — „Мушу їхати шукат роботи. За пару день верну. Не жури ся. Може ще й з сього вийдемо".

Оставив її саму і вийшов безцільно н вулицю.

По дорозі вступив на почту і діста письмо від властий ось такого змісту:

Отче! Останній раз взиваю Тебе роз вязатись з дівчиною, яку перед світо називаєш сестрінкою. Знаю про всі по дробиці Твого брудного і нужденного життя.

Наказую як найскорше виконати мо накази і в ціли покути прибути на реко лекції.

Наколи покута викине з Тебе злого ду ха, простяться гріхи Тобі.

Печать і підпис.

Я подумав і поїхав. Однак в самім

осідку властей, в місті С. в Галичині я замість до призначеного місця, пішов до корчми.

Совість гризла мене, крім того я не міг відважитись говорити про все, що було таке низьке і гидке.

Як далеко уява від дійсности.

Я помандрував пішки в найблище село, де був священником мій друг по студіях, оден з тих, у якого я був на весіллю.

І відси починається пятий і останній акт.

„Як ся маєш друже" — привитав він мене і на оден вечер перенеслись ми думками в минуле. Я забув сего вечера пережите, а на другий день раненько, мимо заборони я відправив тиху службу Божу.

Потім попав в роздумування і завдав собі питання:

Хто сей демон? Вона чи я? Я не міг відповісти, бо не міг ані на неї зложити вини цілком, ані себе оправдати.

Я вже не мав ані критичного розсудку, ані не мав сили провадити своєю волею.

А судьба провадила мною і поволи допроваджувала до крізи.

Від одного приятеля я ходив до другого і стався жебраком в формі гостя.

Щож сталося з Оксаною?

Того я також не знав так довго, як довго я мандрував.

А я мандрував довгих шість місяців, за той час вираз мого лиця прибрав дивний вигляд, волосся і так вже рідке, зникло, одяг знищився цілком і я вже був обезсилений цілком.

Шість місяців часу, я потребував на те, щоби спромочися на відвагу — піти і відпокутувати.

— І я пішов.

Владика в місті С. приняв мене спокійно і лагідно. Казав сісти і не питав нічого.

По добрій хвилині мовчанки з повагою вийняв лист з печаткою поліції м. Л. з короткою і ляконічною заміткою:

— Оксана... замешкала при улиці „Наврот" дня 19 липня 19.. р. відібрала собі життя. Причина смерти: нужда. Тіло її по переведеню обдукції, поховано на кладовищу в місци для убогих. Тому, що не знаємо місця осідку, перебуваючого з нею о. К.... подаємо сей факт до відома Синоду.

— Я поблід, занімів.

Владика лагідно сказав, що від другої днини починається моя покута.

Я мовчки згодився.

Хто з нас був демоном, осудіть самі шановні читачі, бо я сього зробити не всилі.

І я почав покуту і робив її щиро.

По шістьох місяцях я був спасен. Тілом і душею.

І нігде в Европі я остатися не міг і не хотів.

Власти, а головно вирозумілий епископ сказав:

— Ти ще не здоров, та на дорозі до вилічення, зміна клімату, людий, і обставин поможе.

І я поїхав, а сьогодня пишучи сі рядки, маю враження, що описане діялось колись дуже давно... і що те все переживав не я, а якийсь поганий дух, якого позбутися я не міг.

Мимо того, вибачте, мушу кінчити, бо чуюсь від сеї сповіди дуже ослаблений, а завтра хочу працювати подвійно, щоби забути... забути...

М. Данильченко.

ВИКОРИСТАЙМО ЕКОНОМІЧНУ ДЕПРЕСІЮ НА БУДУЧЕ ЗБОГАЧЕННЯ

Недавно одержав я листа від приятеля з західних стейтів Америки, в якому він пише, що хоче „інвестувати" свої 3,000 долярів в підприємство, якого уділи за останні 8 місяців впали зі 140 до 25 долярів на шер.

Виходить, що для нього мірилом вартости шерів підприємства не є сучасний стан бизнесу компанії, але те, що шери дуже знижилися в ціні.

Його лист заставляє мене вернутися до теми, про яку я вже нераз писав в американській „Свободі" й „Канадийському Фармері", а саме, що купити щось, що виглядає дуже дешево, або хтось сказав, що воно є дешево, не є інвестментом. Се не є навіть спекуляцією, а звичайною грою.

Дійсний інвестор — не спекулянт — мусить знати всі фундаментальні факти про підприємство, яким він інтересується, щоби оцінити не тільки сучасний стан підприємства і відповідну вартість його шерів в даних обставинах, але також і вигляди компанії на її будучий розвиток.

Прикладом доброго інвестменту може бути слідуюче: Хто купив для інвестменту тільки пару років тому шери таких підприємств як Стендард Ойл оф Ню Джерсі, Дженерал Електрик, Дюпонт, Вестинґгавз Електрик і їм подібні, то той ще й тепер, після небувалої біржевої катастрофи і продовжаючоїся великої економічної кризи, заробляє на тих шерах від 50 до 90 процентів тільки на зростові їх вартости.

З другого боку спекулянт, навіть коли він купував шери, тих-же самих підприємств, в девяти випадках на десять продавав їх як тільки вони піднеслися на пару долярів, або його автоматично викинули, коли вони падали в ціні, а він мав мале забезпечення.

Питанням спекулянта завше є: що і коли купити та що і коли спродати? В більшости результатом буває страта грошей. Питанням для інвестора є: що і коли купити, щоби потім тримати, а не продавати. Правильний вибір звичайно доводить інвестора до фінансової незалежности. Але інвестор завше мусить бути на варті, бо економічне життя не стоїть на місці, а навпаки, постійно змінюється.

Весь час, чи то в період розвитку чи депресії, є окремі галузі промисловости, що не тільки продовжують зростати, але часто здвоюють свої вироби та заробітки. В той же час друга промисловість марнує свій час, або ще гірше поволи підупадає через зміну економічних обставин, чи невмілих керовників, або упадок інтересу консументів до їх виробів чи послуг.

Стан певної галузі промисловости в цілому як і окремих компаній весь час міняється на гірше чи на краще, а тому ціна на шери ніколи не стоїть на місці.

Дійсний інвестор мусить уважно слідкувати за звітами компаній, цінами на збіжжя, на металі та на инші сирівці, за урожаєм збіжжя, станом торгу, процентом на гроші, новою компетицією, новими винаходами, політикою, тарифою, робітничим рухом, обтяженням компаній, зміною стану консументів і так далі без кінця. Прикладом може бути слідуюче:

Перед кількома роками жіноцтво почало носити короткі сукні та замість вовняних шовкові панчохи. Тисячі дрібних шеровців найбільшої американської вовняної компанії „Амерікен Вул Ко." не цікавилися зміною жіночої моди. За свою недбалість вони дорого заплатили, бо тепер „Амерікен Вул К." вартує може шесту частину того, що вона вартувала перед пятьма роками.

Тіж самі причини, що причинилися до упадку Вул Компані, допомогли в кілька разів збільшити продукцію і заробітки

компаній, які виробляють шовкові матерії та шовкові панчохи. Звичайно, шери тих компаній значно зросли в своїй вартости.

Також сталося і з японськими продуцентами натурального шовку, коли хемічні компанії удосконалили продукцію штучного шовку.

Кожний з нас бажає стати фінансово незалежним. Є дуже поширена думка, що шерова біржа веде до тої незалежности. Тому власник невеликого капіталу часто пробує свого щастя на біржі.

Але біда полягає в тому, що більшість інвесторів спершу робить, а потім думає, а не навпаки. Надіючись удвоїти або утроїти свій капітал, такі інвестори звичайно тратять все те, що шпарували роками, часто відмовляючи собі в необхідному.

Переважна більшість таких інвесторів є зовсім недосвідчена в фінансових справах і придбання досвіду звичайно коштує їх дорого. Але чому?

Та просто з тої причини, що пересічний чоловік є перетяжений своєю щоденною працею і не може мати багато часу на студіовання фінансових справ. Він може бути здібним бизнесменом, гарним адвокатом, досвідченим лікарем, але його знання про інвестмент та спекуляцію є дуже обмежене. В інвестменті він звичайно керується чутками, пропаґандою, ґазетними рапортами та порадами „фінансістів", що курять цілий день люльки біля біржевого тикера.

Аматор - інвестор звичайно може иноді **виграти** так же як і в карти, але виграш заохочує його ще більше і в більшости випадків він програє все. Практика показує, що виграють і тримають вигране не дрібні спекулянти, а — досвідчені професіонали з міліонами долярів до їх послуг. Такі сили роблять маркет та стрижуть овечок. — Сталий успіх не може бути збудований без відповідного знання та досвіду.

Ми часто чуємо про людей, які мали великі успіхи в своїх бизнесах чи професії, але які стратили всі свої гроші через нерозважний інвестмент.

Оперувати грішми, тоб то уміти як найкраще їх використовувати, се фах, який вимагає дуже багато часу, знання і практичного досвіду.

Для того щоби вміти орґанізовано і продуктивно використовувати наші гроші, ми, канадийські Українці мусимо збудувати свій власний фінансовий осередок. Такий осередок виховавби нам своїх фінансових фаховців; допомагав би нашим людям як порадами так і послугами; збільшив би нашу вагу з політичного погляду і дав би твердий ґрунт також і для нашої національної справи.

Час для розбудови фінансової інституції тепер є дуже відповідний.

Бизнесове небо тепер покрито чорними хмарами. У всіх зневіра. Небувало дешеві проценти на гроші, бонди, шери. Цілий культурний світ — за винятком Франції — переживає велику економічну кризу. Безробіття скрізь не зменшується, а все збільшується. Не минула ся чаша й Канаду та Америку. Тут також тепер велике безробіття.

Уряди та провідники канадийського та американського торгу та промисловости вживають заходів, щоби побороти сю кризу. Покищо сонця не видно. Але що Канада й Америка вийдуть з сієї кризи, як вийшли з кризи 1920 року, се не підлягає сумнівові. Індустрія обох тих країн горячково пристосовує себе до нових економічних обставин.

Скорочують продукцію, знижують ціни на вироби. Чи буде загальне зниження платні працюючим, ще тяжко сказати, але можна бути певним, що навіть в такому випадкові покупна сила зароблених грошей — коли прийняти на увагу зниження цін — не буде меншою як тепер, бо без крайної необхідности промисловці не зменшуть платню своїх робітників на скільки, щоби знижити їх життєвий рівень, бо ті-ж самі робітники є і їх консументи. Ніхто не схоче відрубувати галузі на якій сам держиться. Коли дефляція цін буде загальною, а не спорадичною як тепер, то за якийсь час економічне життя країни знову ввійде в свою колію. Теж саме буде, як би ціни знову зросли. Біржа для свого розвитку потребує сталости, а не постійної хитанини та непевности, що буде завтра. Дефляція цін 1920 року підложила фундамент для 7-річного небувалого проґресу і збагатіння промислу. Можна сподіватися, що дефляція 1930 року дасть тіж самі наслідки, бо здоровий орґанізм після хороби звичайно удвоює свою енерґію. А що Канада й Америка є найздоровші економічні орґанізми серед цілого світу, в сьому ніхто не має сумніву.

1920 рік показав, що всякі повні бизнеси — особливо фінансові — добре закладати чи збільшувати тоді, коли все зафарбоване найчорнійшими фарбами.

Такі нагоди як тепер трапляються раз в десятки років. Життя дає нам добру нагоду зорґанізуватися у відповідний час в тій галузі, яка була нами занедбана, а саме в галузі фінансовій.

Наш власний фінансовий осередок в Канаді, зможе не тільки піднести нас матеріяльно, але також буде і великим національним здобутком.

Сила є в обєднанні.

КУЛЬТУРНЕ СОПЕРНИЦТВО

Ще сеї весни Сер Генрі Торнтон, президент Канадийських Державних Зелізниць повідомив був пресу про новий плян своєї компанії, цілею якого є двигнення культури і поглублення горожанських почувань серед ново-канадийських осель в західній Канаді. Після сього пляну, творцем якого являється Др. В. Дж. Блек, директор сіенарського департаменту кольонізації, в трох західних провінціях Канади, себто Манитобі, Саскачевані й Алберті відбуватимуться щорічно, через найблищих пять літ, компетиції поміж ново-канадийськими громадами, в яких побідникам будуть виплачувати три поважні грошеві нагороди в сумі $1,000, $500 і $250. Згідно з услівями компетиції нагороди мають бути зужиті на якісь поступові громадські ціли.

Хотяй сіенарський департамент кольонізації в першій мірі бере на себе відповідальність за переведення згаданих компетицій, ріжні департаменти західних провінціональних правительств і численні видатні особистости західної Канади згодилися піддержувати дотичну акцію після своїх сил.

Для вирішення компетицій в поодиноких провінціях вибрано для кожної з них окремий комітет зложений з трох визначних громадян.

Як сказано, компетиції будуть відбуватися виключно в сільських муніципалах або ґрупах шкільних округів, котрі виказують населення континентального европейського походження в першій або другій ґенерації. Творець проєкту компетицій вийшов в першій мірі з заложення, що мірилом культури нових канадийських поселенців є їх відношення до справ рільництва, виховання молодіжи і публичного здоровля й поступ зроблений ріжними ново-канадийськими громадами на вище згаданих полях буде передусім вирішувати їх становиско як добрих горожан.

ДР. В. ДЖ. БЛЕК,
Директор сіенарського департаменту кольонізації і творець проєкту компетицій.

Для того впорядчики компетицій будуть звертати велику увагу на такі справи як процентова скількість ново-канадийської молоді в нищих і вищих школах та університетах, зацікавлення дотичних громад питанням публичної гиґієни й суспільної опіки, процентова скількість

ново-канадийських членів в ріжних фармерських орґанізаціях, жіночих товариствах і т. д. і загальний поступ в напрямі уліпшення метод хліборобської діяльности.

Окрема увага буде присвячена таким справам, як зацікавлення компетуючих громад музикою, штукою й домашнім артистичним промислом. Впорядчики будуть оцінювати діяльність учасників компетицій на вище описаних ділянках життя за протяг цілого календарового року а нагороди будуть признавані при кінці кожного року.

Обговорюючи свій проєкт з представниками преси, Др. Блек заявив, що численні ново-канадийські громади в степових провінціях Канади здавна вже цікавляться дуже живо канадийськими рільничими, освітними та другими установами й користають з них у дуже високій мірі. Наміром Канадийських Державних Зелізниць є саме при помочи відповідних компетицій дати заохоту таким громадам у їх змаганню до розвитку й поступу.

Після заяви п. Роберта Енґленда, голови сіенарського департаменту кольонізації на західну Канаду, ново-канадийські сільські громади виявили незвичайне зацікавлення компетицією й з ріжних сторін Канади наплинуло до департаменту багато зголошень з боку українських, німецьких, скандинавських та мадярських муніципалів.

Гарна акція департаменту кольонізації Канадийських Державних Зелізниць заслугує під кожним зглядом на признання з боку всіх Нових Канадийців а українські громади на Заході повинні в сих компетиціях взяти якнайчисленнійшу участь.

В. Б.

КАНАДИЙСЬКІ СКАЛИСТІ ГОРИ.
(Вид зі сіенарського потягу).

Леопольд Захер-Мазох.

ЧЕРВОНА НІЧ У ДРАҐАЛІ

В році 1809 вибухла нагло війна між Австрією та Францією. Дальматія належала в тих часах до царства Ілірії, яке оставалося під зверхництвом Франції. Як свого часу республика Венеції, так тепер французьке царство знаходило тут найлуччих моряків і вояків.

Коли тільки вирішено роспочати кампанію проти Австрії, зарядив цар Наполеон побір рекрута в усіх околицях над берегом Адрійського моря. Вістка про се зробила на населенню, приготованому зрештою на все найгірше, велике пригноблення. Бо коли треба було тим вольним мешканцям Карсу, що займалися випасанням худоби, пролити кров у недоступних горах, то воліли вони зробити се радше в обороні власної волі. Та й справді ідеєю такою пройнявся майже ввесь загал. Зорґанізували мерщій горстку висланців, які розбіглися по найдальших закутках краю, розносячи приказ виселитися негайно: або до вільної Чорногори, або до Герцеґовини. Стягалися отже цілі громади й переходили границю, щоб там орґанізуватися в більші відділи та потім удертися в Дальматію, для переведення партизанської війни зі зненавидженими Французами.

Села були наче вимерлі, осталися в них тільки старці, діти й жінки.

Французькі префекти висилали до столиці трівожні звідомлення. Замісць доставляти новобранців, жадали вони війська до замкнення кордоном границі та виловлювання втікачів із гірських закутків. Завдяки сьому відряджено небавом до Дальматії численні військові відділи, які обсадили границі від сходу. В селі Драґаль, на чорногорському погряниччі, роскватирювалися дві ескадрони кінних стрільців. Уставили вони здовж границі численні чати і стежі, головно вночі та пильнували сторожко й бачно, щоби ніхто на той бік не перейшов.

Із того села виеміґрував перед тим д[о] Чорногори один із головних ватажк[ів] повстання, мужик Іван Голович, а вдо[ма] оставив дружину Терку і двоє дітей.

Терка була справжня Дальматинк[а], струнка, висока, сильна й добре збудов[а]на. Обличчя мала трохи бліде, волос[ся] чорне мов гебан і лискучі великі очі. Вв[а]жалася в околиці за красу та славила[ся] гордістю, особливо заки вийшла заміж.

Можливо, що туга за гарною любко[ю] змусила одного дня Головича відвіда[ти] свій дім на короткий час. Прийшов у[но]чі, щоби, як оповідав, вивідатися п[ро] Французів, але в суті речі більше залеж[а]ло йому на тому, щоби притиснути д[о] грудей найдорожчу Терку.

В Драґалі знали, що він ніч провів п[ід] родинною стріхою й ніхто не зрадив б[и] його, колиб не війт Каспро Бенедич, як[ий] з одного боку відданий був Французам, а з другого вже від давна пропадав [за] роскішною й чарівливою Теркою. Ві[н] отже пішов уночі до начальника й поі[н]формував його про все.

Пів години пізніше спіймали Голович[а] в його власній хаті, завели під воєнни[й] суд, який присудив його на смерть чере[з] розстріл. Присуд мав бути довершени[й] уранці.

Голович ні на хвилину не забувся, [не] стратив одваги й не зрадив ніже одни[м] словом своїх товаришів, які перебувал[и] за границею.

На всякі запити відповідав одно тіл[ь]ки, що за свій край, за волю товариш[ів] і побратимів готов пролити кров кожно[ї] хвилини.

Коротко перед тим, заки мали випро[]вадити його на місце страти, появилас[я] Терка, прохаючи начальника, щоби по[з]волив їй попрощатися з дружиною. Про[]хання їй було вволене. Хвилина, кол[и]

молода жінка кинулася засудженцеві на шию, була дуже для присутних болісна. Пісня довгих стисків та поцілунків висунувся Головин з обіймів любої дружини й одізвався спокійно:

— Мусимо розстатися, Терко. Будь одважна, найдорожча, так, як я бодро й охотно потерплю смерть за свій рідний край. Але моя кров не буде пролита марно, а ти памятай, що саме мені як свому дружині в довзі ти остаєшся, згідно з народньою традицією, усвяченою віками.

— Знаю про се — відповіла Терка, дістаючи назад притомність ума — й помщу тебе, так мені помагай біг!

По сих словах розсталися. Рота стрільців вивела засудженця за село під хрест, щоби довершити екзекуції.

Головин не дав собі завязати очей, ані також не виявив трусливости,ні затривоження, коли звеліли йому клякнути. Ще раз витиснув поцілунок на вустах дружини, яка надбігла до нього, казав їй одсунутися набік і дожидав смерти мов герой.

Роздався сумісний, гуртовий вистріл, грюкнула сальва. Головин повалився на землю, залитий кровю й по всьому...

В тих часах обовязувало в Дальматії право помсти „кров за кров" і Терка рішила приноровитися до нього. Ночами, коли залога частинно спала, а частинно пробувала на стежах, підкрадалася Терка від хати до хати й намовляла жінок до діяльної боротьби з Французами. Завдання пішло їй легко, тим паче, що чужинців ненавиділи страшно за вибрики, грабунок, турбування й чіпання безборонних жінок і так далі. Небавом повстала широко розгалужена змова жінок, у главі якої станула хватська й завзятуща Терка. Вирішено дати при найближчій нагоді гасло до повстання, при чому треба було кинутися на відділи вояків з оружжям у руці.

І така нагода трапилася небавом, коли одного дня війт Бенедич загостив у хату молодої вдови та, примиляючись, спитався:

— Ну, як же, Терко, потішилася ти вже після втрати мужа?

— Не осталося мені чей же нічого иншого — відповіла жінка спокійно.

— Бо зрештою й не маєш такої дуже великої причини сумувати — говорив війт далі — є доволі мущин, які зуміють оцінити твою красу та прикмети серця й ума.

— Не знаю такого.

— Ні? Алеж саме такого маєш у сій хвилині перед собою. Невже ти справді не знаєш про се, як дуже мені подобаєшся та як мені залежить, щоби тебе дістати?

— Що я чую? — відповіла Терка з добре вдаваною радістю. — Тож справді було би се для мене й моїх дітей почесть? Я була дружиною простого мужика, а тепер була би війтиха! Про щось подібного й не мріяла я навіть ніколи.

— Радує мене се, що ти розумна — відповів урадуваний війт — і маю надію, що не будеш для мене жорстока та оставиш мені двері відкритими на розствір аж до дня, в якому перед вівтар заведу тебе.

— Алеж добре, згоджуюся та коли маєте охоту на се, можу приняти вас іще нинішньої ночі, але щойно з ударом дванадцятої години.

— Знаменито! — крикнув урадуваний війт, підводячися. — Я не завівся в надії на тобі... Так опівночі... Прийду напевне... До побачення.

Була тиха ніч. У всіх хатах погасли вже світла. Бенедич висмикнувся нишком із своєї хати й манівцями побіг до чарівниченьки Терки. Спішно йому було. Зупинився щойно біля її вікна, стукаючи в нього потихесеньку.

Терка відчинила кватирю й виглянула на двір.

— То ви?

— Я — відповів Бенедич — твій поклонник, який із великою тугою виждидав хвилини...

— Прошу ввійти — перервала йому молода вдовиця й пішла відчинити двері та впустити його в кімнату.

Потім запалила світло й заставила суту вечерю і збанок вина. Засіли обидвоє до стола в той спосіб, що він був обернений спиною до дверей. Їв із великим апетитом і попивав вино, роскидаючи щедро підхлібуватими словами. В хвилині, коли видудлив останню чарку та, швиргонувши нею в кут, ухопив Терку за руку, щоби притягти її до себе, закинула йому відважна жінка зашморг на шию й сіпнула ним що сили. Війт пробував увільнитися із зрадницької сіті, але справа була о стільки утруднена, що з сіней вибігли чотирі жінки, з гурту змов-

ниць вибрані до сього завдання й сі помогли Терці звязати йому руки й ноги. Коли таким чином зробили зрадника безсильним і невладущим, винесли його жінки перед дім і привязали до дерева.

В той сам час усі жінки в селі, вхопивши смолоскипи, почали збігатися в напрямі хати Терки. Се був знак до повстання.

Терка взяла пистоль мужа й почала стріляти до зрадника неначе до щита. Коли вже мав вісім куль у тілі, а кров плила з нього цюрком, благав уже не дарувати життя, але про се, щоби добила його.

Згорнувши навхрест руки на грудях, станула Терка перед ним і, всміхаючися зловіщувато, говорила

— Ти вбив, зраднику, мого дружину, ти чатував також на мою честь, я помстила тепер кров. Ласку, про яку благаєш мене, зроблю тобі з приємністю.

Добула зза пояса кинджал і втопила його в грудях конаючого.

В сій хвилині розлягся в селі страшенний крик. Жінки, належно зорґанізовані й узброєні, напали на сплячих Французів і або позабивали їх, або повязали, зганяючи їх перед громадський уряд гуртом, неначе баранів на заріз.

На крик і сполох у селі почали вертатися патролюючі в околиці кінні стрільці гуртками по двох, трьох, або чотирьох, тому, що були значно роспорошені. І з сими дали собі жінки раду, ціляючи в них знаменито з рушниць споза вуглів плотів.

Коли вже не було ні одного Францу на волі, зібрали жінки на коні й мул старців, дітей і хворих, як також усе т що далося взяти й уформували дов валку, яку замикав зовсім показний гур сильно повязаних бранців. Екскортува ли їх узброєні жінки, вважаючи пильн щоби ні один пятами не накивав.

Коли вже особливий сей похід стану за селом на горбку, підпалили зревол товані жінки Драґаль з усіх чотирьо боків.

На гряниці мусіли жінки звести дово завзяту боротьбу з уставленою там ча тою. Побіда й сим разом була по і боці.

Впоравшися з сим, розклалася жіноч армія табором не стільки для відпочин ку, скільки для довершення екзекуції н бранцях. Привязали їх до дерев і стрі ляли наче до щитів.

А рівночасно з Драґалю бухали в не беса клуби диму і стовпи полумя.

Жінки зі старцями, дітьми та статками добилися щасливо на чорногорську те риторію, де знайшли опіку й поміч.

Але з Драґалю осталося тільки пожа рище й попіл. Не відбудовано його вж більше.

Сьогодні на тому місці стоїть форт який під час останнього повстання Дальматії відограв дуже важну ролю.

Переклав **Іван Ставничий.**

ПОХВАЛА КОШТУЄ ГРОШІ

— Перепрашаю вас, пане... чи се ваш синок так бігає?

— Гм... котрий?

— А той... Такий гарний та гречний... до ангела подібний.

— А, а! так, мій, мій!

— То прошу заплатити мені за того опришка 15 долярів. Він перед хвилею збив мені вікно в склепі.

МАТЕМАТИКА

Учитель до ученика: — Уважай сину! На тарілці є котлет: половину я зїв, а половину тобі дав. Що залишиться?

— Нічого: тарілка!

МАЙБУТНИЙ ФІНАНСІСТ

— Ромку, ти чому так пізно вернув з школи?

— Бо одна добродійка згубила на вулиці доляра і ми помагали шукати...

— А щож тебе се обходить, ти міг піти до дому.

— Та не міг, бо я мусів так довго держати ногу на долярови аж всі пішли до дому...

Суддя: — Чи ви вже були карані коли?

Обвинувачений: — Так. Тому шість літ у купелевому заведенню вкрав я штани.

Суддя: — А з того часу?

Обвинувачений: — З того часу я ще не купався.

ХТО І НАД КИМ „РОБИВ" ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ

З нагоди вбивства Симона Петлюри, доконаного на вулицях Парижа Жидом Шварцбартом, появилися в закордонній, — в переважній частині: жидівській — пресі обвинувачення українського народу, як виновника жидівських погромів на Україні. Тому не від речи буде пригадати, хто над ким робив погроми на Україні в хаосі жахливого безвластя в 1917—22 р.р.

З вибухом революції в лютім 1917 р. почався розклад російської армії, масова дезерція жовнірів і всякі ексцеси на терені України, яка була і полем військових операцій і близчим запіллям, де перебувала міліонова маса змобілізованих бездільних та зіпсованих війною людей.

Сі ексцеси, жертвою яких були в одинаковій мірі і жиди і християне, не мали одначе широких розмірів. Тільки під кінець 1917 р., коли у війську поширилася противоєнна большевицька аґітація, получена з аґітацією проти демократичного всеросійського й автономного тоді українського правительства, а одночасно загострюються міжнаціональні відносини на Україні, ексцеси на соціяльно-політичному і національному ґрунті прибирають ширші розміри. — Українська автономна власть і зосібна Симон Петлюра, що був ґенеральним секретарем (міністром) для військових справ, вживали всіх заходів, оскільки се було в їх силах, щоб спинити ексцеси взагалі, спеціяльно-ж не допускати до жидівських погромів. „Не допускайте погромів і безпорядків — писав Петлюра в своїх приказах до українського війська — бо як допустите їх, то ганьбою вкриєте славне імя українського війська. Ніякі погроми не повинні мати місця на нашій землі". Але власть Петлюри поширювалась тільки на невелику кількість новосформованих українських частин, які зрештою підлягали в порядку командування загально-російському військовому командуванню. Решта війська, що була на фронті і в українському запіллю підлягала ріжнородним політичним впливам, ворожим українським визвольним змаганням, і ніякої власти українського міністра війни над собою не признавала. Отже „вина" за кілька протижидівських ексцесів тих часів спадає на загальну анархію і фактичне безвластя в прифронтовій полосі.

По упадку демократичного загальноросійського правительства і захопленню большевиками власти у властивій Росії, Україна проголосила себе окремою державою, — „не відділяючись від Росії" — і почала боронитися проти накидування їй большевиками свого устрою, свого керовництва, проти переворотової роботи большевиків на самій Україні. Українським міністром війни в тім часі став партійний тов. Петлюри, с.-д. Порш, а Петлюра зі слабими українськими військовими частинами, що остали вірними українській національній власти, боронився проти червоної армії, що сунула на Україну під командою Муравйова, садиста й отвертого ворога українства, який то вчинив крівавий погром Українців, як зайняв Київ. В сім часі (листопад 1917 р. — січень 1918 р.) було кілька значнійших протижидівських виступів українського населення і тоді творених українських вільних дружин, викликаних фактом присутности в большевицькій партії і в рядах червоної армії значного числа українських Жидів і нескриваного співчуття жидівського населення до обєдинительної політики большевиків. — Одначе найбільші жидівські погроми відбулися по дорозі відступу з Київа червоної армії Муравйова, після заключення Україною мира в Берестю і вступлення на Україну німецько-австрійських військ, доконані червоно-армійцями і співчуваючим большевикам населенням (Сураж, Глухів, Новгород Сіверський і инші місцевости Чернигівської ґуб.)

Зараз-же по заключенню миру Петлюра і його тов. по партії с.-д. уступили з правительства. Петлюра віддався громадській праці на иншому полі, будучи вибраним головою Київського Земства, а відтак і головою всіх земств України. Ще до приходу Німців українським міністром війни став соц. рев. Жуковський, який рівнож боровся проти погромних

настроїв українських військових частин, що в сім часі дещо зросли і вибились в кількох протижидівських ексцесах на

СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

Полтавщині, за які Петлюра вже в найменшій мірі не є відповідальним.

По гетьманськім перевороті в кінці цвітня 1918 р. протижидівські настрої очевидно не зменшились. Їх енерґічно піддержувала тодішня провінціональна адміністрація, накинута Скоропадському російсько-польсько-жидівською маґнатерією, що складалася майже виключно з ворожих однаково і до Жидів і Українців реакційних російських старост та комендантів військових сторож. Одначе в часі панування гетьмана Скоропадського жидівських погромів було менше. Натомісць відбувалися численні страшні погроми та екзекуції українськ го селянства, доконувані зложеними російського офіцерства карательними гонами, в угоду поміщиків і взагалі по даючих верств.

Протигетьманське повстання в лист паді 1918 р., на чолі якого став Петлюр знову привернуло на Україні власть н ціонально - демократичним елемента згуртованим в Українському Національ ному Союзі, що виділив з себе так Директорію. І знову почався новий н ступ на Україну червоної російської а мії та став скріплятися большевиз внутрі самої України. І на сей раз ж дівське населення або заховувалось п

сивно супроти змагань Українців забезпечити повну державну самостійність України, або явно співчувало з Росіянами, противниками української самостійности. Таке поведення жидівства викликало зрозуміле огірчення і негодовання серед Українців. Але се негодовання якийсь час стримувалось українською демократичною властю і самим Петлюрою, як начальником українського війська, там, де Петлюра був паном положення.

Полишений власним силам укр. нац. табор і висунена ним в протигетьманськім повстанню Директорія скоро згубили майже всю територію України, держучись на маленькій частині Поділля. В сім часі мав місце значнійший жидівський погром в Проскурові і Фельштині (лютий 1919 р.) доконаний відпадками розбитих большевиками і припертих до самого кордону Галичини українських частин, що в розпуці виладовували свою злобу за військові неповодження на Жидах. Але чи можна винувати за них Петлюру? І взагалі чи можна когось винувати за вибухи народних пристрастей в часах революції і національної боротьби?

В часі побуту на Великій Україні Галицької Армії (липень—падолист 1919) жадного жидівського погрому не було.

Натомісць багато страшних жидівських погромів відбулося на південній Україні, яку в літі 1919 р. зайняв Денікін. А сплошний погром національного українства і фізичне нищення національно-активних Українців відбувався тоді по всій Україні — і під Денікіном і під большевиками. Під Денікіном сей погром українства робився Росіянами в імя єдиної неділимої царської Росії, а під большевиками здебільшого жидівськими руками, в імя соціялізму і самоозначення народів! Все українське під Денікіном було революцією і сепаратизмом, під большевиками — контреволюцією і шовінізмом!

Наступає фатальний у своїх наслідках крок Петлюри, його союз з Польщею, і спільний похід з Пілсудским на весні 1920 р. на Україну. В часі сього походу, а особливо в часі відвороту польсько-петлюринських військ з України, також мали місце погроми не лише на Жидах але також і на Українцях доконувані головно польською жовнірщиною. Ся погромна хвиля мала свій епільоґ також на території Галичини (Станиславів—Калуш) в 1920 р.

Відтак приходить час розцвіту так зв. отаманії і кількалітньої партизанської війни, що досі ще не є цілком зліквідована. Складне се суспільно-політичне явище, причина якого лежить в національній і соціяльній структурі населення України, в формах нового соціяльного і політичного устрою краю, власть в якому опинилася здебільшого в руках Жидів, особливо на Правобережу. Тяжкі податкові тягарі і данини, які спадали натурально на заможнійше сільське населення, озлоблювали се населення і проти радянської влади і проти її місцевих носіїв та були властивою причиною повстанського руху, що на практиці часто вилився в жидівські погроми. Петлюра інспірував і старався з еміґрації керувати повстанським рухом та спровадити його на національно-політичні тори. Але з сього нічого не вийшло. Повстанський рух скоро виродився в звичайний бандитизм, який потяг за собою тільки незвичайну масу жертв в людях і майні, більше з української, ніж з жидівської сторони.

З сього перегляду бачимо, що при всякій власти, які так часто змінялися на Україні, мали місце жидівські погроми. Але чомусь ніхто не робить погромщиком Керенського, Криленка і Троцького, Скоропадського й Айхгорна, Денікіна і Вранґеля, тільки сей „титул" прикладається до одного Петлюри. Чому? Мабуть тому, що Петлюра був якийсь час маркантним представником української національної ідеольоґії.

Петлюра робив дуже важні політичні похибки, які осуджує не лиш сучасне покоління але їх осудила також наша історія. Для українського громадянства Галичини та всіх західно українських земель Петлюра став політичним трупом з хвилею, коли він розійшовся з Галицькою Армією та докотився до варшавської умови 1920 р., в якій зрікся західних українських земель на користь Польщі. За се і увійде він в історію з іменем „Окаяного", під яким був в ній дотепер записаний одинокий кн. Святополк, син Володимира Великого, що під прапорами свого тестя Болеслава Хороброго навів перший раз в нашій історії польські полчища на Київ, платячи —

подібно як Петлюра — за допомогу Польщі західно-українськими землями (червенськими городами).

Але Петлюра не був ненависником инших народів. Імя погромщика, яким наділяють Петлюру, не справедливе. А важкий злочин поповнює жидівська преса, поширюючи його на весь український нарід. Се обжаловання український нарід з цілою рішучістю і обуренням що до себе відпирає. — Се український нарід на всякий случай собі затямить!

А. Котюк.

Свому Другові

О, друже любий мій! В житті ти свому
Й нехай коли в якій твоїй добі, —
Не звірюйся надіями нікому!
Будь вірний завжди тільки сам собі,
Бо як повіриш слові ти чужому,
То часто бідний лишиться й в ганьбі.
Ти прагнеш з ранніх літ для себе друга
Прихильного і вірного знайти,
Життя щоб твого краща стала смуга.
Але ти сам все мусиш скрізь нести:
Ти сам собі і хвала і заслуга
Й цілим життям самітний підеш ти.
Ти друга вірного не знайдеш в світі,
З яким-би ти був думкою й чуттям
Скрізь зєднаний у свому лихолітті.
Проходячи ось так своїм життям
Перед загрозою в страшній приміті
Цілком нещасний лишишся ти сам.
Та часом, всеж таки, жаліє доля
Таких нещасних і вона в свій час
Поможе їм і їх витає воля.
І ось тепер трапляється не раз,
Що грізна, люта життєва сваволя
Із заздрости кидається на нас.
В сей час твої всі близькі і знайомі,
Коли ти в розпачі своїх змагань,
Тобі не будуть видні і відомі.
Одні радітимуть з твоїх страждань,
А другі просто в підлости свідомій
Тобі пошкодять скрізь хоч де не стань.
І коли ти в своїй біді великій
Погрузниш, радість стративши життя
І всі його приємні й любі звики;
Сі давні друзі всі без кляття
Втічуть від тебе геть кудись на віки
І жадному не буде вороття.
А колиж сильно ти в завзятті свому
Пройдеш свою скрізь гордо боротьбу
І побідиш, не кланявшись нікому.
Тепер, забувши всю свою ганьбу,
Всі знов склонитись імені твойому
Прийдуть, піддобрившись, в одну добу.
Та ти й тепер нікому не йми віри,
А привитай єдиних тільки тих,
Котрі завжди до тебе щирі.
Але ти не витай занадто й сих —
Поверх своєї вдячности і міри,
Бо ти не певний, що не стратиш їх.

М. Садовяну.

Гріб Дитини

Бесіда про дитину, хлопчика.

Він ледве пробудився до життя з своїми великими, синіми очима. Вже обіймає кілька хвилин теперішности, вчорашніх випадків мало свідомий, а будущого „завтра" може й зовсім не прочуває.

Має яких чотирі до пяти рочків, пузатий, із білим, безкровним личком, якого круглі, повні щічки в дотику мягкі, наче після перебутої хороби. Над повним ротиком задирається малий носик, а спід великого, трохи опукуватого чола дивиться двоє ясних, синіх очей, що не блистять неспокійно на всі боки, як подібні до очей ящірки очі його товариша забав, Тараска.

Помалу підносяться й опускаються його повіки, обведені довгими віями. Він більший од Тараска, але не такий жвавий; здається, що дужчий, тим часом якраз він переважно приймає штурханці та стусани і плаче сильно при тій нагоді, але скоро втихомирюється. Про те забава по таких перервах має для нього особливші принади, а усміх помирення осяває в іще більшій мірі його личко.

Галасливі забави йому чужі і він чує радше боязнь, як задоволення, коли товариш запрягає його в мотузок і батогом принукує до бігу. Радо зрікся би взагалі сьої забави, бо завжди він мусить бути конем.

Натомісць любить придивлятися великими, зачудованими очима, життю доккруги себе — новому, собі ще невідомому життю.

Коли вважає, що на нього не звертають уваги, влазить у город, причикає з витягненим язичком побіч мурашника, схиляє палець і бере його назад. Тепер слідкують його очі за чижиком, який весело вистрибує з галузки на галузку й літає в густому листю дерев. Як дуже хотів би говорити з птахом і кивнути рукою, щоб зійшов до нього.

Тепер іде на беріг потоку, що перепливає навскоси містечко й більшість його городів і трібує кидати камінці над верхнею води, як бачив се часто, коли се робили більші хлопці. Потім сідає в траві, підпирає голову однією рукою, а пальцями другої воротає з видимою приємністю в воді, придивляючися з примкненими очима забаві.

Бжола перелітає мов золота нитка в соняшному світлі попри його соломяний капелюшок і його ясне, мойже біле волосся; він підіймає очі й усміхається щасливо. Птах розводить свою пісню десь серед дерев, він скоро встає: А чуй! Дивиться круг себе й шукає і не може нічого відкрити.

По хвилях ручайця гуляє соняшне проміння, голівка знов опадає, а в синіх очах мов у дзеркалі відбивається світло, гей би на дні хвиль, навперемінку з чорними точками й дрожачим блеском золота.

Його найкращий друг, се Рябко, розумний пес, якого може до вподоби сіпати за кудлаті вуха й кострубату кожу. Коли сонце світить дуже гаряче, сідають обидва в тіні деревляного паркану. Тут оповідає йому хлопець свої історії, а собака наслухаючи володає своїми вухами й вертить посивілим, косматим хвостом. По малій хвилині підводяться й проходжуються вдвох по городі.

Назустріч їм висказує жаба; хлопець стає здивований і всміхається. Собака здержується зі схиленою головою й гавкає коротке: Вав!

— Що се, Рябку?

Але сей не може йому відповісти, вертить лише хвостом і дивиться зчудовано то на свого товариша, то на зелену жабку.

Дома, в великій, спокійній хаті малого буковинського містечка бачить хлопець багато людей довкола себе, але тільки до дідуня — до дідуня з люлькою і ба-

бусеньки з окулярами й панчохою, яку вона робить на дротах — усміхається приязно.

Мамуся завжди занята, ніколи не має часу, ходить у гості, забавляється, їздить до купелів, а хлопець дивиться наляканий угору на неї. Його батько, супій із великими вусами, зовсім не вважає на нього, а коли се мале створіння знечевя зайде їм дорогу, позирають на нього допитливо і зчудовано.

— Що він має властиво, чому він завжди такий заспаний? — питається батько.

Мати відвічає йому коротко й поспішно.

Обидвоє дивляться на нього з якимось милосердям, немов би сором їм було його, а хлопя чує, що сі обидвоє його не люблять. Також із того воно се бачить, що батько-мати ніколи не вбирають його гарно й не ведуть із собою пройтися.

Дитина поринає в думках. Як тільки не бачить уже батьків, гадає також про що иншого: про город, про ручаєць, про свого приятеля Рябка та з якимось жахом також про Тараска. Той Тараско має за кожним разом якийсь батіг або прут і зчиняє галас або крик!

Мати каже твердим голосом до бабки:

— Дивися, чому моя сестра має такого здорового хлопака? Бо віддалася за того, котрого любила.

Коли вона так каже, не перечить їй батько, ні дідо. Дідо хитає головою й говорить тихим голосом, а хлопчина здивовано прислухається. Не розуміє, про що говорять, але слова з їх наголосом западають у його тямку, гнівне обличчя матері та добротливі очі бабуні, що лагідно позирають за ним крізь окуляри.

Від часу до часу показується в житті Павлуся схоже на дідьчика, чорне хлопя: циганча.

Сміється то, лепече, витягає красисті камінці зза пазухи спід сорочки, приносить із собою кожний раз брескву або грушку й оповідає йому, що дома дістає побої гарапником або палицею.

Часами Павлусеві стає лячно перед ним.

Циган своїми мов смола чорними очима чатує крізь усі щілини паркану, заскакує з високих дощок, лазить по деревах, іде колеса, гавкає наче собака і мявкає як кіт, що Павлусенькові стає лячно й боязько.

Тараско не хоче бавитися з циганом, мамця заборонила, а дідуньо витяг люльку з рота, як тільки побачить см гляве, брудне обличчя, й зачинає свар ти:

— Ти вже знов тут, дідьчику? Чека непотрібне, я тобі вже покажу!

А циган обертається, влазить мов ящі ка в кущі та щезає.

Висока, дебела постать дідуня з до гою, сивою бородою наближається д хлопця й лагідно опускає руку на йо голову.

— Дитинко, — каже він, — ти більш не повинна бавитися з тим ледарем... Ч єш?... Не бався більше з ним.

— Ні, дідуню.

Та ледве старушок оддалиться, підгл дає циган лискучими очима крізь зеле хащі й вискиряє свої білі зуби.

Дідо був аптикар. Коли постарівс віддав аптику свому зятеві, вуйкові Л ці — батькові Тараска.

Обидва хлопці вкрадаються в прост ру, старомодну, опукувату лябораторі з великим, угорі відкритим комином. Т зупиняються мов приковані перед ріжн ми фляшками та відбіральниками, що п укладані рядами на численних стеляжа геть аж високо вгору.

Старий ляборант, вуйко Гринь, бу чить та говорить із ними про речі, яки Павлусик нічого не розуміє. Дає їм п фляшечці, гладить голівку трактовано по мачушиному й каже:

— Бідна дитино, тобою не турбуєтьс ніхто...

І малий чує щось дивне, коли вуйк Гринь із червоним носом нахиляється д нього, чує щось, чого добре не розбир — якийсь дивний запах...

Із Тараском вуйко Гринь не на добрі стопі. Тараско мусить завжди щось сто кти, або якусь посудину з мікстурами п ревернути, а старий сварить і погрож йому пальцем.

— Демоне, малий демоне! Ти ніко не можеш бути спокійний!

А Тараско викривляє лице, роскрив вуста до голосного сміху, лискає на ньо своїми чорними очками й затискає кул ки.

— Ти піяку! Ти піяку! Я вже бабці ск жу, ти робиш собі горілку і пєш, бере собі хліб і їси!...

І нараз бере він Павлуся за руку та йд до бабки, котра, як звичайно, мала па чоху в роботі в руці.

— Бабцю, — починає він, натягаюч

вгору голову, — Гринь украв кусень хліба, сховався та їсть його... Так... І пє з фляшки.. Павлусь бачив його також...

— Я його не бачив, — одповів Павлусь тишком.

— Ти бачив його, ти дурний, — каже Тараско, вимахуючи руками, — і я бачив його!

— Що ти не кажеш, — дивується з усміхом бабка.

— Так, так, бабцю, і він спить також завжди, подивися лишень.

— Ні, але щось такого... Сеж страшне!

— Так, бабцю, а як спить, то не накривається!

— Як се можливо? О, я вже йому вуха обірву, коли він так робить!

І діти йдуть. Павлусик ізнову раз задумується й не говорить нічого. Тараско, вдоволений, викривляє лице до злосливої усмішки. Помічає вуйка Гриня і затискає кулаки.

— Я сказав бабці, вона тобі вже вуха обірве! Як я тішуся!

— Так, демоне. Так воно, демоне, — бурмоче з усміхом старий.

А Павлусь мовчить і дивиться своїми великими синіми очима то на одного, то на другого.

* * *

У вузькому, обмеженому житті Павлуся приключається багато подробиць, але враження западають у його душу не згідно з значінням, тільки набирають своєї вартости більше через добрячий вираз якоїсь пари очей, теплого слова, або світлого проміню сонця. А є се приключки всякого роду, що вбиваються в його дух і в його ум, може на пізніші часи.

* * *

Торговий день. На брудному базарищі, перед домом і аптикою, великий стиск. Люде спішаться й тиснуть у гарячому літному воздусі, повному пороху, в пестрій путанині красок. Усе говорить і жестикулює, а гамір і ворконя, мов із вулія, доходить аж на замкнений ґанок із дахом і вікнами, де дідо сидить у фотелі та курить довгу люльку з темним бурштиновим кінцем. Три пальці правої руки й борода й вуса довкола кінця люльки старого пана приняли також краску бурштину.

В закритому вікнами бальконі тепло, дуже тепло, а сонце малює тремкі десені на дерев'яній підлозі. Павлусик стоїть побіч дідуня. Приглядається то розвіванню круглих, синіх хмаринок диму, то грі сонишного проміння. Час до часу визирає на тиск людей на торговій площі, потім пробує роскаряченими пальчиками зловити муху, що бренить до шиб.

Дідо не зважає дальше на внучка, але: пах, пах, курить свою довгу люльку й дивиться до вікна. Але з синіх очок дитини видобувається деколи любязний блеск і обіймає нерухому постать дідуся.

Двох хлопців увіходить одчиненими дверми аптики, двох великих хлопців у віці яких десяти років, обидва босі, обидва в попсованій одежі та з малими зеленими, міськими капелюшками на голові. Павлусь додумується з їх слів, що хотять купити содову воду.

Ось ізнову виходять назад, один із фляшкою, другий зі склянкою в руці, та сідають з удоволеними видами на лавці побіч балькону. Спочатку все йде в найліпшому порядку. Кожний випиває склянку. Обидвом тиснуться сльози до віч, і вони мають враження, як би пирхали вогнем через ніс.

Дивляться один на одного.

— Ти! Але се має добрий смак! — каже перший, кріпкий.

— Дуже! — відповідає другий коротко і звязко.

— Мені пішло аж до носа. Тобі також?

— Мені також.

Хвилину мовчать обидва, потім питає старший зненароку:

— Знаєш, як робиться содову воду?

— Ні.

— Алеж ти дурний. Як можна чогось такого не знати?...

Павлусь на ґанку прислухається уважно. Дідо курить, осміхаючися, свою люльку.

— Знаєш, — починає хлопець, — я був раз у фабриці й бачив... Щоб ти раз тільки бачив, що там є всього!... (Павлусь думає про стеляжі з численними фляшками та про вуйка Гриня). І знаєш.. велике колесо є там, ти!... Показати тобі, яке велике?... Як відси аж доти... Страшно велике, ти!... І двох людей обертає його... Я зайшов раз на подвірря й заглянув крізь щілину в дверях... Я все бачив, ти!... Як фляшки наповняється.

Менший слухає уважно, при чому пускає бісики до склянки, а коли гадає, що він незамітний, наповняє її помалу.

Другий пропустив раз, але коли сей хоче пробувати вдруге, перестає оповідати й нахмурюється злісно:

— Ти! Не будь свиня! Дай мені також!

І починається суперечка.

Більший вириває йому склянку й наповняє її на один лик. Його товариш притискає підойму фляшки і — шт — бризкає другому струю води в лице.

Чарка паде з бренькотом на землю, фляшка котиться на лавку, а хлопці сточуються по сходах униз. Перестрашені підскакують і пускаються бігцем на втеки, роблячи босими ногами куряву.

На порозі аптики являється роздратований практикант, у час, коли на найблизчому закруті вулиці видно ще піднесену ногу, яка вмить після сього щезає. Всі люде дивляться в той напрям. Дідо виймає люльку з рота й регочеться й регочеться...

А Павлусь, із своїми ясними оченьками, вибухає також сердешним небувалим сміхом.

* * *

Вечір. Довкола закритого стола веселе товариство. Крім тата, мами, вуйка Луки й тітки, крім бабки й діда й помішника є тут іще инші, незнакомі люде.

Павлусь сидить побіч Тараска поблизу дідуня. Велика веселість панує в округ; усе говорить, усе сміється, але Павлусь не розуміє нічого з того. Він бавиться ножиком із синього скла, прозирає крізь нього до ясного світла й бачить десять бабусь замісць однієї.

Дідове столове накриття до їди походить ще з часів молодости: ложка з незвичайно широким вершком та ніж із тонким вістрям й ушкодженою колодкою. Дідо має ще щось особлившого в собі, їсть помалу, говорить стиха дрожачим голосом і хитає головою, немов би хотів говорити завжди: так, так, так. Бабка, по другій стороні, з добрим, веселим обличчям і лискучими окулярами, хитає також головою, аж від права до ліва, немов би хотіла говорити завжди: ні.

Подають пиво — фляшкове пиво, яке Павлусь пє так радо, від коли він тут у містечку. Корок має зверху срібного ведмедя, який у лапах держить виноградину. Як дуже Павлусь хотів би бавитися ведмедем! Але ніхто не зважає на нього й ніхто йому не подає його.

І як кожним разом, заколисаний голосним гармидером довкола, тихо, тихо замикаються йому очі.

Йому здається, що якась рука гладить його чоло, потім, що хтось сіпнув за руку й уха, і він будиться. Яке се для нього дивно чуже все видається. Оглядається зчудовано кругом себе й бачить усміхнені в голос, звернені на себе очі. Все сміється й дивиться на нього. Йому соромно й малощо не до плачу; злазить із крісла та хоче йти спати. З заплющеними очима тулиться до подушки.

Приходить наймичка і пробує роззути його з черевичків, але що ґудзки на шнурівках не даються розвязати, бере до помочі зуби. Її теплий оддих скобоче ногу Павлусика, а страх пробігає поза його спиною.

* * *

Ранок. Готово вбраний увіходить Павлусь на дідусевий балькон, щоби поцілувати його в руку та щоби сказати перед ним ранішню молитву. Він волів би піти подивитися за Рябком, або бавитися над потоком. Пригадує собі свистання птаха в городі та питає себе тихцем: хто так свище? Мав би велику охоту бавитися, але дідуньо не знає нічого про се; бере його й Тараска між свої коліна, обіймає їх старими руками та починає тихим голосом:

— Повторяйте за мною...

Павлусь слухає з великим вижиданням.

— Отче нам, іже єси на небесіх...

Дитина завважує, що від дідуся заносить чимось незвичайним, заносить — дідусем, і мурмоче за ним трохи невиразно:

— Отче наш, іже єси на небесіх...

— Да святится імя твоє — продовжає старий — да прійдет царствіє твоє...

Дідусеві руки цілі покриті червоними цятками, як пструги (назву сьої риби, що Павлусь її так любить, затямив собі).

— Да прійдет царствіє твоє...

— Да будет воля твоя...

Дідо має тільки один зуб у роті, один однісінький, і він чорний, як зіпсута фасоля.

— Да будет воля твоя... — бурмотала дитина, вліпивши очі на зуб.

— Яко на небеси і на земли...

Дідо має при ланцюжку до годинника трикутовий дармовис, на якім намальоване око — боже око.

— Яко на небеси і на земли...

— Хліб наш насущний... — продовжає дідо зворушеним голосом.

Хлопець підіймає ручку, щоб одігнати

зухвалу муху, яка ласкоче його вухо, та проказує дещо голосніше:

— Хліб наш насущний...

— Даждь нам днесь...

— Даждь нам днесь... — гаморить дальше дитина; їй хочеться позіхати, а прецінь ледве що встала.

— І остави нам долги наша... І не введи нас в іскушеніє...

Довгий, острий свист периває святочну ранішню тишу.

Залізниця, думає Павлусь.

Звертає голівку в напрямі, з якого зачув свист, і говорить за старушком:

— Не введи нас в іскушеніє...

З шумом виходить залізниця зза одного дому.

— Но ізбави нас от лукавого...

Павлусь чує, як його приятель Тараско в сю мить майже з головою хотів би полетіти крізь віконні шиби, і його кортить також, утекти.

Дідо кладе йому руку на плечі.

— Во імя Отца... — починає.

— І Сина і святаго Духа, — кінчить хлопець швидко.

Бачить, що Тараско побіч нього хреститься, робить се також, удоволений, що ранішня молитва скінчилася, цілує дідуня скоро в руку і скаче до вікна, щоби вистежити ще кінчик залізниці.

* * *

Одного пополудня сидить дитя з циганчуком, своїм другом, яким багато погорджувало й на якого сварили, в городі, близько паркану під кущем бузку.

— Ти відки? — питає його малий циган з очима блискавки.

— Відки я? Здалеку, з великого дому... — відповідає тихим голосом Павлусь.

— Я питаюся, відки — з котрого міста?

— Не знаю...

Місто? Чогось такого він не знає. Він знає маму, тата, бабцю, дім, і на сьому конець. Пригадує собі, що ще десь був, але се десь для нього дуже неясне.

— Свариться твій тато з твоєю мамою? — питає його незнароком циган.

— Ні, — відвічає Павлусь, а його очі йдуть за соняшним промінем, який проблискує через щілочку в паркані, побіч самої його голови.

Сваритися — свариться? Він знає, що мама й тато так говорять, як він і дідо, се розуміє, але часом говорить бабка з дідом також инакше. Може він тому не знає, що иноді ввечері при столі говориться.

— Не сваряться? — питає циган, — мої батьки сваряться цілий день.. Часом бються також, а тоді шпарять також мене й викидають...

Павлусь слухає з одкритими вустами.

— Тепер дали мене до майстра в науку — але дома було багато краще; майстер не дає мені достатком їсти, а сьогодня вибив навіть гарапником.. Але то болить.. ти! Де попаде ремінь, пече страшно!...

— Ти у майстра? — питає Павлусь зчудовано.

— Так. — Подивися, я маю грушку. Дістанеш половину.

Обидва зїдають повільно на-пів доспілу грушку.

— Як буду великий, — каже циган, куплю собі молот і ковальський мішок.

— Я також куплю собі... — каже втішно Павлусь. І в час, коли його думки заняті сими невідомими річами, як молот — ковальський мішок, має він враждіння, немов би його чекало велике щастя.

* * *

Одного вечора дивиться своїми великими синіми очима з ліжечка, в якому лежить притулений сильно до подушки, на тата й дідуня, які роздратовано розмовляють із собою.

Переспрavляють про особливші речі, як — гроші — посаг і инше.

Тато з бородатим лицем і хмурними очима дивиться лихо перед себе, а хлопець майже боїться його.

— Не треба було нічого обіцювати! Не треба було обіцювати! — каже тато голосно, вдаряючи рукою в стіл.

Дідо відповідає тишком:

— Алеж май терпеливість. Не будь такий... Що за люде... Що за люде!

— Терпеливість, терпеливість! Так годі дальше. Я потребую, мене шарпають з усіх боків... Ті Німці, ті Жиди тут, як собаки... Ах, я забув! Я не повинен був говорити нічого про Німців...

— Дивися, — починає дідо лагідно, — чому ти злісний? Чи я взяв се тобі коли за зле? Ти кажеш, що я мав би бути Німець... Я знаю? Батько — Німець, баба Українка, а мати Румунка — я тримаю більше за мамою — її мова та її релігія... Чому ти говориш так?... Що за люде! Що за недобрі люде!

— Ет що, — кричить ізнову тато й вимахує на всі боки руками. — Ти мусиш се мені дати, не маєш ніякого иншого виходу.

А старушок завжди однаково лагідний і згідливий, а Павлуневі стає ніби дуже жаль дідуня. Помічає, що його люлька гасне й усміх щез з уст, обрамованих сивою бородою. Хотів би йому шепнути: ходи, дідусю, говорім отченаш; він знає, дідо се так любить, але не зважується — боїться свого тата.

— Глянь же на дитя, — зазначує півголосом старушок, — воно обсервує нас..

Але тато викривляє рот, здвигає плечима й не звертає навіть свого погляду на нього.

Дитині здається, немов би щось важкого впало на неї та здавило її — вона чує зневагу й нелюбов свого батька.

І ся хвилина вбивається в її серце та в її душу невикорінимо на ціле життя.

На дворі хмарно, а з неба спадає дрібненький, рідкий дощик. Павлусь викрався непомітно до стодоли, ззаду в подвір'рі. Там стоїть старий віз із покривалом, росточеним молями, якого колись зелена краска протягом літ стала жовта й ніяка, а якого зелізні складовини покриті грубою, червонястою верствою іржі.

Хто зна, як довго він так тут стоїть, із заболоченими колесами вкопаний глибоко в мягку землю, бідний, запорошений і з підтягненою догорі будою, наче би вічно падав дощ.

Павлусь кладе ногу на східці та всідає. Пружини тріщать, а колеса репетують, його збирає великий страх, він чується опущений, а приязний дім стає перед ним із просторими, привітними кімнатами, через які походжають дідо й бабка в тихісіньких мештах.

З острахом споглядає хлопець довкола себе, але нараз приязно розяснюється його личенько — на порозі показується вуйко Гринь із червоним носом, великим знаком на чолі, під пучками сивого волосся, й із доброю усмішкою на вустах.

— Що ти робиш тут, дитинко? — починає він.

— Мені було так лячно... — затинається малий.

— Але тепер тут вуйко є. Правда, вже не боїшся тепер?

— Так.

— Гарно, моє дитятко... Ходи до свого старого вуйка, він оповість тобі казку... Хочеш чути казку?

— Так.

Павлусь заплющує очі — на дворі спадають одностайно краплі дощу з сірого неба — заплющує їх, спокійно заколисаний руками старця, а тихий голос, який він уже здавна знає й якого ніколи не забуде, починає:

— Була раз стара жінка і старий чоловік... вони мали добру дитину...

Павлусь думає в затишку: як я?

— Добру дитину.. як наш Павлусенько... — продовжає старик й почуття щостя перепливає дитя, що слухає уважно, і злегенька, злегенька обіймає її глибокий сон.

* * *

Ясний день повен соняшного світла при кінці літа. Дитина блукає по городі, за надто розлогім на її малі крочки. Густі бузники та гребінники розширяють свої віти геть аж на висипані жорствою дороги. Цвітники пахнуть там і сям, а всюди стоять великі, тінисті дерева.

Наймичка, кріпенна постать із зеленою хусткою на голові, обходить грядки здовж паркану, згинається й вириває щось. Стаєнний парубок наближається до неї й витягає руку; вона скрикує голосно й утікає бігцем додому.

Павлусь, з яким іде в товаристві Рябко, звертає свої кроки до потоку.

В сьому місці корито потоку трохи ширше, мілкіше та при березі більше занесене піском.

Над чистою, як сльози, водою схиляють верби своє густе гілля, а від часу до часу морщиться лискуче дзеркало при спаданню пожовклих листків.

Павлусь звертається до Рябка:

— Сядьмо собі тут низче.. Кидаймо каміньчики понад воду... Тато не бачить нас... Инакше тато сварив би... Але його тепер нема дома.

Собака лиже його руку і крутить хвостом.

Дитина сідає на мягкій мов шовк траві. Глибока тиша царює довкола. Крізь щілочку паркану насупротив видно в сусідському городі заваленний дім, без дверей, без шиб у вікнах, із брудними, звітрілими мурами й почорнілим ґонтовим дахом, що покритий мохом, неначе малою зеленою подушкою з оксамиту.

Павлусь глядить задумано, потім одзивається нишком:

— Се зачарований дім..

Так кухарка росповідала йому: зача-

рований дім — а в нім живе лісунка... Дитина не знає, хто вона, але уявляє собі під сією назвою дуже недобре сотворіння. Олена, куховарка, каже, що лісунка вкидає недобрі діти в мішок і забирає з собою... Я туди не піду!

— Невже, Рябку? Ми туди не підемо?

Десь між деревами гомонить пташача пісня, а рій мух гуляє в соняшному сяйві над лискучою поверхнею води. Павлусь придивляється.

Але зненароку вчуваються кроки за парканом і він прудко причаюється побіч Рябка, який удоволено гарчав.

— Лісунка йде додому, — майнуло йому блискавично в русявій головці. Скорими тьохами, як у зловленої пташини, б'ється його серце, а він боязно причаюється до землі, щоб не бути баченим. Тільки сині очка підіймає догори, тай справді — воно так: жіноча постать, певне лісунка — йде городом, біля декотрого дерева зупиняється, щоби з якоїсь галузі зірвати яблуко і зїсти... Павлусь зачудований. Вона мусить бути голодна!

Жінка йде дальше; суха вітка замоталася в рубець її довгої одежі та шамотить за нею, немов гадина.

Ввійшла в хату. Павлусь оддихає лекше й лагодиться встати, як уже отрясся з ляку й перестраху, коли знову розносяться инші голоси й показується инша тінь.

Сим разом се мущина. Шпарко переходить і вступає також у хату...

Позаду в городі роздається голос. Павлусь іжжахнувся: се Тараско зі своїм вереском. У повнім бігу прилітає до нього, але на раз зупиняється: Павлусь дає йому головою й руками знаки, щоб задержався.

Змовкає; навспинячки приступає близче, сідає обік Павлуся та довідується також із жахом про страшну історію. Тепер бояться обидва, але нікотрий не відважується встати й утікти.

Так гаяться коло себе, аж нагло з середини хати виходить довгий крик і напорозі являється лісунка в рукопашній бійці з чоловіком, який ішов за нею. З розчухраним волоссям випадає з дверей у сторону паркану здовж дідового городу... Рябко починає брехати, діти підводяться, бліді, тремтячі мов осикове листя й у страху шаленим темпом чкурають до дому...

Впадають до кухні, зачинають плакати, і серед хлипання та сліз оповідають куховарці Олені, що лісунка їх мало не зловила. Й Олена регочеться з слізми в очах, а Павлусеві дивно, що вона зовсім не перелякана, але з таємничим виразом і хитро зажмуреними очима питає, як сталося все від початку.

Лісунка... Лісунка, думає Павлусь. Я так страшно напудився.. Чому регочеться лишень Олена так?

* * *

Крім многих, неначе соняшним сяйвом обведених постатей у новопробудженому світі Павлуся, являється також зігнена, сумна стать старого Шулема, — торгівника содовою водою. Високий а худий, із рідкою, червонявою бородою й довгими вусами, червоним носом на веснянкуватому лиці, тягне лихо-зодягнений старик свою тачку вулицями містечка.

А для Павлуся він неначе давній знайомий, коли вже здалеку покажеться понура постать і малий візок зі содовою водою, супроводжений золотистим туманом пилу, а ще й хрипучий голос сличе:

— Свіжа содова вода, свіжа содова вода! Два крейцарі за склянку!...

І Павлусеві очі йдуть за Жидом, доки не щезне на найблизчому закруті дороги, та довго, довго ще чує його чим раз то слабше чуткий заклик, поки згодом зовсім не пролунає.

Журба, біль, повне наруги, нужденне життя — дитині се все чуже. Життя в її очах нове, гарне та ясне... Старий Шулем для неї приязна істота, яка для неї переходить і розносить свій заклик, щоби прибільшити їй дитинних радощів. В уяві Павлуся старий Шулем може бути тільки щасливим чоловіком, який залюбки тягає свою тачку й залюбки викликає.. З радої душі вижидає він його й дивиться, як перетягає мотуз, з усміхом слухає його хриплого, знеможеного, помалу в далі затихаючого голосу.

* * *

І дивися! Щось зовсім поважного довершується в житті Павлюся.

В кутку кімнати, найперш закритий мрявим світлом, а пізніше закутаний надходячою пітьмою, заснув Павлусь, ніким незавважений, утомлений забавою.

Будиться від яскравої блискавиці й голосного вдару грому, який ростріскується над домом, щоб опісля, чим раз більше й більше слабшаючи, згубитися в далекій далі.

Великий страх нападає його. Не пригадує собі, щоби колись щось подібного прожив. — Лагодиться встати, але запримічує білу постать, що стоїть на середині кімнати. Жах проймає його ніжне тіло — се мама, пізнає її добре, вона його покарає, бо заснув на підлозі. Не осміляється порушитись, і жде з запертим оддихом.

Нова блискавка розяснює світлицю, а від тріскоту грому бренять шиби в вікнах.

У синявому світлі являється мамине лице зівсім білим, із великими, темними, лискучими очима.

Дитина бачить, як вона йде до дверей... Одчиняє їх... Чує, як шепче.. Ще хтось увійшов до кімнати... Тато?... Ні. Прихожий, се незнайомий. Він молодший, без бороди й вусів — се бачить хлопець при сяєві блискавиць — і має добре обличчя з очима, що всміхаються, просять.

Дитя остає тихо з великим вижиданням. Шепіт немов мельодія йде світлицею, воно не розуміє ні того, що говориться, ні того, що круг нього діється, і знову проймає його дивне почуття — немов би щось студеного підкрадалося до його серця: боязнь, яку почуло при своїому збудженні, запановує над ним ізнову...

Злегенька стогне і пробує говорити.

— Мамо!

Придушений крик роздирає темряву.

— Дурне, безличне дитя!

Чує, що мати наближається до нього. Сильним похватом бере його за руку, веде аж до дверей, одчиняє їх і викидає його за поріг...

Не розуміє, чому мама так сильно стиснула його руку, що мало не крикнув голосно з болю, ані чому вона викинула його на двір у пітьму.. Жаж вимальовує йому в усіх кутах сіней невідомі єства, що витягають за ним руки — хотять його піймати...

І спочатку тільки стогне Павлусь нишком, потім починає плакати, притулює кулачки до слізних очей і не знає вже, куди йти...

Промінь світла — там обійстя. Що иншого зробити. Там є вуйко Гринь, його напевне там подибає...

Дрожачи йде вниз по сходах у чорну, вохку ніч, холодні краплі дощу вкривають його, смагають його личко і промочують його тонкий, на вітрі пурхаючий одяг.

Він не знає, в чім провинився, чому мама викинула його за двері... Починає сильніше плакати, взивати, а його голос трепоче сумно серед темної ночі...

* * *

Дитина від двох днів хвора — тяжко хвора; кашляє, має гарячку й не говорить до путтях.

Ввесь промінний, чудовий світ, який щойно недавно відкрився його ясним очам, щез — потонув у темряву.

Дідо з сивою бородою, бабка з окулярами й панчохою, насуплений, бородатий тато, мама з хусточкою при очах, Рябко, Тараско, вуйко Гринь — усі зібралися навкруг його ліжечка.

Його цілий світ, якого може вчора ще не розумів і який звільна вчивсь пізнавати — його малий світ, тісно звязаний із дідовим домом і городом — а всеж світ...

Тут були ті, котрих він любив і котрих боявся, а слова і враження, що вбилися на пізніші часи в його ніжну душу, мали за ціль приготовити його на будучі радощі й терпіння..

І той увесь світ окружав мале ліжечко. А там зводило свій останній бій ніжне тіло, яке мало зміцніти та подібно як тополя вирости до багатого, радісного життя, й погасали ясні, сині очі, що били призначені освічувати вечір життя обидвоїх дідів та плакати на їх гробі.

Всі ждуть сумно й безнадійно кінця, тиша кругом, переривана тільки одним шепотом, одними зітханнями...

На дворі, в глибокій пітьмі, пересувається нічний вітер біля вікон — немов би бився в шиби, немов би стукав — немов би когось кликав.

Дитя блідне, стає непорушне... Щось одлетіло з маленького тільця, щось, що приняло в себе нечисленні, а ніжні порушення життя — з вітром одлетіло!

* * *

Тільце Павлуся роспадається тепер у порох під цвітучим килимом трав.

Рябко, з посивілою, кудлатою шкурою, гавкає через старий дім, чистий потічок здрігається під спаданням пожовклих листків, а вуйко Гринь, дідо, баба, мама — всі вони йдуть у світлі, дихають і радіють сим необмеженим життям... А се життя як-раз готувалося проникнути також до душі дитини, звільна, не даремне, сильно приготовляючи її на довгу земну путь...

Малий світ, що будувався, збурений. Цілий ряд радостей і страждань, великих і малих діл, потонув із нероскритою будущиною в темряву, якої ніхто не може збагнути.

І спить дитина під цвітучою муравою з закритими очима та з своїм цілим мертвим, згубленим світом.

Спи, Павлусю!

Переклав **Іван Ставничий.**

СТРАШНА РОДИНА

— Родина Гаманських страшна.
— Чому?
— Всі три їхні сини страшні.
— Чому?
— Один краде, а другий грає на саксофоні.
— А третий?
— Третий композитор, то він і краде і грає.

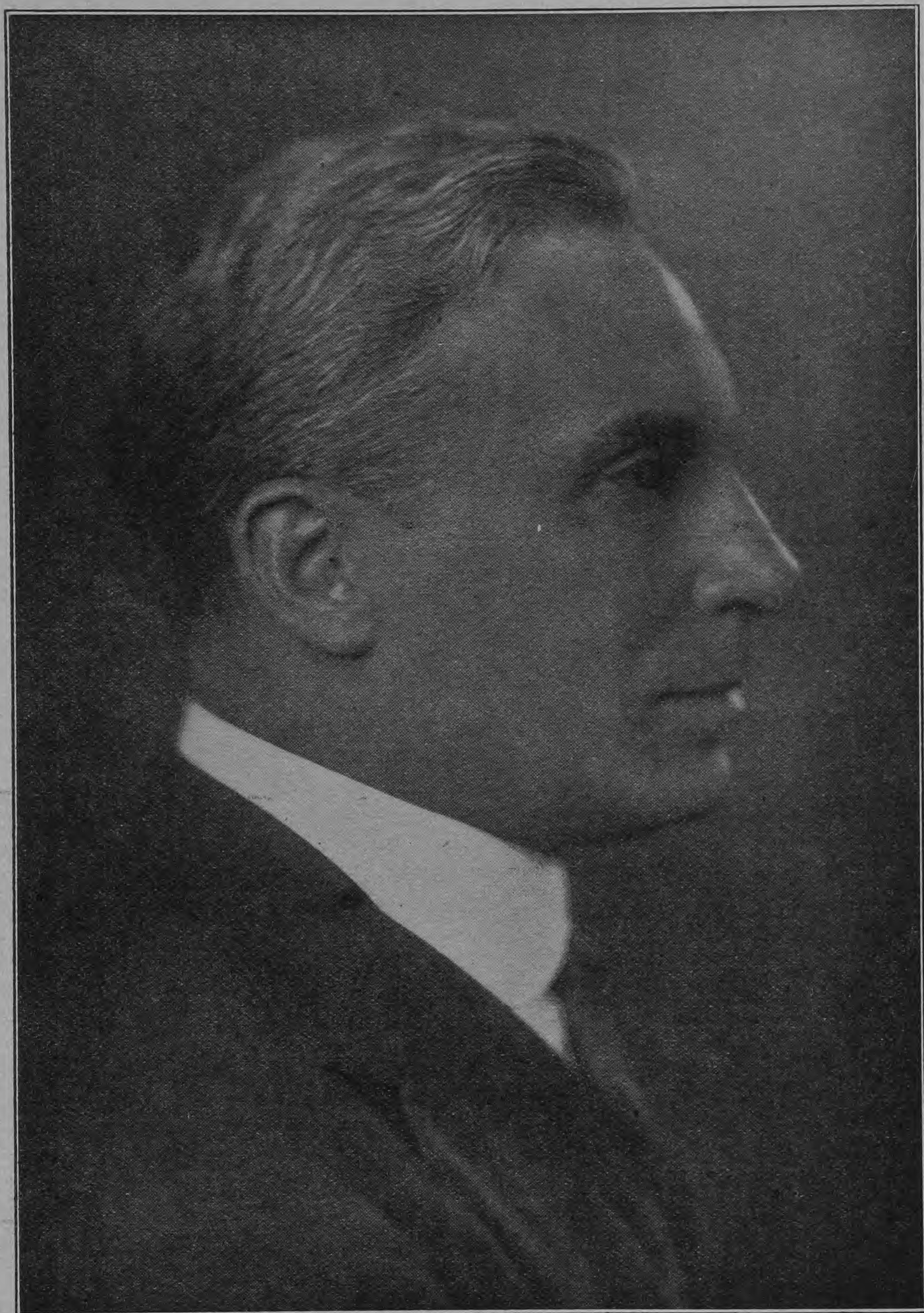
— Таммі, чи ти знаєш, де Бенджемин Френклин й инші патріоти підписали Заяву Самостійности?
— На споді.

ДОБРА ПРИЧИНА

— Чому ви були карані тоді?
— Бо мене не було тоді чотирнайцять днів в офісі.
— Якжеж се?! І за те, що ви не були присутні в офісі чотирнайцять днів, вас засудили аж на рік вязниці!?
— Так — бо я мав касу зі собою.

ПРОФЕСОР

— Джані, де мій капелюх?
— На твоїй голові, папа.
— Ну то добре, вже не шукай, я сам знайду.

ТОМА КЕЛЛІ ДИКИНСОН.

Приятель Українців

(Тома Келлі Дикинсон).

Подібно, як усім так званим недержавним народностям, Українцям потрібно якнайбільше щирих приятелів серед культурних народів світа. Потрібно нам їх і в Канаді, бо хотяй багато з нас живе тут вже від десятків літ і відіграло на Заході ролю справжніх піонірів, проти ніякої мабуть иншої народности не істнує так багато упереджень у тутешнім анґльо-саксонськім та французькім таборі, як проти канадийських Українців. Особливо сильно потерпіла наша репутація в Канаді після війни, коли платні аґенти III. Інтернаціоналу почали тут вести свою злочинну пропаґанду серед легковірних українських робітників. Були навіть такі часи, де назви „Українець" і „большевик" уважалися майже рівнозначними. Тож не дивниця, що помимо безперечного факту істновання большевицьких орґанізацій серед ріжних національностей Канади, загал особливо ворожо відноситься передусім до Українців, як се можна було часто бачити з нагоди ріжних зїздів та публичних дискусій, особливо коли обговорювалося питання іміґрації.

Вина сієї ворожнечі в значній мірі спадає на наших провідників, котрі замість шукати зближення зміродайними народностями Канади, старалися навпаки відгородити нас від них китайським муром. Деякі з них, як приміром чільні представники так званого „самостійницького" табору посунулися навіть так далеко, що назвали наших анґлійських та французьких співгорожан „противниками", себто инакше: ворогами.

Національна Преса вже більше як перед роком рішила чим скорше зліквідувати сей вповні неприродний стан річей і зразу розпочала відповідну акцію в ціли згегабілітовання українського імени в Канаді, котра в короткім вже часі принесла дуже гарні овочі. Се належить завдячити в першій мірі появі нашого анґліського місячника „Ди Ню Канедієн", котрий приступом здобув собі серця так українського як і анґльо-саксонського загалу.

У сій нашій акції, що як сказано має на меті поправу нашої репутації та навязання дружніх взаємин з нашими співгорожанами анґльо-саксонського походження, став нам дуже в пригоді відомий анґлійський фінансіст і журналіст, п. Тома Келлі Дикинсон з Монтреалу. Він зачав співпрацювати з нами як фінансово-економічний редактор, обговорюючи в приступний і влучний спосіб найважніші господарські питання нашої Домінії. У звязку зі своїми частими поїздками на Захід, він мав нагоду познайомитися з багатьома нашими земляками й тут він відкрив Українців зівсім відмінних від тих, як їх собі уявляла й почасти ще й досі уявляє анґлійська та французька суспільність на Сході.

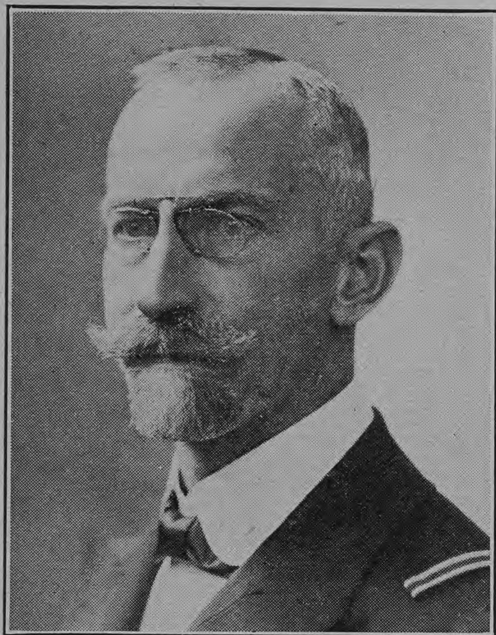
Замість первісних дикарів або фанатичних суспільних реформаторів п. Дикинсон побачив зрівноважених і тверезих хліборобів, робітників, купців і професіоналістів. А побачивши й пізнавши їх, він рішив поділитися своїми спостереженнями з другими своїми земляками. І він робить се безупинно від довшого часу, робить у своїх численних статтях а передусім особисто, стикаючися з найвидатнійшими особистостями канадийського політичного і фінансового світа.

Коли недавно, з ініціятиви передових українських громадян заснувалася в Канаді Ліґа Британських Українців, п. Дикинсон захопився її програмою й рішив працювати безкорисно для здійснення її ідеалів. Недавно п. Дикинсон перебував в Европі і там теж працював для добра Українців та української справи. Найблища мабуть будучність виявить уже плоди його заходів і ми певні, що тоді імя Томи Келлі Дикинсона стане таксамо дорогим серцю кожного свідомого Українця, як колись імя безсмертного Норвежця, Бєрншерне Бєрнсона або, вже по війні, Давида Лойд Джорджа, що не завагалися виступити на міжнароднім полі в обороні нашого права на рівне місце в сімії незалежних, культурних націй світа.

Іван Королевич.

ДР. ЯРОСЛАВ ОКУНЕВСЬКИЙ

Дня 24. жовтня 1929. року помер в Городенці в Галичині Др. Ярослав Окуневський, бувший адмірал-лікар австрійської воєнної фльоти, котрий своїми незвичайно оригінальними оповіданнями, в яких описує свої враження з численних мандрівок по світі, здобув собі видатне місце в історії нашої новійшої літератури.

АДМІРАЛ ОКУНЕВСЬКИЙ.

В сьому календарі читачі найдуть кілька його нарисів, досі нігде недрукованих, які зволив нам ласкаво прислати брат покійника, Др. Теофіль Окуневський.

Др. Ярослав Окуневський родився у Радівцях на Буковині дня 5. березня 1860 року як син тамошнього греко-католицького священика Гіполита Окуневського й Теклі з Кобринських. Народню школу він розпочав в Яворові, косівського повіту а скінчив у Снятині а ґімназійні студії відбув в Коломиї, де зложив іспит зрілости з відзначенням.

Відтак пішов він на університет а саме на медичний факультет до Відня а по скінчених студіях і одержанню докторського дипльому вступив відразу як лікар до австрійської воєнної маринарки, де відтак дослужився ранґи лікаря Ґенерального Штабу, себто адмірала, при головному маринарському шпиталі в воєнній пристані Поля над Адрійським морем.

У часі своєї служби в австрійській воєнній фльоті Др. Ярослав Окуневський відбував довгі подорожі до ріжних країв світа, побував на Тихому й Індійському океанах, на Червоному й Середземному морю й т. д. Він перебував довший час в британських Індіях, де звидів теж гори Гімалая, на острові Цейлон, в Японії, студіював чорний світ в Африці й звидів Грецію, Крету, Еспанію й другі краї, всюди списуючи свої враження. Ті його описи видав друком у двох томах проф. Денис Лукіянович, тепер інспектор середних шкіл у Львові.

Др. Окуневський посідав живу й веселу вдачу, за що товариші на Віденському університеті, де він був два рази головою академічного товариства „Січ" і відтак у фльоті дуже любили. Як студент був він революційної вдачі, однак пізнійше воєнна служба навчила його цінити дисципліну. Особливою чертою його характеру було глибока вирозумілість на людські гріхи, не любив він лише до кінця свойого життя хамства.

Безпосередно перед світовою війною Др. Окуневський перейшов у стан спочинку й осів разом зі своєю сімією — жінкою й двома доньками — у Відні. На тодішні відносини він був знаменито забезпечений на старість, посідаючи міліонове майно в золотих коронах. Однак світова війна все знищила а цілковите обезцінення австрійського гроша зробило з нього майже жебрака. Після розпаду австрійської монархії адмірал Окуневський був з рамени західно-українського правительства ліквідатором приділеного Західній Україні державного майна й головою Українського Червоного Хреста, в якому то характері він вислав був в 1919 році через Румунію окремий

санітарний потяг на Велику Україну на допомогу українським військам воюючим з большевиками.

У тих часах він познайомився у Відні з Вячеславом Липинським і Миколою Васильком, з якими удержував близькі дружні зносини. Коли згодом економічне положення в Австрії погіршилося й йому прямо голод зачав докучати, Др. Окуневський вибрався з відтам до Городенки в Галичині, де аж до смерти лікарював в домі свого рідного брата, заслуженого українського діяча, Д-ра Теофіля Окуневського, посилаючи гірко зароблені гроші своїй сімії у Відні.

Помер дня 24. жовтня 1929 року. На похорон приїхала з Відня його молодша донька та привезла з собою прапор від Українського Червоного Хреста. Живучі в Городенці колишні старшини Української Галицької Армії винесли Покійника із дому жалоби й понесли на своїх плечах на цвинтар.

В особі Покійника зійшла в могилу людина незвичайно високо образована, чистого як кришталь характеру й палкий український патріот, готовий до найдальше ідучих жертв для добра народу. Земля йому пером!

Ярослав Окуневський.

СТАРА РУСЬ НА ГАЛИЦЬКІЙ ЗЕМЛИ

Західні народи Европи принявши християнську віру підпали під вплив римської культури. Латинський язик став язиком західно - европейської культури і приноровлений до тогочасного життя мовою актів урядових і розговірною мовою у вищих образованих верствах.

В XVIII. віці спорили ще в Німеччині, чи німецькою мовою можна виражати фільозофію й инші стислі науки. В Польщі вживалася латинська мова в урядованню і в письмі між вищими верствами в 18. віці, а в Угорщині навіть до половини XIX. віку. І на Україну заходив вплив латинської мови і культури. Прим. Гальшка Острожська писала свої листи з жалобами до німецького імператора на латинській мові.

Русь приняйвши християнство з Візантії підпала під вплив культурний і політичний Царгорода. Вся вища єрархія була із Єллинів. Як радувалася Русь коли великий князь назначив епископа в Київі із Руси. Як тепер на всяких фінансових і політичних дорадників новоповставші держави виписують собі дорадників з Анґлії та Америки, прим. Кемерер і Девей в Польщі, Паркер в Німеччині і т. д., бо раса анґлійсько - американська веде тепер в політиці і фінансових справах перед в світі, так се ділялося тоді з Візантією і Візантійцями у нас на Руси і навіть на дворі імператорів Карла Великого і Оттонів в Ґерманії.

На Русь приходила візантійська культура в єллинських ориґіналах і в старославянськім язиці, що Руси був блищий і зрозумільший.

Пригадаймо собі, що Львівська Ставропігія виписала собі єллина Ласкаріса, що в братській школі був там учителем і видав граматику і словар єллино-словяно-руський. Старославянська мова стала на Руси книжною мовою. Мелетій Смотрицький із Галицької землі уложив першу граматику старо-славянського язика, яка віками уживалася як підручник в Московщині і тепер ще уживається в Сербії.

Під впливом життя держави Рюриковичів і литовсько-руської утворилися згодом із старославянського, українського і білоруського язиків мова актова, або вищий слог, якого в письмі і бесіді уживали всі культурні верстви давної Руси.

Горді були в почуттю своєї культурної вищости ті старі Руси оборонці благочестія. Кріпко стояв князь Острожський в своїм культурнім осередку в Острозі. Гордо несли свій благочестивий і національний стяг братчики Ставропігії у Львові, брацтво у Вільні і Могилянська Академія в Київі. Панове шляхта з Во-

линської землі почувши себе обидженими в своїм національнім почуванню ухвалили на соймі і домагалися, щоб з канцелярії його величности короля в Кракові письма висилалися до них в руській мові і руським письмом. Славяно-руська мова уживалася загально в актах і в бесіді на всіх землях української території. Петро Великий писав в тій мові листи до Мазепи, уживалася вона в українських землях під Польщею і на Закарпатті під Угорщиною і навіть в Господарстві молдавськім була вона офіційною мовою.

Згодом пішли на Україну впливи західно - европейської культури з латинською мовою, а в польській державі і польською мовою. В Могилянській Академії в Київі і в Ставропиґії львівській заведено науку в латинській мові. Оборонці благочестія писали проти закидів єзуїтів Скарги і Гозіюса по латині і по польськи. Богдан Хмельницький писав свої універсали по польськи. Але вся Русь та оборонці благочестія, що в той час було єдиним виразом національного почування находили в славетно-руській мові опору своєї національности і уважали славетно-руську мову символом своєї руськости.

На історичний кон вийшла нова верства з української нації козацтво. Козацтво переняло в свої руки захист й оборону благочестія і нації. На українській мові складалися пісні про подвиги козацькі в думах. На козацькій території появилися й перші проби введення народної мови в літературу. Котляревський, Гулак-Артемовський, Квітка-Основяненко, Шевченко, уроженці Придніпрянщини. Придніпрянщина зробила перший крок і дала почин, а звідтіля поширився той напрямок на всі землі замешкалі Українцями. Те що Петрарка і Данте-Аліґієрі зробили в Італії в XIII. і XIV. віках покинувши латинську мову і принявши народну мужицьку мову як ознаку окремої нації, те почалося у нас на Україні з кінцем XVIII. століття. Перемога народнього напрямку не давалася легко.

На західних окраїнах в Галичині і на Закарпаттю, там де Українці вели і ведуть затяжну боротьбу за своє національне обличчя і за віру свою батьківську, там стара тверда Русь не піддавалась. — Консервативна стара Русь уважаючи символом своєї нації славяно-руську мову не була згідна приняти в свою душу таких новаторств як народний мужицький український язик. Тих, що стали на українській народній плятформі уважала стара Русь за відщепенців. Ляцькою інтриґою уважалося все українство. Кулішівка „дух святий при нас“ було вимислом сатани і проєктом на „знищеннє Руси“.

Перевід Кулішевий святого письма на українську мову уважалося святотатством і богохульством. „Хай дуфає Сруль на пана” (да уповает Ізраіль на Господа) піднимали представники старої твердої Руси на глум українську народну мову у святім письмі.

„Язиком пастухов і свинопасов“ назвав Денис Зубрицький українську мову. Найконсервативнійший елємент в кожній нації, який представляє всюди священство у нас в Галичині званий від найвищої єрархії Св. Юр не дав дозволу на печатання „Русалки Дністрової“ у Львові, та мусіла вона появитися в Будапешті. Св. Юр сконфіскував її по привозі до Львова і переслідував священиків Шашкевича й Устіяновича авторів Русалки. Св. Юр уживав на Галицькій землі найдовше вищого слога в своїх офіціяльних письмах аж до вступлення на престол митрополита Андрея Шептицького.

Язиком свинопасів називали тверді оборонці латинської культури поезії Данте і Петрарка. Язиком свинопасов називали старосерби „Песміма србского народа” Вука Караджіча. Й італійський мужичий язик і сербський став язиком культури і життя нації італіянської і сербської. Український язик свинопасів занимав все ширші круги в українськім суспільстві. Боротьба між вищим слогом й українською народною мовою скінчилася в XIXI. віці цілковитою побідою народного українського напрямку. На Закарпатті ведеться ще та боротьба дальше і в XX. віці.

В своїм хлопячім і молодечім віці переживав я ту завзяту боротьбу між Старою і Молодою Руссю дуже болючо. З любовою і щирим поважанням линув я до старої Руси, якої твердими заступниками були мій дідо Іван Кобринський і його брат Йосафат Кобринський, що всю Гуцульщину і Покуття зїздив збираючи жертви на Народний Дім у Львові і в Коломиї. Стоять перед моїми душевними очима і в памяти моїй поважні постаті о.

Бурачинського з Кривовірні, де так часто гостював Яків Головацький, Острожинський з Ясенова, Зварич з Соколівки й о. декан Лісевич з Кутів.

Пригадую собі як раз на ферії до Яворова приїхали мої вуйки Никола і Теофіль Кобринські по матурі з черновецької ґімназії. Оба прегарні молодці приїхали в козацькім убранні, в широчених шараварах з червоними поясами і в смушевих шапках. Вони козакофіли мягенькі вукраїнці, з якими Старо-Русь вязала польську інтриґу і називала відщепенцями.

Якось вечером читав вуйко Теофіль Шевченка „Гайдамаки". Нам хлопцям серце билося, кулаки стискалися. Читали „Наймичку". Жіноцтво нишком слези утирало, а дідови і його гостям щось заціпило в горлі і слину тяжко якось проковтували.

Закиди про відщепенство якось самі від себе перестали повторятися в балачках в нашій родині.

Стара Русь державася твердо свого культурного надбання вищого слога. — Державася своїх символів ъ, ѣ і ы, але серце мала до свого народа до Гриців-Іванів, що жиють разом з ними на українській землі. Ще в 80. роках, як я був студентом у Відні пригадую собі о. Заклинського, посла до парляменту, який часто заходив до мого вуйка о. Івана Озаркевича. То був правдивий джентельмен в рясі духовній, а він до нас членів студентського товариства „Січ" не говорив инакше як вищим слогом славеноруським. Посол Озаркевич писав свої мемуари з політичного життя з початку вищим слогом, а опісля народною мовою, розуміється етимольоґією.

Стара Русь була по своїм політичним поглядам консервативна, бо їх головна часть складалася зі священства, тодішної одинокої верстви інтеліґентної на Галицькій Руси. Памятаючи, що Австрія перебравши по розділі Польщі Галичину, ревіндикуючи по тогочасним леґітімістичним принціпам її як Галицько - Володимирське Князівство, зробила для освободження народа з неволі шляхетсько-польської і для піднесення культурного урівня через заложення університету у Львові і Варвареум для молодих клєриків у Відні, то стара Русь була австрійськими патріотами шварцгельб до шпіку костей. Стара Русь була готова боронити Ґабсбурґську династію і австрійську державу до послідної каплі крови.

Перехід російських армій Миколая І. через Галичину на Угорщину, кооперація з нею галицько - руської міліції, для якої мама Франц Йосифа архикнягиня Софія принесла в дарі окремий прапор, піднесли самопочуття старої галицької Руси. Русофільства в тім не було. Стара Русь осталася шварц-гельб, treue Tiroler des Ostens — як їх звав Франц Йосиф. Галицько - руське ополчення пішло з запалом боронити Львів, як там зробили Поляки повстання. Згодом як центральна австрійська влада почала перехилятися на сторону шляхетсько - польську, а галицько-руський нарід попав цілковито під курателю шляхетсько-польської бюрократії, то на старій Руси зачалося невдовольство, а очі її почали звертатися на північ. Нас тиснуть і бють, але в нас є той міцний дядько, той великий русский народ під білим царем, що заступиться за нас. То було те саме русофільство, що появилося у Чехів, Словенців, Сербів в Австро-Угорщині, як політичний протест проти гнету. На ту політичним гнетом спричинену і через загальне невдовольство психічно приготовлену почву звернула свою роботу дуже уміетно ведена пропаґанда з боку царсько-російського уряду, заосмотрена фондами на відповідні пособія. Та коли у Чехів, Югославян як націй більше скристалізованих і свідомих та пропаґанда доводила до повстання партій з напрямами русофільськими і ті нації оставалися Чехами і Югославянами дальше, то та пропаґанда в Галичині досягала до самої основи і коріня життя Українців як нації. Православіє, царославіє, один русский народ — були кличі тої пропаґанди. Молода Русь-Україна демократична, що спиралася на народ мужицький і відчувала болючо те переслідування, які дізнавало українство в царській Росії, відшахнулась від тої пропаґанди і несла високо прапор українства як нації.

Стара Русь консервативна, якої предки воювали за благочестіє проти єзуїтської навали, а опісля по унії з Римом заведеної в Польщі з політичних зглядів, створили з тої грецько-уніятської церкви заборолo проти денаціоналізації і яка заховала в своїй душі традиції державно-

сти і свою національну окремішність супроти Польщі, була психічно податливійша на сиренські голоси російської пропаґанди.

Між уніятським священством пішла тоді „обрядовщина“ та чищення грецького обряду від ввійшовших з латинства всяких звичок, як рожанці, шкаплїри і т. ин.

З позиції проти польсько - єзуїтського гнету, якого вони зазнавали в рідній Галичині, а почасти з атавізму по предкам своїм, оборонцям благочестія, пішли уніятські священики на Підляше і Холмщину відполячувати і навертати до православія на поклик російського царя.

У війні кримській 1854. р. стояла стара Русь за христіянами проти магометан, за Славян проти Турків. А коли Австрія стала по стороні Турків, а Франц Йосиф обожаний всею Галицькою - Руссю приказав своїм військам вмашерувати в Молдавське Господарство і в Галичині коло Заліщик побудувалися кріпости, то стара Русь в своїм примітивнім думанні політичнім вважала се за акт „невдячности“ за услуги принесені Миколаєм I. Франц Йосифови в р. 1848.

Намісник Галицький Голуховський в своїх вірнопідданчих репортах до міністерства в Відні доносить про русофільство Русинів. На доказ наводить між иншими, що один священик в Тернопільщині взивав вірних до молитов за побіду російського оружжя і здоровля царя московського, що одна попадя сказала ц. к. екзекуторови австрійському, що вона молиться, аби земля галицька була занята руським царем, а всі австріяки були вигнані, що ученик самбірської ґімназії Михайло Товарницький написав вірш „Туга за вітчиною“, де представляється козака, що в Криму тужить за своєю рідною Україною, що ученик ґімназії в Тернополі Еміль Саєвич у своїй задачі описує як жилося на Русі під князями руськими, а тепер прийшли чужі і висисають багату землю.

І так довбає намісник при кожній нагоді, щоб підорвати довіря австрійської влади і австрійського цісаря до Українців і повалити ту основу, на якій могла ще під Австрією жити і розвиватися Русь*).

*) Гляди про се в книжці: "Die ruthenische Sprach — und Schriftfrage in Galizien", Lemberg 1869.

На клич „Адін народ од Карпат до Камчатки“ стара Русь на галицькій землі піддавалася найтяще. Хоть „Слово“ після погрому Австрії під Садовою проголосило сей клич, а Площанський видав брошуру „В адін час навчіть ся русскому язику“ — то ні той поклик русофільського „Слова“ ні рецепта Площанського не довела до успіху. Від свого коріня відступати стара Галицька Русь не була згідна.

Велика часть старої Руси перейшла в народовецький український табор з русофільського „Слова“ до „Діла“ Барвінського, який однак з уваги на святі символи старої Руси ъ, ы, ѣ, видавав ґазету етимольоґією.

Друга часть старої Руси уживала дальше аж до кінця XIX. і навіть XX. віку в своїх изданіях „Матиці“ і Качковського вищого слова славено-руського, або т. зв. в Галичині язичія, яке Драгоманів охрестив іменем паламарсько - дяківської тарабарщини.

Народно - український напрямок заволював собі все ширші простори в літературі і в життю українського народа. То визволення мас і народа і самопочуття своєі національної гідности нагнало пострах в душі колишніх панів-можновладців. Вони тремтіли бачучи кругом себе розбурхані филі пробуджаючогося до національного життя українського народу. Придушити, знищити, до послуху привести тих хамів і холопів — се був їх перший відрух. „Ґвалт! Поліція сюда!“

Плянтатори, в яких мізках зложилася побіч себе трибічна льояльність до Росії, Австрії і Німеччини звернулися в своїй тревозі де кому блище. Полилися доноси до царя, на український сепаратизм, на мазепинство, на австрофільство.

З окликом "Przy Tobie Panie stoimy" писали Голуховський, Земялковський і т. д. до австрійського цісаря про русофільство старорусинів, русофіянізм, нігілізм молодої Руси і про Staatsgefaehrlichkeit одних і других. Лєдоховські з Познання робив свою роботу в кардинальській колеґії в Римі.

Намісник Коритовський закликаний в часі війни до Тешина до головного командування, щоб здати справу про настрої українського населення в Галичині співав ту саму пісню. А коли архикнязь Альбрехт поставив питання про молоду

Русь Україну, то Коритовський дав відповідь: Zwischen Alt — und Jungruthenen ist so ein Unterschied, wie zwischen Juden und Israeliten.

На галузях верб при дорогах, якими машерувала австрійсько - угорська армія вітер гойдав вішанців. При відвороті перед російським наступом вітрячи як всяке побите військо всюда шпіонство і зраду, те вішання здесятирилось.

Extra Hungariam non est vita...

Węgier Polak dwa bratanki... Військовий суддя Загурський сипав з обильного свого рукава засуди на смерть, а Мадяре виконували ту катівську роботу.

Гнали без розбору цілими юрбами старців і баб і дітей, усіх хто назвав себе Русином, або Руснаком, то був ворог, а „русин“ то зрадник і шпіон. В Перемишлі порубали Мадяри в пень шаблями ґімназистів українських і дівчат, що їх вела поліція. В Синевідську повісили перед парохією священика і все брацтво церковне. З пекла в Талєргофі (коло Ґрацу), яке описує проф. Правзніц, люде щоднено сотками гибли на тиф пятнистий. Мені удалося звідтам видобути чудом Юру Шкрібляка, гуцульського земляка з Яворова, що був тільки Господу душу винен, а попав туда під закидом шпіонства і зради державної.

І стара Русь і молода Русь-Україна без розбору принесла свою крівану жертву на гіляках вішельцями, в Талєргофах на голод і тиф пятнистий за русофільство.

Не було між ними тільки тих голосачів русофільства, що проповідували єдинство русского народа, вони заздалегідь перед війною скрилися під охорону білого царя і русскої армії. Вернули вони в галицьку землю з тою армією. Почалася тут на ново — возвращенной землі Червоної Руси орґія вішання за австрофільство і мазепинство. Дорадниками і спецами в українській справі у Бобринського і Евлогія стали наші доморідні істино-русскі як правдиві неофіти і відщепенці. Вони не то що викинули зі своєї душі корінь український, з якого вийшли, але зненавиділи се своє гніздо українське і зі злістю та погордою відносилися до него.

За їх порадою і цькуванням понищила царська армія всі здобутки української культури, вивезла музеї, вислала з митрополитом Шептицьким на чолі всіх Українців, що в який небудь спосіб були визначні в Сибір і другі „не столь оддальоніи страни“. Запамятаймо собі і передаймо нащадкам імена Дудикевича і Діровського.

Помнім в души своїй і тих двох ґімназистів, що назвали себе Українцями і опинилися в етапних арештах Московщини і того глухо-німого, що вивісив собі на грудях табличку „Я Українець“, про яких згадує Дмитро Дорошенко в своїх споминах.

Галицько - українська молодіж, помимо всяких трудностей, які ставила їм австрійська адміністрація таки сформувалися в Січових Стрільців з ідеєю в души через Київ у Львів. Одержавши боєве хрещення під Маківкою стали Січові Стрільці ядром Української Армії, яка розвинула і несла високо прапор державности української нації. У тій давній підсвідомій державности мала свій первісний корінь і стара Русь.

Данте і Петрарка принявши мужицьку мову дали почин до сотворення італіянської нації. Ґарібальді сотворив державу італіянську. Муссоліні навязує тепер до традиції.

ДЕ БОГ?

Владика на інспекції до ученика:

— Скажи мені де є Бог — то дістанеш яблоко.

— Прошу мені сказати де нема Бога — то я дам два яблока.

Актор (розмовляє телефоном із крамницею): — Я замовив дванайцять китиць цвітів, а ви принесли мені лише десять. Публика подумає, що моя слава гасне.

Наталка, гарна дівчина, старається дістати посаду. Директор каже їй писати на машині на пробу. Коли написала, директор перечитав і каже:

— Боже мій! Чи ніхто ніколи не дивився на ваші помилки?

— Ні, лише на мої ноги.

Суддя: — Як далеко були ви від місця стрілянини?

Свідок: — При першім стрілі 5 метрів, при другім сто метрів, при третім двіста!

А. Крезуб.

Гетьман Павло Скоропадський і „Єдина Неділима“ Росія

Небаром після заключення берестейського мира, Центральна Рада змушена була попрохати Німеччину о збройну допомогу проти большевиків. Німеччина допомогти не відмовилась і при кінці лютого 1918 р. військова ґрупа ґен. Лінзінґена, начала свій похід на схід, в напрямі Київа. В протягу недовгого часу Україну звільнено від загонів Червоної Ґвардії. Центральна Рада знова принялася за працю над будовою і укріпленням української державности.

Начатого одначе діла їй довершити не судилось. Німецькі воєнні круги в руках яких була сила і дійсна влада, поставилася до українського національного відродження ворожо і начали робити заходи, щоб коштом Української Народньої Республики відбудувати „єдину неділиму” Росію. А що Центральна Рада і її правительство стояли на перешкоді здійсненню сих плянів, то Німці безцеремонно усунули їх.

Де зародилась ідея, де оформився плян воєнних німецьких кругів відбудови „єдиної неділимої” Росії належить до питань, які, — щоб не оперувати здогадами — треба оставити дослідам пізніщих істориків. Можливо, що ся ідея зродилася в німецькій Великій Головній Кватирі, можливо, що і в київській Оберкоманді, та се суті річи, то є намірів німецької ґенераліції виставити Україну на політичне торговище, не міняє. І се для нас не так важне а важніщим є установити, що иншого а саме: чому на ролю торговця першої руки українською самостійностю призначили Німці ґенерала Скоропадського, чому саме він піднявся тої ролі і чи взагалі Скоропадський бажав бачити Україну суверенною, независимою від Росії, державою.

На сі питання на основі появившихся дотепер спогадів російських і українських політичних діячів а передовсім самого Скоропадського, відповісти можна доволі точно.

Попереду сказали ми, що Німці сейчас майже по приході на Україну взяли курс на відбудову царської Росії. Негайному виконанню сього пляну стояли на перешкоді головно три річи а то: відношення

ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ.

до Німців загалу російських політичних партій, яке було в загальному неґативне, далі Центральна Рада і її правительство а вкінці становисько німецького правительства і більшости німецького райсхаґу.

Зєднати собі російську контрреволюцію, — се було в програмі відбудови Росії найважніщим. Воно йшло тяжко. На співпрацю з Німцями годилися покищо тільки монархісти з під стягу „Правого

Центра" і кадети[1]). Инші російські партії і орґанізації в переконанню, що Німці хотять їх тільки тимчасово використати і при їх помочі спаралїжувати заходи Антанти біля орґанізації нового фронту а в дійсности підпирають „расчлененіє" Росії, відмовились від якогонебудь з ними порозуміння.

Німецькі військові круги всеж таки не тратили надії. Російській реакції, по їхніх переконаннях, треба було показати, що її недовіря до Німців безпідставне, що самостійности України німецька військова політика поважно не трактує і тоді її (реакцію) можна мати по своїй стороні. Доказ німецької прихильности для реставрації „єдиної неділимої" мусів бути кріпким і переконуючим. Він повинен був відразу розсіяти сумніви щодо симпатій Німців відносно українських „сепаратистичних" стремлінь.

Такий доказ був даний: Центральну Раду і її правительство розігнано а на їх місце поставила німецька київська Оберкоманда гетьманом російського ґенерала Скоропадського. В сей спосіб було зроблено подвійну роботу. З одної сторони російській контрреволюції дано можливість переконатися на скільки Німці чи пак німецькі воєнні круги респектують суверенність і самостійність української держави, з другої усунено так зненавиджену Москалями, без огляду на партійну їхню приналежність, Українську Народню Республіку і „Раду". Правда на місце Української Народньої Республики вивішено ярлик з написом „Українська Держава" але натеж Оберкоманда й віддала на Україні владу в руки кадетів, щоби вони розтолковували своїм землякам „в чом дєло", щоб вони розяснили їм, що ярлик ярликом а дійсний зміст його може бути і буде зовсім инакший.

Оберкоманда звичайно могла поступити і простіще. Рівночасно з безприкладно брутальним розігнанням Центральної Ради вона могла зліквідувати і всі формальні навіть ознаки української державности. Але сього з ріжних причин вона наразі робити не хотіла.

Поперше вона не хотіла передвчасно розкривати своїх карт і дійсного змислу своєї гри; вона не хотіла викликати непотрібного шуму в німецькому райсхтаґу, не бажала вкінці викликати передвчасно конфліктів зі своїм правительством, яке старалося покласти край політиканству своїх ґенералів. По друге Оберкоманда мусіла оставити собі хвіртку для відвороту на випадок колиб з тих чи инших причин, плян був не можливий для виконання. Сказано добрий ґенерал завжди думає не тільки про наступ але і про шлях для відступу.

Наразі Оберкоманда мусіла скривати свої правдиві наміри. Перший реальний крок до відбудови Росії був зроблений; на місце Центральної Ради заведено під покришкою гетьманства німецьку диктатуру і сего було доволі.

Прийде пригожа хвиля, наладнається порозуміння з російськими партіями а побіди на західному фронті скріплять становище і значіння Найвищого Військового командування (Н. В. К.) тобто Людендорфа, словом шлях прочиститься тоді — одно потягнення і Україна зникне з лиця землі. А рівночасно з сим воскресне велика, могуча російська монархія, вірний в будуччині союзник німецької держави. Тоді правительство, райсхтаґ і публична опінія поставлені перед доконаним фактом, як се в світі звичайно водиться, погодяться з ним. Ломати спису за зліквідовану німецькими воєнними потентатами українську державу, нікому в Німеччині, при тисячі власних клопотів й на думку не прийде. Так думала німецька ґенераліція і комбінувала зовсім льоґічно.

Переворот 29. квітня, перспективи для наміченої праці над відбудовою Росії зробив дуже широкими. Тепер за заслоною гетьманату, можна було на Україні спокійно розбудовувати всеросійський Піємонт і „пака атсутствуеть Расія" зробити українську державу пласдармом для наміченого випаду в напрямі Москви. Переводити всю дальшу підготовчу працю, коли на Україні істнувала така „влада", яка з одної сторони запевняла світ, що вона будує і укріпляє українську державу з другої-ж не тільки не перешкоджувала але і помагала німецьким воєнним кругам, підготовляти реставрацію царату — було не трудно. І ту саме Скоропадський німецькій воєнній політиці віддав величезні послуги. Згодившись станути знаряддям Н. В. К. і Оберкоман-

[1]) Після захвату в Росії большевиками влади в свої руки (падолист 1917 р.), в Москві зорґанізувалась т. з. „девятка", Девятка уявила собою комітет в котрого склад увійшли представники московського „Союза общественних деятелей", московського „Тарґово промышленного союза" і кадетів. Цілю комітету було скинення большевиків. Згодом коли большевицьке правительство переїхало з Петербурга в Москву, сей комітет поширився і назвавсь „Правим Центром". На чолі його стояв бувший царський міністер Крівошеін.

ди, заслоною і так сказатиб торговцем першої руки українською самостійністю на всеросійському політичному ринку, він свою ролю до кінця виконав бездоганно.

Винниченко розповідає, що Німці перед розігнанням Центральної Ради зверталися будьто би до соціялістів - фереpалістів (ес-сефів), щоб вони від себе дали гетьмана[2]). Це схоже на леґенду, колиж Оберкоманда справді зверталася до ес-ефів з такою пропозицією то се був з її сторони тільки „трик". Хто міг станути так безвільним знаряддям в її руках як станув Скоропадський, хто бувби згодився так без вагання виконувати всі накази ґен. Ґренера, кого могли вони втаємничити в свої пляни, в кому могли може вони знайти так щирого сподвижника ідеї відбудови „єдиної неділимої" Росії? На се все бувби не пішов ніякий навіть соціяліст - федераліст, на се міг рішитися тільки Скоропадський. Щоб його саме зробити інструментом політики Оберкоманди промовляло багато арґументів.

Скоропадський Павло з бічної лінії нащадок українського гетьмана Івана Скоропадського, ґенерал, орґанізатор українського корпуса, „щирий Українець", людина з якою, як каже Людендорф, можна було співпрацювати, чи не доволі даних, щоб йому вручити „владу" після революційної і нездібної до ніякої праці Центральної Ради.

І сих арґументів з успіхом вжито коли прийшлося було втихомиряти бурю, що збиралася в німецькому райхстаґу при нагоді дебат про положення на Україні і довершений в дні 29 квітня державний переворот. Ними німецький райхстаґ обдурено але і заспокоєно. На заміт посла Ерцберґера, що Скоропадський почувається Москалем і з українством має дуже мало спільного, державний підсекретар фон дем Буше відповів, що Скоропадський не тільки почувається але і почувався завсігди Українцем, що в його патріотизм і любов до України не можна сумніватися і що гетьманом вибрав його сам український народ.

Ніхтож в Німеччині так мало знакомій з українським питанням взагалі, не міг знати на скільки рід Скоропадських може називати себе українським, на скільки звязаний він з Україною і яку ролю відіграв сей рід в її історії. Ніхто мабуть в Німеччині не знав, що протоплястом роду Скоропадських був польський шляхтич Федір, який переселився з Польщі на Україну[3]). Що пращур з бічної лінії гетьмана Павла, Іван Скоропадський зрадивши в 1709 р. гетьмана Мазепу перейшов в табор великого ката України царя Петра, що сей самий Іван видавши Україну Москві на поталу започаткував перехід української старшини в ворожий табор і що він є родоначальником ославленого малоросійського дворянства, вірної підпори царських тронів і найзавзятіщих ворогів української самостійности.

Колиж дійсно Оберкоманда пропонувала комунебудь з ес-ефів „посаду" гетьмана то се, кажемо ще раз було нічо инше як „трик". Заступити на тому місці Павла Скоропадського ніхто, що почував себе Українцем і бажав своїй батьківщині добра, не був в силі. За поставленням його саме гетьманом а в дійсности знаряддям політики німецького Н. В. К. промовляли не тільки світогляд і особисті прикмети П. Скоропадського але навіть традиція його роду, який все йшов за тим хто дужий, хилився до того по чийому боці була сила, який все був здібний приспособитися до обставин і в імя особистих вигід виречися своєї віри і нації.

Федір Скоропадський, польський шляхтич оселюється на Україні. З вибухом в 1648 р. повстання проти Польщі під проводом Хмельницького він вступає в козацьку армію і воює проти своїх одновірців, братів Поляків. Внуки Федора побачивши, що по смерти Богдана на Правобережній Україні винищеній і зруйнованій немає „змислу" сидіти — переносяться на Лівобережжя. Там знаходять вони собі посади при гетьманах а один з їх, саме згадуваний вже Іван, стає стародубським полковником.

Цар Петро в сьому часі був забрався до України вже на добре. Щоби визволити її з російських лабет гетьман Іван Мазепа нишком підготовляє повстання. До гуртка заговірників пристає і стародубський полковник Іван Скоропадський. Та в рішаючій хвилі ломить він обіцянку дану Мазепі переходить на сторону царя Петра і шле привіт до стіп Його Царського Пресвітлого Величества а навіть

2) Винниченко Відродження Нації. Том III. сторона 31.

3) М. Козак: Гетьман Павло і його рід. (Історично-біоґрафічний нарис). „Поступ" (Львів) ч. 5. з 1929 р.

має відвагу накликати за собою до зради цілий український народ.

Московщині зробив Іван Скоропадський своєю зрадою величезню прислугу і цар Петро не остав йому в довзі. Він обсипав його своїми ласками, почестями, маєтками а помосковщені його нащадки знайшли перед собою відкритий шлях до карієри, царського двора і царських сальонів. Петро Іванович Скоропадський батько Павла прослужив весь свій вік в кавалєрійському ґвардейському полку, брав участь в „усміренію" кавказьких народів, що не-хотіли покоритися російській деспотії і за хоробрість в боях одержав золоту медалю. Син його Павло, з ласки німецької Оберкоманди гетьман України, кінчає в Петербурзі пажеський корпус, вступає як старшина до кавалєрійського ґвардейського полка і як доброволець бере участь в війні з Японією. В 1905 р. іменовано його фліґельадютантом при „Його Імператорськім Величестві" царю Миколі[4]). Чи не світла каріэра нащадків дрібного польського шляхтича, що пішов колисьто на Дикі Поля шукати долі?

Хай і буде, що наслідники шляхтича Федора стали почувати себе Українцями, але зі зрадою стародубського полковника Івана Скоропадського, сей рід знова розійшовся з українством і став на службу ідеї „єдиної нєділимої" Росії, не тільки словом але і ділом доказуючи свою „преданность" російським деспотам. В останніх десятках літ рід Скоропадських з Україною мав стільки спільного що маєтків на Чернигівщині і нічо більше.

Виринає питання, якже війшов до українства Павло Скоропадський? Чому треба завдячити сю національну метаморфозу російського ґвардейського старшини і царського фліґель-адютанта?

На се відповідь дає сам Скоропадський в своїх спогадах[5]). Вони є найкращим матеріялом для пізнання його політичного світогляду, ментальности і характеру; вони найкраще зясовують сі мотиви, які заставили П. Скоропадського дати вжитися німецькій Оберкоманді в Київі як інструменту для своїх політичних, для України загибельних плянів.

„Мене завжди цікавило минуле України але я ніколи не приймав участи в новітнім українськім русі" — таким признанням на початку — вводить Скоропадський читача в свої спогади.

Та заява зовсім на місци і зовсім оправдана. Хиба від російського старшини „ґвардійця" і царського фліґель-адютанта можна було вимагати, щоб він звязувався з проклятим перед революцією 1917 р. в Росії мазепинством? Хиба він російський дворянин оббиваючий царські пороги міг спочувати рухові, що звертався проти царату, проти цілости російської імперії, котрих безпеки, спокою і непорушности він присягав не за страх а за совість? Сього жадати від Скоропадського, який до 1917 р. ніколи не признався до українства (не то щоб брав участь в українському русі) не міг ніхто.

Чи справді і на скільки Скоропадський цікавився минулим України, не знаємо. Можна однак догадуватися, що його зацікавлення обмежалося до членів його роду, себто носило більше ґенеальоґічний характер. Колиб Скоропадський був справді цікавився минулим України, колиб був знав і розумів його то певно будби вибрав собі инший шлях життя і новітний український рух не будби йому остав так далеким і чужим як се в дійсности було. Колиб Скоропадський був цікавився минулим України і вглубився в його то не до царських сальонів і до царських ласк бувби шукав він дороги, а до українського народа, перед яким повинен був відпокутувати се, що нагрішив його пращур Іван.

Та се не сталося і не могло статися. — Скоропадські порвавши після 1709 р. звязки з Україною і ставувши біля царського престола як його опора і охорона, не могли вязатися рівночасно з його поборником, з „мазепинством", з цією ідеєю, яку зрадив і всіми силами поборював їх предок гетьман Іван. Тому для українського руху не міг мати і Павло Скоропадський такої симпатії і ніякого зрозуміння.

„Коли в лютім і березні 1917 р., перебуваючи з 34-им корпусом на позиції у Стохода в Углах, — каже гетьман — я вперше довідався з „Кіевской Мисли" про українську демонстрацію, я подумав в той час, що се робота ворогів з метою

---

4) Дальший тяг „послужного списку" ґен. П. Скоропадського знайде читач в „Поступі" в згадуваній вже передтим статті звідкіля запозичено і отсі дані.

5) „Уривок зі „Споминів" Гетьмана Павла Скоропадського. Хліборобська Україна". (Книжки IV. і V.

завести розбрат в нашому тилу[6]). Не инакше гляділи на український рух і всі инші російські патріоти. Для їх українське національне пробудження і українські демонстрації були також нічим иншим як спробами австро-німецьких аґентів здезорґанізувати запілля російської армії, спробами ослабити і знищити Росію.

Свою відчуженність від новітнього українського руху хоче Скоропадський виправдати сим, що на його чолі стояли здебільша люде надто радикальних переконань. „Сей рух занадто лівий, з нього добра не вийде — я сам „пан", а весь сей рух йде проти панів і я ніколи не зможу обєднатися з провідниками сього руху" — так мотивував він свої антипатії до українського національного відродження в перших днях російської революції перед комісаром Центральної Ради Скрипчинським. Алеж перед революцією в українському русі була і помірковано течія з якою йшла або якою проводили не менші „пани" від Скоропадського, от як прим. Липинський. Може до сьої панської течії схилився Скоропадський. Та ні, і з сею ґрупою Скоропадського не звязувало нічо.

Бувший гетьманський міністер Д. Дорошенко згадує в своїх спогадах, що Скоропадський цікавився українською стариною, мав намір (тільки намір — А. К.) відновити видання „Кіевской Старини", (що припинилась була в 1907 р.), підпомагав ґрішми ріжні видання з обсягу української історії і мистецтва та дав гроші на... памятник Шевченка[7]). Але між Поляками і Москалями знаходилися люде, що від часу до часу кинули пару рублів на українські народні ціли. Супроти сього пожертва якоїсь там лепти чи на український журнал чи на якунебудь иншу ціль не слід було би вживати як арґументу, що Скоропадський нібито вже давніще (то є перед вибухом революції 1917 р.) почувався Українцем або взагалі спочував українському національному відродженню.

Здається, що і повищих цитатів зі спогадів Скороподського доволі, щоб зрозуміти наскільки далека була йому українська національна ідея на скільки обоятною йому була доля української нації.

6) „Хліборобська Україна". Кн. IV. стор. 3.
7) Др. Дорошенко: Мої спомини про недавнє — минуле (1914—1918). Частина II. стор. 84.

Та щоб не було сумнівів чим вважав себе сам Скороподський до середини менше більше 1917 р. наведемо ще одно місце з його спогадів. Воно звучить: ...для людей мого світогляду, з хвилиною, коли Імператор (тобто цар Микола II. — К.) зрікшись престола за себе і свого сина, звільнив тим самим нас від присяги, настала можливість і необхідність для кожного вибирати свій дальший шлях життя і праці. Зрозуміло, що я пішов тим шляхом, до якого близче всього лежало моє серце. Цей шлях вів до України".

Колиб хтось посторонний розказуючи про життя і діяльність Скоропадського, подав такі мотиви його навернення на „віру батьків" то легко від його сторонників міг би удостоїтися епітету провокатора. Алеж се пише о собі сам Скоропадський.

„З хвилиною, коли Імператор (Імператор через велике І. — А. К.) зрікшись престола за себе і свого сина звільнив нас від присяги. — Каже він — настала можливість і необхідність для кожного з нас вибирати собі шлях життя і праці". Та невжеж передтим, значить перед скиненням царя, Скоропадський не міг знайти шляху до України, невжеж служба в російській армії хотяйби ґенералом стояла в колізії з любовю до своєї батьківщини (як що Скоропадський за таку уважав Україну)? Микола Аркас був також як відомо, російським адміралом а чи се перешкодило йому бути гарячим українським патріотом, чи се перешкодило йому працювати для своєї нації? Очевидно що ні. В Скоропадського вийшло инакше. Як довго на російському престолі сидів Микола II. так довго серце його билося для Росії, колиж царя скинуто, воно відразу знайшло собі шлях на Україну.

Після упадку царату щойно гетьманське серце мало право (а головно необхідність) запалати любовю до України, щойно тоді коли цар зрікшись престола за себе і свойого сина звільнив його від присяги. Якої? Служити вірно йому і Росії, хоронити його і імперію від всіх ворогів а в тому числі і від „Мазепінцов". Отже щойно після сього як Скоропадського звільнив цар від складеної йому присяги він полюбив Україну, бо передтим... любити він її не смів і не потребував.

А уявім собі таку ситуацію: цар — як сього бажав Керенський — був би виїхав

до Анґлії там відкликав свою абдикацію (такі наміри цар мав аж до смерти) і по певному часі при допомозі Антанти буввби начав збирати „русскі землі”. Його полчища булиб кинулися річ ясна і на Україну. Деж тоді бувби опинився Скоропадський чи в таборі царя чи в таборі українських „сепаратістов”, які булиб боронили самостійности України? Треба думати що і тоді присяга складена Миколі II. булаб обовязувала Скоропадського і він знова бувби опинився при боці свойого „Імператора”.

До попереду наведених слід Скоропадського слід додати формальну замітку. Цар вправді зрікся престола за себе і своїого сина, але від присяги складеної йому не звільнив нікого. Кінцевий уступ акти відречення царя Миколи чвучить: „Прізиваєм всєх вєрних синоф атєчества к ісполнєнію сваєво святова долґа пєред нім (себто перед його наслідником Михаїлом — А. К.) повіновєнієм царю в тяжолую мінуту всьонароднÍх іспитаній і памоч єму вмєстє с прєдставітєлямі народа вивєсті ґасударство Російскоє на путь пабєди, блаґоденствія і слави”.

В акті абдикації отже не має ні слова про звільнення когонебудь від присяги а навпаки є призив до всіх „вєрних синоф атєчества” підчинитися Михаілови і служити йому также як і Миколі. На другий день Михаіл також відрікся від престола, але і в його акті відречення немає нічого подібного до звільнення. — „...Прізивая блаґословєніє божіє, — пише він — прошу всєх ґраждан державы Російской падчінітся Врєменному Правітєлству, па пачіну ґосударствєнной Думи вазнікшему і аблєчонному всєй палнотой власті, впрєдді до таво, как созванноє в возможно кратчайшій срок... Учредітєльноє Собраніє своїм рєшєнієм аб образє правлєнія виразіт волю народа”.

Останний російський цар Михаіл вже не призиває як його брат Микола підчинятися Тимчасовому Правительству а просить і то не синів „атєчества” а горожан але се суті річи не міняє. Всі військові й надалі були звязані присягою, о скільки для їх цар був одиноким авторитетом, мусіли признавати і підчинятися сій владі, що прийшла йому на зміну.

Так в дійсности, як побачимо дальше, думав і Скоропадський. Колиж він говорить, що по відреченню Миколи від престола він був звільненим від присяги; міґ від тепер звернутися лицем до України і палко полюбити її[8]), то се очевидно треба приняти за софізм. Скоропадський, як доказує його пізніща діяльність, не тільки признавав і на дальше обовязуючою для себе складену колись цареві присягу але і докладав всіх сил, щоб сповнити його заповіт і вивести російську державу „на путь пабєди, блаґоденствія і слави”.

І в дійсности всі турботи Скоропадського від самого початку революції аж до кінця 1918 р. звернені виключно на ратування Росії. Щож до України то він, як вже було сказано, вправді „полюбив її дуже” але на український рух глядів як на інтриґу ворогів розвалити і ослабити Росію.

„В початку травня (1917 р. — А. К.) — розповідає Скоропадський — приїзджаючи автомобілем зі штабу 16-ого корпусу до Коломиї де стояв мій штаб я підвіз по дорозі якогось солдата, що був посланий од Українців депутатом на перший Військовий Український Зїзд. Цей солдат мене спитав, як я дивлюсь на питання, чи потрібно тепер Українцям відокремлюватись з частин і орґанізовуваокремі частини”.

Но і яку відповідь на се дав майбутній гетьман України. Сподіватися можна, що він, після уступлення Миколи II. великий український патріот, розуміючи, що Україні нема ніякого змислу боронити Росії, що її треба чимскоріще звільнити з під непрошеної „опіки”, що вона мусить негайно зорґанізувати свою армію — відкрив сьому салдатові — Українцеві очі на дійсність і порадив відокремлятися. Та де там. „Я йому відповів — пише Скоропадський, — що вважаю се небезпечним з погляду нашої військової сили („нашої військової сили” — то є російської армії — А. К.) і що переформування частин майже під огнем ворога йому може послужити на користь а нам (кому нам? Очевидно не Українцям — А. К.) може остаточно зруйнувати армію”.

Такий був погляд Скоропадського на українізацію частин російської армії на початку революції, таким менше більше він остався так довго доки сеї армії не стало. Сьому він протиставлявся де тільки мав нагоду. Колиж за українізацією його корпусу заявився головноко-

8) В розмові зі Скрипчинським Скоропадський сказав: „Що-ж до того, що я — Українець, то вірно се, що я дуже люблю Україну”...

мандуючий (південно-західнього фронту) ґен. Ґутор а опісля ґен. Корнілов то Скоропадський прямо зі сил вибивався, щоб тільки до сього не допустити. Проти українізації наводив він ріжні арґументи, колиж побачив, що вони не помагають начав лякати московських ґенералів тим що „український корпус, мовляв, стане серіозним фактором в українському рухові з яким Росії прийдеться рахуватись". Але і се замасковане донощицтво не мало успіху. „Я од Вас вимагаю українізації Вашого корпусу" — заявив йому на се Корнілов і майбутній український гетьман рад не рад мусів взятися за працю проти якої було його серце, його переконання і все його єство.

Не маючи ні крихітки зрозуміння, ні крихітки спочуття для ідеї українського національного відродження, ніякої віри в будучність українського руху і ніякої охоти служити українській справі, Скоропадський тільки під наказом принявся за діло, яке по його розумінню було зрадою Росії. Инша людина на його місці булаб поступила як і слід було поступити російському патріотові, яким був Скоропадський — себто відмовитися від сеї шкідливої для „атєчества" затії. Але Скоропадський не бувби собою колиб був спромігся на якийсь більше рішучий і самостійний крок. Російське начальство наказало йому українізувати корпус то він і взявся за українізацію а булоб сказало піти з тим корпусом в Київ розігнати Центральну Раду і провчити „хахлов" розуму то бувби і се зробив мабуть без вагання.

На се, що Скоропадський не був індівідуальностю не був людиною твердого і рішучого характеру і взагалі особою без особливих духових і моральних прикмет доказів з його діяльности можна знайти чимало. Се твердження відноситься не тільки до часів перед гетьманством але також і до часів коли він стояв на чолі Української Держави.

Скоропадський згадуючи в своїх спогадах про ґен. Грекова говорить о йому таке: „...Греков — людина безпринціпна, але з великим бажанням відіграти ролю, хоть для сього не мав потрібних волевих якостий". Сю характеристику можна зовсім добре прикласти і до Скоропадського з тим тільки застереженням, що ґен. Греков, як його неоцінювати як політика, як фаховець" оставляв Скоропадського далеко поза собою.

Звязавшись проти своєї волі і переконання а по наказам російських ґенералів Ґутора і Корнілова з українським рухом, Скоропадський начав уходити серед загалу російських патріотів за сеператиста і зрадника. Вони не знаючи дійсного стану були переконані, що українізацію свого корпусу вигадав сам Скоропадський і начали його ненавидіти. Підозріння в прихильности до українського руху, „сепаратизму" себто зради Росії майбутнього гетьмана незвичайно турбували: він тільки ждав нагоди, щоб з їх очиститися. Така нагода трапилася небаром.

В початках серпня Корнілов став верховним головнокомандуючим а його місце обняв ґен. Деникін. Скоропадського викликано в штаб фронту для обяснень. Там принято його дуже холодно, та слово по слові і Скоропадський вияснив свойому начальникові, що власне він з українізацією не має нічо спільного. — Українізація 34-ого корпусу, обясняв він Деникінові, вправді переводиться але на виразне побажання і накази його попередних начальників ґен. Ґутора і Корнілова, він же сам ані її не видумав ані їй не спочуває[9]).

„Через те — каже Скоропадський — коли ґен. Марков (шеф штабу ґен. Деникіна —А. К.) в присутности головнокомандуючого (Деникіна — А. К.) звертався до мене з запитанням: „А на якій підставі Ви се робите?" Я тільки мовчки показував на відповідний папір, підшитий до мого діла" — наче мовляв подивіться, і розсудіть чи я сьому винен. І дійсно Скоропадський до сеї „авантури" був зовсім непричетний. Він найбільше був проти українізації, проти викликування небезпеки для цілости російської держави а ту ні звідси ні звідти Деникін, Марків і инші російські патріоти зробили його самостійником. Такої обиди, бо „самостійник" в поняттю російських чорносотенців був синонімом зрадника, Скоропадський стерпіти не міг і документами доказав Деникінові, що він з нею не має нічо спільного.

---

9) Про сю зістріч зі Скоропадським ґен Деникін розповідає отщо: „Я викликав до себе ґен. Скоропадського і запропонував йому зменшити різкість ходу українізації а з окрема повернути права командному складові, або звільнити його з корпуса. Майбутьний гетьман заявив, що про його діяльність склалась хибна думка, мабуть на підставі історичного минулого родини Скоропадських, що сам він істинно-русскій чоловік, старшина ґвардії і цілковито чужий самостійності, виконує лиш доручене йому начальством завдання, котрому сам не співчуває". (Очерки русской смуты Том І. вип. 2. стор. 133).

Ся безмовна відповідь ґенералам Денікінові і Маркову се один з тих епізодів його життя, який найкраще освітлює його як „Українця" і як людину. Сей момент як не можна краще виявляє слабохарактерність будучого гетьмана, його боязливість перед відвічальностю і взагалі брак мужеських прикмет в його натурі а що найважніще його дійсні почування для України, яку він опісля назвав своєю батьківщиною.

В сьому моменті Скоропадський, як заляканий Петро Христа, вирікся перед російськими ґенералами не тільки України але навіть тієї тіни, що падаючи з історичнього минулого його роду могла поставити в сумнів його вірність російському „атєчеству".

Дальша його діяльність також не приносить ніяких змін в тому напрямі. За весь час своєї праці на становиську командіра українізуючогося корпусу Скоропадський й тільки журби має, щоб сей корпус вивести якнайскоріще на фронт для ратування — кого України? — Очевидні ні, бо після провалу офензиви Керенського ні Австрійці ні Німці не оказували найменшої охоти опускати своїх позицій і посуватися в глубину України з тої сторони отже небезпеки не було ніякої. Зате Україна була загрожена у нутрі в самому Київі, де люди світогляду Скоропадського, всякі Оберучеви і Кирієнки, грозили баґнетами справитися з українським сепаратизмом[10]). На тім внутрішнім фронті був загрожений дальший розвиток українського національного відродження і державної праці, на сей внутрішній фронт де наростала небезпека і з боку большевиків мусіли бути зосереджені всі українські сили, туди повинен був звернутися і перший український корпус.

Але що показалося. Коли деякі старшини начали вимагати від Скоропадського, щоб він повів корпус не на загально-російський фронт, якого держання для України власне було безпредметним а на Київ на охорону і підмогу Центральній Раді в боротьбі зі штабом Київської В. О. і большевиками то почули від його відповідь: ...„Я виконую накази головнокомандуючого" (російського — С. К.) і такого роспорядження не одержав". Так поступив Скоропадський в падолисті 1917 р. отже в тому часі коли в Росії влада була в руках большевиків, коли російські головнокомандуючі фактично не представляли собою вже нічого хиба історичні імена.

Що більше, коли стало ясно, що корпус на фронт таки не піде, Скоропадський заденунціював тодішнього ґенерального секретаря по військовим справам — Петлюру, перед російськими військовими властями, що він мовляв висилає в його корпус аґітаторів, які намовляють козаків, до страшного злочину в поняттю Скоропадського, бо до походу не на фронт а на оборону Київа і Центральної Ради.

В другій половині падолиста корпус одержав наказ остаточно вийти на фронт. Полки погрузились; Скоропадський ликував, але завчасно бо українські залізнодорожники замість відправляти ешелони на захід стали направляти їх на схід. Се збило його цілковито з панталику.

Він старався було з початку піти проти рішення корпусу і таки присилувати його відійти на загально російський фронт для оборони „родіни", але побачивши, що се йому зробити не вдасться погодився з доконаним фактом і дав також наказ своїм частинам перейти на лінію Шепетівка — Козятин — Христинівка — Вапнярка. Річ зрозуміла, що після сього Скоропадський знайшовся в дуже комічному положенню. Замісць провадити корпус за собою, він мусів плентатись тепер за корпусом, мусів надрабляти міною і вдавати, що се все, що случилось не є ніяким бунтом а випливом його особистого рішення і його заряджень. Що се була комедія гідна богів, можна собі уявити.

Не має сумніву, що колиб не зелізнодорожники — Українці і сі самі „шовіністично настроєні" прапорщики, яких Скоропадський так лає за їх національні переконання, то І-ий корпус буб би знова опинився денебудь на Збручі, був би знова приніс кріваву гекатомбу російському молохові а його командір був би мав ще одну нагоду перед всякими Денікінами, Марковими, Валуєвими, Корніловими і їм подібними, доказати свою вірність „родінє". Але І-ий корпус завдяки саме отсим українським шовіністам пра-

10) Полк. Оберучев начальник Київськ. Военної Округи, Кирієнко його помішник. Памятна масакра виїзджаючого на фронт укр. полка ім. Б. Хмецьницького се була їхня справа. Після Оберучева начальником Київськ. Воен. Окр. став ґен. Квецінський також великий ворог українства. Оберучев як доносили часописі помер в вересні 1929 р. в Ню Йорку.

ЗАРЯД КАНАДИЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО ТОВАРИСТВА.

Сидять з ліва до права: — 1. Пані М. Меґреґор, секретарка місцевого відділу Національної Жіночої Ради; 2. Пані А. Йонкерова, предсідниця Кнадийсько-Українського Жіночого Товариства; 3. Пані Р. Ф. Меквиліямс; 4. Сенаторка О. Кисілевська; 5. Пані Дж. Дик, предсідниця Стоваришення для Домашнього Добробуту. Стоять: — 1. Пані Е. Ситник, секретарка Канадийсько-Українського Жіночого Товариства; 2. Панна О. Перч, заступниця секретарки; 3. Пані Н. Дж. Брайс; 4. Панна Е. Кушнір, Делеґатка Української Євангельської Церкви; 5. Пані А. Якимищак, фінансова секретарка; **6. Пані Дж. В. Фодеринґтем.**

порщикам і зелізничникам пішов не туди куди його хотів повести Скоропадський а станув на захист Київа перед відступаючими з фронту большевиками.

Инша річ, що Скоропадський безцеремонно заслугу оборони столиці приписав собі. „Не прийми я швидкого і самочинного (??!!) рішення — хвалиться він — 2-ий ґвардейський корпус ще в падолисті напевно бувби в Київі". Наскільки оправдана ся несмачна авторекляма повище наведені факти говорять найкраще.

Після переходу корпусу на нове становисько. Скоропадський побув в йому ще щось біля місяця а колиж побачив, що тут вже нічо не вдається зробити тому для ратування Росії покинув його і подався в Київ.

В Київі в тому часі ходили вже слухи, що Центральна Рада робить заходи, щоб з Центральними Державами заключити сепаратній мир і се, як каже Скоропадський, Французів зглядно їхню військову місію незвичайно турбувало. Ґен. Табуї, начальник місії, вживав ріжних заходів, щоб до сього недопустити і робив все можливе для відновлення боротьби проти Німеччини і Австрії. Та уряд Центральної Ради не мав більше охоти (що правда ані змоги) запрягати Україну до воза франко-російського аліянсу і ґен. Табуї з ним до нічого не договорився.

Аж-ось в Київі зявився Скоропадський. У Французів, мав він як сам признається не злу репутацію і вони сейчас звернулися до його з офертою помогти їм ні більше ні менше тільки: скинути Центральну Раду, створити фронт проти большевиків і на ново підняти війну проти Осередних Держав. На сі пропозиції Скоропадський без вагання погодився; йогож переконання і пляни цілковито сходилися з плянами ґен. Табуї А що в сих плянах української держави не „передусматрівалось", се певне.

З того часу між Французами і Скоропадським началися конспіративні наради, пішли тайні засідання а коли до компанії притягнуло ще і представників польського корпусу (Чехи — держалися з боку) здавалося, що діло стоїть як на найкращій дорозі. Та Французи нагло, через щось, охололи до своїх плянів і зі змови вицофалися. Тим робом і замисли Скоропадського ратувати Росію, ще раз пішли в шкереберть...

Требаб справді, дуже наївної людини, яка би повірила запевненням бувшого гетьмана нібито його змова з Французами і Поляками проти Центральної Ради мала на меті виключно добро України. „Під сей час була проголошена самостійність України. Се між иншими — стверджує Скоропадський — не подобалось Французам". Можна собі отже уявити як булоб виглядало „ратування України", до якого забирався Скоропадський, колиб йому було дійсно пощастило ще тоді (в січні 1918 р.) при помочі Французів, що скаженіли на український сепаратизм, при помочі Чехів і Поляків повалити Центральну Раду і завести військову диктотуру. Нічого й казати, що тоді щойно Україна булаб вийшла на шлях „ладу і порядку". Так принайменше має відвагу запевняти Скоропадський.

Через що Франція закинула свій плян і дальшу співпрацю зі Скоропадським певно не знати. Може бути тому, що вони побачили безвиглядність реалізувати свою затію а може й тому, що пізнали Скоропадського блище. Французи, лучші знавці людей чим Німці мабуть зорієнтувалися, що з такою диктатурою, яку мав персоніфікувати будучий гетьман не далекоб вони заїхали.

Небаром після сього Київу загрозили большевики і Центральна Рада виїхала з його на Житомір а звідтіля на Сарни. Метнувся і Скоропадський, щоб десь заховатися. З Київа виїхав він найперше в Білу Церкву, відтак в Звенигородщину з міною нібито щось зорґанізувати проти наступаючих большевиків але колиж побачив, що нігде немає поля для прикладення і використання своїх „орґанізаторських таланів" забрався аж у Бердичів. Звідси мав він намір пробратися в Житомір та було пізно. Большевики мали вже в своїх руках майже всю Правобережну Україну. Зрезиґнувавши з дальших спроб видістатися з большевицького заливу, повернув Скоропадський в Київ. Там мав він багато знакомих і там міг переховатися найбезпечніще.

Через два чи три тижні в столицю Україну увійшло німецькі і українські війська. Скоропадський вийшов зі своєї криївки, знова окружився веселим товариством безробітних російських старшин і начав на ново думати над „ратунком України". Знова пішли тайні збори, конвентиклі, наради при співучасти переважно таких „українських патріотів", що згуртувалися пізніще в „Профісі" і по ріжних „русских саюзах".

Пляни державного перевороту, що кувалися в сьому гурті „українських" патріотів не були ні поважні ні страшні і певно булиб скінчилися тихим пшиком колиб не Німці. Як дивилися на Україну і до чого зміряли військові німецькі круги а зокрема київська німецька Оберкоманда ми вже говорили. Працюючи в напрямі відновлення „єдиної неділимої" Росії і царату в напрямі розбудування України до всеросійського Піємонту, щоб її пізніще віддати на поталу відновленої Росії, німецька Оберкоманда в Київі для заслонення тимчасово своїх властивих намірів звернулася до Скоропадського з пропозицією відіграти ій якийсь час ролю української сильної влади. І Скоропадський (як недавно Французам) дався намовити.

Дальший хід подій загально звісний: 29 квітня „українське селянство", обрало Скоропадського своїм гетьманом і він зі своєю веселою, дотепер напів законспірованою компанією взявся за „будову і укріплення української держави".

Як виглядало се будування і укріплювання української держави за гетьманування Скоропадського суспільність памятає, треба надіятися, ще добре. Часи коли українство переслідувалося не згірше чим за царату, коли вияв національних почувань в якій небудь формі люто каралося гетьманською адміністрацією, коли над українським селом стояв плач, стогін, розпука і нагайка диких, розгуляних, пяних і озвірілих карательників, коли за одно українське слово можна було наложити головою (як се мало місце в Полтаві з одним залізничником — Українцем) не так далекі щоб їх можна забути.

Треба дійсно великої безсовістности щоб, як се робить дехто з наших гетьманців, твердити і старатися переконувати українську суспільність, що української держави не було ні перед сим ні потім а була вона тільки за гетьмана Скоропадського, щоб доказувати, що з упадком Скоропадського „перестала формуватися українська нація[11].

Як виглядало на Україні за Скоропадського, як українську державу будували його веселі компаніони — собутильники надто добре звісно, щоб над сим розводитися, тут ширше. Але одно слід замітити при сьому а саме: в нас принялося чомуто переконання будьтоби за режім квітень — падолист 1918 р. винен не гетьман а адміністрація тобто всякі ґубернські і повітові старости і т. д. Гаразд! А хтож понаставляв сю хмару ряних російських чорносотенців і заклятих ворогів української нації — старостами? Гетьманське правительство — так, але правительство було залежне від гетьмана і коли воно потурало гульні бувших царських урядників, приставів ісправників і всяких инших царських ступайків то хиба гетьман Скоропадський може вмити руки від сього всего, що вони натворили?

Дуже часто можна стрінутися зі закидом, що гетьман мав якнайкращі побажання і наміри але не міг їх здійснити бо українські політичні партії відмовилися підпирати його чи співпрацювати з його правительством. Закид зовсім безпідставний. Гетьман прямо не бажав мати нічо спільного з українськими політичними партіями і спроби з їхнього боку знайти якесь з ним порозуміння все розбивалися о його опір притягнути їх до співпраці.

А чому? — тому, що остаточні ціли політики гетьмана і Оберкоманди, якої він мусів слухати були зовсім протилежними цілям українських політичних партій. Оконечною метою сих останніх (за винятком скрайніх лівих ес-ерів) була самостійна, суверенна і сильна українська держава а гетьман глядів на Україну як на етап при відбудові „єдиної неділимої" Росії.

„Тепер, після пережитих Росією заворушень — говорив гетьман в своїй грамоті, з дня 14. XI., що ліквідувала самостійність української держави — умови її майбутнього істнування повинні, безумовно змінитися. На инших принципах, на принципах федеративних повинна бути відновлена давна могутність і сила Всеросійської Держави. В сій Федерації Україні належить зайняти одно з перших місць, бо від неї пішов порядок і законність в краю і в її межах перший раз віджили всі принижені і пригноблені большевицьким деспотизмом громадяне бувшої Росії".

А трохи дальше в сійже грамоті говорилось: Їй (Україні — А. К.) першій належить виступити в справі утворення

11) О. Дністровський: Національне самогубство. „Поступ" (Львів) ч. 1. з 1929, стор. 19 а також деякі подібні місця з Липинського „Листів до братів Хліборобів".

Всеросійської Федерації, якої конечною **метою буде відновлення Великої Росії".** Тим замкнувся льоґічний ланцюх особистих і політичних почувань „гетьмана України" Павла Скоропадського. Його мрії, о скільки до голосу був не зголосився український народ на чолі з Директорією, були осягнені. Велика Росія дотепер фактом почала була ставати реальною дійсностю. Дорога всім російським патріотам „Малоросія" повертала знова на лоно своєї матушки - Росії.

По рецепті виписаній Скоропадським, Україна ставала членом російської федерації і ніби всетаки задержувала за собою певну окремішність і певні права але кожний розумів, (Скоропадський також), що як тільки Німці повернуть домів а їхнє місце займуть донські козаки або деникінські банди то федерацію поминай як звали.

Гетьман в своїх спогадах говорить, що федерацію проголосив він не добровільно а тільки примушений до сього обставинами. Виходить, що колиб не сі „обставини" то він бувби ніколи не зрезиґнував зі суверенности і самостійности України. Таке виходить з його слів. — Та послухаймож, що говорять люде, яким гетьман звірявся зі своїми поглядами і плянами.

Ґенерал Краснов, під той час отаман Всевеликого Війська Донського, з яким Скоропадський в дні 3-го падолиста на станції Скороходова біля Полтави мав конференцію оповідає отщо: „Після снідання в гетьманському потязі й загальної розмови, що дотичила головним чином постачання Донської Армії, гетьман залишився сам з Отаманом (Краснов о собі — А. К.) і тут, в щирій розмові, висловив свої політичні погляди на майбутнє Росії. „Ви звичайно, розумієте, — казав гетьман — що я, фліґель-адютант та ґенерал Його Величества, не можу бути щирим Українцем і говорити про вільну Україну"[12]).

Скоропадський говорив правду. Він нащадок сумної памяти гетьмана Івана, що перший з української старшини після виступу Мазепи проти російської деспотії, припав до стіп Петра, він фліґел-адютант царя і чоловік „чісто русской культури", як о йому свідчить герцоґ Лейхтенбергскій[13]) ніколи й думки не допускав, що Україна може бути самостійною державою зовсім независимою від Московщини.

Згаданий вже герцоґ Лейхтенберґскій, ряний чорносотенець і як себе реклямує, великий приятель Скоропадського до котрого в дім заходив він „каґда только захатєл" нарікає на своїх земляків, що вони не хотіли зрозуміти добрих намірів Скоропадського і поборювали його за „введення української мови і проголошення самостійности України[14]). „Але щож иншого міг він зробити — питає герцоґ — коли се було неминучою умовою німецької підтримки".

Про політичні погляди Скоропадського сейже самий герцоґ, старий друг гетьмана, оповідає слідуюче: „Коли Скоропадський під натиском Німців, був позбавлений змоги відкрито сказати — як се робив отаман Краснов, — що незалежність України буде тривати тільки до сеї хвилини, доки в Росії — федеративній чи ні (!!) — не відновиться дійсний уряд, то тепер можна сказати вже голосно, **що така була таємна думка гетьмана від самого початку його виступу.** В незалежній, орґанізованій Україні він бачив ядро, довкола котрого одного гарного дня згуртуються всі творчі сили всіх частин Росії, щоб звідси зломити большевизм і створити нову Росію, в котрій незалежна Україна стане, в случаю потреби (!!) автономною частиною російської федерації. Як що Установчі Збори завелиб конституцийну монархію, то гетьман відіґравби ролю другого Богдана Хмельницького, що в 1654 році привів українських козаків під берло царів. І коли після розгрому Німців Скоропадський виступив з заявою (герцоґ має на думці Грамоту Скоропадського з дня 14-го падолиста — А. К.) **то він лише висловив свою дійсну думку, своє дійсне почуття"**[15]).

Все се, що розповідає герцоґ Лейхтенбергскій — правда від початку до кінця з сим тільки застереженням, що Німці а власне їхні військові круги не дозволяли Скоропадському розкривати своїх дійсних думок і замислів не тому, що їм за-

---

12) П. Н. Краснов: Всевеликое Войско Донское („Архив русской революціи". Том V, стор 237).

13) Герцоґ Г. Н. Лейхтенбергскій: Воспоминания об „Украинѣ", стор. 29. — Герцоґ помер сього року літом в своїх добрах в Баварії.

14) Гетьман самостійности України не проголошував — се було зроблено перед ним IV-им Універсалом Центральної Ради.

15) Герцоґ Лейхтенбергскій: тамже, стор. 31—32.

лежало на самостійности України або тому, що вони були проти великої Росії а з тої причини, що завчасне скинення зі себе маски булоб могло пошкодити і перехрестити їхні пляни.

Сього, на жаль, як каже герцоґ Лейхтенбергській не розуміли його земляки і думаючи (се впрочім думали не всі з їх, деякі знали в „чом дєло”), що Скоропадський дійсно неулічимий самостійник поборювали його. Багато з їх навіть вже тоді коли він проголосив федерацію йому недовіряло.

Менш-більш в сьому самому змислі говорить про Скоропадського і ґен. Черячукін, тодішній посол Всевеликого Війська Донського на Україні.

„Не посідаючи видатної вдачі та міцної волі — говорить він — звязаний з Німцями умовою[16]) і завдячуючи хліборобам[17]) своє обрання, гетьман підпорядкувався цілковито впливам останніх і, виконуючи їхні побажання, поплив за течією не зваживши інтересів більшости себто селянства й без особливого протесту терпів господарювання Німців... Як російський ґенерал він болів душею з приводу розєднання Росії. Відограючи ролю голови незалежної держави, що стреміла відокремитись від Росії, він одночасно з сим був готовий цілковито допомогти Добровільній армії, що проголосила своїм кличем: „єдину, неділиму” і широко відчинив браму гостинности тим, хто не співчував відокремленню України від Росії, тим, хто вважав відокремлення актом державної зради”[18]).

Вершком і короною одначе політичних подвигів і діяльности Скоропадського як гетьмана України є його заява перед одною російською делеґацією: „Так панове, —мав він сказати сій делеґації,—я звичайно стою за самостійну Україну. Але сю самостійну Україну коли надійде час я покладу до ніг Його Імператорського Величества”.

Задля обєктивности при сьому слід зазначити от що: російський публіцист Наживін, який наводить сі гетьманові слова в своїх „Записках о революции” (стор. 156) сам в згаданій делеґації не був і повищу заяву Скоропадського наводить з чуток. Можливо, що гетьман виразився і дещо инакше але змисл його слів, судячи по сьому, що о иому росказує його старий друг герцоґ Лейхтенбергскій, ґен. Краснов і ґен. Черячукін певно не був далекий від змислу сеї енунціяції, яку цитує Наживін.

В звязку з сим одначе варта згадати ще одну незвичайно цікаву подробицю. Після виходу іменно „Запісок о революції” на сторінках „Русскої Лєтописі” — (Том II. стор. 179) появилась на сю книжку рецензія з під пера російського публіциста Корева також знакомого з гетьманом Скоропадським. Отже сей Корево навівши повищі слова Наживіна зглядно Скоропадського додав від себе до їх таке характерне доповнення: „Тому хто пише сі рядки (то є Коревові — А. К.) також доводилося перебуваючи в Швайцарії в 1919 р. розмовляти з ґен. Скоропадським і звичайно не в йому сепаратисти знайдуть собі прибічника”. Значить слова сказапі гетьманом російській делеґації таки не є вигадкою...

Ревеляції Корева набирають ще більше пікантерії супроти факту, що рівночасно з сим бувший гетьман в інтервю з одним співробітником швайцарської часописі „Gazette de Lausanne” (ч. 287 з 15-го жовтня) представив себе українським потріотом і самостійником[19]).

В загалі з доволі великого числа заміток російських політичних і військових діячів, які відносяться до бувшого гетьмана, таких, якіб говорили про його як Українця і прихильника самостійности України — немає.

В одному тільки випадку мав гетьман заявитися навіть перед російським ґенералом за самостійностю України. О сьому незвичайному факті розказує еґн. Деникін. „До того часу (то є до початків гетьманьства — А. К.) — каже він — відноситься розмова гетьмана з одним з видатніщих російських ґенералів. На його питання чи се правда, що гетьман приняв свій пост виключно з ціллю зєдинення України (в ориґіналі: „Малоросії — А. К.) з Росією — ґен. Скоропадський відповів заперечуючо: „може бути в далекій будуччині се станеться але сейчас я буду стояти на становищі самостійно-

16) Ся умова подана в Уривку зі „Споминів” гетьмана Скоропадського. (Порівнай „Хліборобська Україна” кн. IV. стор 81—82).

17) Тут під хліборобами треба розуміти „Союз земельных собственников”, то є союз російських і польських дідичів на Україні.

18) Донская Літопись. ч. 3. стор. 170.

19) Порівнай: Розмова з Гетьманом Павлом Скоропадським. („Хліборобська Україна”. Збірник II—IV. стор. 182—184).

сти України. (Бесіда ґен. Х. з Шульґіном[20]).

Сього рода заява гетьмана хоть і як вона двозначна моглаб всетаки до певної міри ослабити ті неприємні враження, які виносить кожний Українець зі спогадів ріжних російських діячів відносно намірів Скоропадського знищити самостійність української держави. Вона безумовно промовлялаб на його користь. — Але щож, розмова Скоропадського з російським ґенералом Х. (Ікс) передана Денікіном зовсім фалшиво. Слід знати, що саме ґенералом „Ікс", якого „просили" бути українським міністром війни і перед яким гетьман заявився за самостійностю України принайменше на якийсь час був не хто инший як російський ґенерал, співробітник Деникіна і великий ворог України — Лукомський. А що в дійсности сказав йому Скоропадський дотично України довідуємося з його таки спогадів. „Після сніданку гетьман запросив мене до себе в кабінет — розповідає недойшлий кандидат на укр. міністра війни — і дуже гаряче почав мені пояснювати, що він згодився бути обраним гетьманом лише тому, що, на його погляд, се був кращий вихід зі створеного становища; що він не „щирий Українець", що вся його праця йтиме на створення порядку на Україні, на створення доброї армії і що, коли Великоросія позбудеться свойого большевизму, — він перший піднесе свій голос за обєднання з Росією, що він чудово розуміє, що Україна не може бути самостійною, але обставини такі, що йому **тимчасово треба удавати з себе, щирого Українця"...** Після сього — розповідає дальше Лукомський — цілковито для мене ненадійно запропонував мені бути в його правительстві военним міністром[21]). Ось так в дійсности виглядала самостійницька заява гетьмана перед російським ґенералом „Ікс".

Для доповнення хору голосів російських діячів, по більшій части приятелів гетьмана, що освітлюють дійсні його політичні погляди і пляни відносно запропащення України наведемо ще одно місце зі спогадів ґен. Деникіна.

„А в сейже час (9-го жовтня) представникові Добровольчої Армії, полковникові Неймірку — розповідає Деникін — при „случайній стрічі", устроєній самим гетьманом в помешканню його адютанта ґрафа Олсуфєва він говорив: я русскій челавєк і русскій офіцир; мені дуже неприємно, що без огляду на ряд заходів з моєї сторони навязати якінебудь зносини з ґен. Алєксєєвим (орґанізатором т. з. Добровольчої Армії — А. К.) за винятком нічо не означаючих писем я нічо не одержую.. **Силою обставин мені приходиться говорити і робити зовсім не се, що я почуваю і чого я хочу**[22]). Я глядів і гляджу певно і се знають мої близькі, настоящі русскі люде, — що я будучність України бачу в Росії. Але Україна повинна увійти як рівна з рівним на умовах федерації"[23]).

Думаємо, що наведеного вповні достаточно для вирішення питання: чого хотів і куди йшов Скоропадський від самого початку російської революції. Що самостійність України і незалежність її Росії не лежала в його хотінню, се певне. В своїй грамоті з дня 14-го падолиста Скоропадський, як слушно підносить герцоґ Лейхтенбергскій, висловив свої дійсні почування, почування російського патріота, якого душа боліла ізза розєднання Росії.

Безумовно, сим енунціяціям зробленим в інтімних розмовах зі своїми російськими приятелями можна протиставити публичні заяви гетьмана в яких взявся він берегти самостійности української держави. „Передайте народові, що скорше мене побачуть трупом — сказав Скоропадський делеґатам від зїзду комісарів, дня 14-го липня — ніж я відречуся від державної самостійности України"[24]). Але треба памятати, що Скоропадський „відограючи ролю голови незалежної держави", як каже ґен. Черячукін не міг инакше говорити перед світом. Публично він заявляв се, що пасувало до його „ролі" а інтимно се що дійсно думав і почував.

Сторонники гетьмана придумали навіть теорію по якій стараються розмежувати субєктивні наміри Скоропадського від обєктивних фактів. Гетьман, запевняють

---

20) А. И. Деникин: Очерки русской смуты. Том III. стор. 35.

21) Ґен. А. Лукомскій: Из воспоминаній „Архив русской революціи". Том V. стор. 180—181. Про свої звязки з Шульґіном і розмову при співучасти Милюкова згадує Лукомський на стор. 187.

22) А Скоропадський в своїх спогадах запевняє, що тільки обставини змусили його проголосити федерацію.

23) А. . Деникин: Очерки русской смуты. Том III, Май. — Октябр 1918 года, стор. 36.

24) В. Андрієвський: З минулого. Том II. Частина 1, стор. 112.

вони, бажав Україні тільки добра і всіми силами старався укріпити її самостійність але мусів числитися з реальними обставинами.

Се говорять вони тепер, бо за гетьманування Скоропадського навіть теперішні його гарячі приклонники зовсім инакше дивилися на його діяльність.

В. Андрієвський також український монархіст чи пак гетьманець (але не напрям ку Скоропадського) розповідає цікаві речі про відносини українських демократів - хліборобів (сих самих, які помагали Скоропадському валити Центральну Раду) до гетьмана в 1918 р. Сергій Шемет приміром, один з головних і найблищих співробітників Скоропадського на еміґрації їздив навіть в Одессу до Французів з меморіялом в якому його партія рішучо осуджувала політику гетьмана[25]). Подібно брат Сергія Володимир також не одушевлявся гетьманом і в розмові з Андрієвським, осінню 1918 р. „не перебирав у висловах" на його адресу. Які мусіли бути сі вислови видко з того, що Андрієвський не може їх повторити, бо — „в літературній мові — як він каже — їх уживати не принято"[26]).

Коли дехто з гетьманців - Скоропадківців і дійсно вірить, що гетьманові залежало на самостійности України то се тому, що Скоропадський свою пряму ціль: обєднання України з Росією старався осягнути доволі скомплікованими засобами. В сьому і лежить основа непорозуміння.

Ідеольоґ українського гетьманства В. Липинський розріжняє два періоди в діяльності Скоропадського як гетьмана: — „українсько - державний при кабінеті Лизогуба і російсько - федеративний протофісівський при кабінеті Гербля[27]). Колиб погодитися навіть на се, що перший період гетьманщини був справді будуванням української держави, то другий був її ліквідацією зглядно спробою „возстановлєнія єдінства" роспилившоїся на части російської імперії. Се є факт, який навіть оспорювати не приходиться. Але чомуж тоді Липинський а за ним безкритично і всі Скоропадківці кидають громи на Директорію за її повстання проти гетьмана?

Липинський твердить, що Директорія „піднявши повстання проти гетьмана розвалила свою державу"[28]) а власне по його поглядам українську монархію. — Деж була ся українська монархія після 14-го падолиста? Її очевидно вже не було і тому так представляти справу як представляє Липинський і його однодумці значить — безцеремонно, щоб не сказати більше, перекручувати історію.

Слушно каже український монархіст В. Андрієвський що: „ототожнювати правління ґен. Скоропадського з українською монархією можна тільки в цілі дискредитації ідеї української монархії і монархістичної ідеї".

„Може бути, що українська монархістична ідея має перед собою будучність, але се певне, що її розвиток і скріплення під прапором Скоропадського не є можливий".

---

25) В. Андрієвський: Тамже, стор. 195.

26) Як вище, стор. 205. При сьому варта пригадати також деякі місця з переданого гетьманові Українським Національно-Державним Союзом меморіялу з дня 24 травня. В одному місці сього меморіялу читаємо таке: „В новий кабінет міністрів ввійшли російські кадети, октябристи та взагалі представники тих громадських не-українських ґруп, які завжди ворожо ставилися до українського руху і до української державности, поборювали їх з угіх сил в імя „єдиної, неділимої Росії". А в другому: Нова адміністрація відкрила скрізь похід проти українства й українського руху, припиняє діяльність „Просвіт"; українські діячі, а то й *просто свідомі Українці на провінції переслідують і арештуються*. Нарід має всі підстави переконатись, що йде рішуча і безоглядна *реставрація старого ладу в національнім* і соціяльнім розумінні. Уряд провадить таку політику, як би революції зовсім не було, і цілком іґнорує утворену революцією свідомість народніх мас". Сей акт обвинування гетьманщини Скоропадського підписала була: Партія Демократів-Хліборобів, себто сі люди, які сьогодня гетьманство Скоропадського називають одинокою дійсною українською владою.

27) В Липинський: Листи до братів хліборобів: „Хліборобська Україна". Збірник I. стор. 7—8.

28) Як вище, стор. 16.

Синок: — Знаєте тато, що я навіть не крикнув у дентиста!

Батько: — Так? — То маєш доляра, якого я тобі обіцяв. А чи довго лікар виривав тобі зуба?

Синок: — Ні бо дентиста не було дома!

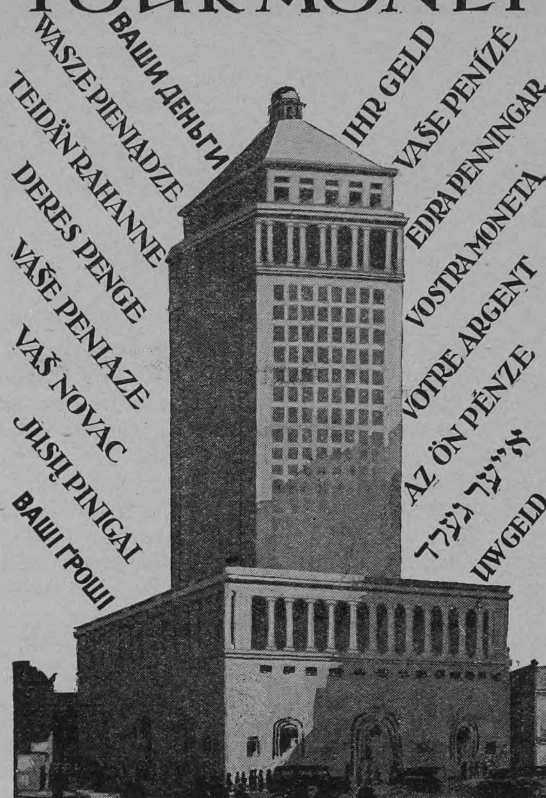
— Пане Пампущинський, ви виділи як Федько і Семко билися колами по головах?

— Так.

— А чомуж ви не пробували їх успокоїти?

— Бо там не було третього кола.

YOUR MONEY

Кожного майже дня читаємо, що люде потратили свої гроші через те, що переховували їх у непевнім місци або дали їх до переховання людям, незаслугуючим на довіря. Не держіть тому своїх грошей при собі або в Вашім домі або склепі, де наражаєте їх на втрату, бо можуть їх там зрабувати, або можуть вони там згоріти.

Найлучшою забезпекою для Вашого гроша буде вложення їх до нашого банку, The Royal Bank of Canada, як се вже робить багато людей. Банковий рахунок можна розпочати, вкладаючи до банку оден доляр ($1.00) або більше. Понад сімсот міліонів долярів, що творять ощадности тисячів мущин і жінок у Канаді, полишається щоденно в безпечнім переслованню у вкладках, у 800 філіях The Royal Bank of Canada.

Держання Ваших грошей у The Royal Bank of Canada є забезпекою для вас. Ваші гроші мають за собою повну ґарантію цілого майна нашого банку, яке складається з поверх девять сот міліонів долярів. Ми переховуємо лише їх для Вас і Ви можете вибрати свої гроші частинно або цілковито, коли потребуєте їх, одначе чим довше Ваші гроші остають у банку, тим більше вони зростають, бо ми платимо відсотки від якоїбудь суми, вложеної до банку.

Кожна філія The Royal Bank of Canada буде старатися помогти Вам завжди з приятностю, коли схочете вислати гроші до дому або в Канаді. Гроші можна буде вислати почтою, через радіо або каблем і їх виплатиться адресатови в американських долярах або в такій валюті, в якій будете бажати й то через довіря гідний банк.

Ми маємо аплікації в вашій рідній мові.

The Royal Bank of Canada

Кальман Міксат.

ЩЕ КОЛИ ЛЮДЕ З ЧУБАМИ ХОДИЛИ...

(Мужицьке повстання).

Янош Каморнокій торгував волами. Дурні, рогаті звірята вже тоді вивдячувалися своїм катам і дали Каморнокієві таке майно, що він, після суперечки з хінкою, виніс у безбожній буті та чвані повний полумисок срібняків на бурякове поле й почав сіяти гарну, брязкучу монету.

— Так, нехай раз також на літкайській землі ростуть гроші.

Його жінка визбирала, розуміється, мерщій із челяддю срібло, але сільська молодь іще й сьогодні ходить шукати грошей на буряковому полі.

Гроші росли справді, тільки не ті висіяні, але, навпаки, полишені вдома, так, що Капорнокій говорить часто в своїй гордости:

— Навіть сам пан Біг не може мати багато більше від мене.

Але ще більш, як на своє багатство, був він пишний на свою дочку Юдиту. Коли ся виросла на дівчину пречудової вроди, почала жахати його та гадка, що якийсь молодий чоловік може в ній залюбитися й узяти її за жінку.

Ні, ні, вона вийде заміж або за наджупана, або за князя королівської крови. Инший не дістане її, так мені, Боже, поможи!

Говорив се так зчаста, чи то з великої любови до дитини, чи то в гірких думках про майбутню з нею розлуку, аж під конець перемінилося се в нім у манію, в навіженство, в справжню idee fixe.

Коли тим часом члени королівської семі не дуже квапилися приїздити до Літкай, а старший жупан був жонатий, почав панянський вінок уродливої й багатої Юдити дещо вянути. А прецінь стільки юнаків дивилося тужно на її стрункий, рівномірний стан, на її вимовні очі, на її червоні, жадливі вуста й лагідний, приязний усміх!... Та навіщо се здалося, коли сі очі світили що-найменше для вельможі, а усміх міг мати значіння тільки у відношенні до наджупана?

В часі сього оповідання був старшим жупаном комітату Степан Бікій, можний пан і не можна було навіть подумати, щоби хтось міг його висадити з того місця. Таким потентатом могла бути хіба тільки смерть.

Правда, земства комітату не любили його, але тоді ніхто ще не знав способу, так, як тепер, позбуватися невигідних урядовців, висилаючи їх як послів.

Так справи стояли. І щоб Юдита могла вийти заміж, мусів умерти або старий Капорнокій, або наджупан. Але на се не було, очевидно, найменшого вигляду, бо обидва тішилися добрим здоровлям і — немов би за спільною між собою змовою — гладшали і круглили чим раз то більше.

Тепер я, як новеліст, маю чейже право, колиб також недуга нічого їм не вдіяла, спрятати їх із дороги яким небудь родом смерти — відповідно до потреби — але не зроблю сього, бо я ще ніколи, навіть в оповіданні, не вбив чоловіка.

В сих обставинах міг тільки припадок принести зміну положення. І спдаві приключилося, що Бікій після маловажної словної перепалки вдарив у лице й вигнав із служби комітатового реєстратора, Михайла Борія. А зачіпатися з родиною Боріїв була небезпечна річ, бо вони любили віддавати назад.

Михайло Борій не був лихий чоловік, але трохи впертий і біснуватий. Він був добрий урядовець, держав свої книги в найліпшому порядку й точно затягав мадярські подання разом із коротким змістом. Кажу мадярські, бо коли впливав німецький документ, то по звичаю відкладалося його набік, з означенням „німецьке письмо". Їх зміст був у ті часи старому жупанатові зовсім байдужий.

Але небеса карають несправедливе поступування і так почали нараз діятися на прочуд дивні речі.

Гаврило Борій, батько Михайла, знай-

шов у замку Кельке старий, запліснілий пергамен, рукопис умерлого перед трьома сотнями літ ченця Лаврентія, в якому той же віщував, що колись буде верховодити старий жупан із таким лисим тімям, як коліно, і тоді пів комітату вимре на холєру. Вірующі догадалися зараз з острахом, що тим лисим є мабуть Степан Бікій.

Але на сьому ще не конець.

Біля славного скельного джерела, де літкайський ліс межує з бором Тульпаді, розділилася перед Михайлом Борієм, який вештався там, скалина й виступив старець із снїжно-білою бородою. Старець сказав:

— Мій любий сину Михайле, приходжу до тебе як висланець Бога, до тебе, якого Всемогутній вибрав, щоб ти спас людство від близької гибелі. Від нині являтися буду що-четверга, коли тільки, прийдеш, а мої слова відкриють тобі волю Господа. Збери народ і подай йому до відома те, що ти чув.

Михайло Борій прийняв небесне веління і вступив у ряди святих.

Чутка про сю чудову подію росповсюдилася скоро між забобонними верховинцями і тисячі та сотки тисячів їх ішли до святих скель на прощу що четверга, який був узнаний за свято.

Духовники вганяли злякані до жупанату, щоби сей зарадив якось такій безбожности, але сей ділав дуже поволі, коли тут росходилося про божу справу; аж тоді, коли небезпека змоглася вже аж по дахи комітатської палати, почав жупанат поступати енерґійніше.

А святий старець виявив ізнов одного четверга:

— Коли Бікій остається далі на чолі жупанства, то цілий комітат буде спустошений голодом і заразою.

Народню масу пройняв дивний релігійний фанатизм. Так, як би се лежало в повітрі, захопила й одушевила всіх нараз відвага. Малося враження, що відвагу втягнено разом із повітрям у легені. Се було щось просто незрозумілого.

В кожному селі орґанізувались і збиралися мущини, збройні в коси й вила. Мініятурні армії мандрували скрізь по літкайських лісах, щоби відтіля втиснутися й увійти до столиці комітату та зажадати смерти Бікія.

— Куди йдете? — спитався дикої зграї Андрій Фаркаш, багатий земельний власник.

— Ідемо знищити комітатську палату й зажадати нового жупана — відкрикнув старий Борій, який мабуть глибоко замачав руки, як і гроші Капорнокія, при орґанізації повстання, так, що й одні й другі були ймовірно головною пружиною розрухів.

— А когож ви хочете мати, дядьку Борій? — розвідувала Юдита.

— Кого, моя дитино? — відповідав старий із захватом — як би ти над своїми гарненькими вустоньками мала вуса, то ми напевно вибралиб тебе.

Одначе Капорнокій уже вишукав собі наслідника, який також зараз мав би посватати Юдиту.

Тим часом уродливій дівчині стискалося болізно серце на саму думку, належати до кого иншого, ніж до Михайла, що тепер заплутався в дуже небезпечну гру. Колиб Бог, із якого він тепер кпився та якого підняв на свої глузи, не охоронив його, то справа мусіла би скінчитися дуже погано.

Батько не догадувався, що Юдиту вело до тих товп людей та що се зростаюча пристрасть кермувала її кроками, він думав, що се для неї забавний жарт, підохочувати молодого Борія до того, щоб повалити старшого жупана й навіть у снї не булоб йому прийшло на гадку, що вона саме такими благающими словами говорила:

— Покинь затуманювати народ! Побачиш, що твій божевільний плян помсти приведе тебе до згуби. Тороню за кожним разом, коли бачу, як баби цілують рубець твоєї опанчі.

А коли Михайло, стоячи на скелі, проповідував до товп вірних, вона клячала тихо під самотним деревом і благала Бога, щоб заткав собі вуха, молилася, щоб Бог не тямив йому його гріхів.

— Не слухай його, мій Боже, не слухай його! Ти, всевідучий, про се одно хотій не знати!

В один четвер по полудні зібралися в літкайському лісі ворохібники, мущини, жінки й діти, всі загалом бунтарі, з косами й вилами в руках, із вервицями на шлях. Це було старе бойовище. Ракоцій боровся там проти німецької піхоти і подеколи можна було ще до тепер знаходити рештки костей на землі. Після нагальних злив, після сильних і напірних дощів роскладалися спорохнавілі, збілілі кости й котилися з шелестом по сухому листю.

Тут то саме закінчив Капорнокій одну із своїх підбурюючих бесід отсими словами:

— Будьте відважні, братя! Як би жупанат не згодився, то йдемо аж до короля й прохаємо його дати нам иншого наджупана.

Сю думку підхопив гаряче Франко Самор із малого Кіра та сказав:

— Як підемо до короля, то теж надаремне не будемо туди трудитися. Кажу вам, пощо нам отсього цілого величезного комітату зі Словаками, котрі підходять до нас акурат так само, як воловина до оксамиту, або котрі окрашають нас, як квітка кожушину? Коли ми вже раз при сьому, то треба щось робити. Створимо собі окремий комітат. Нехай Бікій останеться при тих, ми виберемо собі другого наджупана.

Предложення Франка Сомора було прийняте з ентузіязмом.

Мущини кидали капелюхами вгору й кричали:

— Так буде добре! Нехай живе літкайське жупанство!

Янош Капорнокій ударив себе гордо в груди:

— Я за свої власні гроші збудую комітатську палату на пятьдесять двоє вікон і дванадцять коминів!

— Ми так, наче кусник цукру в роті Словака, — сказав другий. — При кожному диху вриває його язик дещо для себе, аж нарешті не останеться з нас нічого цілковито й буде по нас. Утворім собі власну державу!

— Сам король тішитиметься, — говорив третий, гикаючи й затинаючись, — принаймні один буде порядний комітат, а в ньому самі порядні люде.

Сотки й сотки кіс вилискувалися в повітрі за кожною новою бесідою, а гори відгукувалися від захвачених, фанатичних окликів. Тут і там горіли ватри на лісових полянках і розносили довкруги густий дим, який понад голови простягався аж до темних хмар та й сам чорною хмарою завис над головами.

При тих ватрах варили жінки ґуляш у величезних кітлах, а з околишніх гірських сіл надтягали чим раз то нові гуртки невдоволених, квітки з городу короля.

Вістка про мужицьке повстання зчиняла всюди найбільший ляк і переполох.

Зараз було вибрано депутацію споселред найзнатніших панів комітату, які мали відшукати Степана Бікія й наклонити його, щоби доброхіть уступив з уряду старшого жупана. Вони переказали йому і зясували, що через своє уступлення ощадить багато крови й узагалі встережеться від кровопролиття, а нарід заспокоїться, коли йому він зійде з шляху. — Тільки для загального добра повинен принести сю жертву, яку крім сього наказує йому також сам розсудок.

— Розсудок може, — відповів Бікій одмовно, — але не сила.

— Вони зруйнують замок.

— Так ми відбудуємо його назад.

— Мотлох виріже й нас.

— То вас поховається.

— Але, що найгірше, вони настають на твоє життя!

— А-ну, коли так, то я вже з ними сам росправлюся.

Приказав, щоби чим дуж сіло на коней двацятьох пандурів і гусаринів та щоб заїхала його четверня.

Коли се сталося, прикликав війта:

— Війте! Як я не вернуся, то аж до дня вибору нового наджупана прикажи що полудня в часі, коли бють у дзвони, зловити перед комітатською палатою одного мужика й одлічить йому двадять буків. Се моя остання воля яко старшого жупана. Зрозуміло?

Думка, що навіть після своєї смерти могти ме роздавати буки, очевидно годила йому й робила приємність.

Не смійтеся, що тим короликам було вільно робити щось подібного. В часі чубів були й чубаті люде й чубаті установи.

А всеж то був блаженний, рожевий час! Яка шкода, що так скоро минув!

Побіч старих, позападаних мостів можна зустріти ще сьогодні чорні таблиці з написом: „Заборона швидкої їзди". З сього стилю пізнати, що то ще зарядження старого жупанату. Сі короткі та звязкі слова могли би стати зразком і характеристикою для всієї держави.

Старший жупан не зволікоючи вибрався зараз, щоби виступити проти колотників миру й розігнати їх. Проти вечора доїхав до них, але коні клусуючих наперед гусаринів стали дуба перед виблискуючим лісом кіс.

— Верніться, милостивий пане! — прохали пандури.

— Тільки вперед! — звелів він візникові та, як колись король Імре, погрозив розяреній товпі народу пальцем.

— Хочу бачити, — крикнув грімким

голосом, — хто поважиться підняти руку на найвищого пана комітату!

Маси, заголюкані сим очайдушним виступом, охололи трохи; коси знизились і чвірка баских, огнистих коней почала звільна просуватися наперед між товпами.

— Чом не забираєтесь додому? — ревів Бікій. — Чи се мудро й годяще, як для Мадярів?

— Годяще, чи ні, се наша річ! — рикнув Матій Бодойкій, літкайський велетень і виступцем ухопив за зубело підручного коня, щоб високо вгору вставав дуба.

— По руці його! — приказав старший жупан одному гусаринові.

Сей вирвав шаблю з піхов і одним махом одрубав руку, що тримала уздечку.

Масам не треба було нічого більш, їм вистачило побачити кров. Мужики, немов би їх нараз щось із повітря напало, зглотилися й наперли і небавки лежали гурмою над кожним пандуром та покрили їх купами тіл. Через кілька хвилин усі були розоружені і звязані, а після сього позамикані в поблизьких пивницях.

Сей ненадійний тріюмф збурив увесь плян бунтівників. Тепер не лишалось їм уже властиво нічого більше зробити. Коли старий жупан був пійманий, то пощо нищити ще комітатську палату. Краще було піти додому; адже не грозив уже голод, ані холєра.

Отож мудріші та хитрі хлопи, коли минула їх злість, поросходилися спокійно до своїх сіл і полишили решті згладити зі світу Бікія.

Деякі з осталих хотіли хоч би й зараз зложити над ним суд.

— Я противний присудові на смерть, — заявив Варнава Пекрій, — і думаю, що буде найліпше, коли ми виберемо депутацію, а та вивезе милостивого пана до Америки і там продасть його як невільника. Се в кожному разі ще таки гарний, сильний мужчина і нам за нього добре напевне заплатять.

Але більшість була за тим, щоб його негайно стратити, бо хто зна, що могло статися, колиб можновладець утік, чи в инший спосіб вислободився.

— Се неможливе, — відповів Капорнокій, — входу до моєї пивниці не знайде ніхто чужий, а навіть, як би й знайшов, то прецінь ключ є в нашого пророка.

Юдита, яка побачила, що життю старшого жупана загрожує поважна небезпека, залагодила під конець суперечку, кажучи:

— Заждіть до завтра, заки Михайло спитається святого старця про раду. Не булоб годяще ділати без його відома.

Всі, навіть найкрикливійші, признали їй правду, а коли сонце запалося за гори на захід, тоді товпа, зібрана в літкийських лісах, розділилася. Часть забралася додому, а решта пішла до Літкай, щоб ожидати подій другого дня.

Наступила холодна, бурлива ніч, а місяць остався за хмарами й не освічував околиці.

Але навіть найкраще, наймиліше, найбільш принадне його світло не було би могло нічого помогти страшному жупанові. Він лежав у глибокій пивниці на голій землі, з головою, спертою на бочці й роздумував, чи історія світу записала вже коли такий випадок.

Ні! Королі та князі зносили нераз і неволю й тюрму, а навіть смерть, але ні одному старшому жупанові від самого початку світу не приключилося ще ніколи щось подібного.

Я зараз, як вернуся додому, — розмірковував, — втягну се до протоколу і вложу на вічну памятку в архив.

Але як уже не вернуся більше додому? Гм! Як мене сі лотри вбють?

Коло півночі почав трястись од холоднечі та студени. Кланцав зубами, його серце стискалося, а вуста шептали молитву.

Він, який так багато прохачів що-дня відправляв із нічим, із неприхильними та відмовними відповіддями, прохав тепер сам горяче Бога помогти йому в недолі та вирятувати з сьої скрути.

Як страшно! Старший жупан мусів прохати, мусів так глибоко понижатися!

Але ледве скінчив, як заскреготав ключ у замку. Наджупан затремтів, гусяча шкурка покрила його тіло; може се приходять уже, щоб забрати його?

— Пане наджупане, — шепнув нишком якийсь голос, — ходіть, ви вільні.

— Хто се такий? — спитався він із недовірям.

— Пст, тихо, можуть нас почути... Тут є дівчина, яка хоче вас рятувати. Швидко, швидко!

Старший жупан вийшов, непевний, чи боятися, чи радіти й повними грудьми вдихав свіже повітря ночі.

— Хотять убити вас, спішіться.

Вязень поглянув на постать, що стояла перед ним, якої тільки зариси міг ледве роспізнати в пітьмі. Була струнка, статна ростом, а здавалось йому, що вона молода й уродлива.

З трудом ловила віддих і скорботно позирала на небо. Велика хустка обповивалася довкола її голови. Постать натягала хустку на плечі, тремтячи з холоду. При кожному кроці обтискала спідницю, лякаючись бруду й вохкости.

— Дякую вам, моє серце, за те, що ви для мене зробили, але відки взяли ви ключ?

— Не журіться сим. Отся пивниця має два ключі, але про другий ніхто не знає, крім мене.

І щоби вже ніхто не міг дознатися, вийняла ключ і вкинула його в скелисту росколину.

— Скажіть мені, хто ви, — налягав старший жупан, повен удячности. — Мушу чейже знати бодай ваше назвище, щоб могти вам колись оддячитися й оддати прислугу за прислугу.

— Ні, ні, — сказала дівчина, вагаючись. — А всеж може я таки матиму колись прохання, велике прохання до вас...

— Присягаюся вам зробити його, яке небудь воно не булоби. Але всеж таки мушу знати ваше назвище, щоб потім пізнати вас.

Кивнула вперто головою, що аж волосся їй росплелося під хустиною та сплило на плечі хвилями золота.

— Сього не можу назвати, але...

Приступила до нього близче і сказала, швидко рішена:

— Нахиліться до мене!

— Навіщож се?

— Близче, ще близче.

Зсунула хустку з пліч і розстебнула скоро два найвищі ґудзики станика, так, що навіть у темряві можна було побачити сліпучу білість її повної, лебединої шиї.

— Вкусіть мене в шию, — сказала, відвертаючи голову.

— Я? — Зачудувався Степан Бікій, — я маю вас укусити в шию? І пощо вам сього?

— Досить того, як я знаю, чому й навіщо сього жадаю. Кусайте, швидко!

Не лишалось йому нічого иншого, як доторкнутися її шиї зубами. А шия — не сила описати словами, яка була гладка й солодка.

— Сильніш... іще сильніше! — налягала дівчина нетерпляче.

— Боюся, що боліти ме вас. Ах, як любо се, як солодко.

— Ще трохи сильніше! Доволі, доволі! — шикнула. — Пізнаєте мене по знаках своїх зубів, як стану перед вами. А тепер ідіть сією дорогою вліворуч. Нехай Бог береже вас!

Поспішила до села, а старий жупан стояв, розважаючи, ким могла бути ся мудра дівчина з солодкою шиєю. Дивився за нею, доки міг, немовби жахався, що се все був тільки сон.

Потім і він, кормуючися світлечком на вежі, пішов полями до міста.

Вернувся, не зчиняв галасу й не розповідав нікому своїх пригод. Усе, що приключилося старшому жупанові, могло бути ачейже сном. Ранком, коли в комітатській палаті зробився рух, устав він також і — як би нічого не зайшло — видавав накази.

Бо щож властиво було в сьому великого? Адже росходилося тільки про відтяту руку й укушену шию.

Але двацятьох пандурів? Тих не можна було так оставити, вже хоч би ради їх новісінької збруї й одягів. Люде не входили тут у рахубу та кожної хвилини можна було їх одразу мати за дармо нових, але однострої були ганебно дорогі.

Тому наступного дня вислано в літкойський ліс дві сотні війська, щоби подавити повстання.

Верховод того відділу, добрий, старший уже чоловік, оголосив усім по приятельськи приказ комітату, що кожний, хто волить задержати спокій, може відійти додому, але хто не прагне спокою, хто волить війну, нехай виступить, а буде вмить потім розстрілений.

Добродушні, добросердечні мужики на таке діло згодилися на перше та зараз завернулися й із косами почали відворот до домів.

Тільки один із провідників мав на стільки сміливости, що з гордою задиркуватою поставою й зачіпним та визивающим видом виступив перед сотника.

— Чи в инших комітатських справах, а саме що-до теперішніх комітатських відносин, не принесли ви нам ніякого приказу?

— Ні, мій сину, не говорено мені про се, тож і я вам не можу нічого сказати.

— Ну так, се правда, — відповів сміль-

чак і, киваючи головою, відійшов також додому.

І сим кивненням головою закінчилося чотирьохдневе мужицьке повстання.

Але щодо Михайла Борія був строгий наказ увязнити його і він мав зараз стратити голову, колиб дався зловити.

Шести-дневі пошукування не принесли висліду. Нарід говорив, що святий старець сховав Михайла в себе, в середині скали. Але в жінок жадоба спліток побідила забобон і вони відкрили небавом, що його укриває мабуть Капорнокій, укупі з своєю дочкою, яка рівночасно також десь щезла. Адже тільки сліпий міг досі не завважати, що сих двоє жило й умирало для себе, що вони пропадали й просто гинули одне за одним.

Їх, жінок, була правда. Семого дня піймано тих обидвоє в домі польового з Чаланки.

Старший жупан сидів саме в численному товаристві біля стола, коли зявився післанець із вісткою, що пророка, схопленого разом із його любкою, приведено перед головну браму.

Тому, що деякі гості, а найбільше дружина старшого жупана, були вельми розцікавлені, наказав старший жупан припровадити спійманих.

— Подивімся на них, заки вязничне повітря звялить їхні тіла й заки вони засмакують у ньому, бо обидвоє проведуть там спорий кусень часу.

Ввійшли. Бувший реєстратор запеклий, з очима, що палали ненавистю, Юдитаж тиха й покірна, з лагідною відданістю.

— А отже до сього дійшло? — сказав Степан Бікій глумливо. — А що, правда, жупанат має довгі руки?

Борій почервонів. Хотів одповісти щось, але занімів на вид остерігаючого погляду очей Юдити. Панове й пані дивилися з подивом на них хвилину, всміхаючись і пошептуючи.

— Виведи їх, війте! — сказав господар дому, який помітив, що паням починало вже бути сього доволі та що їм робилося скучно, — й замкни кожне в окрему комору.

Тоді Юдита підвела свою втомлену голову й наблизилась до Бікія:

— Дозвольте сказати вам одно словечко.

Той, до якого вона заговорила, підійшов один крок близче, здвигаючи раменами.

— Даруйте нам волю, — проголосила тишком.

— Ей, хороша дівчино-медунко, ти хіба зсунулася з глузду?

Юдита понурила соромливо головку, але потім кинула скорий погляд на товариство, слідкуючи очима, чи хто на неї не дивиться й одним рухом стягла одяґ із шиї.

На яскравій, сліпучій білости було видко чотири сині крапочки — чотири відтиски зубів.

Старший жупан почервонів ізлегка.

— Війте, — сказав спокійно, — сі обидвоє вільні. Я так приказую.

Гості зачудовані схопилися із своїх місць.

— Що сталося? Як можеш ти?...

— Вода гасить огонь, — сказав могущий пан. — Ви мабуть не розумієте сього, але так вимагає загальне добро.

— Що вона тобі показала? Що вона мала на шиї? — кликнула серед того з досадою жінка старшого жупана роздратована.

Бікій одповів на-пів нерадо, на-пів смішком:

— Sigillum Secretum, тайну печатку комітату.

Переклав **Іван Ставничий.**

ОДИНОКА В СВОЇМ РОДІ ДРУЖИНА ДЛЯ ГРИ В КОШИКОВИЙ МЯЧ.

З ліва на право: — Степан, Іван, Тома, Василь, Михайло й Никола Шандри з місцевости Шандро в Алберті. Ся дружина складається з членів двох українських родин і вона пописувалася з гарним успіхом на едмонтонській виставі в літі 1930. року.

М. Б-ий.

УКРАЇНСЬКА ІМІҐРАЦІЯ В КАНАДІ Й „ПРОСВІТА"

8. XII. 1868 р. основано у Львові Т-во „Просвіта", якої метою є ведення культурно-освітньої праці між українським народом.

Територіяльно не є се Товариство обмежене щодо своєї діяльности, хіба, що своєрідні перешкоди в даній державі не допускають ідеї голошеної „Просвітою".

Але ідея, що є впливом бажань та стремлінь живої Нації, зуміє все найти дорогу до душі й серця кожнього, зуміє побороти перешкоди та явитися в реальній формі.

Се Товариство було початком і забором нашого національного громадянського життя, воно дало почин до заснувань ріжних товариств і установ, яких вимагали час та поступ і розвиток нашого народу. І тому слушно названо „Просвіту": Матірю українських товариств.

Перед світовою війною був між „Просвітою" та канадийською українською іміґрацією доволі живий звязок. Винесена зі Старого Краю ідея прищіпилася на просторих преріях Канади, повставали читальні — Народні Доми, несогірше, як на ті часи, була поставлена справа членства до львівської „Просвіти", був живий обмін думок.

Війна припинила се.

В Старому Краю оставила вона по собі згарище й руїну, попалені і порозбивані читальняні доми, понищені, нераз по варварськи, інвентар, бібліотеки, приладдя театральних гуртків і т. д. Рідко де залишився ціло дорібок довголітньої читальняної праці.

А рівночасно зі знищенням матерії, середника необхідного при веденні культ.-освітньої праці, йшло в парі прибиття й упадок духа, пригноблення а то й розпука, нехіть та страх перед якоюнебудь роботою у людей на смерть заляканих.

І в сі часи почин до віднови національного життя дала знову „Просвіта". Усі сили й час спрямувало Товариство на відбудову й поширення просвітянської орґанізації. Про сю орґанізаційну працю говорять числа зросту читалень.

В 1920 р. було 50 читалень, в 1921 — 292, в 1922 — 720, в 1923 — 1,105, в 1924 — 1,337, в 1925 — 2,020, в 1926 — 2,473, в 1927 — 2,689, в 1928 — 2713 а в 1929 — 3,103 читальні.

В той час були ще цілі смуги в Галичині, де не було ніодної хати; по селах буквально слід пропав. Населення мусіло в першу чергу побудувати для себе мешкальні доми, аби покінчити з життям по воєнних землянках та скопах. Але рівночасно розуміло воно якось стихійно, що культурно-освітня праця вимагає центраосередка, вимагає доконечно власної домівки. При надлюдських нераз зусиллях, дуже часто при великій допомозі нашої іміґрації, як гриби по дощі ставали по селах читальняні доми.

Швидким живчиком заграло просвітне життя, повставали кооперативи, руханкові товариства і т. д.

В сій праці не жаліла „Просвіта" також грошей. Вона розуміла дуже добре вагу хвилі та відповідальність, якщо би вона сей час прогайнувала через брак матеріяльних середників. До того власне майно „Просвіти" (Милування, Грабовець, Угерці) були війною цілковито знищені та вимагали великих грошевих вкладів. Ціла ся кількалітня праця увінчала „Просвіту" в довги.

У веденні культ.-освітньої праці, яка, як ми вже згадали, вимагає необхідних грошевих середників, полишена „Просвіта" самій собі. Старий Край, зі зрозумілих причин, багато дати не міг і не може. Тому звертається „Просвіта" все також до заокеанських земляків.

До такого кроку, жадати від української іміґрації членства і дару, мала, має і все буде мати „Просвіта" повне право.

Вона сповняла і сповнила роботу, про яку в тих часах ніхто не думав, вона охоронила духа народу перед загладою, вона розбурхала і підтримала наше національно-громадянське життя.

Не будь „Просвіти", не булоби навіть сього, що ми вже сьогодня маємо, не булоби Листопада 1918 р. нашого національного зриву в Старому Краю. Наші досягнення на усіх ділянках грома-

дянського життя є у великій мірі заслугою „Просвіти". Є сей вплив, і то немалий, також на життю нашої заморської іміґрації.

І тому, повторюємо, „Просвіта" має повне й оправдане право звертатися до усіх за членством і даром.

По війні членство до „Просвіти" з Канади представлялося так: в 1924 р. на усіх членів з цілої Америки 552 було 274 з Канади, в 1925 р. на 1,010 було з Канади 217, в 1926 р. на 491 було 88, в 1927 р. на 421 було 130, в 1928 р. на 374 було 130, в 1929 на 578 було 190 членів з Канади.

Для висвітлення завдань і мети „Просвіти" для співпраці з заокеанською іміґрацією і т. д. видала „Просвіта" 3 брошури: „Прихильники Т-ва „Просвіта" та „Американський Просвітянин" частини І. і II. Сі брошури були безплатно розіслані усім членам зза Океану та на усі відомі адреси.

„Просвіта" уживала й уживає усіх доступних способів і середників на те, аби спопуляризувати серед нашого громадянства свої завдання та працю, поширити в найдальші круги справу членства і дару та отримати в сей спосіб потрібні матеріяльні средства.

Подана в горі табелька членів „Просвіти" з Канади в поодиноких роках доказує, що те, що повинно стати поголовним національним обовязком, є в суті річи тільки виявом хвилевої симпатії чи доброго гумору. Дуже часто поважна нераз кількість членів з якоїсь місцевости — се труд і праця одної людини — збірщика. Коли сеї людини не стане, або вона не займеться сим в другому році, тоді з сеї місцевости не буде ніодного члена. Приклад: Аніокс, Б. К. дав в 1925 р. найбільше членів з Канади, бо 22, а вже в 1926 р. не було з тої місцевости ніодного члена; Едмонтон, Алта. дав в 1925 р. 15 членів, а в 1926 р. тільки в Етелберт, Ман., в 1925 р. — 13 членів, в 1926 р. ніодного; Гемілтон, Онт. 1925 р. —12, а в 1926 р. — 2 члени; Принц Руперт, Б. К. в 1925 р. — 10, в 1926 р. — ніодного; Стюартбурн, Ман. в 1925 р. — 11, в 1926 р. — 2 члени; Веґревил, Алта. в 1925 р. — 20, в 1926 р. — ніодного члена.

Пересічно дає Канада в році 33% усіх членів з американського материка. Думав би хто, що за „Просвіту" мало хто знає. Так ні! Дуже часто приходять до „Просвіти" письма з ріжних місцевостей, про які ніхто навіть не думав, що там взагалі можуть бути Українці, пишуть з місцевостей, які носять чисто українські галицькі назви; Алберта, Манитоба і Саскачеван, се 3 канадийські провінції, в яких український елємент є найсильнійший, а така провінція Саскачеван дала в 1925 і 1926 р.р. — раптом по 6 членів.

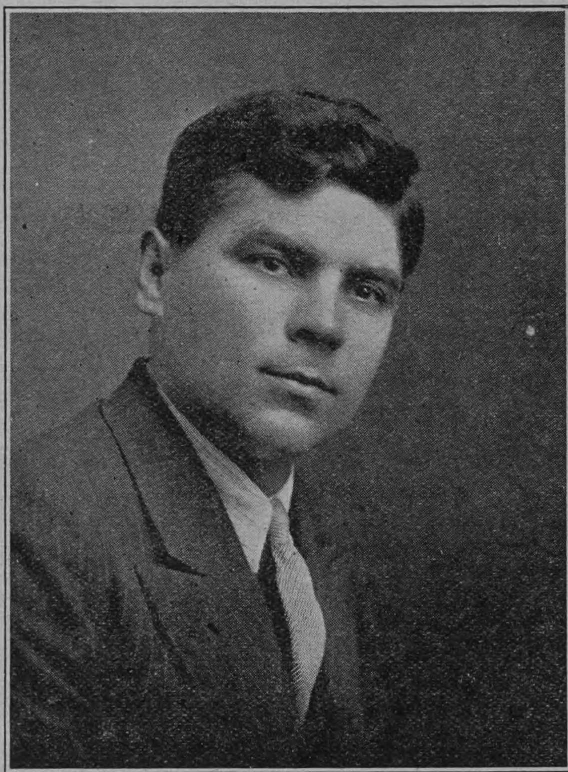
Правда і в Канаді не все усім гаразд ведеться. І там трапляється безробіття і там фармер відчує, навіть болючо, на своїй шкірі крізу на збіжевому ринку. Але все те, і в куди більшій мірі, трапляється також в Старому Краю. Там також є ріжні роди членства, а наше громадянство в Галичині обтяжене багато сильніше ріжними збірками та дарами, а є ще й примусові і то не на власні народні цілі. Дає що хто може, але дають майже усі. І треба взяти під увагу також ріжницю у вартости валюти. Дати 1 доляра — се так само, як дати комусь в краю 1 золотого, але сей доляр в краю варта майже 9 разів стільки.

І коли Канадийська Україна дасть в році 88 членів, а вкладка виносить 2 доляри, то що можна за ті гроші зробити, коли за вкладку член мусить дістати грамоту, калєндар та членські книжки з дворазовою порученою (реджістрованою) пересилкою. Чи можна щонебудь робити і будувати на тих кілька чи кільканайцять долярах, що остануть на чисто з усіх членських вкладок цілої канадийської України?

Трудно тут найти щонебудь на оправдання такого невідрадного явища. Час і обставини є дуже тяжкі, а заразом дуже відповідальні. На усіх нас лежить почесний обовязок: стати членом „Просвіти" та зложити якийсь дар. Нами повинна руководити не лиш сентиментальна симпатія до сього Товариства, але також розуміння ваги моменту сього важкого і скрутного положення „Просвіти", яка полишена своїм власним силам, мусить вести затяжну боротьбу за душу й характер української нації. Наш стихійний, живий, поголовний відгук дасть „Просвіті" моральну й матеріяльну підтримку. Вона буде знати, що в кожному моменті зможе рахувати на нашу поміч, буде певно й гордо нести наш прапор в сій важкій боротьбі, сперта на наші сили не захитається, не впаде, противно, поведе нас усіх до спільної мети — ідеалу; до вільної, самостійної України.

Драматичний Кружок при Інст. Просвіта у Виннипеґу

Одною з найкращих черт діяльности Інституту Просвіта у Виннипеґу є систематичне плекання сценічної штуки. При Інституті істнує здавна драматичний гурток, що обєднує в собі кращі місцеві аматорські сили й можна без пересади сказати, що підчас зимового сезону головний тягар роботи спочиває на плечах сього гуртка. Останніми часами драматичний гурток, що впрочім має вже свою усталену славу набрав нового розголосу, коли його керманичем став заводовий артист, п. П. Остапчук, котрий здобув своє драматичне знання на найкращих сценах В. України. Ся людина, що лучить у собі талан небуденного актора з широким режисерським досвідом, зуміла в короткім часі зреорґанізувати гурток і двигнути театральні вистави Інституту Просвіти на уровень, якого моглоби йому позавидувати багато фахових театрів. Крім того п. Остапчук присвятив окрему увагу репертуарові драматичного гуртка будьто збогачуючи його новими, дуже цінними придбаннями, будьто виставляючи старі відомі штуки в цілком новій, кращій постановці. На окрему згадку заслугують власні знаметиті креації п. Остапчука, як прим. Чарівника в „Старій Пімсті", фальшивого старшини в „Чарі однострою" або чекіста в „У пазурах Чека", котрими він зразу здобув собі серця нашої театральної публики. Інститут Просвіта а з ним й українська суспільність у Канаді можуть бути горді з сього драматичного гуртка, котрому ми бажаємо якнайкращих успіхів на будуче.

П. П. ОСТАПЧУК, РЕЖИСЕР.

В. Б.

Визначнійші Артисти=Аматори Кружка

ПАНІ А. НОСАТА.

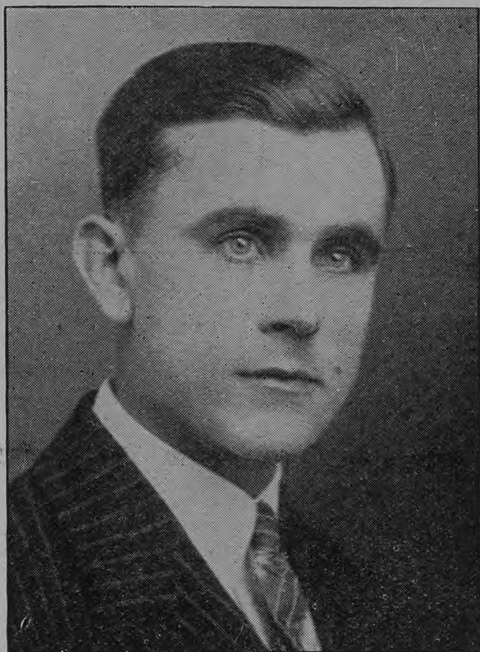
ПАНІ М. ҐУЗЬ.

П. П. А. ДРАЛЬ.

ПАННА К. БАК.

П. В. СЕНІЦЬКИЙ.

П. А. ЛЕВИЦЬКИЙ.

УКРАЇНСЬКИЙ АРТИСТИЧНИЙ ХОР, ЩО СПІВАЄ НА РАДІО ЗІ СТАЦІЇ СКУ У ВИННИПЕҐУ.

Ліґа Бритийських Українців

В душі кожного свідомого канадийського Українця живе глибоке й щире бажання помочи Рідному Краєві, сій колисці нашої народньої культури, землі, де спочивають кости наших славних предків, де живуть міліони наших братів і сестер й за волю якої боровся теж неоден з нас підчас останнього великого здвигу після світової війни.

На жаль досвід останніх 11 літ мусів навчити патріотичний український загал у Канаді, що засоби примінювані ним досі у боротьбі за кращу долю Рідного Краю, не були відповідні. Сотки а може й тисячі наших телеґрам з протестами, висилані при ріжних нагодах до передових державних мужів світа присіли порохом у дипльоматичних кабінетах а навіть палкі промови канадийських представників у Лізі Націй прогомоніли безслідно.

Як загально відомо, західно - українські землі попали під польську суверенність на окремих умовинах, що запевняли їм повну свободу національного розвитку. Зокрема Галичині. Польща зобовязалася надати самоуправу, як се виразно зазначено в рішенню Ради Амбасадорів з дня 15. березня 1923. року.

Однак помимо майже 11-літнього окупаційного режиму на західно - українських землях Польща досі не виконала ніодної точки зі своїх міжнародніх зобовязань, недвозначно зясованих в загальнім трактаті про охорону прав національних меншостей й у вище згаданім рішенню Ради Амбасадорів а навпаки рішила систематично, при помочи актів брутального насильства знищити фізично й морально корінне українське населення сих земель.

Останні страшні події в Галичині, де ляцький завойовник при помочи вогню й меча хоче закріпити свою неправну владу, не лише викликали серед канадийських Українців глибоке співчуття й обурення, але теж видвигнули на перший плян питання негайної практичної допомоги.

Показується, що в ціли принесення справжньої помочі Старому Краєві є потрібна инша акція, як дотеперішні паперові протести, акція, що не лише зєдинить всі наші творчі сили в Канаді й поза Канадою, але передусім використає до сього цілу вагу Бритийської Імперії, якої ми маємо щастя бути горожанами.

Таку саме акцію готовиться повести в найблищій будучности недавно заснована в Канаді Ліґа Бритийських Українців, статут якої звучить як слідує:

Статут Ліґи

Ліґа Бритийських Українців се товариство засноване для загальної цілі скріплення рядів і скоординовання ідеалів тих Українців роджених так в Европі як і в Канаді, котрі тепер живуть у Канаді й є приписово зареґістровані як бритийські горожане.

Ліґа Бритийських Українців має також лучити в рядах своїх членів всіх Українців живучих в Европі, котрі погодяться на її цілі, описані в статуті Ліґи.

Цілі Ліґи Бритийських Українців є слідуючі:

1. Зєдинити в одну спільну громаду Українців в Канаді й на цілому світі без огляду на їх віроісповідання, суспільні або орґанізаційні ріжниці.

2. Старатися використати масову гадку й акцію членів Ліґи Бритийських Українців у спосіб, який екзекутива й загальний комітет орґанізації признають відповідним, в ціли усунення раз на завше переслідувань, на які є виставлені Українці в Европі й які вони терпіли через останніх кількасот літ.

3. Ужити цілої ваги впливу Ліґи Бритийських Українців у відношенню до теперішного невиносимого положення Українців під польською владою на західно-українських землях.

4. Звернутися до Бритийської Корони, правительства Канади й Ліґи Націй з рішучим і остаточним домаганням, щоби умовини, на яких Західна Україна нахо-

диться тепер під польською владою, були негайно й цілковито відкликані.

5. Предложити відповідним міродайним чинникам світа докладні факти про гноблення й **зломання угоди,** яке тепер не підлягає ніякому сумніву.

6. Доказати відповідальним чинникам світа, що польська влада на Західній Україні не виконала умовин наложених на неї великими державами, котрим так недвозначно залежало на задоволенню національних меншостей а котрі так наладнали справу західно - українських земель, що населення Західної України опинилося в справжній неволі.

7. Домагатися цілковитої й повної самостійности й самоозначення українського народу Західньої України під певною формою британийського протекторату або суверенности.

8. Скріпити й зосередити масову українську гадку й акцію в постати сильної й імпозантної свідомости, щоби на випадок неминучого упадку радянської влади, 50 міліонів Українців на цілому світі могло однодушно зажадати для себе державної незалежности на великім просторі України, дорогої серцям народу наслідком своєї славетної історичної й культурної традиції й плекання безжурного життя побудованого на засадах християнства.

9. У відношенню до Західної України (а пізнійше, коли прийде відповідна нагода, у відношенню до Великої України) звернутися з завізванням до Британийської Корони, щоби вона взяла під свій протекторат сі українські території, що находяться тепер під польською а зглядно радянською владою. Сей протекторат мав би опиратися на такій самій системі самоуправи, якою тепер користуються британийські домінії, з усіми правами й державним звязком у рамах Британийської Імперії.

10. Відносно Західної України Ліґа Британийських Українців повинна негайно зажадати, спільно з европейськими Українцями, проголошення британийського протекторату на основі вище згаданого зломання умови й очевидної нездібности польського правительства до володіння над піввісьма міліонами Українців на західно - українських землях.

11. Ліґа Бритиських Українців має бути засобом і оруддям, при помочи якого на Західній Україні має бути переведене всенародне голосовання в ціли дання населенню змоги висловити свою думку про теперішну польську владу й про поміч предкладану Ліґою.

12. Ліґа Британийських Українців іменем всіх своїх членів торжественно бере на себе завдання скорого визволення Українців західно - українських земель на вище начеркнених засадах.

ЦІКАВИТЬСЯ ДОЛЕЮ УКРАЇНЦІВ

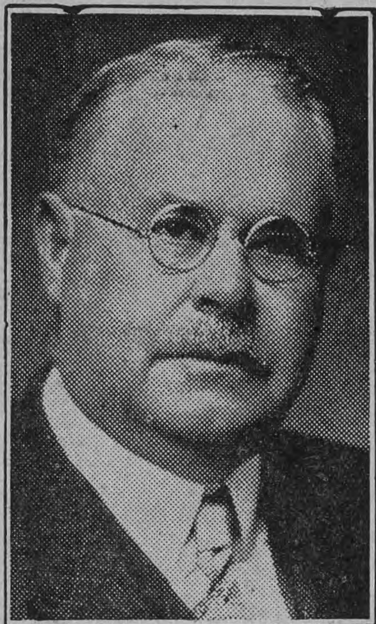
ПОЛКОВНИК СЕСИЛ МАЛОН,
член англійського парляменту, котрий літом 1930. року обїхав Польщу, приглядаючися положенню тамошніх національних меншостей. Він заявив прилюдно, що Велика Британія заґварантувала своїм підписом права меншостей і не може дивитися рівнодушно на нарушування дотичних договорів.

13. В межах домінії Канади Ліґа Британийських Українців має бути в суті канадийською й британийською в словах і ділах. Завданням Ліґи Британийських Українців має бути плекання британийських традицій свободи й терпимости й вказування своїм канадийським членам на конечність державної єдности й щирої дружби поміж всіми народностями замешкуючими Канаду.

14. Ліґа Британийських Українців має кожного часу пильно берегти своїх бри-

тийських звязків і має бути тим засобом, що причиниться до кращого розуміння ідеалів канадийських Українців й їхнього привязання до Британийської Імперії серед инших національних ґруп, що становлять населення Канади.

15. На чолі Ліґи Британийських Українців має стояти Ґенеральний Комітет, зложений з територіяльних представників в межах домінії Канади, котрий не повинен числити більше як 60 членів.

ДОСТ. ДЖ. Д. МЕҐРЕҐОР,
Королівський ґубернатор провінції Манитоби, відомий зі своїх симпатій для канадийських Українців.

16. Ґенеральний Комітет має назначити працюючу Екзекутивну Раду зложену найбільше з 12 членів а та Екзекутивна Рада має іменувати президента, двох віце-президентів, секретаря й скарбника окремо або в одній особі.

17. В ціли улекшення територіяльної праці в користь Ліґи Британийських Українців мають бути створені місцеві відділи названі відповідно до місця осідку, як приміром: „Виннипеґський Відділ Ліґи Британийських Українців" або „Ошавський Відділ Ліґи Британийських Українців" і т.д.

18. Місцеві відділи мають посідати власний комітет або заряд зложений не більше як з 8 осіб, з головою, містоголовою й секретарем-скарбником.

19. Місцеві відділи мають оставати під означеною управою Екзекутивної Ради, котра є орґаном Ґенерального Комітету.

20. Всі зміни сього статуту мають вимагати двох третин голосів ґенерального Комітету а повідомлення про збори в ціли дискутовання й переведення пропонованих змін мають бути вислані почтою до членів Ґенерального Комітету принайменше на 30 днів перед датою таких зборів.

21. Ніякий урядовець ані член Ліґи Британийських Українців не сміє переводити під ніякою покришкою грошових збірок й взагалі не може накладати на Ліґу ніяких зобовязань непередбачених сим статутом.

22. Сей статут має бути надрукований і розповсюднений по цілій Канаді й на всіх українських територіях в Европі. Членський формуляр або членська картка має містити короткий огляд завдань Ліґи а підписи поставлені на ній мають означати повну членську приналежність до Ліґи.

А ми, підписані, отсим покірно молимо Бога о відвагу й силу й волю для ціли повного переведення в життя взнеслих завдань Ліґи описаних у сьому статуті.

Боже спаси Короля.

* * *

Сей статут зясовує недвозначно завдання й цілі Ліґи Британийських Українців так, що всякі дальші пояснення являються вповні злишними. Хто з канадийських Українців, без ріжниці віри й партійної приналежности, годиться з програмою Ліґи, зясованою в сьому статуті й справді хоче помочи Рідному Краєві, нехай безпроволочно впишеться в члени сеї орґанізації при помочи купона, що находиться на одній зі сторінок сього календара.

Проч з насильством варварського польського завойовника!

Нехай жиє Вільна Українська Держава як рівноправний член сімії британийських народів!

Ярослав Окуневський.

СВЯТ-ВЕЧІР

ІЗ ЗАПИСОК МОРЯКА.

Вітер ледви-ледви виправляє наші вітрила. Судно сунесь поволеньки на перед а довжезні океанські филі колихають нашу лушпину, як мати гойдає колиску зі своєю любою дитиною.

Сонце бє, парить, жарить. Підекваторіяльна околиця.

Свят-Вечір.

Матрози й підофіцери засуєтились. — Там на переді лагодять вправні старі матрози святе деревце.

Деревце бідне, із віників з пруття. Обвішали його червоними і зеленими папірцями, обзеленили листям капусти, навішали горіхів та посипали його клочками вати.

Біла вата нагадує нам пластинки снігу — родинний край, студений...

А тут так сонце жарить!

І в офіцирській каюті пишається святе деревце. Зеленою краскою прикрасили патик. На него насилили пожовклі вже галузки з пальми, що їх взяли зі собою ще з Санзібару, начепили горіхи позолочені капсулями з фляшок, і помаранчі десь найшлись, і ланцюхи папірові червоні та зелені, і кошички з дарунками, і свічечки маленькі.

З дому прислали мені ще заздалегідь перед виїздом з Европи маленьку яличку в горшку. Поливав я її і хоронив в своїй каюті — сю вістунку з рідної землі.

Пожовкла вона, шпильки пообпадали. Умерла смерічка під жгучим сонцем.

Усе тут гине — лиш чоловік, він один все видержує і до всего приноровлюєсь...

А сестра пише мені в послідній листі, що я дістав його тиждень тому назад:

„У нас на селі сніг, і санна така ладна, і мороз тріскучий. Страх як ладно і весело! І коники тато дібрали паристі, молоді, булані — санкуємося. І бабка у нас були, і Тишковецькі. Так було весело! Жаль, що Тебе з нами нема...

„І вечорі тепер такі ясні, такі веселі, і звізди світять. . .

„Усего добра тобі желаємо зі святами Різдвяними і згадуємо Тебе і цілуємо Тебе сердечно...“

А тут так горячо!

Вечерів так нам милих серцю тут нема. Все, як би пересік. Горячий, ясний день — темна ніч.

Засвітили свічечки на деревци — і ми засіли до стола до святої вечері.

А там дома, далеко, стіл застелений білою скатерткою. А під скатерткою отава, а під столом сніп соломи...

Усі, усі ми зїхались, ціла родина. Се у нас вже така установа, щоб се родинне свято святкувати у купі.

І нам усім так добре, так любо, так весело!

Двері з надвору відчипились і в передсінню давсь чути стукіт замерзлих ходаків. І пійшли вони всі до пекарні відгрівати свої скостенілі сустави.

— Панове колядничкі! — Чуємо!

— Познимайте шапочки! — Слухаємо!

І пійшла „коляда“ наша стара гуцульська — не після приписів доґмату, а всетаки така добра, така мила — і всі ті захриплі голоси старих ґаздів і всі ті лиця їх почервонілі від морозу та ще з інеєм на довгих вусах.

Панове колядничкі! — Чуємо!

„Дай Боже сій хаті усякого щастя, і жита й пшениці, всякої пашниці...“

І відтак усі ґазди стали „у круг“ і почали „плєсати“.

Ой дана, дана!
З вечера до рана. . .

Слів я вже не тямлю, діялось воно так уже давно...

Але в моїх грудях заграла симфонія на тон старої гуцульської коляди і „плясу“ — і грала, і грала, і гуділа. . .

Тут слова до нічого!

І під звуком її відголосу я перенісся в свої сторони. І я був у той Святий Вечір між ними.

Я був — присягаю! Від того дня я й вірю в телепатію.

Колядувати почав старший брат цер-

ковний Петро Столащук-Лисуняк. А „плєсом“ проводив Іван Пушкар, присяжний. Й Іван Паламар був там між ґаздами, і Петро Шультис-Франчук, що родився від Німця Франца Шультиса та вже тут пристав цілковито до громади, і Василь Шкрібляк, — і моцний Никифорчук — котрого дід, як розказують, ще з Довбушем „ходив“...

І „плєс“ той поважний, релігійний. Танець той виводили наші сивоголові ґазди, як би Богу молилися.

І єсть дві річи, що найдужче ворушать серце людське. Се любв і віра. Длятого є і танці любовні і танці релігійні.

І я знаю, що для мене була прилагоджена посуда за столом, і дарунки під деревцем. І там були й дарунки від мене для всіх.

І я був за столом.

І я цілувався з усіма і частував всіх ґаздів, що нам прийшли колядувати.

І вийшов я з ними на двір провожати їх... І небо ясне із звіздами.

Та на небі не наші звізди!

Полудневий хрест не то, що наші небозводи.

Ударили в дзвін чотири склянки!

Північ.

Пісні ріжноязичні затихли.

Матроз на переді закричав протяжно:

—Alles wohl!

Року 1889.

Михайло Обідний.

Без кінця

З кожним днем я — все далі і далі
Білий сніг замітає сніги...
У намітці огнисто — коралій
В далині довго жевріла ти.
Оглядався — глибокі тумани,
Прислухався — зловісні круки...
Чиж не сам вибирав талісмани
На прощання з твоєї руки?
Йду куди? Синя безвість — без краю,
Не гадаю — дійти не дійти.
Бо чим далі, тим близше, я знаю,
Буде путь до моеї мети.
Покохав я безмежні простори,
Придорожний чебрець і полин...
Чумаком би та в степ наш прозорий,
Деб лиш небо, та я, та воли.
Якась тайна — в молитвах забутих,
Якась сила — в таємних словах...
Наливаються полумям груди.
О, стихіє моя степова!
Непокірна, уперта і дика, —
Не здолав ніякий тебе чорт.
Гей музика, ти наша, музика!...
Гострить меч об пороги Дніпро.
Він немов характерник лукаво,
Усміхнувшись глядить на гостей.
— „Любі гості, занадто ви жваво
Нашу душу і серце їсте!”
І старий пригадав: „Ґенерали
— Руйнували колись нашу Січ...
— Катували, ех, ех, рабували!...
— Не пожерла хижацька нас ніч.
Щось гуде заповідно — велике
В буревісних Дніпрових словах...
Якось снилось мені поле дике
І стоока червона сова...
Так іду як бурлака навмисне
Без кінця... (Десь приспить мене бір)
Щоб твій образ пречисто-огнистий
Сповістить вище сонця і зір!

ТЕРПЕЛИВИЙ

— Мамо, чи ви ще довго будете сидіти на тому кріслі?

— Або що?

— Бо ви сіли на мій пай з ягодами.

ЗЕБРА

Малий Івась пішов із батьком до зооьоґічного саду. Бачить вперше зебру.

— Тату, тату! Дивися онтам є осел у купелевім костюмі.

Др. Йосиф Меґас,
Український лікар і хірурґ.
Едмонтон, Алта.

МУХА ЯК РОЗНОЩИК ХОРІБ

Домашня муха, особливо літом, се найбільший рознощик всяких слабостей і зараз. Підчас великої американської домашньої війни в 1864 році по усіх військових шпиталях кинулась серед хорих жовнірів пошесть ґанґрени т. є. масове гниття тіла. Американський лікар Leidy доказав експериментами,що пошесть ґанґрени по шпиталях розносили мухи. Пізнійше у Франції пороблено досвіди над

ДР. ОСИП МЕҐАС,
Загально відомий канадийський лікар й оператор, котрий постійно дописує до „Канадийського Фармера".

слабістю, що називається антракс і доказано, що муха переносила сю заразу з худоби на людей. В Єгипті є дуже розповсюджена слабість запалення очей (Purulent Ophthalma) яку то слабість розносить муха домашна зі слабих на здорових. В Африці є дуже серіозна недуга, що називаєсь „сплячка (Sleeping Sickness). Сю заразу розносять мухи сідаючи на гниюче мясо зараженої худобини і переносячи її в той спосіб на чоловіка.

Мухи, що живуть по стайнях і серед худоби, як також по виходках і клозетах розносять в механічний спосіб ріжні зарази зі стаєн і худоби до хати.

Знаємо тепер також, що домашня муха розносить страшну заразу тифусу. Один учений дослідник бектеріольоґ (Celli) поробив в сій справі важні досвіди. Він кормив мухи самими тифусовими бакцилями а відтак брав з мухи кал і доказав, що ті самі бакцилі знаходяться в калі мухи. Се значить, що коли така муха сідає на кал людини хорої на тифус, то муха ся набирає на себе і в себе тифусні бакцилі і відтак розносить їх на поживу і молоко до людських хат. В той самий спосіб муха розносить дизентерію і другі зарази живота і кишок. Знаємо, що літом дітвора і старші терплять на бігунку і на дизентерію. Сі зарази дістаємо через мухи, які сідають на поживу і в ній і на ній лишають тисячі бакцилів дизентерії і бігунки.

Американська Військова Санітарна Комісія студіювала тифусову слабість серед американського війська підчас гішпансько - американської війни в 1898 р. Ся комісія прийшла до заключення, що муха се головний рознощик тифусної зарази. Дальші досвіди і досліди доказали, що тифусні бакцилі можуть жити на тілі і в тілі мухи понад 22 дні по тім, як муха сиділа на калі від хорої на тифус людини.

Таку саму ролю відграє муха в ширенню других страшних пошестей як приміром холера. Два італійські бактеріольоґи знайшли бакцилі холери в Больонії, Італія, в калі мух підчас великої холерної пошести в Італії в 1896 р.

Тепер знаємо також, що такі недуги пошестні як віспа (Smallpox), кір (Measles), скарлятина (Scarlet fever) помагають розносити мухи із заражених на здорових. Багато скірних зараз розносять мухи в той самий спосіб, сідаючи на загноєну скірну рану слабої людини.

Муха сідає на харкотиння сухітника. Вона всисає в себе сухітничі бакцилі і також набирає на свої волохаті ніжки багато тисяч сухітничих бакцилів, а відтак помагає розносити сю заразу на здорових людей. Туберкульозні бакцилі жи-

тимуть в череві мухи а також в калі мухи понад два тижні. Цікаві досліди пороблено недавно на мухах. Два учені брали пересічну домашну муху і зачали рахувати кілько бакцилів така муха потрафить носити на собі. Обрахували, що одна муха має на собі від 550 до 6,000,000 бакцилів, залежно від сего на якім брудікалі ся муха була. Досвід сей роблено так: Кидали муху в маленьку скількість стерилізованої дистильованої переваренӧї води. чистої від всяких бакцилів і мікробів. Потім трясли фляшочку з такою водою, щоби стрясти з тіла мухи усі бакцилі і в той спосіб при помочи мікроскопа обраховували скількість заразливих бакцилів на мусі. Сі експерименти роблено тому, щоби знати скілько бакцилів потрафить муха лишити в молоці, коли вона упаде в молоко, — або в зупу. Ще один американський дослідник винайшов, що муха носить в собі від 16,000,000 до 28,000,000 бакцилів в своїх кишках і внутренностях і що багато із сих бакцилів походить з кінських лайняків (калу) і людських виділин (мочі і калу).

З повищих дослідів виходить, що муха се дуже небезпечний розносщик всякого рода недуг і нечистоти. Жертвою мухи падуть міліони дітей і старших в цілім світі. Щоби ще раз зясувати загально недуги, які муха спричиняє своїм розношенням, подаю понижче лісту сих недуг:

Тиф (Typhoid Fever).
Дизентерія (Dysentery).
Холера (Cholera).
Бігунка (Diarrhoea).
Антракс (Anthrax).
Очні недуги (Eye Diseases).
Дифтерія (Diphteria).
Віспа (Smallpox).
Джума (Plague).
Сплячка (Sleeping Sickness).
Діточий параліж (Infantile Paralysis).
Тропікальний боляк (Tropical Sore).
Паразитні хроби (Parasitic Worms).
Лихорадка (Relapsing Fever).

Деякі з повищих недуг стрічаємо в умиркованім підсоню, а деякі в тропікальних (горячих) краях земської кулі. Але фактом є, що муха се головний розносщик сих недуг, так як комар є головним сіячем великої недуги полудневих країв, себто малярії, жовтої фебри (Yellow Fever) і філярииї (Filariasis).

Муха може переносити недуги в чисто механічний спосіб через свої виділини (кал) або через свій нечистий рот, або через свої волохаті ноги і крила. Муха може нести недугу прямо на наші губи або посередно через занечищення поживи або ріжне хатне і кухонне начиння, якого ми уживаємо.

Повищі наукові досліди дають нам повну рацію називати ніби то невинну муху головним, хотяй скритим актором людських траґедій.

З повищих уваг доходимо ще до одного важного заключення а се: мікробної причини великого числа недуг людства. Мікроби, бакцилі і всякого рода маленькі паразити множаться найскорше в нечистоті і нехлюйстві а опісля дорогою контакту переходять в найменше відпорні части нашого тіла. Хотяй модерна наука відкрила не лише великий невидимий світ мікробів але й способи їх нищення, все таки лишається багато ще роботи до дальших студій і дальших убивчих способів проти сих невидимих ворогів людства. Покищо одначе не забуваймо про мухи і стараймося улаштувати свою кухню і хату так, щоби в них не було ні одної мухи.

НЕ ХОТІВ НЕБА

Капелян корабля „Ратленд" спитав під час сильної бурі моряка, чи грозить яка небезпека.

— Коли й далі віятиме такий вихор, як тепер, — відповів моряк, — то перед північю будемо вже в небі.

— Хай Господь охоронить нас від того! — озвався переляканий капелян.

МУЗИКА

Хазяйка стукає до дверей свого комірника і питає перелякано:

— Містер Крупка, що се за такий страшний галас у вашій кімнаті?

— Нічого, місис Польська, я граю на скрипці.

— Богу дякувати! Я вже думала, чи ви не відпиловуєте ніг від ліжка.

З ДІЯЛЬНОСТИ ЖІНОЧОГО ТОВ. ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В БРЕНДОНІ

Жіноче Тов. ім. Ольги Кобилянської при читальні Просьвіти в Брендоні завязалось 1928 року і тепер має 40 членкинь, котрі беруть живу участь в загальній праці на народній ниві. Незаперечиною правдою є що ся орґанізація є найсильнійшою орґанізацією при Читальні Просвіти помимо сего, що є іще другі орґанізації.

ЖІНОЧЕ ТОВ. ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ПРИ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ В БРЕНДОНІ З ЗАРЯДОМ

Перший ряд, сидять з ліва до права: — Пані К. Наконечна; п. М. Івасюк, учителька Недільної Школи і контрольорка; п. Т. Сарабей, режісерка; п. М. Корнят, рек. секретарка; п. М. Чернець, голова; п. А. Назар, фінан. секретарка; п. Ст. Лучка, заст. голови; п. Ю. Лещишин, касієрка. В другім ряді трета, з права до ліва: п. С. Цимбаліста, контрольорка.

Найголовнійший обовязок, який взяло на себе се Тов. є виховання дітей. Се робиться в той спосіб, що на першому місци воно підтримує Рідну Школу, морально і матеріяльно, устроює пікніки, справляє святочні подарунки а найголовнійше є се, що провадить Недільну Школу.

Другий обовязок се є курс шиття, на який сходяться молоденькі дівчата і вчуться вишивати народні взірці. Сей курс відбувається вечерами. Взяло на себе також обовязок святкования „Дня Матери" і вже за свого істнування святкувало два рази і обидва рази випало свято надзвичайно добре.

З річного звіту бачимо, що Товариство не спало блаженним сном, але працювало бо дало пять вистав, два концерти з рефератами, оден вечір сміху, дві забави, пікнік і два чайні вечері, опріч своєї звичайної праці.

Чиж се не показує, що жінка може працювати на рівні з мущиною над піднесенням свідомости свого народу.

М. Корнятова.

К. Я. Чайка.

Національний спів

„Як землі в перше з моря піднімались,
Сей спів співали Серафими:
Пануй Британія, пануй над морями,
Британці ніколи не будуть рабами.”

Так починається найбільш улюблений анґлійський національний спів. А національний гимн анґлійський „Боже хорони короля” се молитва: „хай переможе він всіх ворогів своїх, королеві нашому, Боже, щасти.”

Або послухаймо Французів:

„Ходім сини батьківщини,
День слави настав.
Се тирани проти нас,
До зброї горожане,
Формуйте баталіони
Ходім, ходім, ходім...”

Яке море почування, яка буря волі до чину віє з сеї пісні побідного третього стану.

За анґлійським національним гимном складено національні гимни бодай чи не всіх монархічних країн Европи, здебільшого з тією самою мельодією австрійського компоніста Гайдна, що її приняли Анґлійці. Так само й Марселєза перекотилась через весь континент і в часи російської революції лунала, хоча в сильно зіпсутій формі ген понад водами тихого океану. Бо спів, котрий добре висловив громадські переживання потрібний для народнього духа як одежа; він є той однострій, в котрий нарід убирає своє громадське чуття.

Здавалосяб, що співучий український народ, що з таким завзяттям бореться за свою історичну долю як раз на полі національного співу мусівби створити перли, й зайняти почесне місце серед инших народів. На жаль так не є: коли ми переглянемо нашу нобітню творчість на сьому полі, то побачимо що ми зістались позаду від усіх. Нехай нам на сей раз дарують земляки певний брак піетизму перед порохом десятиліть національної роботи, коли ми попросимо переступити на дві хвилини через національне табу і застановитись над нашим національним гимном. Не без наслідування польського: „Єще не зґінела” — співаємо ми вже кількадесять років „Ще не вмерла” — або-ж навіть „Вже воскресла”, як кому хочеться. (Ті, що співають „Вже воскресла‘‘, очевидно переконані, що вона таки вже була вмерла, бо колиб вона ще не вмерла, то чогоб їй воскресати). Біда розуміється, не в наслідуванні, а в тім, що формула наша більше відповідає невідрадному станові національної думки нашого недавнього минулого, а ніж переживанням нації, що бореться за своє визволення. Не вмерла, мовляв, то й хвалити Бога. Ся формула занадто вузка й тісна, занадто безбарвна, щоб вона мала в нас на завше служити однострoєм для національних почувань. Пощо нам фарбувати їх у вицвілу фарбу національного мрійництва найтяжчих часів неволі.

А надто: „...згинуть наші вороженьки”. В 1918. році Я. Окуневський у „Вістнику Визволення України” звертав уже увагу не сей паскудний у нас демінутив, чи власне бляндітив, бо закінчення — енько в нашій мові надає іменникам пестливий характер: козак, зменшальне козачок, пестливе — козаченько. Чи-ж ми найнялись справді ворогам діти пестити, що пестимось із ним навіть в нашім національнім гимні. Що вже казати, що згинути вони мають не від нашої руки, а якось самі собі, „як роса на сонці” і щойно тоді ми „запануєм у своїй сторонці“. Отже й у національнім гимні ми зазначуємо, що ми тимчасом пасивні раби на своїй землі і лише сподіваємось, колись то таки показати, що ми козацького роду. Порівнаймо се чуття з наведеною на початку першою строфою анґлійського національного співу.

Пригадую, що в 1905. році, коли ми були хлопчиками, нас разило се бездоріжне мрійництво і ми направляли його в той спосіб, що співали „Ще не вмерла“ в Лисенковім аранжованню, бо в нім є додаток: „браття милі, нумо-ж братися за діло, гей пора встати, пора волю здобувати“. А ще охітнійше співалося „Заповіт“ тому, що в нім висловлена безмежно глибока чинна любов до свого краю: „Поховайте, тай вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте“, останній могутній акорд не співця,

а творця українського життя. В ті часи на Наддніпрянській Україні „Заповіт“ займав місце національного гимна.

З часів, коли складено „Ще не вмерла“ (Чубинський) багато дечого змінилося в національних переживаннях. Від „українофільства“ піднялись ми до крівавої жертви, від несміливої надії на безборонне право „ношенія усов“ (див. сміховинка „Вуси“ ганебний культурний документ нашої колишньої прострації), до ідеалу власної держави. Але в пісні ми й досі ще залишаємось при старій формулі: мовляв ще не вмерла, не вмерла воскресла, а воскресши — не жиє...

На національні співи наша новітня творчість дуже бідна, а головне всі наші співи, окрім ще не виконаного „Заповіта“ якось неначе віджили свій вік і не пасують гаразд до сучасних народніх настроїв. „Шалійте, шалійте“, гарна стара пісня, колись її охоче співали за її романтичну погрозу „Грохіт поза Збручем ген ген грохотить, — За Дніпр на Враїну нехай долетить, але від неї віє ще інтеліґентським „ходженієм в народ“ часів Лизогуба і Кибальчича. Гарні Франкові пісні „Не пора“ та „Гайдамаки“ носять на жаль також глибокий відбиток нашої колишньої невільницької психіки: „...любити царя, що наш люд обдира“ тут більше дрібної аґітації, ніж чуття, або „Ми гайдамаки вічно однакі, ми не навидим вороже ярмо“ — якийсь безнадійний тон чується від сеї безпросвітної, невільницько - гайдамацької боротьби. Чи-ж згадувати ще про гимн вареникам у сметані нашого блазливого естета Олеся: „..Живи Україно для волі й краси“.

Світова війна дала нам пару незгірших стрілецьких пісень, але їм і здалека не рівнатися з нашими старими козачими піснями. Візьмемо, наприклад, бодай чи найдущу по силі ліризму стрілецьку пісню Б. Лепкого „Чуєш брате мій, товаришу мій“, — в ній індівідуальність ідучи в похід сумує, що може загинути поки досягне поставленого перед собою великого ідеалу: „заки море перелечу, крилонька зітру“. В якій старій козацькій пісні ви почуєте сей плаксивий тон?

„Гей ну хлопці до зброї,
На герць погуляти,
Слави здобувати.
А чи пан, чи пропав
Двічі не вмірати,
Гей ну хлопці до зброї.

Ось се чуття козацьке, як блідне перед ним весь найглибший ліризм слабодухого інтеліґента, придушеного внутрішнім моральним обовязком. Оплакана жертва, не є жертва...

УКРАЇНСЬКА ПЯНІСТКА

ПАННА СТЕФАНІЯ ҐОЛЕМБІОВСЬКА.

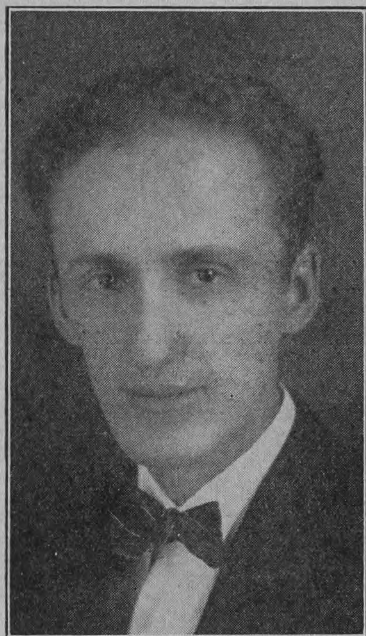
Панна С. Ґолембіовська скінчила недавно з відзначенням Клясичну Академію Музики в Монтреалі, й задумує виїхати на дальші студії за границю.

В старі часи особа так зживалась з боротьбою за свої ідеали, що вона йшла не з обовязку, а з власного імпульсу. Прецінь польському урядові справляло труднощі не те, як притягати хлопців до козачої служби, а як їх не пустити в степ, як обмежити число козаків. Се ми чуємо на кожнім кроці з козачої пісні:

„Дощик, дощик, із стріх вода капле,
Козакові, козакові, мандрівочка пахне.

Козак в поході і в бою розвивається як дуб на весні („Розвивайся ти зелений дубе“). Ніякі вигоди спокійного життя не смакують козакові, як зачує він сурму. На ляментації дівчини, на кого він її кидає, коротка бадьора відповідь:

„Свиснув, крикнув: на коня,
Оставайся молода.
Як не згину, то вернуся
Через три года.
(„Їхав козак за Дунай“).

М. ПЕТРІВСЬКИЙ,
з Ошави помимо свого молодого віку здобув вже собі славу талановитого письменника й журналіста. Він є автором кількох драматичних творів і незвичайно інтересної повісти під заг.: „Маґічне Місто”. П. Петрівський дописує постійно до анґлійських часописів і є теж співробітником публікацій Національної преси.

Супроти прохання дружини залишитися при дитині, батькова добра порада:

„Ой, на, сину, коника, не гайся,
Щоб від свого війська не зостався.“

і бурхливий акорд в душі козачій враз заглушає всі болі розставання:

Військо йде, короговки мають,
Попереду музиченьки грають.“
(Ой, пущу я кониченька“).

Тай дівчина козачка знає добре, що вартнійше від сліз і замість сумувати, продає курку й гребінь і сало, щоб зрядити козака в дорогу („Ой продала дівчинонька курку“). Дивним дивом мельодія сієї пісні відчувається в Шубертовій „Ляхен унд вайнен цур еґліхен Штунде”.

Як прийнялаб Лепкого стара козача громада, як би він до неї прийшов зі своїм „кру, кру, кру, в чужині умру.“ Піднялаб його гадаємо на такі кпини, що в його раз на завжди пропалаб охота до жалісливої лірики.

Прадіди наші козаки мали безліч могутніх, історично національних, та військових пісень. Як тепер Марселєза перейшла через французькі кордони, так колись наші військові пісні лунали далеко поза межами України. Ось, наприклад, дотепер національною піснею шведських студентів є не яка инша, як наша „Гей нуте хлопці, славні молодці“. Скільки їх забулося, пропало без сліда. Завважимо, що й по нині старі історичні, та військові пісні ми занедбуємо, найрідше ставимо їх в програми концертів та вечірок. На нас неначе не робить враження той факт, що на сих піснях лежить порох кількох десятиліть невільницького життя, а густа барва шляхотної прадідівської крови. Дивуватися треба, що в таких обставинах сих пісень до нині збереглося в несвідомій себе українській думі так багато. Можна уявити, які скарби посідав український народ колись, поки він був вільним і свідомим свого життя.

Видно, що тодішні поети не як сучасні інтеліґенти, жили одним життям з тією верствою українського народа, що несла славу українського імени.

А тепер дивна річ: вісім років минуло від початку революції, сотні тисяч людей поклали голови за національне визволення, а відбиток сих подій на нашій поезії ще й досі який блідий і слабосилий.

І хочеться сказати: поети і музики українські, особливо ви наймолодші, що не носите на своїй душі невільницької печати, невжеж сі великі події, сі великі жертви не можуть вам збурити крови, щоб слово ваше і спів ваш піднялися до такту биття народного серця.

Створіть нову національну пісню, гідну крови тих, що за Батьківщину поклали голови.

Відень, 26. VII. 1926.

Шарль Ваньє.

Чи світ старий?

Je suis venu trop tard dans un monde trop vieux.
A. de Musset.

Die unbegreiflich hohen Werke
Sind herrlich wie am ersten Tag.
Goethe.

Чи світ старий? Так думає Еклезіяст. **Немає нічого нового під сонцем,** каже той старець без злуд, а враження старечої знемоги, яке унагляднюється в сих словах, одбивається протяжним гомоном у далекій будуччині.

Все старе, вже було сказане та повторене, бачене і знову переглянене. Немає нічого свіжого, ні такого, що досі не існувалоби. Слова: **на вдивовижу, непередвиджене, гідне подивування,** а навіть **нове,** се вискази із словника, що вже вийшов з ужитку. Прикмети, що їх вони виражають, не існують уже. Старе се сонце, сей світ, сі нагі гори, сі потріскані скелі; старе людське життя з усім, що в собі містить, стара нужда, старе кохання; старі всі наші твори, мистецтво і письменство, все старе, оклепане, загально відоме. Така суспільність стара, що нові прибутні родяться вже старими. Вони зужиті, заки жили, втомлені, заки працювали, клеймо старечости носять на чолі. Се почуття старости й виснаги унагляднює наш вік своїми вибриками, своїм гарячковим життям, своєю жадобою бачити, клясифікувати все. Всі дороги — витоптані дороги, всюди йдеться по слідах попередників. Земля й історія, внутрішній та зовнішній світ — усе стоптане. Коли ми схоронимося на нідро минувшини, щоб уникнути страшного враження наживи відогріваними річами, то старі релігії дадуть нам се саме враження, у ще більш виразній постаті. На їхню думку все відоме, означене, наперед скритиковане і то від непамятних часів. Живемо десятьтисячний раз тим самим життям і мусимо вимовляти ті самі формули, що їх другі прийдуть повторяти після нас і так буде аж до кінця віків. Карта безконечности розложена. Нема вже відкрить до зроблення, нема вже більш обявлень, бо сам Бог, Бог перед усім старий, від давна перестав творити.

Не вірте ні слову з сього, що тут сказано. Се розумування і враження людей, які беруть за одно світ і свою лиху дрібну екзистенцію.

„Бувають часи, в яких чоловік старіється скорше, ніж в инших. У віках скептицизму старіються душі скоро, бо не знають, чим оживитися, чим себе відсвіжити. Ні внутрішньої розмови, ні подиху з вищих сфер. Чоловік замінюється в порох на довго перед смертю і навіть того не чує. Зло сього віку — в моральній сухости. Тому ми шукаємо нових джерел, щоб із них пити, доки ми ще здібні чути жажду!"*)

Певне, що є річи шановні через свій довгий тривок, є другі, які ми бачили не раз, але неоспорима се правда, що ніщо не старе під сонцем, навіть само сонце. Все нове. Що може найбільше нове, то декотрі банальности, які завжди заповняли життя людини та супроти яких новости дня, що проминають швидко, се щось такого дрібного, наче хвилини супроти вічности. Все мало би бути старе, оклепане, правідоме? Треба бути дуже неосвіченим, щоб могти сказати щось подібного. Правда, що не знаємо майже нічого, що маємо тільки окрушки зняня та що поза ним простягається невідома обшир, яка нам доставляє найбільше дивовижних несподіванок. Міньма за кільках убитих шляхів маємо безодні, незбагнені простори, яких людська нога не торкнулася. В зовнішньому всесвіті, так у духовому житті, як у людському суспільстві, цілинна незаймана земля така розлога, що в порівнанні з нею ся, яку знаємо, не може входити в рахубу. А притім, як ми її знаємо? Чим, відносно до безміря простороні та світів, розмір землі, що її справляє плуг чоловіка? Тим, чим наше знання й досвід у відношенні до сути річи. Всі далечі, що їх ми перебігли, се крок дитини на небесному розлозі. Наші злочинства, хоч би наймерзеніші, не спроможні скаляти створіння.

---

*) Edgar Quinet: **L'esprit nouveau.** —

Чим мала частина зіпсутого повітря, в якому обертається наша екзистенція, в порівнянні з подихом життя, яке обіймає снігові верхи й океани?

Занадто було повторюване речення Еклєзіяста; молодь засвоїла його собі. Перша передумова відродження, се відкинення мрукливих привидків вісімдесятилітнього старця, розчарованого, знудженого всім. Щасливі ті, що се розуміють; се буде початком їхнього спасіння. Є люде, для яких усе старе; стоять вони біля воріт суєти, а зложені з них суспільства хиляться до упадку. Віщуни смерти, прояви наближаючихся катастроф... Позвольмо говорити так тим, що біля скінчання, а вивісьмо знамено тих, що починають жити.

Перший обовязок молодого і перше його добро, се бути молодим. Правдиво молодому все буде бачитися молодим. Свіжість його життя й душі дає йому силу відчувати новість і свіжість у світі. Молоді всього цікаві, все їх займає, а понад матеріяльними, як духовими питаннями розгортається в їх очах святе сяйво, автеоля, яка дає їм перечувати безкрайність поза скінченими річами. — Життя, се обявлення. Обявлення на велику міру для людства, дрібязке для одиниць. Хоч люде протягом незлічених віків кохали, страждали, вмірали, то для тих, що переходять через те саме, кохання, страждання, смерть будуть новістю, як у першому дні життя. Людські брехні, блуди, злочини не перешкодять істнуванню створінь, що віднайдуть любов, реліґію почувань, роскіш науки, немов би ніхто перед ними не зазнав сих самих вражінь. Створіння на причуд багате; хто не відчуває сього, мусить бути сам яловий, пустий. Штучне, неприродне життя приводить такі самі наслідки. Але хотяй люде на всі лади кричать, друкують, голосять співом і слізми, що світ старий, зужитй, банальний, перечать сьому птахи своїм співом, океани ревом филь, а понад ними ще виразніше й сонце й ціла вселенна голосять, що принціпом усього, се вічна будуччина і вічна молодість!

Переклав **Іван Ставничий.**

ҐЕНІЯЛЬНИЙ ПЕРЕВОДЧИК

ПРОФ. ВАТСОН КИРКОННЕЛ

з манитобського університету здобув собі світову славу своїми ґеніяльними перекладами поезій з багатьох чужих мов, що між иншим появилися друком у двох збірниках п. з. „Европейські Елеґії" й „Европейські Рапсодії". Проф. Кирконнел інтересується особливо поетичною творчістю Івана Франка.

Ілько Калічак.

Дрогобицький бунт

(Причинок до подій 14 квітня 1919 р.)

Його можна назвати також траґедією тому, бо коштував життя стрільця-міліціонера, наробив заколоту в прифронтовій смузі, а передовсім — передвчасно відслонив нашим сусідам слабину й гнилі відносини нашого запілля. Що до подібних подій в місті Дрогобичі ранше чи пізніше мусіло прийти, передбачав уже той, що добре знав, які відносини від часу листопадового перевороту в ньому були.

Автор статті „Однодневна радянська республика в Дрогобичі" назвав її так мабуть тому, бо в 1919 р. рівнож і польська ґазета мала подібний наголовок: „24-ґодзінне ржонди большевікуф в Дрогобичу". По правді, сі події мали з більшовизмом дуже мало спільного.

Автор сих споминів старається при помочі скупого матеріялу змалювати нам тодішні події, одначе оперує фактами, мабуть односторонно. Як старшина з виробленим світоглядом, повинен був подати ширшу базу тих подій, що до нічого не довели й закінчилися так траґічно. А передовсім повинен був подати найважніші причини, що саме пхнули дрогобицьку залогу до подібного збройного кроку й повного спроневірення військовій дисципліні.

Чи думав хто з дрогобичан у травні 1919 р. про щось подібне, як „радянський устрій"? Думаю, що ні. Адже се були часи загального нашого захоплення, часи нашої безмежної радости, що ми в Східній Галичині маємо владу у своїх руках. Комуж захотілосяб сей новий, демократичний лад так скоро руйнувати? Кільком проводирям? Більшовикам у Дрогобичі?.. Таж свідомих більшовиків тоді у нас ще не було...

Тут треба пригадати, що слово „більшовик" було тоді, правда, таксамо в моді, як і слово „буржуй". Але сих слів уживано далеко не в нинішньому розумінні. „Більшовиком" у тодішньому значінні був той, що спротивився якомусь приказові, з чимсь не погоджувався або не був тої самої думки, що загал. А „буржуєм" уважали того, хто мав трохи більше гроша, носив жовті чоботи, а в руках мав тростину зі срібною галкою і т. п. Так було тоді в цілому краю, не інакше і в Дрогобичі.

Квітневі дрогобицькі події годі називати „більшовицькими" просто тому, бо вони тоді з більшовизмом не мали нічого спільного; рівнож не могли вони перенестися поза мури міста, бо не найшли ніякого відгуку в повіті. Се була звичайна собі ворохобня, що, розуміється, без причин не повстала.

Ґрунт до тої ворохобні гноївся всякими квасами й ферментами вже від самого початку листопадового перевороту, бо місто Дрогобич, було осередком всяких спекуляцій, інтересів, заробітків і цілої маси ріжних інтриґ. Те саме діялося зрештою і в цілому бориславському нафтовому басейні. Тому, як різко не осуджуватиб тої револьти, що могла потягнути за собою просто катастрофальні наслідки — а вона мала бути між іншим і збройним протестом проти зловживань і всякого роду спекуляцій та веселих забав наших людий, про що як міліціонери, так і стрільці ріжне між собою оповідали і що по свойому пояснювали... Не хочу розмазувати того бруду, скажу лише коротко, що прим. в Шенгольцовім „Пекелку" не раз і не два бавилося більше число старшин, а неодна урядова цивільна особа з тяжким скіряним портфелем за сумнівної вартости розраду кидала банкноти кабаретовій танцюристці...

Не лиш міліціянтів у Дрогобичі, але також і старшин не бракувало. Однак і других було там рішуче за багато. Одначе з тих усіх старшин у перевороті 1 листопада 1918 р. мало хто брав участь.

Приписувати вину кільком проводирям? Ні, вони тут не багато винні, бо провідники вилинули з маси щойно піз-

ніше й певно не плянували всього того лиха.

Хор. Вовк? Такого зовсім у Дрогобичі не було. Вовк був австрійським четарем 33 п. краєвої оборони, а пізніше поручником У.Г.А. Уявляв зі себе наскрізь націоналіста, був енерґійний, холоднокровний і підприємчивий старшина. Був один з перших, що в Дрогобичі 1 листопада помагав формувати похід на депо й офіціяльно його переняв від мадярського куріня. Своєю проворністю осягнув те, що місто занято без стрілу та проливу крови. Будучи на Великій Україні, бився проти більшовиків, був арештований в чека в Одесі, звідти втік, попався в польський полон, сивів у Тухолі, втік до Німеччини, а відтак до Чехословаччини до стрілецьких таборів.

Хор. Матківський не був рівнож більшовиком. Служив у німецькій армії і був під Верденом. Хоч без більшої освіти — була се людина інтеліґентна, ідеаліст, а передовсім правдолюбивий. Що більшовиком він не був, се певне. В листопадовім перевороті брав дуже активну участь і був цілий час командантом на так званому „Бориславському фронті“ аж до його здачі. На Великій Україні, в „чотирокутнику смерти“, був хорий на тиф і служив у запаснім коші старшин 2-ої бриґади. Під Винницею наступав разом з иншими старшинами проти більшовицької кавалєрії, там попався в полон і згинув зарубаний шаблями в чека у Винниці. Так згинув „більшовик“...

Як вже сказано було, початку перевороту не можна приписувати кільком одиницям, але треба його шукати передовсім у великому невдоволенню дрогобицької залоги з деяких старшин того ґарнізону. До сього найбільше хіба причинилося негодування й постійні тертя між міліцією і „Боєвою Управою“, котра силоміць хотіла установити над нею команданта чет. М., що всім міліціонерам був дуже несимпатичний. Він сам не був дрогобичанин, був за жорстокий у поведінці й не знав психіки дрогобицького міщанина.

Неправда, що міліціянтів було в місті аж забагато й вони ні трохи не були здисципліновані. Але між ними дуже легко можна було зробити порядок, тільки не тим робом, яким задумував се зробити тодішний командант от. Грабовенський, (згинув на Вел. Україні), його прибічник сот. Б. і чет. М. Хоч число міліціонерів було за велике і неоден член міліції може й мав нечисті руки, то все таки та сама міліція зробила й неодну добру прислугу. Вона знала кожний куток у місті, могла вчас все вислідити, бо її стан творили самі дрогобичани. Передовсім між 1 і 16 листопада 1918 р. поклала вона свою справність і відданість справі, в часах, коли кілька разів наші сусіди задумували напасти на нас з Дрогобича й Борислава. Міліція все вчас вислідила, повідомляла команду завчасу — і заговірщиків замикано під ключ. Тому вона й уважала себе до певної міри якоюсь елітою і нерадо підлягала приказам людий, котрі в Дрогобичі в днях перевороту не були. Негодування між міліцією і між деякими старшинами з „Боєвої Управи“ зродилося також тому, бо міліціянти відтягалися від фронту і надто ревно слідили й перешкоджали деяким людям у їхніх неправих ділах.

Про все те, що діялося за кулісами, знав найкраще хор. Матківський, бо він був командантом повітової жандармерії; він не міг усього того просто знести. Тому виступав зі своєю критикою і пятнував різко всякі неправильні вчинки ріжних людий. Не дивниця, що люди на вищих позиціях його не любили, одначе стрільці мали до нього тим більше довіря і між ними був він популярний. Команда хотіла позбутися його ще й тому, бо місце команданта жандармерії хотіла обсадити старшиною вищим степенем. Одначе хор. Матківський зі свойого місця не думав уступити, бо вважав своїм обовязком працювати там, де його поставлено зразу. Се був очевидно його промах.

І ще одно. Очевидець, розбираючи тодішні дрогобицькі події, не поставив питання, чому в Дрогобичі за шість місяців змінилося аж стільки командантів?... Було їх шістьох, а може й більше.

Причин їх скорого переношення не подаю, одначе скажу, що їх переносили наші міністерства й Начальна Команда, бо до того мали в руках за багато даних... Тому не треба дуже дивуватися, що усуненому командантові було жаль відходити з Дрогобича. Він собі радив так, що просив своїх знайомих, а вони вже старалися у відповідних чинників, щоб перенесений дістав посаду в Бориславі, а як ні, то таки в Дрогобичі, але вже на иншому місці...

Крім менших і більших командантів,

було в Дрогобичі й багато инших старшин з вищим степенем, коли тимчасом на фронті неодин хорунжий вів сотню, а підстаршини були командантами чет.

Невдоволення між стрільцями й міліціонерами було головно з от. Грабовенського, його прибічника сот. Б. й чет. М. До того прилучувалося ще гостре напруження між „Боєвою Управою" і повітовою жандармерією якої командантом був хор. Матківський. Його от. Грабовенський хотів конче усунути, бо на се місце мав прийти инший.

Безпосередньою причиною до того нібито „більшовицького перевороту" з неділі на понеділок у страстний тиждень 1919 р. мав бути інцидент, який стався в першій запасній сотні дрогобицького ґарнізону. Він мав місце безпосередньо перед самими заворушеннями, а як ні, то таки в неділю перед полуднем. Було так: Надто розгорячкований і мало тактовний старшина, здається, пор. Л. вдарив стрільця в лице за те, що той з причини болю зубів відказався робити службу. Наслідок того був такий, що ціла сотня збунтувалася й виповіла поручникові послух. Старшина мусів тоді з сотні чим скорше втікати і про все розказав відтак свому другові чет. М., оповідаючи, що його люди стали „більшовиками". Сей випадок розніся лискавкою й між иншими сотнями залоги і викликав бурю невдоволення й обурення, передовсім між міліціонерами. Се була саме вода на їх млин. Кількох непосидючих і зовсім нездисциплінованих міліціонерів стало підюджувати своїх товаришів і стрільців із запасної сотні проти старшин і невигідних їм командантів. Дисципліна зовсім упала й початок револьти був готовий.

Бунт почався вже в неділю пополудні, бо в год. 2 телефоновано до „Боєвої Управи", що 1-ша запасна сотня обсадила суд і бриґідки та нікого туди не пускає. Про ширшу, поважнішу акцію тоді абсолютно ніхто не думав! Мала се бути лиш певного роду маніфестація, якою міліціонери хотіли добитися того, щоб команда з ними більше рахувалася, бо й вони нібито щось можуть зробити. Міліціонерам розходилося головно про те, щоби зловити в свої руки от. Грабовенського, сотн. Б. й чет. М. Всіх трьох міліціонери думали „усунути" з команди й можливо навіть убити. Але на тому цілий пуч мав і скінчитися.

Перед будинком, де була тоді „Боєва Управа", скупчувалася тимчасом ціла акція; на сей будинок зворохоблені стрільці й міліціянти змірили були два скорострілли із міського парку — плянтів. Хід тої акції менш- більш був такий: — До старшинської харчівні, котра була в одній із саль „Боєвої Управи" увійшов підчас вечері з крісом в руках міліціонер Іван Кушнір, дрогобичанин з передмістя Горішня Брама. Він поздоровив зібраних старшин чемно такими словами: „Добрий вечір, панове старшини! Прошу остати на місцях і зложити зброю!" Тому, що двері до столової були лише до половини відчинені, увійшов був до неї тільки сам Кушнір, а инші міліціонери були в сінях. Домагання Кушніра викликало серед старшин в харчівні метушню. Один зі старшин (сотн. Б. або чет. М.) виняв ненадійно бровнінґ і зі словами „Маєш зброю!" вистрілив, влучив Кушніра в голову й убив його на місці.

Нерозважний, крайно легкодушний вистріл сього старшини мав свої сумні наслідки. Міліціонери, обурені до крайности убиттям свойого товариша, міщанина-шлюсаря, почали кидати через вікна ручні ґранати й розпочали таки добру стрілянину. Настали експльозії, крики, замішання. Старшини з харчівні стали втікати й рятуватися, куди попало. Хто не втік або зле скрився, того міліціянти ловили, роззброювали й відводили на міліціонерську станицю. Туди попався й от. Грабовенський, котрий мусів дати міліціонерам старшинське слово, що проти них не буде виступати і причиниться до заведення кращого ладу й порядку.

Тимчасом до сотень підбігло кількох ворохобників зпід „Боєвої Управи" й рознесли між стрільцями, що старшини вбили міліціонера. Там вони стали лютувати, підбурювати і взивати людий до збройного виступу й помсти на старшинах. Анархія настала тепер ще більша, тимпаче, що до бунту прилучилася й гуцульська сотня, яка була тоді у виділовій школі на старій торговиці.

Анархія поширювалася з години на годину. У вязниці бунтівники стероризували ключника й випускали вязнів, котрі відсиджували кару за ріжні провини. Се вязниче шумовиння розбрилося зараз по місті й почало по свойому господарити.

Тепер маса стала вже дійсно небезпечна. Почалася загальна нагінка за старшинами, роззброювання й непотрібне марнування набоїв. Розграблено кілька шинків

і крамниць, а роздратовані люди не поща дили тоді й Українського Червоного Хреста, звідки порозтягано свої полотна, білля, яйця й инші річи, котрі були зібрані по селах як свячене для тих стрільців, що були на фронті.

Ситуація сталася ще більше замотаною і небезпечною, бо з фабрики „Галіція" надїхало кілька грузовиків з робітниками й червоними прапорами. Відтепер цілий бунт набирає вже ніби закраски „робітничо-більшевицької".

Ціла та ворохобня в пізних, нічних годинах була справді грізна, так, що міліціянти перепудилися й самі величини майбутнього безладдя. Кількох з них (розумніших та інтеліґентніших підстаршин) упросило хор. Матківського й инших, щоби старалися негайно зарадити зростаючій катастрофі. Тому, що пор. Вовк був сам з Дрогобича, а хор. Матківський був між стрільцями вельми популярний, постановили вони разом з иншими гамувати рознуздану масу. Щойно тепер виступають „проводирі" на денне світло. Вони для забезпеки державного майна веліли обсадити банки й важніші будинки та порозсилали по місті стежі, що мали розганяти по вулицях гуртки й не допускати до дальших зловживань і грабежі.

Велике лихо було в тому, що деякі люди самовільно й на власну руку казали видрукувати афіші з підписом „Жовнірська Рада". Казали, що сей легковажний, ні трохи необдуманий крок зробив на свою руку тодішній „великий теоретик" і фанатик соціялізму, ученик 6 ґімн. кляси(!) М. із села Р. дрогобицького повіту. Він, здається, спровадив також на автах до міста робітників з фабрики, що своїми червоними хоруговцями надавали всьому тому бунтові „пролєтарського тону".. Сі плякати й червоні прапори зробили ціле заворушення зовсім неясним; посторонння людина ніяк не могла розібрати, в чому саме було діло й чого хочуть бунтівники.

Перші афіші порозвішувано в понеділок над раном. Вони повідомляли горожан міста Дрогобича, що управу над ним перебирає „Жовнірська Рада" та що її приказам підлягають усі. Крім сих перших афішів появилися ще й другі, сим разом передполуднем 14 квітня. Зміст тих других афішів був менш-більш такий, як і перших. Крім сього забороняли вони продажу всяких алькогольних напитків, заказували збиратися гуртками по вулицях, ходити по місті поза означені години, а каварні та ресторани мали бути отворені тільки до означеної години. І на тих афішах була рівнож підписана анонімна „Жовнірська Рада", хоч „більшовики" тоді вже здали були свої позиції і в більшости були розбіглися з Дрогобича перед надходячими державними військами.

По ту поміч звернувся був от. Грабовенський іще в неділю пополудні. Його злучив був зі Стриєм в „Боєвій Управі" телєфоніст, У.С.С. Пітик. Звідки підмоги йому не дали, але казали зажадати її від самбірської команди. В понеділок передполуднем був у місті вже спокій. Саме тоді на головний двірець приїхали були вже правильні державні частини війська.

Дотеперішні представники нашої влади в Дрогобичі схаменулися й вислали делеґацію, котрою проводив тодішній бурмістр, о. Рудницький. До сеї делеґації був, здається, приділений також от. Грабовенський. Вона мала поінформувати надходячі війська, що в місті спокій і подати їм до відома, на якому тлі зродилися саме отсі неспокої.

На поміч до Дрогобича прибув був тоді з фронту гуцульський курінь пор. Голинського й курінь У.С.С. Крім сього на двірці були дві панцирки. Зпід Хирова приїхала поміч під командою пор. Бережницького, а зпід Львова під командою пор. Шевця. Самбір був вислав свою військову поміч поїздом, а крім сього одну батерію сот. Носковського, котра була пустилася пішки.

Оба курiні прийшли до міста Стрийською вулицею і пішли перед „Боєву Управу" та енерґічно взялися за свою працю. Всі входи на ринок позамикано стійками, а при вході до Стрийської вулиці, біля аптики Тобяшка, виставлено заставу з одним скорострілом. Кожного, хто йшов в ринку, провірювали й питали за леґітимацією, а хто був підозрілий, такого зараз арештовано й відставлювано до домівки міліціонерів. Там уряду вав уже от. Грабовенський, що разом з деякими міліціонерами заводив новий порядок.

В заведенні порядку помогло Грабовенському найбільше військо, що прибуло з фронту, бо воно було дуже строге й не дуже безпечно було попастися в його руки. Воно зачало широко арешту-

вати виновників, але при тому попадалися в його руки й невинні. Одних замикали в суді, инших у бриґідках на Гірці. Арештували не лиш міліціонерів, але також і стрільців з цілого ґарнізону, а передовсім тих, що грабували і причинювалися до загального непорядку. Взагалі треба сказати, що фронтовики з ніким не панькалися і декого таки порядно вибили. При тому вони роздягали ворохобників, забирали їм добре взуття й черевики, а на се місце давали їм із себе дрантиве й полатане своє майно — доробок з фронту... „Покривджений" не смів тоді ані писнути, бо чув добре, як сильно він провинився саме проти фронту.

З виновниками наглий суд поступав безпощадно. Кількох навіть розстріляно, а між ними одного ст. стрільця й десятника Ємчука, котрого зворохоблені люди випустили були з вязниці. Днями й ночами переслухувано бунтівників і списувано з ними протоколи.

Пор. Вовка арештовано в Самборі, а хор. Матківського у Станиславові. Протокол з поручника Вовка стягав хор. жандармерії У.С.С.К. а відтак суддя от. Ч. Одначе на запоруку того самого хорунжого К. й на інтервенцію адвоката д-ра К. з Дрогобича випущено його на волю з сим, що він мав що-дня голоситися на команді й не смів говорити ані стрічатися ні з міліціонерами ні з їх родинами. До звільнення пор. Вовка причинилося також те, що він був ранений під Бродками (17. II. 1919), та що його фронтові команданти — на запит суду — дали були про нього добре свідоцтво.

Над хор. Матківським відбувся наглий суд. Одначе тому, що до переслухання було дуже багато свідків (понад 40), справа протягнулася понад приписаний час для важности наглого суду. Матківського з уваги на те рішено відставити до Стрия, а його справу віддати під розгляд звичайного суду.

Бунт в Дрогобичі зовсім зліквідовано. Небавком потім прийшли відомі події на фронті, що розбурхали аж до самих основ ціле наше запілля. Настав відворот, дрогобицький бунт, як незначний епізод в ланцюху великих подій, затерся в памяти і поволи забувся.

Чи дрогобицька революція робилася за чужі гроші?

Ні! Се мильний і безпідставний здогад. Бо хто знав учасників заворушення, той може посвідчити, що ніхто з них не мав просто ніяких знакомств з такими політичними чинниками, які тоді задумувалиб шкодити таким бунтом залоги нашій загальній справі. Між виновниками не було такої людини. Зрештою, до справи бунту були замішані і свідомі націоналісти, ті самі, що в часах листопадового перевороту багато причинилися своєю працею до будови нового державного устрою.

При кінці скажу ще, що на фронті отсі траґічні події не мали надто великого відгуку, бо боєва лінія так близько противника була добре зорганізована, жила своїм окремим життям і не припускала думки в инший бік, як тільки в сторону ворога.

Причин дрогобицького бунту треба шукати посередньо в тому, що українське запілля було недостаточно зорґанізоване, в ньому була нерідко паршива господарка і нездорові відносини, коли тимчасом фронт не давався ворожій перемозі. Одначе при відвороті показалося, що в запіллю не було так зле, не були самі недостатки й не стояли порожні склади. На жаль, запілля не вспіло сього великого майна навіть вивезти і в часі відвороту лишило його на поталу огневі і противникові.

Що зробили наші хоробрі боєвики за вісім місяців тяжкої фронтової служби, про се свідчать їх геройські вчинки. Праці запілля й до нинішнього дня мало знані. Очевидно сею заміткою не хочу сказати, що запілля зовсім не працювало. Ні, й там були люди повні посвяти. Якби було в запіллю більше таких старшин яким був у Дрогобичі командант двірця, хор. Філько Смольницький, то певно більша часть нашого військового майна булаб уратована. Він при відвороті, хоч війська противника острілювали вже двірець ґранатами і шрапнелями, не уступив і до останнього моменту висилав до Стрия транспорт за транспортом, не зважаючи на те, що українська боєва лінія була вже пересунулася на правий бік річки Тисьмениці. Сей старшина видержав на свому місці до кінця і не стратив голови в сій суматосі. Лиш таким людям повинні ми були повірити господарку й орґанізацію запілля, а певно, що не булоб дійшло до подібних випадків, які мали місце в Дрогобичі в страстний тиждень.

ПРОБУЙТЕ СИХ ДОБРИХ КАНАДИЙСЬКИХ ПРИПИСІВ

Чайні Біскети

Засадничий припис:
2 горнят муки
4 ложечки „Меджик Бейкінґ Павдер”
½ ложечки соли
1 ложечку масла
1 ложечку смальцю
¾ горнятка зимного молока або половину молока і половину води.

Пересійте муку, бекінґ павдер і сіль. Посічіть зимний смалець. Сей зимний плин додайте до муки, щоб зробити рідке тісто. Викиньте тісто. Викиньте тісто на посипану мукою стільницю і не вироблюйте його довше як потрібно. Бийте рукою або качайте ним легко. Потніть посипаним „біскет катером”. Печіть у вимащеній маслом бляcі у горячій печі, 450 степ. ф., через 12 або 15 мінут.

Чоколядовий Бохонцевий Кейк

3 квадрати несолодженої чоколяди
4 ложечки цукру
2 ложки молока
6 ложок масла
1 горня цукру
2 яєць
2/3 горнятка молока
1½ горнятка муки
3 ложечки „Меджик Бекінґ Павдер”
¼ ложечки соли.

Найперше печіть 3 домішки повільно аж стануть гладкими. Розбийте масло, додавайте цукор поволи і добре розбивайте; додайте розбиті жовтки, домішайте чоколядову мішанину. Додайте сухі, разом пересіяні домішки, переливаючи їх молоком, додайте на твердо розбиті білки. Печіть у вимащеній на хліб бляcі в умірковано горячій печі, 350 степ. ф., з верху дайте білий чоколядовий „айсінґ”.

„Лейді Ґолденґлов”

½ горнятка масла
1½ горнятка цукру
Терта шкірка з ½ помаранчі
1 яйце 1. жовток
2½ горнятка муки
4 ложечки „Меджик Бекінґ Павдер”
1 горня молока
1½ квадратиків несолодженої чоколяди, розтовченої.

Розбийте масло, додайте цукор й розтерту помаранчеву шкірку. Додайте розбиті жовтки. Пересійте разом муку, бекінґ павдер і сіль та додавайте час від часу молоко; вкінци вляйте 1. розбитий білок. Розділіть се бите тісто на дві части. До одної части додайте чоколяду. Ложкою перекидайте раз темн- раз біле тісто у 3 вимащені смальцем бляхи на кейки. Печіть 20 мінут в умірковaній печі, 375 степ. ф., та розмастіть по них „Орендж Чоколейт Филлінґ й Айсінґ”.

Овочевий Кейк до Кави

½ горнятка масла
1 горня „лайт бравн” цукру
3 яєць
2¼ горнятка муки
3 ложечки „Меджик Бекінґ Павдер”
¼ ложечки соли
1/3 горнятка міцної кави
¼ горнятка доброго молока
1 горня родзинків
По ½ горнятка покраяних „цитрон” і фіґ.

Розбийте масло; поволи додавайте цукор, додайте вибиті яйця, добре вимішайте. Пересійте сухі домішки разом і час до часу додавайте каву і молоко. Додайте трошки посипані мукою овочі й покладіть у вимащену й посипану мукою бохонцеву бляху. Печіть в умірковaній печі, 350 степ. ф., через одну годину.

Фіґовий Кейк

1½ горнятка цукру
¾ горнятка масла
1 горня молока
3 горнят „пейстрі” муки
½ ложечки соли
4 ложечки „Меджик Бекінґ Павдер”
4 білки
1 ложечку цитринового екстракту.

Розбийте цукор і масло; додайте молоко. Пересійте муку, сіль і „бекінґ павдер”; додайте половину муки, опісля добре вибиті білки а відтак решту муки і запаху. До 2/3 мішанини додайте 1 ложечку цинамону, 1 ложечку „натмеґу”, 1½ горнятка дрібно потятих і мукою посипаних фіґ та 1. ложку моласес. До вимащеної смальцем кругло рурковатої бляхи давайте раз темну а раз білу мішанину. Не мішайте. Печіть в умірковaній печі, 350 степ. ф., через яких 55 мінут.

„Корн Міл Ґридел Кейкс”

1 1/3 горнятка кукурудзяної муки
1½ горнятка кипячої води
1 ложку смальцю
¾ горнятка молока
1 ложку моласес
2/3 горняти муки
1 ложку соли
4 ложки „Меджик Бейкінґ Павдер”.

Вилляйте кипячу воду на кукурудзяну муку і смалець, замішайте і нехай остигне. Додайте молоко і моласес, опісля пересіяну з солею і бекінґ павдером муку. Добре вибийте. Печіть у горячій, трошки вимащеній бляcі, перевертаючи лише оден раз.

„Колд Вотер Спондж Кейк”

3 яєць
8 ложок зимної води
1½ горнятка дрібного цукру
Терту шкірку з 1. цитрини
2 горнят „пейстрі” муки
½ ложечки соли
2 ложечки „Меджик Бекінґ Павдер”.

Розбийте жовтки „Довер” вибивачем аж згусне і дістане кольор цитрини. Додайте 4. ложки зимної води і далі бийте. Додайте цукор, розтерту цитринову шкірку й 1 горня муки і бийте аж згусне. Додайте решту 4 ложки зимної води і муки, яка була пересіяна чотири рази з бекінґ павдером і сіллю. Бийте 3 мінути. Вляйте на твердо вибиті білки і до половини наповніть не мощені смальцем бляхи з заглибленнями. Печіть 45 до 50 мінут в умірковaній печі, 350 степ. ф.

Українці як нація

Українські думи з завзяттям козацьким, з конем вороненьким.

Пісні чумацькі з возом скрипучим, з воликами круторогими сивенькими.

Пісні дівочі з місяцем блідолицим, з зоренькамн ясними.

Очі карі, брови чорні, коси заквітчані.

Хати біленькі, садок вишневий.

Нема краще, нема лучше, як в нас на Вкраїні.

Пісень українських світ нам завидує!

Вишивки українські, вироби українського мистецтва світ зачудували!

Правда, правда і ще раз правда!

Велику, дуже велику вагу в розбурханню і розвитку національного чувства тим всім річам признаю.

Се все imponderabilia яких недоцінювати не можна, бо вони підносять містицизм і віру, яка і скали переносить.

А однакож з усім фолькльором, з усею етноґрафією ми можемо опинитися на становиску „Провансальців“.

Український язик, помимо всіх академій, що нам визнали його самостійність, може остатися patois — нарічем, а український нарід може остатися еноґрафічною масою, Бойків, Гуцулів, Буковинців, Бесарабів, Волиняків, Поліщуків і т. д., яка і під всякою чужою владою може собі танцювати українського гопака, пити українські наливки і співати мелянхолійні українські пісні, наколи в нас кожного з окрема і всіх разом не буде того, як каже В. Липинський „ірраціонального хотіння“ бути нацією.

„Ірраціональне“ хотіння воно тому, що не потребує ніяких розумових міркувань, ніяких доказів. Те хотіння відчуваеться всіми фібрами душі і всім єством. Воно або є, або його нема, а від того зависить чи й нація є, чи нема, чи буде вона, чи не буде.

Недавно прочитав я в „Ділі“ допис одного Швайцарця українського симпатика, що описував свої враження з подорожи по Волині, Поліссі і Холмщині. Він каже: „Нації, щоб так ретушувалася, щоб так старалася, аби її нігде не видно, як се роблять Українці, я ще дотепер не стрічав.“ Се мімікрі просто неймовірна. Додаю ще, що Москалів там 3 проц., Поляків 5 проц., Жидів 10 проц., все инше Українці, а їх там не слідно. Тише води, нище трави.

Пригадка з недавно минувшого з австро - угорської займанщини.

Австрійські Німці, щоб здавити політично Чехів, Хорватів і Словінців сторгувались з колом польським в парляменті австрійськім.

Головою німецьких ліберарлів був Томащук, попович з Буковини, головою польського кола був Яворський попович з Галичини. Добили торг. Міністер для Галичини Земялковський припечатав ту угоду, а український нарід на галицькій землі заплатив могорич.

На чолі самоуправи (Виділ краєвий) галицької землі стоїть земляк Зиблнкевич, а на чолі Ради шкільної стоїть земляк Черкавський. Що ті земляки заподіяли, які вони поліна кидали під колеса українського розвитку ще памятають бабки і діди наші.

На митрополичім престолі на Буковині засідає Кир Андрієвич, що перехрестився на румунського Морарв, а його помічники Калинович — Калінеску, Антонюк — Антонеллі.

На епископських столах в Пряшеві і Мукачеві Пап і Новак, оба Мадяри з української кости і крови.

Примас у Кракові і голова римо-католицького костела в галицькій землі Пузина зі славного українського роду князів волинських, що дав борців за благочестіє, яких мощі в катедрі Луцькій спочивають.

Сі стовпи на шляху нашого національного розвитку ми вже здається минули, принаймні на галицькій землі.

Тип Gente Ruthenus, natione Polonus вже вимер, його вже нема. Хотіння бути нацією взяло верх, хоть не пустило ще так глибоко свого коріння, як би того треба.

Є навіть знаки на небі і землі, що усопші предки кличуть мощі похоронені в соборах в Перемишлі і Львові відзиваються до крови нащадків своїх. Нащадки родів боярських і шляхетських повертають до народа свого. Згадаю Митро-

полита Андрея на Шептицях Шептицького, хотяй його рідний брат Станислав, бувший австрійський а опісля польський ґенерал, заядлий кресовець.

Що на Великій Україні національне самопочуття в 19. віці не йшло в глуб, що тип Малороса по проізхожденію, а русского по національности був дуже поширений, про се належить також тут згадати.

Через той недостаток „ірраціонального хотіння бути нацією“ вийшло, що Гоголь, Мордовець, Короленко, Потопенко, Аверченко, щоб тільки назвати кілька імен, стали русскими письменниками, Микешин, Репин, Айвазовський, Куінджі русскими художниками, Бортнянський, Чайковський русскими музиками, Мечников-Солдатенко русским ученим і т. д. на всіх ділянках культурного життя.

Розкидаємо, розсипуємо свої таланти і розсіваємо ми бідні богачі. І виходить, що з української нації глузують і на глум її підносять, як се приміром недавно сказав із катедри ректор львівського університету п. Семирадський, що здобутки всеї української літератури на одній полиці помістити можна.

Ми Українці ще не дійшли до того примітивного почуття крови, яке є приміром у Жидів, які так само як і ми роздають свої таланти всім окружаючим їх народам і ассимілюються з окружаючою нацією, ще радше як Українці. Дізраелі-Біконсфіл в Анґлії, Ґамбетта, Кремiє у Франції, Луцатті, Ломброзо, Оттоленґі, Шанцер в Італії, Лясаль, Маркс, Енґельс, Ляскер, Бамберґер в Німеччині; Глязер, Унгер, Адлєр в Австрії, Стереній, Полоній в Угорщині.

Потягни якого Струля за пейси в якім там Вербівци, а вже все муравлисько ізраельське на цілім світі заметушиться. Те бачили ми при процесі Дрейфуса у Франції, Гільзнера в Чехії, Байліса в Київі, а недавно те саме зі Шварцбартом, що застрілив Петлюру в Парижі. Всі ті жидівські Французи, Анґлійці, Німці, Американці, Італіянці і навіть русскі большевики, всі разом і спільно рішають питання соціяльно політичні жидівські в Альжирі, в Румунії, переводять жидівську кольонізацію на Україні і державу жидівську будують тепер в Палестині.

Не так Українці з крови і кости. Ми як вже ассимілюємося, то поринаємо в ту ассиміляцію коміть з головою, щоб нас цілком не видко, так щоб навіть і духом хахлацьким не заносило.

А всетаки і на Великій Україні є тепер познаки, що кости предків, якими степи засіяні, кличуть, що земля рідна, кровію і потом предків порошена, нащадків до обовязків зглядом тої землі закликає. Нащадки гетьманські повертають до свого народа, а навіть з родів давних инородців завойовників, що на лятіфундіях своїх по плянтаторсько - африканськи господарили, а українського мужика за робучий інвентар, бидло держали, потомки в землю вросли і в катеґоріях державницько українських думають.

На наших очах твориться на світі з кольонії анґлійської держава північно-американська, з кольонії іспанської держава Арґентина, з кольонії портуґальської — самостійна держава Бразилія.

Де Українці по світі костей своїх не розсівали, за які ...ізми ми кров свою не проливали, сего вже не злічити.

На Шибці через Балкани пробивалися, на Манджурії з Японцями воювали, за ґерманський націоналізм з Данцями в Шлєзвік - Гольштайні різались, за Габсбурґів проти Гогенцолерів під Кенігрецом кости свої лишали, в останню війну різався з завзяттям Гриць Волинчук й Іван Полтавенко з Грицем Гуцуляком й Іваном Бойчуком. Стара Австрія вже валилася і розвалилася, а і „реджіменті рутені'' стояли ще в своїй вірности на осторожі і боронилися зубами на верхах альпейських в Тиролі. А Італіянці, що цілком отверто проголосили як свій девіз: „іль сакро еґоізмо национале“, не так як другі нації, як сего самого принципу держалися, а про него не говорили, з дива не виходили з тієї української безкорисної і завзятої вірности і за те їх на глум піднімали.

Ся послідна війна прочуняла і нас довго-терпеливих і вірно підданих рутенців і хахлів. Pour le roi de Prusse або по українськи за цапову бороду ми вже крови своеї проливати не будемо.

Спільним героїчним подиву гідним зусиллям сотворили ми свою державу. Але все таки того святого еґоїзму, що руководить і все руководив всіми націями по світі, ми мягкотілі і щиросердечні Українці собі в голову і в серце ще не втовкли як треба.

Центральна Рада українську національну справу ще як слід не забезпечила свою рідну хату як слід не впорядкувала, а вже міністрів московського, польського, жидівського і циганського становила, що в сій Центральній Раді засідаючи, колоди в колеса кидали і працю державного будівництва гальмували.

Проба гетьмана Скоропадського, притягнути до державного будівництва всіх мешканців території української і через державу сотворити націю — єдино можливий спосіб в тодішних соціяльно-політичних обставинах не удалась.

Заглядівшись в далеку далечінь всяких ідеальних можливостей розділилися земляки на партії, партійки, плятформи і плятформочки і до звичайно-повільного державного будовання не ставились, а засівши в ролі глядачів по льожах як в театрі тільки критикували, жерлися, врешті против гетьмана нарід підбунтували, смалені дуби в будуччині йому обіцюючи. Гетьманство повалилося, а директорія, що вже не була державою, а тільки сумішею всяких плятформ і програм — сама розлізлась. Тепер на Україні московські большевики під фірмою У.С.Р.Р.

Та ідея соборности і державности, за яку ми Українці з повною самосвідомістю, з горячим серцем, зі щирою посвятою, кров свою проливали, та ідея, на яку ми в старокняжім софійськім Соборі в Київі вірну присягу складали, осталася в душах наших і горить і пече серця наші.

Не тільки економічні справи, голодний шлунок, як се каже механічна теорія історична Маркса, ведуть націю до розвитку і поступу але головно психічні течії, ідеї, що нуртують в дущі і ворушать її, є головним товчком до розвитку, та що від занепаду тих духових річей і волі і віри, завмирає і пропадає нація. Те доказують новійші дослідники світових подій і фільозофії історії, м. ин. Лямпрехт і Шпенґлер.

Непохитна віра в Соборну Україну і те ірраціональне хотіння бути нацією, кожного з окрема і всіх нас разом те одно нам єдино допоможе перебороти і ті колоди, які стають нам ще на перешкоді Ту специяльну українську теперішну вдачу.

„Гвер из ди вилл, дер из ди вей“ — кажуть Англійці! Де є воля, де є те ірраціональне хотіння, там найдеться і спосіб.

Італіянці ждали 300 літ на своє національне обєднання рахуючи від державника Макіявеллі, а 500 літ від першого у них появившогося ідейного державника Данте-Аліґері. На Україні уже світає.

Ярослав Окуневський.

Городенка, в листопаді, 1926.

А. Котюк.

5 Квітня, 1926

В души моїй всі враження нові,
Життя їх з кожним днем мені вкладає,
Але не знаю я, чого бажає
Моя душа і що манить її;
І в мріях що в майбутність процвітає —
Питання се невідоме мені;
Я знаю тільки те, що вже минуло
Й чого ще серце досі не забуло.

Тепер весна. Приємний її час:
Любовію цвіте кругом природа;
Чи ясний день, чи часом непогода —
Приємна завжди й всім вона для нас;
А як пройде, її безмірно шкода
І з сумом її згадуєш не раз,
Але сей спогад тільки нас трівожить
І жаль в души за всім минулим множить.

Я завжди згадую свій рідний край
І думкою лечу в рідні простори,
Алеж душа моя лишається вся в горі —
Бо се лише уявний її рай:
Я в дійсности в відірваному морі
По родині свій збільшую одчай;
Бо там, здається, все є любо й мило,
Де перше щастя серці говорило.

Чому така в людини є любов
До рідної місцевости, країни,
Яку забуть не можна на хвилину
Серед сприятливих нових умов? —
Кохання се своєї батьківщини
Дає нам певне для життя основ;
Тому щасливі дні тут хоч минуться,
То спогади на віки остануться.

Антін Вартовий.

Соняшний Хутір

СПОМИН.

(Присвячую незабутньому дядькові Орфеєві Вербяному).

I.

Заходило сонце. Його золоте проміння освічувало ще вершки смерек та ялиць, але в низу на поляні було вже дещо сіро. В печерах викутих у скелях Бубнища було холодно. По середині горіла ватра, а кругом на камяних лавах сиділо прогулькове товариство й ловило жадно мої слова:

Се спомин з України — — —

— Ви-ж хіба не знаєте Херсонської зими. Цілий степ — се білий килим, всі хутори й хатки — з далеку наче горбики і могили білі, а церковці з бляшаними кришами то тут то там блестять світлом наче брилянтики, розкинені на святочній скатерті.

А де ріка Бог пробила собі шлях, там береги й горби. З гори наче сина смуга заглибини, а біля них, у відступах верстов 20 — 30 села й хутори.

Запряжуть бувало трійку баских коней до санчат і гайда в степ. Співаєш, згадуєш колишню славу й летиш думкою у майбутнє. Летиш туди, бо сучасне є важким для тебе.

Се було в лютні 1920 р. Останки У.Г.А. відпочивають по степах. Ждемо весни. XI. Бриґада (чи вже полк „Ч.У.Г.А.") у затиші й околиці. Штаб у Захарівці, — наш курінь в селі Краснополі біля Захарівки. Ми в „союзі" з червоними. Знають той союз наші хлопці, знають і дядьки. Моргають тільки й підсміхаються.

Коло Краснополя у віддалі з верств хутір. Двіста десятин землі. Його власник Орфей Вербяний.

Серце й душа дооколичних селян. Його млин меле збіжжа всім селянам безустанку й даром. Помагає пашнею, зерном, кіньми й волами. Розуміє що тяжкі часи, радить людям як може.

Був раз якось у селі. Стрінувся з нами.

— Слухайте — каже — їдьте до мене. Виж молоді. Занидієте в безділі! Розрадитесь, погуторите, потанцюєте. Музиків найму. Зживайтеся з нами. Миж ваші брати рідні.

— Давайте поїдемо! — Поїхало кількох. Другої неділі більше, третьої ще більше. Все що має, — для нас!

На несміливість у нього — принука!

— Чого-ж ви? Хібаж я чужий? Я за вас душу віддавби!

— Добрий дядько! — хвалять хлопці! — Щира душа українська!

— А можеб так і замешкали в мене? Вам і так кажуть реквірувати харчі. Харчів обмаль; відтяжите команду.

Порадились. Пішло пятьох на „кватиру". Тільки й веселости в часах „союза".

Дочка Стеха — ґімназистка — квіт акації. Син — Ваня — син степу. Матір хозяйка — наша мати. І не кличе нас инакше як: сини мої!

І сходиться, бувало, з околиці товариство. Аж дивно які свідомі. Все чують, все знають, все догадуються. Годі й розказувати цікаве. Хіба що ділимося минулим, надіями, співаємо, помагаємо в праці.

Лютень — лютнем, а в нас наче травень.

Чуєш, що не за марним ти сюди прийшов на Вкраїну. Дорожчі вони нам може від своїх.

До села заходимо лише тоді як служба. Двічі — тричі в тиждень. А так цілими днями у них.

Так багато світла! Так багато сонця! Здається, що хутір і покладений лиш на те, щоб огрівати села і нас.

Ба нагло в зимі прийшла чорна хмара... Десь з над Волги. Викотилася звідтіля й поплила на південь. І крило своє й над соняшним хутором розтягнула. Заздра була благословення,що тиснулося про-

мінчиками зі селянських хатин білих до Орфея Вербяного.

II.

Десята година в ночі.

Коло стола ціла сімя і пятьох молодих старшин Галичан. — Жужжить самовар, ллється сміх дзвінкий — — —

З грюкотом відскакують двері й до кімнати впадає пятьох красноармейців...

— Здєсь Вербяний?

— Так! Тут!

— Нам нада квартир. Абоз 45 дивізії остановітса...

— Прошу! — і нічого не прочуваючи виходить дядько Орфей на подвіря, щоб показати приміщення. По хвилині вертають. До теплої кімнати вносять зі собою студінь і жах. Личко Стехи поблідло, руки хозяйки трясуться.

— Чогож ви? — успокоюємо. Але самі мимохіть дивимось в куток, де під кожухом три наші кріси...

— Ви Ґалічане? — відзивається один з них, знімаючи кріса.

— Так!

— Ви узнайотє савєтскую власть?

— Гм...

— А вжеж... — відказує один з наших.

І запрошені до чаю, садовляться в кожухах, з вінтовками в руках або й на плечі.

Мовчки покріпляються. Чуєш лише стукіт чарок, шипіння самовару та неспокійні віддихи й „сьорбання".

Так з пів години. Пів години поганої зловішої мовчанки, що зражує й жахає. Настрій тяжкий, наче брили леду.

Покріпились і встають.

— Ви знаете, кто я такой? — чуєш слова „подяки".

Мовчанка — — —

— Я первий революціонер города Адесси! Вот! — І обнажує свою брудну, покриту волосищем руку й показує витатуовану печать: Пятираменна зоря з якором матроса.

Зриваються всі від стола.

— І щож з того? — питає один Галичанин.

— Что? Ви Ґалічане! Ґдє у вас красноє знамя?

— На шапках!

І паде дикий погляд на стрілецькі шапки, бачить червоні биндочки заялозені і вспокоюються.

— Вас Ґалічан ми не трогаєм! Только ти, Ваня, здавай ружйо!

— Яке? Не маю — б790ониться Ваня.

— Єсть! там на горищі! — відзивається люто й вдоволено другий.

Ваня бачить, що нічого не вдіє. — Добре! віддам, воно мені не потрібне. Се як Денікінці змобілізували мене під зиму, я втік від них зівсім, бо я Українець.

— Знам! Харашо! — регочеться салдат. — Ми понімаєм, по наказу. Ти пайдьош у команду...

— Нічю не піду!

— Попросимо! — І свиснула нагайка та гадиною обкрутилася довкола шиї хлопця.

Матір і батько кинулись до ніг варварам. Просять. Молять.

Ваня зі сльозами й затисненими з болю устами пішов і приніс заржавілу вже рушницю - александрівку.

— Прошу!

— Вот харашо! — Ну! гайда!

Скупчились біля дверей. Радяться.

— Товариші! — просить дядько. — Лишіть мені дитину! Се одинока надія і підпора моя... Все вам дам...

— Харашо! Моргнув на других. Кинулись три опришки й товчуть прикладами зеркала, посуду, образи. Двох з вимірениими в нашу сторону крісами вартує. Забирають одяг, кожухи...

Син і Стеха плачуть і просять. Мати мліє. А Орфей успокоює нас: — Нехай! Нехай! Щоб сина оставили.

— Чи не встид? — шепче товариш? Їх пятьох... Але заразом бачиш безсилля. Наші рушниці за ними. Огортає тебе і розпука й безрадність.

Відчиняють двері. Виходять. Син, батько і матір за ними. Переходять до челядної. Вони. Чуємо уривки слів: „Їх нада всєх у штаб Духоніна".

В наших руках кріси. Зачиняємо двері. Рівночасно чуємо вистріл. Прискакуємо до вікон. Се вони стріляють до челядної. Гасимо світло. Наші стріли й оклики товчуть шиби вікон. Чуємо зойки. В огні вистрілів бачимо Ваню. Клячить на порозі, зложив руки молитовно й благає життя. Паде стріл! Куля ворога прошиває зложені руки і груди. — Стеха зімліла в нашій кімнаті, та нікому занятись нею. Стріляємо скільки можемо! — Втікають. Та лише двох. Трьох на снігу сконало. Вибігаємо за ними. Досідають за ворітьми коней і спільно з третім, що беріг виходу з хутора, втікають у степ. Ніякого обозу нема... Здоганяємо кулями.

Забираємо чим скорше Стеху на санки і їдемо в село. Сусід забирає конаючу хозяйку. На хуторі остають лише помордовані дядько Орфей і Ваня.

Я в життю не мав жахливійшої ночі. Стою біля ліжка Стехи, і приводжу до памяти, як мліє. Стежі Галицької Армії ходять селом, товариші вартують. Пекучий біль души давить тебе за гортанку. Прокляття тиснеться на уста... Се не молода дівчина біля тебе! Се свята! І цілував би ти сліди її ніг, щоб лише влекшити їй — — —

Другого дня сконала в лічниці її мати. Комісар волости Дубенко кленеться, що про ніщо не знає.

Але як третього дня кілька дооколичних сіл зійшлося на кладовищі, щоб похоронити жертви, відділ червоноармійців зі Захарівки порозганяв людей. Приказував бандит Дубенко.

Та жителів соняшного хутора похоронили крадькома старшини і стрільці Галицької Армії.

* * *

Шумить ліс, заводять ялиці. Мовчанка і мовчанка. Мій друг докидає до ватри кілька гиляк, бухає полумя і червоним світлом красить наші обличча.

І подумаймо собі! У нас можуть бути люде, що хочуть большевицького раю? — перебиває мовчанку товариш.

— Хіба сліпі і діти — відказує другий.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА.

Літом 1930. року посвячено в Портедж Ляпрері нову українську греко-католицьку церкву, здвигнену коштом 40 тисяч долярів. Будову виконав славний український місіонар-архитект, Всеч. о. Ф. Ру, котрий раніще вибудував прекрасну церкву в українському стилі в Мавнтейн Ровд, Ман.

Ярослав Окуневський.

Українська вдача

I. УКРАЇНСЬКЕ „Я".

Коли Анґлієць пише яке письмо і звертається навіть офіційно до якого ґубернатора, чи навіть до Його Величности самого короля Анґлії, Ірляндії, царя Індій і т. д., то починає неодмінно своє письмо великою буквою „І" т. є. „Я". I am of opinion, I wish to say.

Всюди ставить він наперед свою особу. Анґлієць відчуває гідність своєї гадки, за свої вчинки бере повну особисту відповідальність.

Характерно, що в анґлійськім письмі є тільки два слова, що пишуться великими буквами навіть в середині речення, а саме God i „I''.

Українець навпаки. Ховає своє Я всякими способами і викрутасами, старається, щоби його й не слідно було. Він в глибині душі своєї був би радий, щоб те його Я у безвість пропало.

Може десь колись „Я" і був, але мене нема. Не помічайте мого Я. Я не я, я такий бідний, нещасний, покірний.

„А найбільше, пише Остап Вишня в своїм ескізі „Чухраїнці", люблять вони на городах соняшники. Хороша — кажуть вони — рослина. Як зацвите, зацвите, то зацвите. А потім якісхилить голову і стоїть перед тобою навколішках... Так ніби він ти, а ти ніби пан. — Уперто покірлива рослина, хороша рослина".

Тій покірливій українській Я-не-Я вдачі відповідає стиль і в бесіді і в письмі. Стиль на „би".

Треба би, аби хтось (ніколи розуміється не я), коби, якби, хотяйби. Стиль характерний, такий невідповідальний, повзучий, слизькуватий, як та глиста по дощі. Слів Я і Ти вживають і Українці, але тільки між собою і тільки в найвищім подразненні або в лайці. Я тобі твій безмозкий череп розторощу, або я тобі твою паскудну морду розфалачу.

Українці жалуються і плачуть, що їх розділили між чотири держави. Якаж то ми нація без означеного Я?

II. ПІЗНИЙ ІВАН

Ідете до театру, або на концерт в Берліні, або у Відні. На афішах значиться, що початок у тій годині, а кінець представлення у тій і тій годині. І справді, вистава починається точно і всі антракти та переміни так устроєні, що й кінчиться вистава в точно означеній годині і мінуті.

На українських виставах зачинається представлення звичайно на годину пізніше, а коли прийде його кінець, то вже й сам директор не знає.

Просять тебе десь в Европі на обід або на вечеру. На запрошенні докладно означена й година на котру просять і убрання, яке треба надіти. Тамже зазначено чи опісля буде забава, спів чи танець. Знаєш, чого надіятися.

Просять тебе на обід в українську сімю. Година не означена. Міркуєш: перша година буде мабуть найвідповідніший час. Дзвониш. Прислуга, що отвирає двері, збентежена, не причесана. Просять тебе в так званий сальон. Стоїш сесед „сальону", оглядаєш образи, фотоґрафії, а годинник пересуває свої вказівки. Минає пів години, або година. Міркуєш чи часом ти не ошибнувся і не в иншу хату попав. З кухні доходить товкітня моздіря, запахи всяких сосів, а уривки сварки продираються жіночими дишкантами з кухні та оббиваються в твої вуха. Значить обід готовлять. Не помилився.

Входить господиня дому. Витаєтесь. Розмова не клеїться. Ти голодний, а господиня хоч лице своє зложила в милі й приємні складки, якась не своя. Одним вухом слухає вас, а другим, що діється в кухні. Буває й таке, що такий настрій „сальону" мило напружує брязкіт розбитої посуди у сусідній їдальні.

Обід припізнився. В другій годині

приходять инші гості. Деякі запрошені, досвідчені в українських звичках і обичаях йдуть собі спершу на перекуску з горівочкою, а щойно потім приходять один за другим — поволеньки біля третьої або четвертої години.

Припізнилися й вони. Куховарка подразнена, бо соси перегоріли. Покоєва дівчина невдоволена, бо її милий на неї жде, а тут заноситься на те, що ціле пополудне і цілий веечр для неї пропав. Господарі не свої, гості похнюплені сидять як індики з довгими носами. Атмосфера тяжка, пригнітаюча. Коли прийде горівка й вино і трошки підхміля, то лиця гостей прояснюються, почервоніють і українські мелянхолійні пісні прийдуть на чергу, а далі то може й тропак і коломийка завертяться. Колиж обід скінчиться ніхто не знає: може опівночі, а може й по півночі.

Ми, Українці, усі біiiдні, біiiдні, але всеж одно велике багатство таки маємо, а то час, багато, за багато часу. Українець ніколи не шанує свого часу і в другого його безпощадно краде.

Я знав одного пізного Івана, що, коли його поспитаєш, чому він сьогодні не зробив того або того, на умовлене місце не прийшов, то він нещасний заєдно відповідав „не було коли про се й подумати”. Бідний нещасний земляк.

Взаємини Українців між собою, то ще пів біди, але у взаєминах з людьми, що свій час шанують, то українські пізні Івани вносять щонайменше заколот, коли не що гірше. „Zuspaet” — сказав ґенерал Гренер з німецького командування на Україні, коли міністри Центральної Ради по довгих балачках і міркуваннях прийшли до нього. І вислав зараз німецького ляйтнанта на засідання Центральної Ради, який скомандував по московськи: „руки в верх”. Центральна Рада перестала бути.

„Мені не казали, не знав, забув, припізнився, заспав” — всюди наш пізний Іван.

Якщо ми, Українці, не порозуміємося, що неточність у взаєминах з иншими се непошанування чужого часу, се крадіж і злочин, і якщо не переведемо сеї точности в своїм приватнім і публичнім житті, то культурний світ викине нас за борт. З пізними Іванами ніхто знатися не хоче.

III. ЧОРНА РАДА.

Навістила Америку повінь. Ріка Міссіспі виступила з берегів і залила величезні простори землі, людські оселі змела і міста позаливала. Зійшлися Американці, потворили комітети по всім закутинам своєї великої землі. Кожний комітет автономний, а всі разом мають одну ціль. Хоч американський уряд і свій, що походить з вибору громадян, то мішатися до ратункової акції громадян йому не дозволять. „Се наша громадська справа, ми її беремо в свої руки і ми її переведемо” — кажуть Американці. Енерґія почуття громадського обовязку, почуття своєї громадянської чести, самопевність та віра в свою справність і силу.

Навістила українські землі яка халепа, напр. повінь, або найшлася яка пекуча і боляча справа, як от навчання дітвори у рідній мові, тоді знайдуться й між Українцями люди з громадянським почуттям, які громадські справи відчувають болюче.

Закликають громаду на збори.

Збирається громада поволеньки, повагом. „Мені не казали”. „Моя хата з

УКРАЇНЦІ В КАНАДИЙСЬКІЙ АРМІЇ

Сержант С. Білінський і рядовик І. Сліпченко з полку виннипеґських ґренадірів.

краю". Сходиться одна десята, четверта, а може й третя частка з них, яких намічено. Сидять, позіхають, ждуть.

А тимчасом між громадою йдуть приватні балачки на тему: „я такий бідний, такий бідний". Тема стає загальною і прибирає жалібний тон: „кривда нам діється". Розжалобилися до сліз.

Коли так нишком душу розвели у щирій жалісній балачці, то один, та другий або третій сваток тишком-нишком виходить. „І без мене буде". Покидати товариство не прощаючись з ніким називають у нас виходом по анґлійськи. Я протестую проти сього. Се звичай чисто український. Ніхто так спритно тишком-нишком і так зручно не вміє зловити клямки знадвору і дати нурка, особливо у випадку, як хтось закликає до добровільних датків на яку ціль, як Українці. Се їх питоменна вдача.

Врешті після довгого ждання на пізних Іванів виступає який добродій і довго, предовго і задовго, звичайно жалібною нотою розводиться про ціль зборів. Громада киває головами і нишком позіхає.

Ставлять резолюцію: взивається ц. к. уряд, щоби негайно (на таке часом собі покірний Українець позволить) зробив те, або те, або дав гроші на те, або те.

А зложивши роботу на чужі плечі, розходяться збори в почутті сповненого обовязку і вдоволені по своїм домівкам.

Гірше стоїть справа як на зборах найдеться гурток людей з громадським почуттям і закликає громаду до самодіяльности, до творення комітету, який взяв би переведення справи в свої руки. Іван не приймається, Гриць не хоче, Петро втік з хати вже заздалегідь.

Врешті з бідою зложили комітет. — Склався свій виборний уряд.

З громади встає чоловік і відзивається: Треба би, щоби комітет подбав про те, або те, щоби манна небесна до нас прийшла, щоби мені місток до мого обійстя зробили і т. п. всякі найріжнороднійші накази й обовязки.

З вибором комітету, на якого плечі в виді наказів і обовязків перенесли збори роботу і відповідальність, переміняється громада в Чорну Раду.

Ніхто з громади не чує ніякої симпатії до комітету, ніхто не почувається до обовязку співпраці. Всі стоять як один на початку в вижиданні, що з того буде, відтак іде по куткам більше або менше злослива критика, а потім наклепи чим далі тим голосніші про голову і комітетових, словом всім і кожному зокрема з чоботами в душу залазять.

Коли якого добродія на горячім вчинку приловиш, як він ті наклепи поширює і бреше та притягнеш до відповідальности, то він: „та я паноньку нічого не кажу, то тільки люди таке пусте говорять". Словом: „Злодіїв у нас нема, самі люди крадуть".

Наслідки наклепів і тієї руйнуючої роботи виявляються на слідуючих зборах, коли комітет здає звіт зі своєї діяльности. З одного боку комітет, а з другого всі инші — в опозиції. З голови паси друть, на комітеті сухої нитки не лишають.

Українська Чорна Рада то єство безіменне, тупе, глухе, яке, коли своєю безформною масою по якім полі перевалиться, все розібє, розторощить, в саламаху поверне, по ній остається все хаос, руїна, анархія.

Великий Богдан своєю гетьманською булавою розторощив череп одному і ланцюхами до гармати прикував другого, як в його обозі почала зароджуватися Чорна Рада. І мав спокій у своїй державницькій роботі. За його гетьманських наслідників Чорна Рада козацька довела до Великої Руїни. Іван Мазепа, той останній державник український з гетьманською булавою через Чорну Раду, що збунтувала козаків, програв Полтаву і скінчив на вигнанні у Бендерах. А в „Історії Руссов" завели опісля Українці плач над розторощенням гетьманщини.

І Центральна Рада і Гетьманство і Директорія і галицька Національна Рада мали свої Чорні Ради. Наплювати на Україну, як вона не буде по моїй рецепті, перепишуся в Румуни, Чехи, Поляки, Москалі або Німці". І таке бувало!

По всіх селах і місточках України, в усіх ділянках нашого політичного і культурного життя, стрічаємо між громадою свою Чорну Раду. Пізнати їх по тім, що вони до якоїнебудь позитивної роботи не охочі. Критиканти, фразери, опозиціоністи за всяку ціну! Юрба без Я, без імени, без відповідальности. Розвалю, розторощу! Опісля як усі люди доброї волі розігнані, потолочені, як уся посуда побита, жаль і плач, і задний розум: коли би знаття, що таке з того вийде, тоби...

Отся проклята наша емоціональність без переваги розуму над нею, сліпа завзятущість, а опісля задний розум, отсе ґанґрена, що точить наш орґанізм.

* * *

P. S. Сміття своєї хати на вид перед двері не виноситься. Погана птиця, що своє гніздо каляє. Старий жовчник! пессиміст! — чую голоси.

З великою радістю в серці вивів би я перед очі земляків цілу ґалєрію людей позитивної праці, людей високих ідей і великої сили волі та зложив свої образи в книгу, як той Анґлієць Carlyle, що написав Hero Worship. (Почитання героїв). В своїм довгім житті здибав я між Українцями і таких людей, хоч мало, але тих моїх знакомих Чорна Рада розбила, розторощила, в глухий кут загнала.

Надіюся, що хтось инший щасливіций напише життєписи великих наших героїв позитивної роботи і великої енерґії. А мучеників, тих затоптаних тоді і я помяну.

Ремі де Ґурмон.

ВІСТИ З ОСТРОВІВ НЕДОЛІ

Се була тиха, сумна й зелена країна, немов би задумана про якусь стару-старезну недолю, розлога та простірна рівнина, повна пригнобленности й безнадії.

Я вибрався вузькою стежечкою між двох рядів безквітої тернини, вартої жалощів тернини, яка мов би нарікала й плакалася на жорстокости своєї долі, аж по годинах мандрівки в тюрмі вартої жалощів тернини зупинила мене завада, що піднімалася неначе бездумна й недоречна гать, між мною та безконечністю.

Брутально стесані дубові бальки перехрещувалися, пропускаючи вузькі тупокути й косяки світла.

Я заглянув — і от, що побачив:

Тихий, сумний і зелений город, де свіжа й головиста, ніжна й зелена росла салата, нічого крім салати, а посеред тієї мягкої пастви стадо голих жінок. Я не помилявся ні через хвилину; описи мандрівців були точні; я не бачив ніколи жінок: побачив їх нарешті перед собою.

Видалися мені звірятами з деякою красою й залассям.

Як кінь, жінки мають гриву, кару, гніду, булану, яка опадає їм на очі та звисає аж до землі; їх шерсть рідка, густа тільки в деяких місцях, ясніша або темніша від гриви; хвоста не мають; щоби подряпатися, підносять передню ногу, в противенстві до більшости инших звірят, які підносять задню ногу; вимя мають на грудях, тоді, коли в більшости сисунів воно є в пахві.

Ходили туди й сюди, щипаючи мягку зелену салату, тут листок, там листок, із трівожним видом, із поглядом гончої, що шарить по нишпорках, обнюхуючи цілими хвилинами кущик, який мене вдоволив би цілковито, а яким вони гордували для иншого, такого самого, або навіть менше привабного.

Не вважаючи на позори неспокою, вони з приємністю, бачилось мені, схилялися до землі, раді виправдити свою приземну охоту до їди, бо на протязі звиш години, під час якої я стежив за ними й роздивлявся на них, ні одна ні разу не підняла голови вгору: салата, добра салата була цілою їх пристрастю...

Справді, ніколи звірята не цікавили мене в тій мірі; кортіло мене побачити їх зблизька, доторкнутися їх: я свистів, прикликував, видумував найсолодші модуляції голосу; як у зоольоґічному городі, висунув руку за барієру, роблячи знаки, щоби підійшли, вдаючи, що держу в жмені ласощі: стадо було неповорушне.

Мене взяла нетерплячка, я попав у гнів, почав метати каміннями у гарні звірята, але зле ціляв: не досяг ні одного хребта і стадо було неповорушне.

Не вважаючи на се, хотів я мати одно з тих звірят!

Терновий тин, вартий жалощів тин, на сумну долю присуджений, окружав город недоступним муром, але завада з дубових бальків була переправна, її можна було без надто великого силкування й

натуги перейти. Приступом свого палкого пожадання я вдерся на неї, переліз і хитрощі ходи рачки дозволили мені неблизитись непомітно до малої буланки, яка віддалилася трохи від стада.

Я вхопив її та закинув собі на плечі.

Після горячкової переправи знайшовсь я по другому боці огороди, не усвідомивши собі ясно сього дивного викрадіжу, сьої хапанки та зворушений, збожеволілий, не зачерпнувши віддиху й не оглядаючися поза себе, втік, ущасливлений своєю ваготою, гарним викраденим звірятем, яке стогнало й охкало трохи, але дало з собою робити все в особливо солодкому безсиллі.

Що після сього сталося в мене, в моїй малій хатині, яку я собі поставив на побережжі, вижидаючи, чи швидко корабель із білими крилами забере мене з Островів Недолі?...

На жаль! Сього оповісти я не зумію.

Але з хвилиною, коли я зложив жінку в своїй загороді, коли погладив її, коли, граючись, поцілував її гарну гриву, з хвилиною, коли, схопивши їй голову в долоні, вдивив свої очі в її зелені очі, її очі, в дійсности краски свіжої, ніжно зеленої салати — так, у ту мить, як тільки зелені очі гарного звіряти, її очі, потонули в такому звірячо проворному, дотепному й пронизливому замряченні, її очі, глибокі, як думка про вічну весну, її очі покірні, а повні приказуючого милосердя, як тільки її очі, очі, яких я ніколи не бачив, напоїли мене своїм флюїдом — я стався пяний і може божевільний.

Що тоді сталося?...

Сталися речі, яких я оповісти не вмію, бо був пяний і може божевільний.

Але від тієї хвилини звіря стануло на двох ногах і звіря, яке сталося зовсім похоже на те, чим я був, панує й верховодить надімною та є моїм переможцем.

І тепер я скубу, тепер я щипаю салату, свіжу, ніжну, зелену салату.

І тепер, знаю про се добре, жаден білокрилий корабель не приспіє вирвати мене з тюрми, яку я зготовив собі на Островах Недолі.

Переклав **Іван Ставничий.**

ЛІҐА БРИТИЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Членська Заява

ДО ТИМЧАСОВОГО КОМІТЕТУ,
ЛІҐИ БРИТИЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ У ВИННИПЕҐУ:

Я отсим годжуся на умови статуту Ліґи Бритийських Українців і радо вписуюся в її члени.

Повне імя ....

Місто або місточко ....

Провінція ....

УВАГА—Просимо підписатися виразно і членський купон вислати на слідуючу адресу:

the Provisional Committee, League of British Ukrainians,
c/o National Press Ltd., 293 Market Ave., Winnipeg, Man.

НЕ ТРЕБА ЗАНЕДБУВАТИ БОЛЮ КРИЖЕЙ

Першої Ознаки Недуги Нирок!

ЧИТАЙТЕ, ЩО ВАШІ ПРИЯТЕЛІ Й СУСІДИ ГОВОРЯТЬ ПРО ЧУДОВЕ НИРКОВЕ СРЕДСТВО КАНАДИ:—

„Я хорувала на нирки понад оден рік. Доктор, здавалося, не помагав мені. Я спробувала Dodd's Kidney Pills і почула себе ліпше. По зужиттю трох пуделок я почуваюся зовсім добре знова“.

Пані А. Макійчук,
Вард, П. О., Ман.

„Я терпів на страшний біль голови через цілий мин. рік. Я купив Dodd's Kidney Pills й уживав їх через короткий час. Від тоді я вже не маю болю голови.“

Стефан Фарис,
Лузан, Алта.

„Я слабувала на біль у крижах через багато років, а також мала великий біль в ушах і ногах. Мій чоловік порадив мені спробувати Dodd's Kidney Pills. По уживанню їх через шість або сім місяців, я почула полекшу від них. Я поручалаб Dodd's Kidney Pills кожному, хто слабує на нирки або має біль в крижах“.

Пані Генрі Швайцер
Киллалей, Саск.

Ціна 50ц. пуделко або
6 пуделок за $2.50

DIAMOND DINNER PILLS

Помагають на лініву печінку, жовчевість й запір, бо вони ділають природним способом. Diamond Dinner Pills є чисто рослинним средством. Коли їх терпеливо уживати, то найдеться, що вони є найбільше вдоволяючим лічничим средством на всі роди недуг печінки й відходової кишки.

Ціна 25ц. пуделко.

DODD'S DYSPEPSIA TABLETS

Dodd's Dyspepsia Tablets є дійсною поміччю на всі роди слабостей орґанів травлення. Додд'с Диспепсія Таблички можна носити при собі в кишені й денебудь брати при їді. Вони не є зовсім шкідні й їх повинен брати кожний, хто терпить на нестравність.

Ціна 50ц. пуделко
6 пуделок за $2.50

Сі медицини можна купити у:

HOME REMEDIES SALES

658 Main St., Winnipeg, Man.
1708 Rose Street, Regina, Sask.
9916 Jasper Ave., Edmonton,

або у:

THE DODDS MEDICINE CO., LIMITED

28 Bay Street, Toronto 2

по надісланню грошей.